

5. ULUSLARARASI FARKLI ŞİDDET BOYUTLARI VE TOPLUMSAL ALGI KONGRESİ

5th INTERNATIONAL CONGRESS ON VIOLENCE AND GENDER

25-26 ŞUBAT 2021

5. ULUSLARARASI FARKLI ŞİDDET BOYUTLARI VE TOPLUMSAL ALGI KONGRESİ

KONGRE BAŞKANI

Prof. Dr. Ümran SEVİL

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları: 02/2021

ŞUBAT-2021

Yayıncı Sertifika No: 36934

E-ISBN: 978-605-7594-93-8

Güven Plus Grup A.Ş. Yayınları

Bu KONGRE KİTABININ her türlü yayın hakkı GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. "GÜVEN YAYINLARI"na aittir. Yayınevinin yazılı izni olmadan, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayını, çoğaltımı ve dağıtımını yapılamaz. **Kitapta yer alan her bölüm/bildiri-bilimsel içerik ve bilgilerin sorumluluğu, görseller, grafikler, direkt alıntılar ve etik/kurum iznine yönelik sorumluluk ilgili yazar(lar)ı aittir. Etik kurul ve kurum izni konusunda kongre öncesinde tüm katılımcılara bilgi verilmiş, kongreye gönderilen ve kitapta yer alan çalışmalara ilişkin ETİK KURUL VE KURUM İZİNİNE YÖNELİK taahhüt belgesi alınmıştır. Bu nedenle ETİK KURUL VE KURUM İZİNİNE YÖNELİK oluşabilecek herhangi hukuki bir olumsuzlukta Yayınevi başta olmak üzere kongre kitabının hazırlanmasına destek sağlayan kurumlar, kitabın düzenlenmesi ve tasarımından sorumlular kurullar ve editörler/hakemler, kongre bilim kurulu, oturma başkanları, düzenleme kurulu ve organizasyon firması hiçbir konuda "maddi ve manevi" bir yükümlülük ve hukuki sorumluluğu kabul etmez, hukuki yükümlülük altına alınmaz. Her türlü hukuki yükümlülük ve sorumluluk "maddi ve manevi" yönden ilgili bölüm yazar(lar)ına aittir. Bu yöndeki haklarımızı maddi ve manevi yönden GÜVEN GRUP DANIŞMANLIK "GÜVEN YAYINCILIK" A.Ş. olarak KONGREDE DÜZENLENMESİ VE GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE EMEĞİ GEÇEN HERKES ADINA saklı tutarız. Herhangi bir hukuki sorunda/durumda İSTANBUL MAHKEMELERİ yetkilidir.** Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş. bünyesinde hazırlanan ve yayınlan bu eser ISO: 10002:2014-14001:2004-9001:2008-18001:2007 belgelerine sahiptir. Bu eser TPE "Türk Patent Enstitüsü" tarafından "Güven Plus Grup A.Ş. 2016/73232" nolu tescil numarası ile markalı bir eserdir. Bu bilimsel ve akademik kongre kitabında yer alan çalışmalar ulusal ve uluslararası nitelikte olup, **17/01/2020 tarihli ve 31011 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 16/1/2020 tarihli ve 2043 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı Uyarınca** akademik teşvik kriterlerini karşılamaktadır. Bu kongre kitabı çok bölümlü/yazarlı olan İngilizce ve Türkçe hazırlanmış E-ISBN'li olup, Kültür Bakanlığı Milli Kütüphaneler tarafından ve 18 Farklı Dünya Ülkesiyle Anlaşmalı olan Milli Kütüphanenin E Erişim sistemi tarafından da taranmaktadır. Bu kongre kitabı maddi bir değer ile alınıp satılamaz. Kitapta yer alan bölüm yazarlarından, destekleyenlerden eser için bir ücret alınmamıştır. Kitapta yer alan eserlerin telif hakları bölüm yazar(lar)ı tarafından GÜVEN PLUS GRUP YAYINCILIK A.Ş. ye devredilmiştir. Kitabın hazırlanmasında emeği geçenlerden Güven Plus Grup A.Ş. Yayıncılık herhangi bir maddi bir gelir elde etmemiş ve talepte bulunmamıştır. Ayrıca kongre kitabında emeği geçenlere bir maddi bedel ödenmemiştir. Bu Kongre kitabında yer alan bölüm/bildiri/makalelerden alıntı yapmak ve ilgili bölüm/bildiri/makaleye atıf yapılmak koşulu ile kaynak gösterilmek üzere bilimsel ya da ilgili araştırmacılar tarafından kullanılabilir. Kongremiz ve Güven Plus Grup Danışmanlık A.Ş. KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KANUNU KAPSAMINDA HAREKET EDER. Kanun kapsamını dışında talep ve istekler kabul edilmez/edilemez. Konuya ilişkin her türlü yetki sadece ilgili/yetkili mahkemelerdir. Mahkemeler dışında hiçbir kamu kurum ve kuruluşu, kişi kişi(ler), özel sektör kurumları kongremiz üzerinde bir yaptırım hakkında sahip olmamakla birlikte bir talep ve istekte bulunamaz. Bu durum kongremize katılım sağlayan kişi, kişiler, kurum ve kuruluşlar tarafından kabul edilmiştir. Kongremiz bilgi ve belge paylaşmak zorunda ve zorunluluğunda değildir. Bilgi ve belge ilgili talep olması durumunda yetkili mahkemeler nezdinde sağlanır ve verilir. Kongre katılımcılarına verilen belge, bilgi ve video kayıtları ancak kendi kişisel bilgileri dahilinde kullanılabilir. Bunun dışında diğer katılımcılara ait video link ve diğer bilgilerin kullanılması durumunda kullananlar hakkında her türlü hukuki haklarımızı maddi ve manevi yönden saklı tutarız.

Metin ve Dil Editörü

Prof. Dr. Ümran SEVİL

Prof. Dr. Asuman Seda SARACALOĞLU

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ

Prof. Dr. Gülten HERGÜNER

Prof. Dr. Çetin YAMAN

Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL

Doç. Dr. Gökşen ARAS

Doç. Dr. Michael KUYUCU

Dr. Öğr. Üye. Ayça GÜRKAN

Dr. Öğr. Üye. Senai YALÇINKAYA

Kapak Tasarımı

Prof. Dr. Pelin AVŞAR KARABAŞ

Sayfa Düzeni

Burhan MADEN

Baskı-Cilt

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061- 62

Fax:+902128014063 Mobile:+9053331447861

KİTAP/DERGİ/KONGRE İMTİYAZ SAHİBİ

GÜVEN PLUS GRUP DANIŞMANLIK A.Ş. YAYINLARI®

Kayaşehir Mah. Başakşehir Emlak Konutları, Evliya Çelebi Cad. 1/A D Blok K4 D29 Başakşehir İstanbul Tel: +902128014061-62-63 -

+9053331447861 info@guvenplus.com.tr, www.guvenplus.com.tr

ORGANİZASYON FİRMASI

GÜVEN PLUS GRUP A.Ş.

www.guvenplus.com.tr

**5. ULUSLARARASI FARKLI
ŞİDDET BOYUTLARI VE
TOPLUMSAL ALGI
KONGRESİ**

İÇİNDEKİLER

DAVETLİ KONUŞMACILAR

EĞİTİM VE AKADEMİDE ŞİDDET ALGISI.....	27
Ali Serdar YÜCEL.....	27
SPOR VE ŞİDDET PARADOKSUNA EKONOMİK BAKIŞ	30
Ayhan AYTAÇ	30
MEDYADA ŞİDDETİN OLUMSUZ ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME.....	33
Giray Saynur DERMAN.....	33
COVID-19 PANDEMİSİNDE ŞİDDET ETKENLERİ	40
Ayça GÜRKAN	40
TOPLUMDA ŞİDDET.....	44
Gülşen DEMİR	44
KADIN FUTBOLCULARDA SALDIRGANLIK	47
Hayrettin GÜMÜŞDAĞ.....	47

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

COVID19 ENFEKSİYONUNUN BİR ŞİDDET ARACI OLARAK KULLANILMASI: BASINDAN ÖRNEKLER	53
Muhammet ÇEVİK.....	53
AİLE İÇİ ŞİDDET KURBANİ ÇOCUK: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, MÜDAHALE ÇALIŞMALARI VE PSİKOLOJİK ETKİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ.....	60
Rüstem AŞKIN, Zekiye ZEYBEK	60
COVID-19 PANDEMİSİ, AİLE İÇİ ŞİDDET VE HEMŞİRELİK	67
Tülin YILDIZ, Arzu MALAK, Çağla SABIRLI	67
İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDET ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLER.....	73
Rüstem AŞKIN, Yasemin KUŞ	73
SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ŞİDDET: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE GERÇEKLEŞEN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDETİN ARAŞTIRILMASI....	81
Basar AYRIBAS, Beycan Gözde AYHAN	81
SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ.....	86
Gökçe ÖZKILIÇCI, Gülay ŞENGÜL	86
İÇİ/DIŞI ŞİDDET: PLATFORM (EL HOYO)	98
Hacer AKER	98

İÇİNDEKİLER

BİR FİLM (<i>LIFE OVERTAKES ME</i>), SIĞINMACI ÇOCUKLAR VE VAZGEÇİLMİŞ BEDENLER	104
Hacer AKER	104
POLİSİYE KURGUDA CİNSİYET MÜCADELESİ: <i>SARMAŞIK</i> ROMANINDA ANNELİK ARACILIĞIYLA KADINA UYGULANAN ŞİDDET	110
Merve Esra ÖZGÜRBÜZ	110
COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIKTA ŞİDDETE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI (SAĞLIK ÇALIŞANLARI ANKET ÇALIŞMASI)	118
Meral Tuğba ÇİMŞİR, Muhammet Serhat YILDIZ	118
PSYCHOLOGICAL VIOLENCE ON YOUTUBE: A CONTENT ANALYSIS OF VIDEOS SHARED ON YOUTUBE REGARDING PSYCHOLOGICAL VIOLENCE	120
Basar AYRIBAS, Emre KÖROĞLU	120
ÇOCUK GELİŞİMCİ ADAYLARININ ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARI.....	128
Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE	128
ANNELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ	137
Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY, Oğuz EMRE, Miraç KAYIKÇI	137
KADIN SPORCULARIN MARUZ KALDIKLARI CİNSEL İSTİSMAR VE TACİZ OLAYLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	149
Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	149
TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİNE DAİR ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ	152
Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU	152
ADOLESAN SPORCULARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK.....	165
Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	165

SÖZEL ÖZET METİNLER

CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE ŞİDDET: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ	170
Ayça GÜRKAN, Ümran SEVİL, Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Murat KORKMAZ	170
TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI VE MEDYA YANSIMALARI	171
Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Mihalıs KUYUCU, Murat KORKMAZ.....	171
ANNELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ	172
Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY, Oğuz EMRE, Miraç KAYIKÇI	172
PSYCHOLOGICAL VIOLENCE ON YOUTUBE: A CONTENT ANALYSIS OF VIDEOS SHARED ON YOUTUBE REGARDING PSYCHOLOGICAL VIOLENCE	173
Başar AYRIBAŞ, Emre KÖROĞLU	173
SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ŞİDDET: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE GERÇEKLEŞEN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDETİN ARAŞTIRILMASI..	174
Başar AYRIBAŞ, Beycan Gözde AYHAN	174

İÇİNDEKİLER

ÇOCUK GELİŞİMCİ ADAYLARININ ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARI.....	175
Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE	175
HEMŞİRELERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI DUYARLILIK DURUMLARI; BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ	176
Demet YURTSEVER, Sevgi DURAN, Gülşah ÜNSAL JAFAROV, Nalan ÖZTÜRK	176
KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN FARKLI BİR BOYUTU: PRENATAL CİNSİYET SEÇİMİ	177
Emine TEMİZKAN, Rojgin MAMUK.....	177
ATAERKİNİN ROMANTİZM MASKESİ: BRIDGERTON ÖRNEĞİ.....	178
Esra KÖTEN	178
KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TWITTER'DA ADALET ARAYIŞI.....	179
Esra KÖTEN	179
TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİNE DAİR ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ	180
Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU	180
SPORDA CİNSİYET ALGISI VE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA	181
Gülten HERGÜNER, Ali Serdar YÜCEL, Çetin YAMAN, Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Ayhan AYTAÇ, Murat KORKMAZ.....	181
SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ	182
Gökçe ÖZKILIÇCI, Gülay ŞENGÜL	182
İÇİ/DIŞI ŞİDDET: PLATFORM (EL HOYO)	183
Hacer AKER	183
BİR FİLM (LIFE OVERTAKES ME), SİĞİNMACI ÇOCUKLAR VE VAZGEÇİLMİŞ BEDENLER.....	184
Hacer AKER	184
ELEKTRONİK İLETİŞİM ZORBALIĞININ ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN RUH SAĞLIĞINA ETKİSİ	185
Havva AKPINAR	185
MOBBİNGİN BİREYLER ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ.....	186
Havva AKPINAR	186
COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIKTA ŞİDDETE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI (SAĞLIK ÇALIŞANLARI ANKET ÇALIŞMASI)	187
Meral Tuğba ÇİMŞİR, Muhammet Serhat YILDIZ	187
POLİSİYE KURGUDA CİNSİYET MÜCADELESİ: SARMAŞIK ROMANINDA ANNELİK ARACILIĞIYLA KADINA UYGULANAN ŞİDDET.....	188
Merve Esra ÖZGÜRBÜZ	188

İÇİNDEKİLER

İSTANBUL'UN BİR İLÇESİNDE 2019-2020 YILLARINDA BİRİNCİ BASAMAKTA GERÇEKLEŞEN ŞİDDET OLAYLARI VE DÜZENLENEN TUTANAKLARIN İNCELENMESİ: KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI	189
Muhammed ATAK, Şeyma HALAÇ	189
COVID19 ENFEKSİYONUNUN BİR ŞİDDET ARACI OLARAK KULLANILMASI: BASINDAN ÖRNEKLER	190
Muhammet ÇEVİK	190
POLİTİK VE HUKUKSAL ŞİDDETİN AHLAKILIĞI ÜZERİNE	191
Murat BAYRAM	191
COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLENME STRATEJİLERİ- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI ÖRNEĞİ	192
Rojjin MAMUK	192
İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDET: ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLER.....	193
Rüstem AŞKIN, Yasemin KUŞ	193
AİLE İÇİ ŞİDDET KURBANI ÇOCUK: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, MÜDAHALE ÇALIŞMALAR VE PSİKOLOJİK ETKİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ.....	194
Rüstem AŞKIN, Zekiye ZEYBEK	194
YETİŞKİNLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI İSTİSMARI YAŞANTI ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI	195
Sena ÇAĞLAR, Fatih KEZER	195
ALKOL VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TANILI BİREYLERİN EVLİLİKTE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLARI	196
Tuğçe TOKER UĞURLU	196
COVID-19 PANDEMİSİ, AİLE İÇİ ŞİDDET VE HEMŞİRELİK	197
Tülin YILDIZ, Arzu MALAK, Çağla SABIRLI	197
KADINA YÖNELİK CİNSEL TACİZ VE YANSIMALARI: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ	198
Ümran SEVİL, Ali Serdar YÜCEL, Ayça GÜRKAN, Mustafa TALAS, Murat KORKMAZ	198
HEMŞİRELERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI DUYARLILIK DURUMLARI; BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ	199
Demet YURTSEVER, Sevgi DURAN, Gülşah ÜNSAL JAFAROV, Nalan ÖZTÜRK	199
ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET, ÇOCUK HAKLARI VE EĞİTİM.....	200
Dilek ARLI ÇİL	200
KADIN SPORCULARIN MARUZ KALDIKLARI CİNSEL İSTİSMAR VE TACİZ OLAYLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA.....	201
Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	201
ADOLESAN SPORCULARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK.....	202
Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	202
SCHOOL LADIES' EXPERIENCE OF VERBAL SEXUAL INTIMIDATION AND REACTIONS TO A RAPE.....	203
Akbar ABBASI	203

İÇİNDEKİLER

WHAT DO WE THINK ABOUT RADICALISATION? OUTLINE OF THE CONSTRUCTION AND KEY DISCOVERIES OF THE CENTER SEGMENT	204
Siam YUVAVES	204
RADICALIZATION AND POLITICAL BRUTALITY – DIFFICULTIES OF CONCEPTUALIZING AND EXPLORING BEGINNINGS, CYCLES AND LEGISLATIVE ISSUES OF NARROW-MINDED CONVICTIONS	205
Novak VUKAŠINOVIĆ	205
COMPONENTS OF INDIVIDUAL RADICALIZATION INTO FANATICISM, SAVAGERY AND DREAD – THE GERMAN COMMITMENT IN A SPECIFIC CIRCUMSTANCE	206
Deng JIAHAO.....	206
COZY ACCOMPLICE ISSUES AND SELF DESTRUCTION: WOULD WE SAY WE ARE FEELING THE LOSS OF THE SAVAGERY?	207
Declan DAVIDSON	207
A DANGER TO OPEN SOCIAL ORDERS? CONCEPTUALIZING THE RADICALIZATION OF SOCIETY	208
Armenia.....	208
ANALYZING DERADICALIZATION: DIFFICULTIES FOR HYPOTHESIS AND PRACTICE IN GERMANY	209
Cipriano MILANI	209
ONLINE FANATICISM: EXPLORATION PATTERNS IN WEB ACTIVISM, RADICALIZATION, AND COUNTER-METHODOLOGIES.....	210
Imran RODRÍGUEZ	210
APPARENT AND POWERFUL? THE DIFFICULTIES, POSSIBILITIES AND IMPEDIMENTS OF ASSESSMENT EXPLORATION ON FORESTALLING SAVAGE RADICALISM.....	211
Iñigo TOLEDO	211
RADICALIZATION: DIRECTIONS IN EXPLORATION, STRATEGY AND PRACTICE..	212
Roman Darien Yulo DOMÍNGUEZ	212
POLITICAL AND STRICT FANATICISM AND SEXUAL ANIMOSITY – NEW VIEWPOINTS FROM THE WORKSHOP ON HOSTILITY	213
Hans KRIER	213
MEDIA OF SCORN: ONLINE MEDIA UTILIZATION PREDICTS STANDARDIZING ACKNOWLEDGMENT OF AGAINST MUSLIM DISDAIN DISCOURSE AND ISLAMOPREJUDICE	214
Klemen NOVAK.....	214
BEAT, DISREGARD, POWER TO ADJUST: IMPROVEMENT AND STARTING APPROVAL OF A MULTIDIMENSIONAL SIZE OF ACKNOWLEDGMENT OF AGGREGATE BRUTALITY	215
Iceland.....	215
HIGH SCHOOLER DATING SAVAGERY: ORIGINATION OF TEENAGERS IN A BRAZILIAN CITY	216
Naghi HAGHJOO	216

İÇİNDEKİLER

MOTORCYCLIST HAZARDOUS RIDING PRACTICES AND ITS INDICATORS IN AN IRANIAN POPULACE	217
Karmnu SUBAN.....	217
ABUSIVE BEHAVIOR AT HOME IN THE VIEW OF COLLEGE UNDERSTUDIES IN POLAND AND BELARUS.....	218
Vincent ROESEMS.....	218
CONNECTION BETWEEN WORK ENVIRONMENT BRUTALITY AND WORK PRESSURE IN THE CRISIS OFFICE.....	219
Filip SEMMELWEIS.....	219
PERVASIVENESS AND EXAMPLE OF HOMEGROWN MISHAPS IN THE FIELD PRACTICE ZONE OF JAWAHARLAL ORGANIZATION OF METROPOLITAN WELLBEING PLACE.....	220
Charlie DOYLE	220
SUBSTANCE USE AND SOCIODEMOGRAPHIC CORRESPONDS AMONG TEENAGERS IN A LOW-PAY SUB SAHARAN SETTING	221
Miroslav Bogdanov GANEV.....	221
PASSERBY VEHICLE CRASHES: DANGER DISCERNMENT AND OBLIGATION ATTRIBUTION AMONG YOUNGSTERS, YOUTHS AND GROWN-UPS	222
Changiz KERAMATI	222
THE CONNECTION BETWEEN REST QUALITY AND STREET CAR ACCIDENTS OF METROPOLITAN DRIVERS IN HAMADAN, IRAN.....	223
Yeray BURGOS.....	223
A MULTI-STATE ASSESSMENT OF THE CASUALTIES OF LETHAL YOUNG ADULT CLOSE ACCOMPLICE BRUTALITY	224
Khosrow NIYOOSHA	224
STREET TRAFFIC WOUNDS MEASURES IN THE EASTERN MEDITERRANEAN AREA.....	225
Saeed HAGSHENAS	225
HOSTILITY AND ITS INDICATORS AMONG RUDIMENTARY UNDERSTUDIES	226
Zakari LUCAS	226
DO MOTHER-KID DISCUSSIONS ABOUT SECURITY CONTRAST IN CENTER AND LOW-PAY FAMILIES?	227
Shiraishi TARO.....	227
DIFFICULTIES OF SETTING UP A STREET TRAFFIC INJURY OBSERVATION FRAMEWORK: A SUBJECTIVE REPORT IN A CENTER PAY COUNTRY	228
Hadi RASTEGAR.....	228
RED LIGHT INFRINGEMENT AND PEOPLE ON FOOT'S MODULAR STRIKING CONVICTIONS ABOUT RISKY STREET CROSSING CONDUCT: A SUBJECTIVE REPORT	229
Ashfak BUNJAKU	229

İÇİNDEKİLER

ELEMENTS IDENTIFIED WITH PHONE USE WHILE DRIVING DEPENDENT ON THE HYPOTHESIS OF ARRANGED CONDUCT AMONG COLLEGE UNDERSTUDIES.....	230
Jônatas VOMLEL	230
CONVICTIONS AND EXHIBITIONS OF PRIMARY SCHOOL UNDERSTUDIES TO FORESTALL STREET TRAFFIC WOUNDS	231
Vítor Vaz LEMOS	231
THE RELATIONSHIP OF SERIOUSNESS OF SIDE EFFECTS OF MISERY, NERVOUSNESS, AND STRESS WITH REST QUALITY IN SEISMIC TREMOR SURVIVORS	232
Serafim IZBASA.....	232
AGGRESSIVE BEHAVIOR AT HOME AGAINST LADIES	233
Devdas PRAMANICK.....	233
THE TREATMENT OF PREHOSPITAL CRANIOMAXILLOFACIAL INJURY - A CASE ARRANGEMENT STUDY	234
Nazanin SHOJAII	234
DANGER OF 90-DAY READMISSION IN PATIENTS AFTER GUN INJURY HOSPITALIZATION: A BROADLY DELEGATE REVIEW PARTNER STUDY	235
Neil FAWNS.....	235

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Ümran SEVİL
Kongre Başkanı

Değerli bilim insanları,

25/26 ŞUBAT 2021 tarihlerinde UZAKTAN ERİŞİM sistemi ile beşincisini İstanbul merkezli düzenlemiş olduğumuz 5. Uluslararası Farklı Şiddet Boyutları ve Toplumsal Algı Kongresi'ne gösterilen ilgi ve katkılardan dolayı yürekten teşekkür ediyoruz.

Kongremizde birbirinden değerli çok sayıda bilim insanı aktif olarak görev almış ve sizlerle bir arada olmamızı sağlamıştır. Kongremize Türkiye başta olmak üzere farklı dünya ülkelerinden davetli konuşmacı olarak katılan; Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ (Türkiye), Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN (Türkiye), Prof. Dr. Gülsen DEMİR (Türkiye), Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ (Türkiye), Prof. Dr. Mohammad HASAN (Malezya), Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL (Türkiye), Doç. Dr. Alpaslan KARTAL (Türkiye), Doç. Dr. Michael KUYUCU (Türkiye), Doç. Dr. Rab Nawaz LODHI (Pakistan), Dr. Öğr. Üye. Ayça GÜRKAN (Türkiye), Dr. Öğr. Üye. Rommel TABULA (Tayland), Dr. Öğr. Üye. Ajay B. GADICHA (Hindistan), Dr. Andi ASRİFAN (Endonezya) ve Dr. Khalida NASEEM (Pakistan) olmak üzere tüm davetli konuşmacılarımıza teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Kongremizin başlangıç aşamasından kapanışına kadar bizleri yalnız bırakmayan ve her türlü teknik anlamda yanımızda olan ORP Danışmanlık'a, bilimsel anlamda desteğini esirgemeyen bilim kurumumuza ve düzenleme kurulu üyelerimize yürekten teşekkürlerimizi bir borç biliyoruz. Kendilerine gelecek hayatta da aynı başarılarının devamını temenni ediyoruz.

Kongremize toplam 31 farklı dünya ülkesinden 261 bilim insanı 33 sözel bildiri ile katılmıştır. Ayrıca Türkiye'den 191 bilim insanı da 32 sözel bildiri ile katılım gerçekleştirmiştir. Kongremize gelen toplam yerli ve yabancı sözel bildiri sayısı 621 adettir. Ancak uzaktan erişim nedeni ve düzenleme kurulu kararı ile gelen bildirilerin sadece 65 adeti kabul edilerek programa dahil edilmiştir. Kongremizde sözel/poster olarak sunulan 65 adet bildiri özetlerine ve bazı tam metinlere Kongre Bildirileri kitabında yer verilmiştir.

Kongremizin aktif olarak bildiri kabul ettiği süreç içerisinde 37 farklı dünya ülkesinden bilim insanlarına da kongremize yönelik bilgiler gönderilmiştir. Bu çağrılarımıza yönelik olarak 31 farklı ülkeden sunum yapan ve dinleyici olarak katılımlar söz konusu olmuştur. Dış ülke katılımcılarına da destekleri ve bizlerle birlikte oldukları için teşekkür ediyoruz. Yine farklı dünya ülkelerinden olup, Türkiye'de

ÖNSÖZ

akademik faaliyetlerini gerçekleştiren bilim insanlarının çalışmalarına da kongremizde yer verilmiştir. Kendilerine ürettikleri ve bizlerle paylaştıkları çalışmalarından dolayı da ayrıca teşekkür ediyoruz.

Kongremizde birbiriyle iç içe olan farklı disiplinlerin buluşması ve bu buluşma ile multidisipliner anlayış çerçevesinde bir birliktelik yaratılması planlanmıştır. Katılımcılarımızın organizasyona, davetli konuşmacılara ve genel anlamda sunulan bildirilerin niteliğine ve başarılı bir kongre düzenlediğimize ilişkin geri bildirimleri bizleri fazlasıyla mutlu etmiştir.

Farklı olsa da aynı düşünce ile birbirine bağlı olan disiplinlerin bir araya gelerek yeni yeni projeler üretmesine katkı sağlamış olmak da ayrıca bizleri gururlandırmıştır. Kongremize yaklaşık iki ay kala kamu ve özel sektör temsilcileri ile devlet yöneticilerimize yönelik davetlerimize de karşılık bulduk. Bu vesile ile devlet büyüklerimizin göndermiş olduğu mesajlar ve mesaj içerikleri, ilerleyen süreçlerde daha verimli çalışmalar yapmamız konusunda da teşvik edici olmuştur. Umut ediyoruz ki gelecek zaman içerisinde başta ülkemiz olmak üzere, birçok dünya ülkesinden bilim insanını bir araya toplamayı, ortak projeler ve ürünler ile birlikte çalışmayı başaracağız.

Değerli bilim insanları sevgili dostlar; kongremize göstermiş olduğunuz ilgi, destek ve katkılardan dolayı tüm organizasyon içerisinde yer alan çalışma arkadaşlarımızı yürekten tebrik ediyor teşekkürlerimizi sunuyoruz. Bir sonraki kongremizde görüşmek üzere hepinize sağlık, mutluluk, huzur ve güzel günler diliyoruz. **Kongremiz 2019 yılı akademik teşvik kriterleri kapsamında olup, 17/01/2020 tarihli ve 31011 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 16/1/2020 tarihli ve 2043 sayılı Cumhurbaşkanı Kararı Uyarınca ilgili yayınlanan yönetmelik kapsamında değerlendirilmektedir.** Katılımcı sayısının %51 ve üzeri yabancı katılımcıdan oluşup, ayrıca 6 farklı dünya ülkesinden davetli konuşmacıya sahiptir. Toplam bildirilerin %51’den fazlası yabancı ülke katılımcılarına aittir.

Saygılarımızla...

ÖNSÖZ

Prof. Dr. Ümran SEVİL
Congress Chairman

Dear scientists,

We sincerely thank you for the interest and contributions shown to the 5th International Congress on Violence and Gender, which we organized for the fifth time in Istanbul with the REMOTE ACCESS system on 25/26 FEBRUARY 2021.

Many valuable scientists took active part in our congress and enabled us to be together with you. We would like to thank all of our invited speakers participating from different countries of the world, particularly Turkey including; Prof. Dr. Ayhan AYTAÇ (Turkey), Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN (Turkey), Prof. Dr. Gülsen DEMİR (Turkey), Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ (Turkey), Prof. Dr. Mohammad HASAN (Malaysia), Assoc. Prof. Ali Serdar YÜCEL (Turkey), Assoc. Prof. Alpaslan KARTAL (Turkey), Assoc. Prof. Michael KUYUCU (Turkey), Assoc. Prof. Rab Nawaz LODHI (Pakistan), Assist. Prof. Ayça GÜRKAN (Turkey), Assist. Prof. Rommel TABULA (Thailand), Assist. Prof. Ajay B. GADICHA (India), Dr. Andi ASRIFAN (Indonesia) and Dr. Khalida NASEEM (Pakistan).

We are grateful to ORP Consulting, who did not leave us alone from the beginning to the end of the congress and stood by us in all technical terms, our scientific establishment and our organizing board members for their scientific support. We wish them the same success in the future life.

261 scientists from 31 different world countries participated in our congress with 33 verbal presentations. Also 191 scientists from Turkey participated with 32 verbal presentations. The total number of local and foreign oral presentations coming to our congress is 621. However, only 65 of the papers received due to the remote access reason and the decision of the regulatory board were accepted and included in the program. 65 abstracts and some full texts presented as oral / poster at our congress are included in the Congress Proceedings book.

During the process in which our congress actively accepted papers, information about our congress was sent to scientists from 37 different world countries. There have been participants from 31 different countries as presenters and listeners for these calls. We also thank the foreign participants for their support and being with us. Again the work of scientists from different countries of the world, who perform academic activities in Turkey are featured in our congress. We also thank them for their work they have produced and shared with us.

In our congress, it is planned to meet different disciplines intertwined with each other and to create a union within the framework of a multidisciplinary understanding with this meeting. The feedback of our

ÖNSÖZ

participants to the organization, to the invited speakers, to the quality of the presentations presented in general, and to the fact that we have organized a successful congress, made us very happy.

It has also made us proud to have contributed to the creation of new projects by bringing together disciplines that are different but connected with the same thought. About two months before our congress, we also received our invitations to public and private sector representatives and state administrators. On this occasion, the messages and message contents sent by our elders have encouraged us to work more efficiently in the future. We hope that in the future, we will be able to gather scientists from many countries of the world, especially our country, and to work with joint projects and products.

Dear scientists, dear friends; We wholeheartedly congratulate our colleagues in the entire organization for your interest, support and contribution to our congress, and we present our gratitude. We wish you all health, happiness, peace and good days to see you at our next congress. ***Our congress is within the scope of academic incentive criteria for 2019 and is evaluated within the scope of the relevant published regulation in accordance with the President's Decision No. 2043 dated 16/1/2020, published in the Official Gazette dated 17/01/2020 and numbered 31011.*** The number of foreign participants is 51% and above, and it also has invited speakers from 6 different world countries. More than 51% of the total papers belong to foreign country participants.

Regards...

KOMİTE VE KURULLAR

KONGRE BAŞKANI

Prof. Dr. Ümran SEVİL

"İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi"

DÜZENLEME KURULU BAŞKANI

Dr. Öğr. Üye. Ayça GÜRKAN

"İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi"

DÜZENLEME KURULU

Prof. Dr. Çetin YAMAN

Prof. Dr. Fatih ÇATIKKAŞ

Prof. Dr. Gülşen VURAL

Prof. Dr. Gülten HERGÜNER

Prof. Dr. Nevin AKDOLUN BALKAYA

Prof. Dr. Kaya YILDIZ

Prof. Dr. Mustafa TALAS

Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL

Dr. Öğr. Üyesi. Ayça GÜRKAN

SEKRETERYA

Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL

Doç. Dr. Gökşen ARAS

Dr. Öğr. Üyesi. Nigar ÇELİK

BİLİM KURULU

BİLİM KURULU

- Prof. Dr. Asuman SARACALOĞLU - Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Bilal DUMAN - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Çetin YAMAN - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Erdal ZORBA - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Erdem ÜNVER - Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Eray YURTSEVEN - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Gülşen VURAL - Yakın Doğu Üniversitesi
Prof. Dr. Gülten HERGÜNER - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Fariba DEHGHANİ - The University of Sydney
Prof. Dr. Fatih ÇATIKKAŞ - Manisa Celal Bayar Üniversitesi
Prof. Dr. Gülsen DEMİR - Adnan Menderes Üniversitesi
Prof. Dr. Gülbu TANRIVERDİ - Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Prof. Dr. Gülten HERGÜNER - Sakarya Uygulamalı Bilimler Üniversitesi
Prof. Dr. Jacquelynne SUE ECCLES - University of California
Prof. Dr. Katrien BEECKMAN - University of Antwerpen
Prof. Dr. Kafiye EROĞLU - Koç Üniversitesi
Prof. Dr. Kaya YILDIZ - Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Prof. Dr. Margaret TRESCH OWEN - University of Texas
Prof. Dr. Metin YAMAN - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa TALAS - Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi
Prof. Dr. Mustafa YILMAZLAR - Sakarya Üniversitesi
Prof. Dr. Necati DEMİR - Gazi Üniversitesi
Prof. Dr. Nevin HOTUN ŞAHİN - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Nevin AKDOLUN BALKAYA - Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Prof. Dr. Patrick MAFORA - University of South Africa
Prof. Dr. Sue CHERRINGTON - Victoria University of Wellington
Prof. Dr. Ümran SEVİL - İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi
Prof. Dr. Veysel BOZKURT - İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Zuhâl BAHAR - Koç Üniversitesi
Doç. Dr. Ali Serdar YÜCEL - Fırat Üniversitesi
Doç. Dr. Atilla DÖL - Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Bülent SALDERAY - Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi
Doç. Dr. Etem YEŞİLYURT - Akdeniz Üniversitesi
Doç. Dr. Gülendârn KARADAĞ - Dokuz Eylül Üniversitesi
Doç. Dr. Haluk ZÜLFİKAR - İstanbul Üniversitesi
Doç. Dr. Melissa McHALE - Colorado State University
Doç. Dr. Seyhan HIDIRLIOĞLU - Marmara Üniversitesi
Doç. Dr. Saliha ÖZPINAR - Alanya Alattin Keykubat Üniversitesi
Doç. Dr. Selvinaz SAÇAN - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
Doç. Dr. Simge ZEYNELOĞLU - Gaziantep Üniversitesi
Doç. Dr. Zeynep GÜNGÖRMÜŞ - Gaziantep Üniversitesi

KONGRE PROGRAMI

Dr. Öğr. Üyesi Abdullah KARATAŞ - Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Ayça GÜRKAN – İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Duygu AKSOY - Namık Kemal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Gökşen ARAS - Atılım Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Makbule TOKUR KESKİN - Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Meltem YALIN UÇAR - Adnan Menderes Üniversitesi

Dr. Öğr. Üyesi Sevilay YILDIZ - Abant İzzet Baysal Üniversitesi

*****Bilimsel kurul unvan ve alfabetik isim sıralamasına göre düzenlenmiştir.***

HUKUK DANIŞMANLARI

Av. Fevzi PAPAĞÇI

Av. İbrahim DURSUN

Av. Mehmet AYDIN

Av. Nazmi ARİF

Av. Onur BAYKAN

Av. Rozerin Seda KİP

Av. Yusuf ÇİFÇİ

KONGRE PROGRAMI

KONFERANS PROGRAMI / CONFERENCE PROGRAM

AÇILIŞ / OPENING

26 ŞUBAT / 26 FEBRUARY 2021

Açılış Konuşması / Opening Speech

PROF. DR. ÜMRAN SEVİL

Konferans Başkanı (Chair of Conference)

DAVETLİ KONUŞMACILAR/INVITED SPEAKERS

09:45 – 12:00 (GMT+3)

OTURUM BAŞKANI / HEAD OF SESSION

PROF. DR. ÜMRAN SEVİL

KEYNOTE SPEAKERS

Prof. Dr. Ayhan AYTAC (Turkey)

Prof. Dr. Hayrettin GÜMÜŞDAĞ (Turkey)

Prof. Dr. Giray Saynur DERMAN (Turkey)

Prof. Dr. Gülsen DEMİR (Turkey)

Prof. Dr. Mohammad HASAN (Malaysia)

Assoc. Prof. Ali Serdar YÜCEL (Turkey)

Assoc. Prof. Alpaslan KARTAL (Turkey)

Assoc. Prof. Michael KUYUCU (Turkey)

Assoc. Prof. Rab Nawaz LODHI (Pakistan)

Assist. Prof. Ayça GÜRKAN (Turkey)

Assist. Prof. Rommel TABULA (Thailand)

Dr. Andi ASRİFAN (Indonesia)

Dr. Khalida Naseem (Pakistan)

KONGRE PROGRAMI

SÖZEL - POSTER OTURUMLAR / ORAL PRESENTATIONS

OTURUM / SESSION : 1
Tarih ve Saat / Date and Time : 26.02.2021 – 12:00 –14:00
Oturum Başkanı (Head of Session) : Assist. Prof. Ayça GÜRKAN

SUNUM SAATİ	YAZAR(LAR)	KONU BAŞLIĞI
12:00	Ayça GÜRKAN, Ümran SEVİL, Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Murat KORKMAZ	CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE ŞİDDET: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ
12:10	Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Mihalis KUYUCU, Murat KORKMAZ	TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI VE MEDYA YANSIMALARI
12:20	Başar AYRIBAŞ, Emre KÖROĞLU	PSYCHOLOGICAL VIOLENCE ON YOUTUBE: A CONTENT ANALYSIS OF VIDEOS SHARED ON YOUTUBE REGARDING PSYCHOLOGICAL VIOLENCE
12:30	Emine TEMİZKAN, Rojjin MAMUK	KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN FARKLI BİR BOYUTU: PRENATAL CİNSİYET SEÇİMİ
12:40	Gülten HERGÜNER, Ali Serdar YÜCEL, Çetin YAMAN, Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Ayhan AYTAÇ, Murat KORKMAZ	SPORDA CİNSİYET ALGISI VE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA
12:50	Gökçe ÖZKILIÇCI, Gülay ŞENGÜL	SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ
13:00	Meral Tuğba ÇİMŞİR, Muhammet Serhat YILDIZ	COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIKTA ŞİDDETE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI (SAĞLIK ÇALIŞANLARI ANKET ÇALIŞMASI)
13:10	Murat BAYRAM	POLİTİK VE HUKUKSAL ŞİDDETİN AHLAKILIĞI ÜZERİNE
13:20	Rojjin MAMUK	COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLENME STRATEJİLERİ- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI ÖRNEĞİ
13:30	Ümran SEVİL, Ali Serdar YÜCEL, Ayça GÜRKAN, Mustafa TALAS, Murat KORKMAZ	KADINA YÖNELİK CİNSEL TACİZ VE YANSIMALARI: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ

KONGRE PROGRAMI

13:40	Başar AYRIBAŞ, Beycan Gözde AYHAN	SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ŞİDDET: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE GERÇEKLEŞEN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDETİN ARAŞTIRILMASI
13:50	Sena ÇAĞLAR, Fatih KEZER	YETİŞKİMLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI İSTİSMARİ YAŞANTI ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİLİK VE GÜVENİRLİLİK ÇALIŞMASI
14:00	Hacer AKER	İÇİ/DIŞI ŞİDDET: PLATFORM (EL HOYO)
14:10	Hacer AKER	BİR FİLM (LİFE OVERTAKES ME), SİĞİNMACI ÇOCUKLAR VE VAZGEÇİLMİŞ BEDENLER
14:20	Esra KÖTEN	ATAERKİNİN ROMANTİZM MASKESİ: BRIDGERTON ÖRNEĞİ
14:30	Esra KÖTEN	KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TWITTER'DA ADALET ARAYIŞ
14:40	Dilek ARLI ÇİL	ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET, ÇOCUK HAKLARI ve EĞİTİM
14:50	Tuğçe TOKER UĞURLU	ALKOL VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TANILI BİREYLERİN EVLİLİKTE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLARI
15:00	Merve Esra ÖZGÜRBÜZ	POLİSİYE KURGUDA CİNSİYET MÜCADELESİ: SARMAŞIK ROMANINDA ANNELİK ARACILIĞIYLA KADINA UYGULANAN ŞİDDET
15:10	Rüstem AŞKIN, Yasemin KUŞ	İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDET: ÖNCÜLERİ, SONUÇLARI VE ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLER
15:20	Tülin YILDIZ, Arzu MALAK, Çağla SABIRLI	COVID-19 PANDEMİSİ, AİLE İÇİ ŞİDDET VE HEMŞİRELİK
15:30	Demet YURTSEVER, Sevgi DURAN, Gülşah ÜNSAL JAFAROV, Nalan ÖZTÜRK	HEMŞİRELERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI DUYARLILIK DURUMLARI; BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ (POSTER SUNUM)
15:40	Havva AKPINAR	ELEKTRONİK İLETİŞİM ZORBALIĞININ ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN RUH SAĞLIĞINA ETKİSİ
15:50	Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU	TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİNE DAİR ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ
16:00	Muhammet ÇEVİK	COVID19 ENFEKSİYONUNUN BİR ŞİDDET ARACI OLARAK KULLANILMASI: BASINDAN ÖRNEKLER
16:10	Havva AKPINAR	MOBBİNGİN BİREYLER ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ
16:20	Rüstem AŞKIN, Zekiye ZEYBEK	AİLE İÇİ ŞİDDET KURBANİ ÇOCUK: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, MÜDAHALE ÇALIŞMALARİ VE PSİKOLOJİK ETKİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

KONGRE PROGRAMI

16:30	Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE	ÇOCUK GELİŞİMCİ ADAYLARININ ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARI
16:40	Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY, Oğuz EMRE, Miraç KAYIKÇI	ANNELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ
16:50	Muhammed ATAK, Şeyma HALAÇ	İSTANBUL'UN BİR İLÇESİNDE 2019-2020 YILLARINDA BİRİNCİ BASAMAKTA GERÇEKLEŞEN ŞİDDET OLAYLARI VE DÜZENLENEN TUTANAKLARIN İNCELENMESİ: KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI
17:00	Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	KADIN SPORCULARIN MARUZ KALDIKLARI CİNSEL İSTİSMAR VE TACİZ OLAYLARI
17:10	Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN	ADOLESAN SPORCULARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

SÖZEL - POSTER OTURUMLAR / ORAL PRESENTATIONS

OTURUM / SESSION : 2
Tarih ve Saat / Date and Time : 26.02.2021 – 12:00 – 14:30 (GMT+3)
Oturum Başkanı (Head of Session) : Prof. Dr. Ashok JAMMI
Assoc. Prof. Ali Serdar YÜCEL

PRE. TIME	WRITER(S)	TITLE
12:00	Akbar ABBASI	SCHOOL LADIES' EXPERIENCE OF VERBAL SEXUAL INTIMIDATION AND REACTIONS TO A RAPE
12:10	Siam YUVAVES	WHAT DO WE THINK ABOUT RADICALISATION? OUTLINE OF THE CONSTRUCTION AND KEY DISCOVERIES OF THE CENTER SEGMENT
12:20	Novak VUKAŠINOVIĆ	RADICALIZATION AND POLITICAL BRUTALITY – DIFFICULTIES OF CONCEPTUALIZING AND EXPLORING BEGINNINGS, CYCLES AND LEGISLATIVE ISSUES OF NARROW-MINDED CONVICTIONS

KONGRE PROGRAMI

12:30	Deng JIAHAO	COMPONENTS OF INDIVIDUAL RADICALIZATION INTO FANATICISM, SAVAGERY AND DREAD – THE GERMAN COMMITMENT IN A SPECIFIC CIRCUMSTANCE
12:40	Declan Davidson	COZY ACCOMPLICE ISSUES AND SELF DESTRUCTION: WOULD WE SAY WE ARE FEELING THE LOSS OF THE SAVAGERY?
12:50	Hraztan PILOSYAN	A DANGER TO OPEN SOCIAL ORDERS? CONCEPTUALIZING THE RADICALIZATION OF SOCIETY
13:00	Cipriano MILANI	ANALYZING DERADICALIZATION: DIFFICULTIES FOR HYPOTHESIS AND PRACTICE IN GERMANY
13:10	Imran RODRÍGUEZ	ONLINE FANATICISM: EXPLORATION PATTERNS IN WEB ACTIVISM, RADICALIZATION, AND COUNTER-METHODOLOGIES
13:20	Iñigo TOLEDO	APPARENT AND POWERFUL? THE DIFFICULTIES, POSSIBILITIES AND IMPEDIMENTS OF ASSESSMENT EXPLORATION ON FORESTALLING SAVAGE RADICALISM
13:30	Roman Darien Yulo DOMÍNGUEZ	RADICALIZATION: DIRECTIONS IN EXPLORATION, STRATEGY AND PRACTICE
13:40	Hans KRIER	POLITICAL AND STRICT FANATICISM AND SEXUAL ANIMOSITY – NEW VIEWPOINTS FROM THE WORKSHOP ON HOSTILITY
13:50	Klemen NOVAK	MEDIA OF SCORN: ONLINE MEDIA UTILIZATION PREDICTS STANDARDIZING ACKNOWLEDGMENT OF AGAINST MUSLIM DISDAIN DISCOURSE AND ISLAMOPREJUDICE
14:00	Kornélius HÓLMARSSON	BEAT, DISREGARD, POWER TO ADJUST: IMPROVEMENT AND STARTING APPROVAL OF A MULTIDIMENSIONAL SIZE OF ACKNOWLEDGMENT OF AGGREGATE BRUTALITY
14:10	Naghi HAGHJOO	HIGH SCHOOLER DATING SAVAGERY: ORIGINATION OF TEENAGERS IN A BRAZILIAN CITY
14:20	Karmnu SUBAN	MOTORCYCLIST HAZARDOUS RIDING PRACTICES AND ITS INDICATORS IN AN IRANIAN POPULACE

KONGRE PROGRAMI

14:30	Vincent ROESEMS	ABUSIVE BEHAVIOR AT HOME IN THE VIEW OF COLLEGE UNDERSTUDIES IN POLAND AND BELARUS
14:40	Filip SEMMELWEIS	CONNECTION BETWEEN WORK ENVIRONMENT BRUTALITY AND WORK PRESSURE IN THE CRISIS OFFICE
14:50	Charlie DOYLE	PERVASIVENESS AND EXAMPLE OF HOME-GROWN MISHAPS IN THE FIELD PRACTICE ZONE OF JAWAHARLAL ORGANIZATION OF METROPOLITAN WELLBEING PLACE
15:00	Miroslav Bogdanov GANEV	SUBSTANCE USE AND SOCIODEMOGRAPHIC CORRESPONDS AMONG TEENAGERS IN A LOW-PAY SUB SAHARAN SETTING
15:10	Changiz KERAMATI	PASSERBY VEHICLE CRASHES: DANGER DISCERNMENT AND OBLIGATION ATTRIBUTION AMONG YOUNGSTERS, YOUTHS AND GROWN-UPS
15:20	Yeray BURGOS	THE CONNECTION BETWEEN REST QUALITY AND STREET CAR ACCIDENTS OF METROPOLITAN DRIVERS IN HAMADAN, IRAN
15:30	Khosrow NIYOOSHA	A MULTI-STATE ASSESSMENT OF THE CASUALTIES OF LETHAL YOUNG ADULT CLOSE ACCOMPLICE BRUTALITY
15:40	Saeed HAGSHENAS	STREET TRAFFIC WOUNDS MEASURES IN THE EASTERN MEDITERRANEAN AREA
15:50	Zakari LUCAS	HOSTILITY AND ITS INDICATORS AMONG RUDIMENTARY UNDERSTUDIES
16:00	Shiraishi TARO	DO MOTHER-KID DISCUSSIONS ABOUT SECURITY CONTRAST IN CENTER AND LOW-PAY FAMILIES?
16:10	Hadi RASTEGAR	DIFFICULTIES OF SETTING UP A STREET TRAFFIC INJURY OBSERVATION FRAMEWORK: A SUBJECTIVE REPORT IN A CENTER PAY COUNTRY
16:20	Ashfak BUNJAKU	RED LIGHT INFRINGEMENT AND PEOPLE ON FOOT'S MODULAR STRIKING CONVICTIONS ABOUT RISKY STREET CROSSING CONDUCT: A SUBJECTIVE REPORT

KONGRE PROGRAMI

16:30	Jônatas VOMLEL	ELEMENTS IDENTIFIED WITH PHONE USE WHILE DRIVING DEPENDENT ON THE HYPOTHESIS OF ARRANGED CONDUCT AMONG COLLEGE UNDERSTUDIES
16:40	Vítor Vaz LEMOS	CONVICTIONS AND EXHIBITIONS OF PRIMARY SCHOOL UNDERSTUDIES TO FORESTALL STREET TRAFFIC WOUNDS
16:50	Serafim IZBASA	THE RELATIONSHIP OF SERIOUSNESS OF SIDE EFFECTS OF MISERY, NERVOUSNESS, AND STRESS WITH REST QUALITY IN SEISMIC TREMOR SURVIVORS
17:00	Devdas PRAMANICK	AGGRESSIVE BEHAVIOR AT HOME AGAINST LADIES
17:10	Nazanin SHOJAI	THE TREATMENT OF PREHOSPITAL CRANIO-MAXILLOFACIAL INJURY - A CASE ARRANGEMENT STUDY
17:20	Neil FAWNS	DANGER OF 90-DAY READMISSION IN PATIENTS AFTER GUN INJURY HOSPITALIZATION: A BROADLY DELEGATE REVIEW PARTNER STUDY

**5. ULUSLARARASI FARKLI
ŞİDDET BOYUTLARI VE
TOPLUMSAL ALGI
KONGRESİ
DAVETLİ
KONUŞMACILAR**

DAVETLİ KONUŞMACILAR

EĞİTİM VE AKADEMİDE ŞİDDET ALGISI

Ali Serdar YÜCEL

Fırat Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Elazığ / Türkiye

Öz: Birçok farklı alanda şiddet ve boyutlarını görmekte, yaşamakta ve algılamaktayız. Şiddet ve şiddet kavramını boyutlar altında inceleyebiliriz. Bunlar genel olarak iki farklı kavram başlığında incelenebilir. İlk kavram olarak genel kabul görmüş şiddet boyutları; İkinci kavram ise şiddetin ilk kavram boyutları altında incelenmiş olan şiddet boyutları şeklindedir. Gelen kabul görmüş olan şiddet kavramlarını fiziksel, ekonomik, cinsel, psikolojik ve duygusal ve çevresel şiddet olarak ifade edebilirken, daha alt boyutlarda kadına, çocuğa, yaşlıya, engellilere, hayvanlara yönelik şiddet dışında sosyal şiddet, mobbing ve eğitim ve öğretimde şiddet vb. gibi farklı alt boyutlarda da sınıflandırabiliriz. Alt kavram çerçevesinde günümüzde de fazlaca yaşanan şiddet içeriklerinden birini de eğitim ve akademide yaşanan şiddet içeriği olarak ifade etmek mümkündür. Bu kavram ve şiddet türünün en önemli kendi içsel boyutu olarak «eşitsizlik» gelmektedir. Eğitimde eşitsizlik birçok noktada kişisel değerler üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır. Bunların başında fırsat eşitsizliği ve bilgi konusundaki yetersizlik gelmektedir. Çünkü her eğitim kurumunda farklı nitelik ve kalitede eğitim uygulanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Akademik Eğitim, Mobbing, Ekonomi, Cinsiyet

GİRİŞ

Eğitim sistemi, toplumun siyasal, ekonomik, toplumsal ve kültürel yapılarıyla etkileşim içindedir. Cinsiyet, aile, toplumsal sınıf kökeni vb. gibi etkenler aynı eğitimi almış bireyler arasında farklılık oluşturabileceği gibi verilen eğitimde ki farklılıklar ve öğrencilere sunulan imkanlarda farklılık oluşturmaktadır (Ünal ve Özsoy, 1999).

Devletin verdiği anayasal hakkın dışında bu hakkın kullanımını sağlayacak diğer koşulların da oluşturulması gerekmektedir. Bu da ancak eğitime erişimde ve eğitim imkanlarında adil olma ve eğitimde fırsat eşitliği ile mümkün olabilir (Algan ve Algan, 2013).

Fırsat eşitliği devlet eli ile eğitimde sunulan tüm imkânlardan bireylerin eşit olarak yararlanmasıdır. Bu imkânlardan yararlanılamaması, eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olmaktadır. Bu nedenle eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanabilmesinde, bireye verilmesi gereken maddi imkânların sunulması gerekmektedir (Uluğ, 2000).

Kişilerin eğitim, sağlık, güvenlik gibi temel ihtiyaçlara erişiminde fırsat eşitliğinin sağlanması bu kapsamdaki temelleri oluşturmaktadır. Türkiye gibi genç nüfus avantajı olan bir ülkede ise öncelikle ele alınması gereken konuların başında eğitim alanındaki eşitsizliklerin azaltılması gelmektedir (Ataç, 2017).

Birçok dünya ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de eğitimde eşitsizlik söz konusu olmaktadır. Ülkemizde bölgesel olarak eğitim kurumlarına sağlanan imkanlarda ki farklılıklar eğitimde fırsat eşitsizliğini beraberinde getirmektedir. Bireylerin almış oldukları farklı nitelikteki eğitimler bireylerin yaşantısında etkili olmaktadır.

Ülkemizde her kademedeki verilen eğitim-öğretim faaliyetlerinde ki farklılıklar yüksek öğretim kurumlarında da göze çarpmaktadır. Ülkemizde son yıllarda farklı bölgelerde açılan üniversiteler ve yetersiz

DAVETLİ KONUŞMACILAR

akademisyen sayısı da bu durumu etkilemektedir. Üniversitelerin fiziki alt yapı imkanları ve öğrenci olanakları farklılık göstermekte ve buda eğitim-öğretimin niteliğini etkilemektedir. Örnekleme gerekirse; İstanbul Teknik Üniversitesi, ODTÜ, Hacettepe gibi etiket kazanmış okulların yeni açılmış olan ve bölgesel farklılıkların olduğu Mardin Artuklu, Batman, Bingöl vb. gibi üniversitelerde okuyan öğrencileri oranla daha iyi imkanlara sahip olabileceği söylenebilir. Mezuniyet sonrasında da bu üniversitelerden mezun olan öğrencilerin iş olanakları açısından da eşitsizliğe maruz kaldıkları söylenebilir. Özellikle özel sektör iş olanakları bakımından üniversitelerin marka değerleri etkili olabilmektedir. Akademik olarak mezun olunan üniversitenin akademik kariyer yapmak isteyen bireyler üzerinde de etkili olacağı ifade edilebilir. Ülke genelinde tüm eğitim-öğretim kurumlarında öğrencilere fırsat eşitliği sunulması önemlidir ve anayasal olarak fırsat eşitliği ilkesi dahilinde devletin görevi içerisindedir.

Eğitimde fırsat eşitliğini ölçmenin temel bir yolu ebeveynlerin eğitim düzeyinin çocukların eğitim düzeyini ne kadar etkilediğini ölçmekten geçer. Buna göre çocukların eğitim düzeylerinin ebeveynlerin eğitim düzeylerinden az etkilendiği toplumlar eğitimde fırsat eşitliğinin yüksek olduğu toplumlardır.¹ Fırsat Eşitliği tüm bireylere eşit eğitim kaynaklarının verilmesi ya da bireylerin eğitimsel kazanımlarının eşitlenmesi ile olmaktadır (Peragine ve Serlenga, 2008). Ancak bölgesel farklılıklar ve ülke yatırımları bu konuda etken unsurlar arasında sayılabilir.

Eğitim kararlarının alınmasında ailenin ekonomik geliri çok önemlidir. Ailelerin temel eğitim alma ve üniversiteye kayıt yaptırma ihtimalinin aile bütçesine bağlı olarak okullaşma oranlarının artışı ile artacağı söylenebilir (Acemoğlu ve Pischke, 2001). Ekonomik yeterliliğe sahip bir bireylerin lisans ve lisans üstü programlarda yer bulmasında da fırsat eşitsizliği ayrı bir şiddet boyutu olarak ele alınabilir. Akademik anlamda şiddet boyutu içerisinde değerlendirdiğimizde akademik anlamda yaşanan fırsat eşitsizliği ile eğitimde şiddet kavramına en güzel örneklerden birisi dil «yabancı dil» farkı olabilmektedir. Akademik olarak kadro almak veya lisans üstü eğitim sisteminde yabancı dil faktörü önemli yer tutmaktadır. Okullarda verilen İngilizce eğitimin kalitesi ve sunulan imkanlar yüksek öğretim kurumlarında da fırsat eşitsizliği olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ülkemizde uzun yıllardır eğitimde fırsat eşitliğini sağlamaya yönelik çalışmalar sürdürülmektedir. Bu çalışmalar eğitime erişim konusunda başarılı görülürken, eğitim sisteminin merkezi sınavlar aracılığıyla fırsat eşitsizliğine katkı sağladığı anlaşılmaktadır. Merkezi sınavlar tarafından belirlenen okul tercihleri ailelerin toplumsal, kültürel ve ekonomik sermayeleri oranında çocuklarının eğitime yaptıkları yatırım oranında değişiklik göstermektedir (Şahin, 2019: 1).

Eğitime yapılan yatırımların uzun vadede sağlayacakları düşünüldüğünde yükseköğretime erişim ve devamında mesleki eğitim ve hayat boyu öğrenmeye ilişkin politikaların geliştirilmesi ileride ekonomik ve sosyal refah hedeflerine erişimde önemli olabilir (Wößmann, 2008).

SONUÇ

Şiddet kavramının ana teması altında ve uluslararası kabul görmüş şiddet türlerine bağlı olarak ortaya çıkan alt boyutlar içerisinde yer alan eğitimde fırsat eşitsizliği «eğitimde ve akademide» şiddet olarak isimlendirilen kavrama yönelik olarak eğitimde fırsat eşitsizliğinin hem temel eğitim hem de akademik eğitimde ciddi bir eşitsizlik ve şiddet boyutu oluşturduğunu ifade edebiliriz. Fırsat eşitsizliği nedeniyle

¹ <https://sarkac.org/2020/05/turkiyede-egitimde-firsat-esitsizligi/>

DAVETLİ KONUŞMACILAR

fayda yaratamayan birey bunun sonucunda farklı kişisel şiddet boyutları ile ortaya çıkabilmektedir. 2019 yılı sonunda ortaya çıkan COVID 19 virüs nedeniyle uzaktan eğitim sistemine geçiş sonucunda birçok birey uzaktan eğitim almak için gerekli imkanlardan uzak kalmakta ve bu fırsatlardan imkan kısıtlılığı nedeniyle yararlanamadığı, olması gereken ya da verilmesi gereken eğitimin birçok farklı materyaller neden gösterilerek sağlanamadığı bir gerçektir. Eğitim ve akademideki şiddet alt boyutunun eğitimde fırsat eşitsizliğini yaşattığını, bu nedenle kamu eliyle bu sorunun iyileştirilmesi ve bu bağlamda farklı şiddet türlerinin ortaya çıkmasına engel olunmasının önemini vurgulayabiliriz.

KAYNAKÇA

- Acemoglu, D., & Pischke, J.-S. (2001). Changes in the wage structure, family income, and children's education. *European Economic Review*, 45, 890-904
- Algan, B. ve Algan, M. (2013). Eğitim hakkı ve özgürlüğü bağlamında eğitim hizmetlerinin ruhsat usulü ile özel kişilere gördürülmesi. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi* .7(3).
- Ataç, E., (2017). Türkiye’de Eğitim Eşitsizliğini Okumak: İstatistikler ve Coğrafi Dağılımlar, *Eğitim ve Bilim*, DOI: 10.15390/EB.2017.7124
- Peragine, V., & Serlenga, L. (2008). Higher education and equality of opportunity in Italy. *Research on Economic Inequality*, 16, 67-97.
- Şahin, H., (2019). Türkiye’de Eğitimde Fırsat Eşit(siz)liği ve Bireylerin Eğitim Kararları: Ardahan ve Karabük Örneği, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, İstanbul.
- Uluğ, F. (2000). Eğitim hakkının kullanımı sorunu, Türkiye’de İnsan Hakları, TODAİE Yayınları
- Ünal, L. I., Özsoy, S., (1999) “Eğitimde Fırsat Eşitliği: Modern Türkiye’nin Sisypheos Miti”, Cumhuriyetin 75. Yılında Eğitim. Türkiye Toplumsal ve Ekonomik Tarih Vakfı. s.39-72.
- WöBmann, L. (2008). Efficiency and equity of European education and training policies. *International Tax and Public Finance*, 15(2), 199–230.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://sarkac.org/2020/05/turkiyede-egitimde-firsat-esitsizligi/>, 22.02.2021

DAVETLİ KONUŞMACILAR

SPOR VE ŞİDDET PARADOKSUNA EKONOMİK BAKIŞ

Ayhan AYTAC

Trakya Üniversitesi, İ.İ.B.F İktisat Bölümü, Edirne / Türkiye

Öz: Şiddet günümüzde birçok farklı alanda görünen ve yaşanan gerçekler arasında yer almaktadır. Özellikle geçmişten günümüze kadar gelmiş ve halende etkinliğini devam ettiren sporda şiddet hiçte yadsınamayacak boyuttadır. Özellikle futbolda yaşanan şiddet ekonomik anlamda ele alınması gereken şiddet türlerinden birisidir. Spor endüstrisinin lokomotifini halinde olan futbol ve futbol ekonomisindeki şiddet boyutları ayrı ele alınması gereken bir konu olmakla birlikte nedenselliklerinin de ayrı boyutta incelenmesi literatür açısından büyük önem arz etmektedir. Bu konuşma metninde spor ve şiddet paradoksuna ekonomik anlamda bir bakış oluşturmaya çalıştık. Şiddetin özellikle ekonomik anlamda ele alınması gereken bir boyutsallık içerdiği ve önemine vurgu yapmayı uygun bulduk.

Anahtar Kelimeler: Spor, Şiddet, Ekonomi, Paradoks

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütünün yaklaşımı ile şiddet; fiziksel gücün kasıtlı olarak bir tehdit unsuru veya fiili bir davranış olarak kendisine ve kendi dışındaki kişi, grup ve topluluklara sonucu yaralanma, ölüm, sakat kalma, yoksunluk ve psikolojik etkiler gibi zararlara sebebiyet veren bir davranış şekli olduğunun altı çizilmektedir.

Her ne kadar burada fiziksel güç olarak ifade edilmiş olsa da şiddeti doğuran temel unsur aslında “güç” kavramının kendisidir. Temeli maddi, dini, etnik, fiziksel, mevki, makam ne olursa olsun “şiddet” bu gücün gerek orantısız gerekse bir tarafın bir bütün olarak haklarına zarar verme eylemi olduğu da açıktır.

Bu yönü ile bakıldığında günümüzde en çok tartışılan ve araştırılan multidisipliner konulardan biri de “şiddet” ve şiddetin yan etkileridir. Şiddetin gerçekleştiği, gözlemlendiği alanlara bakıldığında konunun ne kadar acı verici olduğu bir kez daha karşımıza çıkmaktadır. Sevginin aşkın olduğu yerde “şiddet” geçmektedir, Allah evlat acısı göstermesin denir ancak çocuk ve şiddet yan yana gelmektedir, tebesümle kedi köpek videoları seyredilir ancak insan dışı canlılarla şiddet yine aynı bileşkeye gelmektedir, spor barıştır dayanışmadır denir ancak şiddetin spora da hem saha içinde hem saha dışında dahil olduğu görülmektedir.

SPOR, ŞİDDET PARADOKSU VE SPOR ENDÜSTRİSİ

Spor, dar anlamda bakıldığında insan eylemlerinden kaynaklanan bir aktivitedir. Daha geniş anlamda bakıldığında ise belirli kurallar, teknikler çerçevesinde bireysel veya takım çalışması şeklinde yapılan fiziksel ve mental aktivitedir.

Her ne kadar adı spor olarak anılmasa da insanlığın var oluşu ile gerek avcılık gerek toplayıcılık çağlarında, ya da toplulukların oluşması ile beraber savaş dönemlerinde fiziksel dayanıklılık ve performansı arttırmak amaçlı pek çok aktiviteler yapılmıştır.

Zaman içerisinde bir güç ve meydan okuma olarak da kullanılan bu aktiviteler sosyal bir temaşa olarak da tarihte yer almıştır.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Ancak başlangıçta amatör ruhla yapılan bu mücadeleler, toplumda pozitif karşılık ve ilgi görmesi ile spor endüstrisinin doğmasına da yol açmıştır. Avustralya Torrens Üniversitesinin bir çalışmasında bir bütün olarak spor endüstrisinin yaklaşık olarak 500 milyar dolara ulaştığı belirtilmektedir. Bu pastanın en büyük dilimini %43 ile Futbol, ardından sırası ile %13 Amerikan Futbolu, %12 ile Basebol, %7 ile Formula 1, ve %6 ile de Basketbol almaktadır.

Finansal sektörden, reel sektöre, yazılı ve görsel medyadan, bilgisayar ve iletişim sektörüne kadar pek çok alana yayılan spor endüstrisi beraberinde her alanda rekabeti de meydana getirmiştir. Popülaritenin devam edebilmesi adına da spor kulüpleri, sporcular, medya sürekli gündem meydana getirmekte, bu durum ise spor camiasında bir bütün olarak gerilimi arttırmaktadır. Eleştiriler yerini hakarete, rekabet yerini kavgaya, kavga ise saha içinden saha dışına çıkarak sporun birleştirici yapısını bozarak ayrıştırıcı bir yapıya dönmesine neden olabilmektedir.

Spor kulüplerinin devasa bütçelerle sporcuları bünyelerine katma gayretleri, taraftarların sınırlı bütçeleri ile takımlarını desteklemeleri beraberinde yeni bir gerilim daha doğurmakta, taraftar sınırlı bütçesi ile verdiği desteğin karşılığını alamadığında toplu şiddet eylemlerine başvurabilmektedir.

Özellikle sporun mali yapısı ve parasal büyüklüğü son derece çarpıklık da içermektedir. Örneğin Türkiye’de 2020 yılında sadece hamsi balığı ihracatından elde edilen gelir toplam 9 milyon 691 bin 186 dolar olup, binlerce insan bu işten gelir elde ederken, sadece bir tek popüler sporcuya bir yıl için 10 milyon dolar verilmesi gerçek ekonomiden uzaklaşan bir endüstrinin oluşmasına neden olmakta ve bu da birleştirici ruha sahip olan sporun elitist bir yapıda sınıflar arasında çatışmaya yol açabilecek bir kıvılcım meydana getirmektedir.

Giderek artan spora yönelik şiddet önce FAIRPLAY ile spor müsabakalarında mücadeleye yönelik “adil rekabet ve mücadeleyi” hedeflemek amaçlı lanse edilmiş, ancak sporun yol açtığı şiddet eylemlerinin saha içinden tribüne ve tribünden dışına tribün dışına çıkması ile saha içi fairplay kurallarının yeterli olmaması üzerine bu kez genel anlamda RESPECT kavramını taraflar için bir asgari şart olarak getirerek, sporun insan onuruna ve taraflara saygı çerçevesinde gerçekleştirilmesini hedeflemiştir. Gerek Fairplay gerekse Respect çerçevesinde alınan kararlar her ne kadar etki etse de zamanla spordaki yoğun rekabet insan onuruna en büyük darbelerden biri olan ırkçılık söylem ve eylemlerine sahne olmuştur. Bir nevi insanlık suçu sayılabilecek ırkçılığa karşı NO TO RACISM kampanyaları ile ve ırkçılığa ilişkin ciddi yaptırımlarla bu spor dünyası bu şiddetin önüne geçmeye çalışmıştır.

Sonuç olarak her ne kadar spor, bireyler arası mücadele yoluyla gelişimi arttırmayı, toplumlar arası ilişkileri geliştirmeye, takımdaşlık ruhu ile ekip çalışmasının önünü açmaya çalışmış olsa da giderek endüstrileşen spor sektörünün gündemde kalabilmek, gücünü ispatlamak, pazardan daha fazla pay alabilme amacıyla bilinçli veya bilinçsiz şiddeti körüklediği görülmektedir. Spora gönül veren tüm paydaşların, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu Mustafa Kemal ATATÜRK’ün “ben sporcunun zeki, çevik ve ahlaklısını severim” sözü ekseninde birleşmesi, sporun ve spor kültürünün yaygınlaşması açısından son derece önemli bir adım olacaktır.

SONUÇ

Şiddet her ne alanda ve konuda olursa olsun bir insanlık suçu ve ayıbı olarak değerlendirilmelidir. Özellikle hukuksal ve sosyolojik olarak değerlendirilmesi gereken önemli bir konu olmakla birlikte, şiddetin

DAVETLİ KONUŞMACILAR

önlenmesi konusunda sürekliliği olan yaptırımların hızla hayatımıza alınması, takibi ve denetimi zorunluluk oluşturan bir durumdur. Spor şiddeti ve sporda yaşanan ekonomik şiddet boyutunun ölke, ırk, cinsiyet, inanç/din ve renk fark etmeksizin tüm toplumlar için bir sorun olduğu açıkça görölmektedir.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

MEDYADA ŞİDDETİN OLUMSUZ ETKİLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Giray Saynur DERMAN

Marmara Üniversitesi, İletişim Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Öz: 20. ve 21. yüzyıllarda sosyal çevremizdeki önemli değişikliklerden biri, kültürümüzün ve günlük hayatımızın kitle iletişim araçları tarafından doyurulması olmuştur. Bu yeni ortamda radyo, televizyon, filmler, videolar, video oyunları, cep telefonları ve bilgisayar ağları çocuklarımızın günlük yaşamlarında merkezi roller üstlenmiştir. Medya, televizyon, akıllı telefon ve bilgisayar gibi araçlarıyla günlük hayatın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Medyanın artık günlük yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmesiyle birlikte; insan davranışlarını da etkileme gücüne sahip olması da kaçınılmaz hal almıştır. Medyanın en çok tartışılan ve en çok üzerinde araştırma yapılan temel birkaç konusundan biri de şiddet konusudur. İyi ya da kötü, kitle iletişim araçlarının çocuklarımızın değerleri, inançları ve davranışları üzerinde muazzam bir etkisi var. Ne yazık ki, elektronik kitle iletişim araçlarının belirli bir ortak unsurunun sonuçları, çocukların refahı üzerinde özellikle zararlı bir etkiye sahiptir. Son yarım yüzyılda televizyonda, filmlerde ve son zamanlarda video oyunlarında şiddete maruz kalmanın izleyicide şiddet içeren davranış riskini artırdığına dair araştırma kanıtları birikmiştir, tıpkı gerçek şiddetle dolu bir ortamda büyümek, şiddet içeren davranışlarda olduğu gibi. Günlük hayatta özellikle şiddet olaylarında ve şiddet içerikli davranışlardaki artışta medyanın önemli bir payı vardır. Şiddetin yer aldığı başlıca iletişim araçları arasında sinema, televizyon dizileri, online gazeteler, sosyal medya araçları, bilgisayar oyunları ve çizgi filmler vb. gelmektedir. Reyting kaygısıyla özellikle şiddeti popülerleştiren, şiddet örnekleri sunan, şiddeti bir model olarak gösteren programlar başta çocuklar ve gençler olmak üzere toplumun her kesimine sunulmaktadır. Cinayet, cinsel taciz, işkence, gasp, katliam, intihar, darp, terör saldırıları gibi çeşitli şiddet olayları medya araçları yoluyla seyir ve rahatlamanın iç içe geçerek dış tehdidin, korkunun, endişenin, heyecanın, rutinin, pasifliğin ve çaresizliğin dayatıldığı bir yola dönüşmüştür. Toplum çeşitli şiddet olaylarına medya içeriklerinde tanık olmaktadır. Medya, kişinin algılama süzgecinin ve bilişsel çerçevesinin oluşmasında çok önemli bir role sahip bulunmaktadır. Medya araçları; topluma sundukları içeriklerin malzemesini gerçek dünyadan alırlar ve bu malzemeyi kendi bakış açılarına ve çıkarlarına göre işleyerek kendilerine has bir dünya kurgularlar. Medyanın gösterdiği dünya, gerçek dünyanın yerine kurgulanan bir dünyadır. Bu çalışmada medyada şiddet olgusu ve sunulan bu şiddetin başta gençler ve çocuklar olmak üzere etkileri ve sonuçları üzerine bir araştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Medya, Şiddet, Çocuk, Sinema Filmi, Televizyon Dizileri

MEDYANIN ŞİDDET ETKİSİNE İLİŞKİN KURAMSAL ÇERÇEVE

Medyadaki şiddeti toplum için bir tehdit olarak gösteren deneysel araştırmayı anlamak için, şiddet içeren medyanın neden ve nasıl saldırganlığa yol açtığına anlaşılması hayati önem taşımaktadır. Aslında, medya şiddetinin neden böyle bir tehdit olduğunu açıklayan psikolojik teoriler artık iyice yerleşmiş durumdadır. Dahası, bu teoriler aynı zamanda gerçek dünyada - aile içinde, akranlar arasında ve topluluk içinde - şiddetin gözlemlenmesinin aynı zamanda gözlemcide de saldırgan davranışı uyardığını da açıklamaktadır. Farklı süreçler, şiddet içerikli içeriğin kısa vadeli etkilerine ve şiddet içerikli içeriğin uzun vadeli etkilerine neden oluyor gibi görünüyor ve bu süreçlerin her ikisi de, medyaya katılımın çocuklar üzerindeki zaman yer değiştirme etkilerinden farklıdır. Zaman yer değiştirme etkileri, kitle iletişim araç-

DAVETLİ KONUŞMACILAR

larının (video oyunları dahil), çocuğun dahil olabileceği ve belirli davranış türlerinin riskini değiştirebilecek diğer etkinliklerin yerini almadaki rolüne atıfta bulunur, örneğin okumayı değiştirmek, atletizm vb. Bu makale şiddet içeren medya içeriğinin etkilerine odaklanmaktadır ve yer değiştirme etkileri önemli sonuçları olsa da gözden geçirilmeyecektir.

AMAÇ

Bu araştırma, uluslararası medya araçları yoluyla sunulan şiddet olgusuna dikkati çekip, toplumsal bir farkındalık oluşturmayı, şiddeti olağanlaştıran medya içeriklerine eleştirel bakmayı ve toplum için alınması gereken tedbirler ve kamu politikaları için alınması gereken alternatif önlemler konusunda katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

KAPSAM

Yapılan çalışmanın kapsamını başta ABD, Kanada olmak üzere Fransa, İspanya, gibi Batı ülkeleri ile Irak ve Suriye gibi Ortadoğu ülkelerindeki medya iletişim araçlarından sinema filmleri, televizyon dizileri ve haber programları oluşturmaktadır.

SINIRLILIKLAR

Çalışmada da zaman ve ele alınan dönemler en önemli sınırlılıktır. Medyada şiddet haberlerini inceleyen bu araştırmadan elde edilecek bulgular; araştırma aşamasında, filmlerde, dizilerde ve haberlerde incelenen değişkenler sınırlı tutulmuştur. Batı medya araçlarından sinema filmleri, televizyon dizileri ve gazetelerden sınırlı sayıda örneklem alınarak araştırma yürütülmüştür. **YÖNTEM**

Yöntem olarak tarama modeli izlenmiş, araştırmada şiddet ve görsel medya kavramları ile ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra gazete ve internet ortamındaki haber kaynaklarından ilgili yazı ve haberler de taranmıştır. Medya haberlerindeki şiddet olgusu içerik çözümlemesi yöntemiyle araştırılmış ve bir sonuca ulaşılmaya çalışılmıştır. Bu çalışmada, bilimsel yöntemin özelliklerinden yararlanılarak medya ve şiddet, çocuk ve şiddet, genç ve şiddet, medya ve kadın, şiddet ve kitle iletişim gibi kuramsal bilgilerin verildiği bölümlere ilişkin olarak literatür taraması yapılmıştır. Basılı kitaplardan, süreli yayınlardan, akademik veri tabanlarından ve bilimsel yayın tarama sitelerinden, araştırma raporlarından, analizlerden, resmi web sitelerinden elde edilen birincil ve ikincil kaynaklar kullanılarak veriler toplanmıştır. Yazılı ve görsel basında yer alan uluslararası medyadaki şiddet haberlerinde şiddet içeriğinin kapsamını ve yer alış biçimini ortaya çıkarmayı hedefleyen bu araştırmada, nicel araştırma yöntemlerinden içerik çözümlemesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmada; uluslararası medya ve şiddet arasındaki ilişkiler son beş yıl bazında analiz edilmiştir. Araştırmada verilerin çözümü ve yorumlanması betimleyici istatistikler, faktör analizinden yararlanılmıştır.

KISA VADELİ ETKİLER

Çoğu teorisyen artık medyada şiddete maruz kalmanın kısa vadeli etkilerinin çoğunlukla 1) hazırlama süreçlerinden, 2) uyarılma süreçlerinden ve 3) belirli davranışların anında taklit edilmesinden kaynaklandığı konusunda hemfikirdir (Bushman, 2006).

Hazırlama, beynin sinir ağındaki aktivasyonun dış gözlemlenen bir uyarıcı temsil eden bölgeden yayılmasının, bir biliş, duygu veya davranışı temsil eden başka bir beyin düğümünü uyardığı süreçtir. Dış

DAVETLİ KONUŞMACILAR

uyaran, doğası gereği bir bilişle bağlantılı olabilir, örneğin, bir silahın görülmesi doğası gereği saldırganlık kavramıyla bağlantılıdır veya dış uyaran, belirli bir etnik grup gibi doğal olarak nötr bir şey olabilir (örneğin, Afrikalı-Amerikalı geçmişte belirli inançlar veya davranışlarla bağlantılı hale gelen (örneğin, refah). hazırlanmış kavramlar, davranışları onlara daha olası kılar (Berkowitz, 1967). Medya şiddeti saldırgan kavramları ortaya koyduğunda, saldırganlık daha olasıdır. Kitle iletişim araçları sunumlarının gözlemciyi uyandırdığı ölçüde, saldırgan davranış da iki olası nedenden ötürü kısa vadede daha olası hale gelebilir – Bunlar uyarılma transferi ve genel uyarılmadır (Huesmann, 2005). Birincisi, bir duyguyu uyandıran sonraki bir uyaran (örneğin, provokasyonu kışkırtan bir öfke) olduğundan daha şiddetli olarak algılanabilir çünkü medya sunumunun uyardığı duygusal tepkinin bir kısmının, provokasyon aktarımı nedeniyle yanlış atfedilmesi. Örneğin, heyecan verici bir medya sunumunun hemen sonrasında, bu tür bir uyarım aktarımı, provokasyona daha agresif yanıtlarla sonuçlanabilir. Alternatif olarak, medya sunumuyla uyarılan artan genel uyarılma, basitçe uygun olmayan yanıtların engellenmesi azaldığından ve sosyal problem çözümede baskın öğrenilen yanıtlar sergilendiğinden zirveye çıkabilir, örneğin doğrudan araçsal saldırganlık. Üçüncü kısa dönemli süreç, belirli davranışların taklidi, daha genel uzun vadeli gözlemsel öğrenme sürecinin özel bir durumu olarak görülebilir. Son yıllarda, insan ve primat gençlerinin, gözlemlediklerini taklit etme konusunda doğuştan gelen bir eğilimleri olduğuna dair ipuçları bulunmaktadır (Melzoff, 2000:80). Çevrelerindeki belirli sosyal davranışların gözlemlenmesi, çocukların tam olarak bu şekilde davranma olasılığını artırır. Özellikle, çocuklar şiddet içeren davranışları gözlemledikçe, onu taklit etme eğilimindedirler. Bunun meydana geldiği nörolojik süreç tam olarak anlaşılammıştır, ancak bir davranış gözlemlendiğinde veya aynı davranış gerçekleştirildiğinde ateşlenen "ayna nöronların" önemli bir rol oynaması muhtemel görünmektedir (Rizolati, 1996:3).

UZUN DÖNEM ETKİLERİ

Öte yandan, medyada şiddet olgusunun işlenmesinin uzun vadeli içerik etkilerinde iki faktör göze çarpar. 1) biliş ve davranışların daha kalıcı gözlemsel öğreniminden (yani davranışların taklit edilmesinden) ve 2) duygusal süreçlerin aktivasyonundan ve duyarsızlaşmasından kaynaklanıyor gibi görünmektedir.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

GÖZLEMSEL ÖĞRENME

Yaygın olarak kabul gören sosyal bilişsel modellere göre, bir kişinin sosyal davranışı, mevcut durumun kişinin duygusal durumu, dünya hakkındaki şemaları, neyin uygun olduğuna dair normatif inançları ve öğrendikleri sosyal davranış senaryoları ile büyük ölçüde kontrol edilir. (Bryant, 2007). Erken, orta ve geç çocukluk döneminde çocuklar, aile, akranlar, topluluk ve kitle iletişim araçlarını gözlemleyerek davranışa rehberlik etmek için sosyal senaryoları hafızasında kodlar. Sonuç olarak, gözlemlenen davranışlar, gözlemlendikten sonra taklit edilir. Bu dönemde çocukların çevrelerindeki dünyayla ilgili sosyal bilişsel şemaları da detaylandırılır. Örneğin, kapsamlı şiddet gözlemlerinin çocukların dünya şemalarını başkalarının eylemlerine düşmanlık atfetmeye meyilli olduğu gösterilmiştir. Bu tür atıflar, sırayla çocukların agresif davranma olasılığını artırır (Bushman, 2006). Çocuklar daha da olgunlaştıkça, hangi sosyal davranışların uygun olduğuna dair normatif inançlar netleşir ve uygunsuz sosyal davranışları sınırlandırmak için filtreler görevi görmeye başlar (Büyükbakkal,2007). Bu normatif inançlar, kısmen, kitle iletişim araçlarında gözlemlenenler de dahil olmak üzere, çocukların etrafındakilerin davranışlarını gözlemlenmelerinden etkilenir.

DUYARSIZLAŞTIRMA

Kitle iletişim araçlarının uzun vadeli sosyalleşme etkileri, kitle iletişim araçlarının ve video oyunlarının duyguları etkileme biçimiyle de büyük olasılıkla artmaktadır. Duygusal olarak harekete geçiren medyaya veya video oyunlarına tekrar tekrar maruz kalmak, belirli doğal duygusal tepkilerin alışkanlık kazanmasına neden olabilir. Bu sürece "duyarsızlaştırma" denir. Belirli bir şiddetli veya kanlı sahneye tepki olarak izleyiciler tarafından otomatik olarak deneyimlenen olumsuz duygular, birçok maruziyetten sonra yoğunlukta azalır. Örneğin, artan kalp atış hızı, terleme gibi kişisel rahatsızlık rapor bildirimleri genellikle kan ve vahşet görüntülerine maruz kalmadan dolayı oluşur. Bununla birlikte, şiddet görüntüleri sonrası ilk başlarda yer alan heyecan görüntülerin tekrarlanmasıyla birlikte çocukta gelişen olumsuz duygusal tepki alışkanlık kazanır ve çocuk "duyarsızlaşır". Çocuk daha sonra olumsuz etki yaşamadan proaktif saldırgan eylemler hakkında düşünebilir ve planlayabilir (Huesmann, 2005)

DAVETLİ KONUŞMACILAR

- ⊙ Araştırmalar, haberlerde verilen bombalama, patlama, doğa felaketleri, cinayet ve çeşitli şiddet içeren görüntülerin çocuklar üzerinde yıkıcı etkiler bıraktığını göstermiştir.
- ⊙ Fakat medyanın bu konudaki en sinsi ve tehlikeli etkisi, gerçek yaşamda bireylerin şiddet karşısında duyarsızlaşmasına yol açması ve şiddeti normalleştirmesidir.

ETKİN ÖĞRENME

Etkin öğrenme teorik açıdan oldukça önemlidir. Gözlemsel öğrenme ve duyarsızlaştırma, diğer öğrenme süreçlerinden bağımsız olarak gerçekleşmez. Çocuklar sürekli olarak belirli şekillerde davranmaları için şartlandırılır ve pekiştirilir ve bu öğrenme medya etkileşimleri sırasında gerçekleşebilir. Örneğin, TV, filmler veya internette şiddet gösterilerinden çok video oyunları içinde şiddet içeren video oyunlarının oyuncularını sadece gözlemci olmadıkları ve aynı zamanda şiddet eylemlerinde "aktif" katılımcılar oldukları ve genellikle istenen hedefleri elde etmek için şiddeti kullanma konusunda pekiştirildikleri için, şiddet içeren davranışta uzun vadeli artışları teşvik etme üzerindeki etkiler daha da büyük olmalıdır (Adak, 2004). Aynı zamanda, bazı video oyunları sosyal gruplar tarafından birlikte oynandığından (örneğin, çok kişili oyunlar) ve bireysel oyunlar genellikle akranlar tarafından birlikte oynanabildiğinden, henüz deneysel olarak incelenmemiş daha karmaşık sosyal şartlandırma süreçleri söz konusu olabilir. Seçim ve katılımın etkileri de dahil olmak üzere bu etkilerin araştırılması gerekir. Genel olarak deneyler, insanları, özellikle çocukları ve gençleri film ve TV'de şiddet içeren davranışlara maruz bırakmanın, hemen ardından saldırgan davranma olasılığını artırdığını göstermiştir. Tipik paradigmada, rastgele seçilen kişilere şiddet içeren veya içermeyen bir kısa film veya TV programı gösterilir veya şiddet içeren veya içermeyen bir video oyunu oynanır ve daha sonra saldırgan olma fırsatı buldukları gözlemlenir. Çocuklar için bu genellikle çatışmayı tetikleyebilecek durumlarda diğer çocuklarla oynamak anlamına gelir; yetişkinler için, genellikle kazanmanın başka bir kişiye acı vermeyi içerdiği görülen rekabetçi bir faaliyete katılmak anlamına gelir. Şiddet içeren film klibini gören veya şiddet içeren oyunu oynayan bu tür deneylerdeki çocuklar, genellikle şiddetsizliği izleyen veya oynayanlardan hemen sonra daha agresif davranırlar (Akdağ, 2014). Bunun yanı sıra farklı görüşler de bulunmaktadır. Medya ile şiddet olgusu arasında doğrudan bir bağ bulunduğu görüşüne katılmayan *Medyada Şiddet Efsanesi*'nin yazarı David Trend medyadaki şiddetin, daha yıkıcı bir şey yaptığını belirtmekten kendini alamamaktadır: "*medyada şiddet, insanları şiddet dolu bir dünyada yaşadıklarına ve dünyayı daha güvenli hâle getirmek için şiddetin gerekli olduğuna inanır.*" (Trend, 2008:80).

BULGULAR

ABD'de medya-şiddet ilişkisini inceleyen 1000 katılımcı üzerinde gerçekleştirilen 20 ayrı çalışmanın meta analizini yapan bir çalışmanın ortaya koyduğu bulgular sistematik bir literatür taramasıyla analiz edilmiştir. Bu bağlamda medyada yer alan şiddetin; şiddet içerikli medyayı yoğun olarak takip eden gerek çocuklar ve gençlerde gerekse yetişkinlerde temel olumsuz etkiye neden olduğunu ortaya koymuştur: Çocuklara ve kadınlara yönelik şiddet ve cinsel şiddette de medyanın etkili olduğu saptanmıştır. Yapılan çözümlenmelerden elde edilen veriler raporlanırken sayısal açıdan anlamlı olanlar değerlendirilmeye alınmış, ardından tablolar oluşturulmuştur. Bulgulara bu tablolarda yer verilmiştir. Böylece elde edilen bulgularda medyada kullanılan haber ve filmlerin sayısal özellikleri, niteliği, şiddet türlerinin kategorileri, şiddetin uygulanma nedenleri, şiddete maruz kalan, çocuk, genç, kadın vb. şeklinde ince-

DAVETLİ KONUŞMACILAR

lenerek tablolar halinde düzenlenmiş ve yorumlanmıştır. Özellikle ABD’de televizyon çocuk programlarında, prime time ve hafta sonu programlarından yoğun şekilde şiddet unsurunun bulunduğu alınan örneklemelerin çözümlenmeleri yapılarak tespit edilmiştir.

SONUÇ

Araştırmalar uzun süre şiddet içeren medya araçlarıyla özellikle de popüler kitle iletişim aracı olan sinema-televizyon programları ve bilgisayar oyunlarıyla vakit geçiren çocuklar ve gençlerin olumsuz etkilendiklerini, kadınların da şiddete uğrayan olarak lanse edildiği, şiddetin içselleştirildiğini ve olağanlaştırıldığını göstermektedir. Bundan daha da tehlikelisi, medyanın şiddeti öğretmesi, gerçek yaşamda toplumu şiddet karşısında duyarsızlaştırmasıdır. Bilim kurgu filmleri, çizgi filmler, haberler, diziler, sinema filmleri sürekli şiddet içeren görüntülerle kurgulanmaktadır. Bu yayınlar şiddet içerikli materyale ulaşma ve izleme isteğini daha fazla arttırmaktadır Şiddet içerikli medyayı yoğun olarak takip eden gerek çocuklarda gerekse yetişkinlerde şiddete yöneltme, hareketsizleştirme ve gerçeklikten kopma, dikkat eksikliği, hiperaktivite, saldırgan agresif kişilik bozuklukları gibi çeşitli olumsuz etkilere neden olduğu saptanmıştır. Şiddetin medya karakterleri yoluyla model olarak sunulması gücün, saldırganlığın, şiddetin medya karakterleri yoluyla model olarak sunulması çocuk ve gençlerin bu davranışları meşru görmeleri ve onları kahraman gibi görmeleri yönünde olumsuz etkilediği sonucuna varılmıştır. Medyanın kişiler üzerindeki bu olumsuz şiddet etkisini yok edebilmek için yapılması gereken birtakım önlemler vardır. Buna göre yapılması gereken önlemlerin başında çocuklara ve gençlere şiddet içerikli film ve dizilerin izletilmemesi gelmektedir. Devletin, medya gruplarının özel sektörün bünyesinde yoğunlaşmasını kontrol altına almak amacıyla medya sektörüne düzenlemeler getirmesi ve böylelikle ideal kontrollü bir medya yapısına ulaşılması, medya-kültürel ürünlerin çeşitliliğinin artması ve daha kaliteli ürünler üretilebilmesine imkan tanınması yoluyla şiddeti olağanlaştıran medya içeriklerine toplumun eleştirel bakmasına ve daha seçici olmasına katkı sağlanacaktır.

KAYNAKÇA

- Adak, N., Bir Sosyallezyasyon Aracı Olarak Televizyon ve Şiddet, Bilig, Yaz, Sayı:30, 2004.
- Akdağ, M. ve Cıngı, M., The Impact of Internet and Social Media on Kids’ and Parents’ Game Habit. Epiphany: 7(1), 2014, ss: 63-89.
- Berkowitz L, LePage A. Weapons as aggression-eliciting stimuli. *J Pers Soc Psychol.* 1967;7:202–7.
- Bryant J, Zillmann D. Effect of intensification of annoyance through unrelated residual excitation on substantially delayed hostile behavior. *J Exp Soc Psychol.* 1979;15(5):470–80
- Bushman BJ, Huesmann LR. Short-term and Long-term Effects of Violent Media on Aggression in Children and Adults. *Arch Pediatr Adolesc Med.* 2006;160:348–352.
- Büyükbakkal, G., Televizyonun Çocuklar Üzerindeki Etkileri. İÜ. İletişim Fakültesi Dergisi, Sayı: 28, 2007, ss:31–44.
- Huesmann LR, Kirwil L. Why observing violence increases the risk of violent behavior in the observer. In: Flannery D, editor. *The Cambridge Handbook of Violent Behavior and Aggression.* Cambridge, UK: Cambridge University Press; in press., 2005.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

- Huesmann LR. Imitation and the effects of observing media violence on behavior. In: Hurley S, Chater N, editors. Perspectives on imitation: From neuroscience to social science; Volume 2: Imitation, human development, and culture. Cambridge, MA: MIT Press; 2005. pp. 257–266.
- Meltzoff AN, Moore MK. Imitation of facial and manual gestures by human neonates: Resolving the debate about early imitation. In: Muir D, Slater A, editors. Infant Development: The Essential Readings. Malden, MA: Blackwell Publishers; 2000. pp. 167–81.
- Rizzolati G, Fadiga L, Gallese V, Fogassi L. Premotor cortex and the recognition of motor actions. Cognitive Brain Res. 1996;3:131–41
- Trend, D., Medyada Şiddet Efsanesi-eleştirel bir giriş-, ev. G. Bostancı. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2008.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

COVID-19 PANDEMİSİNDE ŞİDDET ETKENLERİ

Ayça GÜRKAN

İstanbul Sağlık ve Teknoloji Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, İstanbul / Türkiye

Öz: Şiddet genel olarak uygulayanın uygulanan üzerinde oluşturduğu fiziksel ya da ruhsal anlamda kişi(ler)de olumsuz durumun oluşmasına neden olan “durum” olarak ifade edilebilir. Şiddet mağduru kişi(ler)de ruhsal zarar oldukça fazla görünen bir durumdur. Şiddet ve türleri incelendiğinde özellikle fiziki şiddet dışında birey(ler)de ruhsal nedene bağlı olarak ortaya çıkan şiddet nedenle travmaların daha yoğun yaşandığı ve kişi(ler)de daha fazla sorun yaşattığını söyleyebiliriz. Şiddet bireysel ortaya çıkan sorun gibi görünüyorsa da aslında bunu genelleştirmek koşulu ile toplumsal ve toplumlar arası bir sorun olarak da görebilir ya da gösterebiliriz. Son iki yıldır Türkiye başta olmak üzere büyük bir sorun olarak tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan COVID-19 virüs salgını başta bireyler olmak üzere toplumların ruh ve sosyal sağlığını olumsuz etkilemiş ve halende etkilemeye devam etmektedir. Özellikle virüs salgını nedeniyle ülke yönetimlerinin ve kolluk güçlerinin salgının yayılmasının önlenmesi amacıyla gerçekleştirdiği uygulamalar bazı bireyler üzerinde şiddet olgusunun ortaya çıkmasına ve algılanmasına neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Pandemi, Etki, Virüs, Covid-19, Toplum, Birey

GİRİŞ

Öncelikli olarak pandemi süreci COVID-19’a yönelik kısaca bir literatür bilgisi vermemizde yarar olduğu düşüncesindeyim.

1 Aralık 2019 tarihinde ÇİN’in Hubei bölgesinin başkendi olan VUHAN’da ortaya çıkan ve hızla tüm dünya ülkelerini etkisi altına alan virüs salgını maalesef ciddi sorunların yaşanmasına neden olmuştur. Özellikle can kayıplarının yaşanmasına, ekonomik, psikolojik, sosyolojik, politik ve dijital sorunların başında gelmektedir.

Burada dijital sorun kavramının biraz açılmasında ve bu konuya değinmemizde fayda bulunmaktadır. Günümüzün en önemli iletişim araçlarının başında sosyal medya ve internet iletişimi gelmektedir.

İnternetin yaygınlaşmasıyla birlikte internete entegre olan sosyal medya maalesef birçok alanda sorun yaşanmasına, gerçekle gerçek dışı bilgilerin birbirine girmesine bağlı olarak bilgi kirliliğinin yaşanmasına neden olmaktadır.

Özellikle belirli yaş gruplarının yoğun olarak kullandığı sosyal medya üzerinden yayılan gerçek olmayan ve gerçek dışı bilgi kirliliği kişilerin başta psikolojisi ve sosyal anlamdaki dengeleri üzerinde olumsuz etkiler meydana getirmekte ve derinden etkilemektedir.

COVID-19 pandemi sürecinde de yaşanan sorunlardan birisi bu boyuttur. Birçok ülke toplum sağlığının korunmasına yönelik bazı yaptırımlar ve uygulamaları hayata geçirmiş, bunların hızla uygulanması konusunda ise ciddi adımlar atmıştır. Atılan bu adımlar ve uygulamalar bazı bireylerin psikolojik olarak yıpranmasına, kabul edilme düzeyinin bireyler üzerinde olumsuz etki yaratmasına neden olmuştur.

65 yaş ve üzeri bireylerde uygulanan kısıtlamalar aşağıdaki nedenlere bağlı olarak hayata geçirilmiş ve kamu eliyle uygulanmaya başlanmıştır. Özellikle kronik rahatsızlık sahibi bireylerin ve yaşa bağlı olarak

DAVETLİ KONUŞMACILAR

ortaya çıkan bu sorunların ilerleyen süreçte bireyler üzerinde olumsuz etkilerinin azaltılması ya da tamamen ortadan kaldırılmasına yönelik olarak uygulanan bu kısıtlamalar üzümlere uygulanması zorunlu yaptırımlardır. Bu bireylerde görülen rahatsızlıklara baktığımızda ise; (Altın, 2020: 49-57)

- Kardiyovasküler hastalık
- Diyabetes mellitus
- Hipertansiyon
- Kronik akciğer hastalığı
- Kanser (özellikle hematolojik maligniteler, akciğer kanseri ve metastatik hastalık)
- Kronik böbrek hastalığı
- Obezite ve Sigara içmek.

Özellikle bu kısıtlamalara bağlı sorunlar genç ve çocuk gruplarında daha da yüksek oranda kendini göstermiştir. Türkiye’de uygulanan sokağa çıkma yasaklarının uygulanması, farklı kısıtlamalar ve uygulamalar yine genç ve çocuk nüfusu üzerinde olumsuzluk meydana getirmiş, tepki ile psikolojik baskının bir arada seyrine neden olmuştur.

Uygulamalar başta toplum ve birey sağlığının korunması, virüs salgınının yayılmasının önüne geçilmesi, toplum refah ve düzeyinin hızla normale dönmesi açısından bu uygulamalar zorunluluk arz etmektedir. Fakat kamu eliyle uygulanan bu kısıtlar maalesef birçok birey üzerinde psikolojik baskı ve şiddet olarak algılanmıştır.

Şiddet türlerinden birisini oluşturan psikolojik şiddet pandemi sürecinde maalesef hayatımızda etkisini daha derinden hissettirmiştir. Özellikle toplumsal bir boyut şeklinde ortaya çıkması psikolojik şiddet kavramının ne denli önemli bir olgu ile kavram olduğunu hatırlamamıza neden olmuştur.

Her ne kadar bu uygulamalar toplum sağlığı ve refahına yönelik bir uygulama ile yaptırım olsa da maalesef toplumun birçok bireyinde psikolojik şiddet ya da diğer adı ile yaptırım/uygulama olarak kabul görmüştür.

Ülkemizde yaşanan virüs salgını maalesef birçok canın yok olmasına, ülke genelinde ekonomik anlamda sorunlar yaşanmasına, sosyolojik ve psikolojik yıpranma ile bu yıpranmalara bağlı olarak ortaya çıkan farklı psikolojik, psikiyatrik sorunların daha ön plana çıkmasına neden olmuştur. Birçok bireyde hafif, orta ve ağır şiddette görünen depresyon, anksiyete ve kişilik bozukluklarının ortaya çıkması ya da geçmişte yaşanan psikolojik ve psikiyatrik anlamdaki baskılanan sorunların bu dönemde kendini göstermesi kaçınılmaz bir sonuç olarak karşımıza çıkmıştır.

Her ne kadar kamu eliyle uygulanan yaptırımlar toplum ve birey sağlığının korunmasına yönelik bir uygulama olsa da maalesef birçok toplum bireyi bu durumu bir psikolojik şiddet ve şiddet yaptırımı olarak algılamış ve kabul etmiştir.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Uluslararası birçok bilimsel yeni literatüre giren çalışmaya baktığımızda da durum bu ifade ettiğimiz gerçeklerin dışında değildir. Birbirini tamamlayan destekleyen nitelikte ve içeriktedir. Yaşamış olduğumuz bu kısa süredeki virüs salgınına bağlı olumsuzluklar toplumda bir psikolojik şiddet ve en önemlisi resmi kurumlar eliyle uygulanan baskıcı yönde kabul edilen şiddet olarak algılanmıştır.

Yine COVID-19 virüs salgınına yönelik yaşanan farklı şiddet türlerine değişmek istersek, sağlık çalışanlarının uğradığı ve yaşadığı şiddet türleridir. Bu şiddet türleri içerisinde en başta psikolojik ve fiziksel şiddet türleri gelmektedir. Birçok sağlık çalışanı salgın nedeni ile sorun yaşanan hasta ve hasta yakınının şiddetine maruz kalmış, fiziksel zarar görmüş ve en önemlisi asli görevi olan sağlık hizmeti sunumunda yetersiz kalmıştır.

Aynı şekilde birçok sağlık çalışanı bu salgın ve virüs nedeniyle kendi adına da psikolojik anlamda yıpranmalara maruz kalmış, iç içe olduğu virüs ortamında her ne kadar koruyucu tedbirleri uygulasa da bulaş riskinin yayılması konusunda kendisini güvende hissetmeyerek kişisel yönden kendisine psikolojik şiddet uygulamıştır.

COVID-19 pandemi sürecine ilişkin yapılmış bazı araştırma ve çalışmalara da değinmek istediğimizde, başta psikolojik sorunlar olmak üzere birçok farklı sorunların ortaya çıkması kişiler ve toplum üzerinde bir şiddet algısı olarak ortaya çıktığını göstermektedir.

COVID-19 pandemisi sosyal, siyasal, ekonomik, psikolojik ve diğer etkenlere bağlı olarak birey(ler) ve toplum üzerinde önemli risklerin yaşanmasına neden olmuştur. Oluşan bu sorunlar özellikle ölüm korkusu kişi(ler) üzerinde bir virüs baskısı meydana getirmiştir (Aşkın ve diğ., 2020: 304-318).

“Salgın ve benzeri felaketler insanlar için sağlık anlamında bir tehdit oluşturmasının yanında insanları sosyal psikolojik olarak da etkilemektedir. Kaygı, panik, belirsizlik ve risk; bireysel, toplumsal ve evrensel anlamda bir korku kültürü oluşturmaktadır.” (Yıldırım, 2020: 1332-1351).

“Sosyal medya, günümüzde çeşitli gündemlerin oluşturulduğu, paylaşımların bulunduğu ve tüm bunlara yönelik yorumların yapıldığı bir platformdur. Bu platformlardan biri de Twitter'dır. Twitter'da, COVID-19 sürecinde yaşlılara yönelik yaşa dayalı ayrımcı tutumlarla ilişkili çeşitli paylaşımlarda bulunulduğu görülmüştür. Yapılan ayrımcı paylaşımların nedeninin ise salgın döneminde 65 yaş ve üzeri yaş grubunun riskli grupta olması sebebiyle kronolojik yaşa dayalı olarak sokağa çıkma kısıtlamalarının yapılmasına rağmen bazı paylaşımcılar tarafından bu kısıtlamaların sorumlusunun yaşlılar olarak görülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.” (Uysal ve Eren, 2020:1147-1162).

Yukarıda Uysal ve Eren tarafından kaleme alınan çalışmaya baktığımızda internet ve sosyal media üzerinden yapılan haberler, duyurular ve paylaşımların özellikle sokağa çıkma yasağına maruz kalan kişiler üzerinde oluşan olumsuzluklara önemli bir etken ve neden olduğunu göstermektedir. Yani sosyal media üzerinden yapılan paylaşımlar da bireyler üzerinde psikolojik bir şiddet oluşturmakta ve kişileri olumsuz etkilemektedir.

SONUÇ

Yukarıda izah edip açıklamaya çalıştığımız hususlar her ne kadar yaşanması kaçınılmaz bir sonuç oluşturmuş olsa da maalesef yaşadığımız gerçeklerdir. Şiddetin hiçbir türü insanlık adına kabul doğru kabul edilemez. Şiddet bir insanlık suçudur. Şiddet hiçbir canlıya uygulanamaz ve uygulanması doğrulanamaz. Şiddetin hiçbir türü ve boyutu fayda yaratmaz yaratamaz. Şiddetin hangi boyutu olursa olsun birey

DAVETLİ KONUŞMACILAR

ve diğer canlılar üzerinde zarar verir ve bu zarar kalıcı olmak üzere uygulayan üzerinde geri dönüşü olmayan travmalar yaratır. Pandemi sürecinde yaşanan olumsuzluklar her ne kadar toplum sağlığı ve bireysel korunmaya, korumaya yönelik olsa da birçok toplum bireyi tarafından kamu eli ile uygulanan psikolojik ve ekonomik şiddet olarak algılanmaktadır. Özellikle psikolojik şiddet boyutunun bu dönemde ne denli önemli bir sorun olduğu gerçeğini ortaya koymuş ve toplumun birçok bireyi tarafından psikolojik şiddetin önemi ortaya çıkmıştır. Bu nedenle yaşamış olduğumuz COVID-19 pandemi süreci kapsamındaki uygulamalar ve yaptırımlar şiddet kavramı içerisinde yer alan psikolojik şiddet türünün ya da boyutunun önemini ortaya koymuştur.

KAYNAKÇA

- Altın, Z., (2020). Covid-19 Pandemisinde Yaşlılar, Tepecik Eğit. ve Araşt. Hast. Dergisi, 30 (Ek sayı), ss.49-57, doi:10.5222/terh.2020.93723.
- Aşkın, R., Bozkurt, Y., Zeybek, Z., (2020). Covid-19 Pandemisi: Psikolojik Etkileri ve Terapötik Müdahaleler, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler Özel Sayısı, Yıl:19 Sayı:37 Bahar (Özel Ek) s.304-318.
- Uysal, T., Eren, T.G., (2020). COVID-19 salgın sürecinde sosyal medyada yaşlılara yönelik ayrımcılık: Twitter örneği. Turkish Studies, 15(4), 1147-1162. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44396>, ss.1147-1162
- Yıldırım, S., (2020). Salgınların sosyal-psikolojik görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) pandemi örneği. Turkish Studies, 15(4), 1331-1351. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43585>, ss. 1332-1351

DAVETLİ KONUŞMACILAR

TOPLUMDA ŞİDDET

Gülsen DEMİR

Sosyolog, Emekli Öğretim Üyesi, Aydın / Türkiye

Şiddet en yalın, en basit ifadesiyle “zarar vermek” . Açarsak, fiili işleyen kişi tarafından şiddetin yönelildiği kişiye bedensel, ruhsal, ekonomik, cinsel... sayabileceğimiz bütün alanlarda zarar vermek, zarar görmesine yol açmak.

Daha somut bir çerçeveden baktığımızda şiddet, fiziksel güç ve baskı ile insanların bedensel ve ruhsal açıdan zarar görmesine yol açan her türlü bireysel ve/veya toplu yapılan hareketlerdir. Fiziksel güç uygulamanın yanı sıra aşağılamak, alay etmek, tehdit etmek, ekonomik ve sosyal özgürlüğünü kısıtlamak, eğitim almasına engel olmak, zorla bir ilişkiye sürüklemek, her hangi bir alanda istemediği bir işi zorla yaptırmaya çalışmak ve yaptırmakvb... kişinin kendisine olan saygısını, kendisine ve çevresine olan güvenini azaltan hatta kaybettiren, korku dumasına sebep olan pek çok davranışlardan oluşur.

Şiddet, yeryüzündeki bütün canlıları kapsayan bir gerçeklik olmasına rağmen baktığımızda vahşi tabiatta olup bitenlerin sadece bir hayatta kalma mücadelesine dayandığını görebiliyoruz.Yani tamamen doğal hayatın içinde, tabiat kanunlarının geçerli olduğu bir durum. Oysa insan yeryüzünde akli yani düşünme gücüyle diğer canlılardan ayrılan ve bu yönüyle üstün olan varlık. O nedenle de insanın insanın şiddet davranışı “bile-isteye” gerçekleştirilen özellik taşıyor. Öyle ki insan dışında hiçbir canlı, kendi soyundan bireyleri yok etme gibi bir eğilim içinde değilken insanın düşünerek, bilerek, planlayarak, aklını bu anlamda kullanarak kendi soyunu kurutma noktasına gelebildiğini görüyoruz. İnsanlık tarihi bunun örnekleriyle dolu. Günümüzde özellikle toplumumuzda yaşananlar tüyler ürpertici.

Şiddetin nedenlerini araştırmaya dönük, pek çok alanda değerlendirmeler yapılmış. Bunlar arasında çok ayrıntılı biçimde kişilik yapısına, psikolojik yapıya, zeka durumuna; sosyal yapının pek çok alanına dönük incelemelerin yanındafelsefi alanda da ayrıntılı analizler var şiddetin nedenlerini açıklamak üzere. Ancak kesin ve net bir tek karşılık bulmak mümkün değil.

Şiddete yol açan genetik, psişik, demografik, sosyal, politik, teknik, yapısal... çeşitli koşul ve nedenler, kolaylaştırıcı ve zorlaştırıcı öğeler sayılabilir de en temel sorunun “şiddetin, insanın varlığıyla bağlantılı olup olmadığı” da araştırılmıştır.

İnsanın aynı zamanda “kötü” olduğu, şiddetin insana ve sosyal yaşama “içsel” (genetik, psişik ve/veya sosyal fenomen) olduğu yönünde çeşitli savlar bulunmaktadır. Bunlar arasında yaşam mücadelesi, nefis, iktidar arzusu, egemenlik-üstünlük arayışı, ölüm içgüdüğü gibi savlar bulunmakta; Machiavelli, Hobbes, Hegel, Darwin, Nietzsche, Freud, Lorenz gibi isimler sayılabilir. Bu değerlendirmelere göre insan; Aynı zamanda “haydut” genlere olup nedensiz de saldırganlaşabilen bir duygu veya doğal bir canavarlığa sahip. Yani mesele yapısal bir durum gibi görünüyor. (Ki, eğitimin amacı da insanın bu saldırgan tarafını törpüleyerek kendine ve başkalarına zarar vermeyecek biçimde şekillenmesini sağlamaktır.)

Bütün bu yapısal-insanın varlığına ilişkin değerlendirmelerden sonra söylenebilecekler;

İnsan sosyal bir varlık yani toplum içinde yaşıyor, yani diğer insanlarla bir etkileşim içinde yaşamını sürdürüyor, bu en temel gerçeğimiz. Aklını doğru kullanabilmesi için eğitim veriyoruz insana doğduğu andan itibaren. Gene diyoruz ki, insanın doğuştan getirdiği bir takım yatkınlıkları (genetik yapı) olsa da

DAVETLİ KONUŞMACILAR

insan büyük ölçüde içinde yaşadığı toplumun bir parçası, o halde biz toplum içinde şekilleniyoruz. “Sosyal öğrenme” dediğimiz bu süreç içinde davranışlarımızı öğreniyoruz. Bu da bir anlamda “taklit etme”ye dayalı bir öğrenme süreci. Yani bir takım rol modellerinden hareketle bu öğrenme sürecini yaşıyoruz. O nedenle de toplumda “iyi örneklerle-iyi modellere” ihtiyacımız var burası çok önemli. Etrafımıza bir bakalım, neler görüyoruz?..

Öte yandan sosyolojik olarak önemli nokta, savaş ve şiddetin toplumsal yapı, ekonomi-politik ve ideolojik olgulara dayalı olması gerçeği.. Dolayısıyla bireysel olarak veya sadece okul-aile işbirliği ile aşılmaya çalışılması da yeterli değil. Bottomore’a göre, maalesef bugün kasaturaların üzerine oturtulabilen bir savaş endüstrisi ve yapısı işliyor. Hatta “iktidar” kavramının kendisi, “otorite”, “nüfuz”, “güç” ve “şiddet” gibi nosyonlarla kökteş bulunuyor.(Dolayısıyla toplumun bütün alanlarıyla birlikte şiddet olgusunun gözden geçirilmesi gerekli.)

Yaratılan kitle kültürünü gözden uzak tutmamak gerekiyor; (Le Bon’a göre) Her ne biçimde olursa olsun yaşam biçimleri, meslekleri, karakterleri veya düşünce düzeyleri benzer veya farklı olsun, biraraya gelen bireyler, içinde buldukları bu çevrede kitleye dönüşerek kendi duydukları, düşündükleri ve davrandıkları biçimlerden daha çok başka bir şekilde duymaya, düşünmeye, davranmaya başladıkları bir tür kitle ruhuna sahip olurlar. Bilinçli kişiliğin kaybolması, bilinçsiz kişiliğin öne çıkması, telkin ve etkilermeler üzerinden duygu ve düşüncelerin aynı yöne kayması, telkin edilmiş fikirlerin gerçekleştirilmesine yönelik kaçınılmaz bir eğilim yaratır. Birey artık kendisi değil daha çok iradesiz bir otomattır.

Hızlı sosyal değişmelerin yaşanıyor olması çok önemli. Bazan bu değişimler sağlıklı atlatılmıyor, o zaman “değişememe” sorunu kendisini gösteriyor, bu noktada “desteksiz” kalmak birey için bulunduğu noktada sorunlu hale gelmesine yol açıyor. Yani maddi değişmelerin aynı hızla zihinsel değişmelere yol açamaması, bireyin de bu anlamda dönüşmemesine yol açıyor. Bu durum bazan kimi geri dönüşler de yol açabiliyor, aşırı tutuculuklar bunun bir örneği.

Şiddet, adaletsiz bir dünyada sorun çözme biçimi olarak kabul ediliyor. Sorunları “mafyaaya havale”, “sen ötekini döveceksin”, resmi kuvvetlerin yanı sıra özel güvenlik, kamera, sık sık çıkan aflar..artık neredeyse “hukuk, gücü değil; güç, hukuku” şekillendiriyor. Çeteleşme, mafyalaşma, (eskiden gecekondu vardı) arsa mafyacılığı, kara para, vergi kaçakçılığı, temsili sistemin aşınması, politikada güven sorunu, pasif kalma, aflar, kargaşa, terör, tehdit, savaş, polis, asker, özel güvenlik..insanların adalet duygusu giderek kayboluyor ve kendi adaletini kendisi kurmaya çalışıyor.

(Hobbes’a göre, ceza halk otoritesi tarafından, yasaya tecavüz edildiğini gördüğü durumda bunu yapana verilen bir kötülüktür, böylece sonunda insanların otoriteye bağlılığı sağlanabiliyor.)

Hızlı değişmelerde sistemde meydana gelen boşluklara, anomi ve çözülmeye karşı tepki biçimlerinden biri de şiddettir. Bazan daha yaratıcı olanlar kapı açar, bazan ise yıkıcı-irticai olabilir.

Şiddeti toptan gideremese de köklü şekilde azaltacak esas devrimi; gerek doğa gerek insan üzerinde ve arasında hiyerarşi ve egemenlik arayışları yerine eşitlik ve özgürlüğün sağlanabilmesi oluşturacaktır. Ancak eşitsiz bir özgürlük baskılama olduğu kadar, özgürlüksüz bir eşitlik de baskılama olacaktır. (Rousseu: eğer kanunsuzluk güçlüye avantaj sağlıyorsa kanun fakirden yanadır.)

Şiddet eğer bir araçsa, ancak işe yaramadığı gün biter. Şiddeti bitirecek olan onurlu bir yaşam hakkıdır.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Bugün toplumsal hayatın her alanında “şiddet” görüntülerine tanık oluyoruz. Özellikle medya bu anlamda ilk sırayı alıyor: diziler, haber programları, filmler hatta T.C.B.M. görüntüleri buna dahil.

Sokağa çıktığımızda trafikte adeta kin dolu, nefret dolu insanlar, bir üstünlük yarışı, şiddet, sevgisiz ve saygısız insan ilişkileri, kural tanımayan davranışlar, trafikte kuralların ihlali... hep bunun örnekleri.

İstenmeyen hareketlere eleştiri ve gösterilen tepki, hemen karşısında daha büyük bir tepkiyle hatta şiddetin en üst noktaların giden bir tepkiyle karşılık buluyor. Zira normal bir diyalog kuramayan kişi için şiddet bir iletişim biçimi, kendini ifade biçimi, kendini tanımlama biçimi.

Kadına karşı uygulanan şiddet de bütün bu genel durumun dışında değil.

Sağlıklı bir iletişim kuramayan, karşısındakini anlamayan belki anlamak da istemeyen, kendisini iyi ifade edemeyen, duygularını ifade etmekte yetersiz kalan, duygularına karşılık bulamayan ama karşısındakini de kendi malı-eşyası gibi gören, duygularına karşılık bulamamayı bir güç kaybı gibi gören kişi (erkek) şiddet uygulama yoluna gidiyor üstelik bu davranışı da “özel hayatı içinde” olan gibi değerlendiriyor.

Şiddet toplumun her kesiminde var: söz dinlemediği için dövülen çocuk, itiraz ettiği için şiddet gören birey örnekleri özellikle, çeşitli biçimleriyle etrafımızda görmeye mmalesef alıştığımız manzaralar. İşte en sakıncalı ve tehlikeli olan da bu “alışma” meselesi: insanların-toplumun kanıksar hale gelmesi yani duyarsızlaşması.

Çözüm nerde?

Her şeyden önce iyi bir uyum içinde toplumun bütün kurumlarında “kontrol” gerekiyor. Burada yanlış anlaşılması gereken, “pervasızlık” boyutuna ulaşan davranışların kontrolü. Günümüzde özellikle de toplumumuzda insanlar özgürlük adına da bazı yanlış davranışlar sergiliyorlar, oysa özgürlüğün bir sınırı var, hele hele özgür çocuk yetiştirmek adına yapılan yanlışlar bireyin gelecek yaşantısında kolay düzelemeyecek olan kusurları başlatıyor. Öncelikle insanların kendi haklarının farkında olmaları gerekiyor, her konuda. Bunun başında elbette iyi bir eğitim var. Eğitim olmadan eğitim yapılmadan hiçbir şeyin çözümü bulunamaz. Toplumsal hayatın temelini kontrol oluşturuyor zaten. Birlikte yaşamanın, toplum halinde yaşamanın koşulu bu. Akli başında bilinçli birey aynı zamanda otokontrol sahibidir/olması beklenir. Kendisini kontrol edebilen birey başkalarını da edebilir (tabi burada başkasının özel hayatına müdahaleyi kastetmiyoruz). Ancak her türlü kontrol bireylere bırakılamaz özellikle toplumsal kurumlar ve resmi otoritenin de gerekli kontrol görevlerini iyi yapması gerekiyor.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

KADIN FUTBOLCULARDA SALDIRGANLIK

Hayrettin GÜMÜŞDAĞ

Yozgat Bozok Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Yozgat/Türkiye

Öz: Özellikle son yıllarda toplumun birçok kesiminde saldırganlık ve şiddetin yaygın bir biçimde görülmesi bu durumun sosyolojik ve psikolojik olarak incelenmesini gerektirmektedir. Futbol dünyada milyonlarca insanın yoğun bir şekilde ilgi gösterdiği bir spor branşıdır. Bu yoğun ilginin büyük bir çoğunluğu futbol içinde önemli bir yere sahip futbolcular üzerinde odaklanmıştır. Futbolcuların müsabaka sırasında yapmış oldukları davranışlar milyonlarca insanı etkilemekte ve yönlendirmektedir. Seyirci şiddeti diye tanımladığımız tribün olaylarının büyük bir çoğunluğu bu nedenle meydana gelmektedir. Korumuzla da paralel olarak futbolun amaca uygun bir şekilde yapılabilmesi için oyun kuralları tespit edilmiş ve uygulanmıştır. Bu oyun kuralları sayesinde futbol hem toplumlara olumlu mesajlar veren, hem de seyirciye zevk ve heyecan duygusunu tattıran bir spor branşı haline almıştır. Sporcuların müsabaka esnasında davranışlarını kendi duygu ve birikimleri doğrultusunda değil de futbolun belirlediği kurallar dahilinde yapmaları daha sağlıklı ve amaca uygun olacaktır. Bu araştırmamızda, bayan futbol müsabakalarında yapılan faullerin analizini yaparak, bu faullerin saldırganlık teorileriyle ilişkilerini değerlendirmeyi amaçladık. Böylelikle gerek bayan sporculara gerekse antrenörlere futbol oyununda, daha doğrusu takım sporlarında önemli yere sahip olan saldırgan davranışların eğitilerek kontrol altına alınması ve kendi takımı lehine kullanarak performanslarını artırmayı düşündük.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Saldırganlık, Şiddet, Futbol, Spor

GİRİŞ

Spor her ne kadar bir oyun ve eğlence aracı olarak ortaya çıksa da günümüzde ekonomik, siyasi ve hukuki bakımdan farklı bir nitelik kazanmıştır. Bu farklılaşmanın sonucu olarak, sporda ulusal ve uluslararası rekabet düzeyi artmış ve rekabet birçok olumlu gelişmenin yanı sıra sporda şiddet ve sapkın davranışların ortaya çıkmasına, kazanma ve kaybetmenin yaşamsal ya da ölümcül bir anlam kazanmasına ve bunun sonucunda spor alanlarında şiddet ve saldırganlık olaylarının artmasına neden olmuştur.

Endüstriyelleşme ile birlikte sportif yapı evrim sürecine girmiş, ticari ve ekonomik kaygı ve getiriler sporun özünde bir değişim başlatmıştır. Sporda yüksek ve daha iyi performansın ticari ölçü değerleri ile belirlenmesinin sporun içinde şiddetin ve saldırganlığın ortaya çıkmasına neden olduğu söylenebilir. Yüksek düzeyde mücadele ve rekabet de sporcu psikolojisini zorlamaya başlamış, sporun gerek üreticileri gerekse de tüketicileri arasında şiddetin, saldırganlığın ve çirkin tezahüratın ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır (Yücel, Atalay ve Gürkan,2015).

Özdemir ve Mercan (2006), her toplumda sporda şiddete başvuran kişiler, şiddetin nedenleri ve şiddetin gerçekleştiği alanların farklılıklar gösterebileceğini, şiddete yönelik davranışların, oyun kurallarının ihlal edilmesi, küfür, saldırganlık, fiziki güç kullanımı, sportmenlik dışı tutum ve davranışlar, doping, şike ve teşvik primi gibi değişik şekillerde ortaya çıkabileceğini belirtmektedir. Bull (1991), ise sporda şiddete neden olan unsurları; rekabet hırsı, itiraz etme ve karşı koyna sonucu oluşan saldırganlık, kendi evinde ya da rakip sahada oynanan maçlar ve bu maçlara gelen fanatik seyircilerin neden olduğu saldırganlık, fiziksel temas, oyuncuların sosyo-kültürel durumu, hakemlerin vermiş olduğu kararlar doğrultu-

DAVETLİ KONUŞMACILAR

sunda ortaya çıkan tepkiler ve amigolar şeklinde sıralamıştır. Sporda aşırı şiddetin yaygın olduğu düşüncesi büyük ölçüde kanıksanmıştır. Ancak, oyuncular tarafından aşırı şiddet eylemleri genellikle düzensiz meydana gelir ve kısa zamanda unutulur. Bu nedenle, toplum bir sporcunun kısır davranışıyla anlık olarak öfkeli olsa da, insanlar zaman geçtikçe iyilik hissine kapılırlar. Bununla birlikte, şiddetli sporcu eylemleri toplumda göz önüne alındığında, önemli bir sorunun olduğu açıkça görülmektedir (Yates ve Gillespie, 2002).

Spor fiziksel ve fizyolojik kazanımlarının yanı sıra bireylerin ruh sağlığını da olumlu yönde etkilemek, sosyal iletişim sağlamak amacı ile yapılan hareketler dizisi olarak ifade edilmektedir. Sporcunun sahip olduğu psiko-fizik denge durumuna kavuşması için yoğun duyguların ortadan kaldırılması gerekir. Aksi takdirde sporcuyu oyunda tutmaya devam etmek ve sonuç beklemek mümkün değildir

Futbolun ilerlemesindeki artış onu çağdaş olduğu ölçüde potansiyel bir Pazar küresel ekonomi muazzam büyüklükte bir endüstri olarak gerçekleştirmiştir. Son on yılda futboldaki ilerleme sonuçlandı ör. oyuncular arasında artan fiziksel temas. Görünümünde teknolojik ve bilimsel gelişmelerin sık sık fizyolojik sınırları aşmak için oyuncuların performansına bakıldığında, FIFA oyuncuları korumak için bir dizi önlem aldı; FIFA, futbolun sert bir oyun ve hakem devam etmesine izin verecek Oyuncu-top müdahaleleri zor olsa bile oyun. Yine de, müdahale etme niyeti gibi davranışlar veya zararlı bir şekilde müdahale etmek cezalandırılmalıdır. Futbolda saldırganlık ve fauller: Saldırganlık başkalarına zarar verme amaçlı davranış; Baron von Richardson saldırganlığı zarar vermeye adanmış davranış olarak tanımladı ya da ondan kaçınmaya çalışan bir canlıyı yaralamak. Davranışın fiziksel olması gerekmez; herhangi bir sözlü davranış kurbanı psiko-duygusal zarar veren ayrıca bir saldırganlık olarak kabul edilebilir. Sporda saldırganlık oyuncuların zorlu mücadelesinin sonucu rakiplerine karşı üstünlükleri, ki bu zaten insan doğasında mevcut (Gerisch, 1991). Bayern Münih oyuncusu, Jupp Kapellmann, "Ben pek benzemiyorum bir hayvan; tüm maddeler aracılığıyla hayatta kalmaya çalışıyoruz. Herkes birbirini yok etmeye çalışabilir. " Bu nedenle sporda faul, rakibe zarar vermeyi amaçlayan kasıtlı bir davranış olarak tanımlanabilir (Hellstedt, 1988). Şiddet buz hokeyi gibi takım temas sporlarında en yaygın olanı, futbol ve ragbi. Çoğu şiddet olayları varken oyunculardan, koçlar, ebeveynler dahil diğerlerinden, hayranlar ve medya da bugün sporda bir şiddet salgını olarak tanımlanmaktadır (Wilbert, 1988). Agresif davranışlar, spor psikolojisinde araçsal (taktiksel) ve düşmanca olarak sınıflandırılır. Her iki türde de ana fikir fiziksel veya psiko-duygusal olarak zarar vermektir (Gregor; 1998). Bu nedenle, aşağıdaki faul kategorileri ayırt edilebilir:

1. Kasıtsız faul - oyuncu bilinçsizce vurur veya rakibe zarar verebilir;
2. Kasıtlı faul (enstrümantal) - oyuncu yapmaz rakibe zarar vermek niyetindedir, ancak davranışı zararlı;
3. Kasıtlı faul (düşmanca) - davranış kasıtlıdır, rakibi yaralamayı amaçladı.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Futbolda fauller, futbolun psikolojisi ile ilgili olarak saldırganlık teorileri ile ilişkili olarak düşünülebilir. Oyuncular ve faullerin nedenleri (Coakley;1982). İçgüdüsel saldırganlık teorisi: Freud, McDougall, Lorenz ve diğerleri saldırganlığın şunlardan biri olduğunu iddia etti: insan doğasının doğasında bulunan içgüdüler. İnsanda varlıklar, ölümün hayal kırıklığı saldırgan davranışlarla telafi edilir, ancak bunu yeniden ortaya çıkan hayal kırıklığı izler. Bu nedenle Freud (Luxbacher; 1986), kaçınılmaz olarak insan. Lorenz, yapılan zararın derecesine bağlı olarak saldırganlığı tolere edilebilir veya tolere edilemez olarak değerlendirdi. Böylece savaş olarak kabul edilirken saldırganlığı sergilemenin kabul edilemez bir yolu, spor tam tersi olarak kabul edilir. Çağdaş bakış, sporun insan yaşamındaki rolünü bir yol olarak destekler saldırgan davranışları boşaltmak için.

Hayal kırıklığı-saldırganlık teorisi: Psikologlara göre, hayal kırıklığı bir kişinin bir amaca veya hedefe ulaşmasını engeller veya durdurur ve hayal kırıklığı ne kadar fazlaysa o kadar fazla saldırganlığa yol açabilecek agresif sezgiler yoğun. Örneğin, bir savunma oyuncusunu geçemeyen bir forvet, kasıtlı olarak ayağıyla ona vurabilir ve dirsek ya da Mike Tyson gibi şiddet içeren bir davranış sergileyin. rakibinin (E. Hoolyfield) kulağını ısırıldı. Bu nedenle, hayal kırıklığı her zaman saldırganlığa neden olur ve saldırganlık bir hayal kırıklığının sonucu (Luxbacher; 1986). Hayal kırıklığı, kişinin belirli bir hedefe ulaşma çabaları engellenir. Sporda, hayal kırıklığı, görevlilerin şüpheli çağruları, belirli bir oyun yapamama, optimum performansı engelleyen sakatlıklar, seyircilerden gelen telaşlar veya antrenörler veya oyuncular tarafından yapılan alay hareketlerinden kaynaklanabilir (Weiser & Love; 1988).

Sosyal öğrenme teorisi: Sosyal öğrenme saldırganlık teorisi Bandura tarafından geliştirilmiştir; Buna göre yazar, atalardan miras kalmaktan çok, saldırganlık yalnızca çevresel gözlemlerle öğrenilen bir özelliştir. Sosyologlar şu görüşü desteklediler: saldırganlık sosyalleşmenin bir sonucu olarak gelişir bireyler. Diğer saldırganlık teorilerinin aksine saldırganlığı genetik olarak programlanmış bir davranış olarak değerlendirmek, sosyal öğrenme teorisi çevresel faktörü vurgular saldırgan davranışları öğrenme sürecinde. sosyal öğrenme teorisi en deneysel olanı aldı saldırgan davranışın modelleme yoluyla öğrenildi ve ödüllere pekiştirildi ve cezalar. Genç sporcular spor kahramanlarını rol modelleri ve davranışlarını taklit edin. Ebeveynler, koçlar ve takım arkadaşları da gösterebilecek modellerdir. agresif bir oyun tarzı desteği (Weiser & Love; 1988).

FIFA'nın da önerdiği gibi, fauller kaçınılmazdır. futbolda olaylar. Faul içermeyen futbol maçı yok saldırganlıkla birlikte sık fiziksel temaslar nedeniyle. Bu nedenle, ne zaman olduğunu anlamak çok önemlidir. nerede ve kim tarafından faulün daha önce yapıldığı oyuncular saldırganlıklarını nasıl kontrol edeceklerini ve oynamayı öğrenirler gelişirken birbirlerine zarar vermeden futbol onların performansı. Bu nedenle, bu çalışmanın amacı şöyleydi: profesyonel futbol maçlarında yapılan faulleri frekans, zamanlama, yer, kategori ve oyuncu etkileşimleri açısından analiz etmek, faullerin saldırgan davranışlarla ilişkisi teorik bir bakış açısı.

SONUÇ

Özetle, profesyonel futbol maçlarında yapılan faullerin frekans, zamanlama açısından analizi, faullerin agresif davranışlarla ilişkisini teorik bir bakış açısıyla belirlemek için yer, kategori ve oyuncu etkileşimleri yapılmıştır. Fauller üç kategoride sınıflandırılmış (kasıtsız, kasıtlı, kasıtlı-düşmanca), araçsal ve düşmanca agresif davranış türlerine atfedilmiştir. spor psikolojisi. Her iki tür saldırganlıkta da amaç hedeflenen kişiye fiziksel ve / veya psiko-duygusal olarak. Enstrümantal agresif davranışlar belirli bir amaca hizmet etmek - avantaj kazanmak. Böyle koşullar, bireyin bilişsel süreci oldukça karmaşık.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Oyuncu agresif kullanmayı öğrenir. maliyeti dengelemek için davranışlar (ceza) ve doğru yerde ve doğru yerde kar (top avantajı, skor) doğru zaman. Zorlu maçta agresif davranışların (faullerin) öğrenildiği gerçeğiyle ilgili olarak ortamlar, saldırgan davranışları öğrenme sürecinde çevre faktörüne değer veren sosyal öğrenme teorisine atfedilebilir.

Sporla saldırganlık, harika bir oyunun ideal mükemmel bileşeni olarak görülür (Thing, 2001). Saldırganlık hakkında düşünürken, insanlar bunu genellikle kadın sporlarından çok erkek sporlarıyla ilişkilendireceklerdir. Bazı insanlar, "bir kadını saldırgan görmek ne uygun ne de beklenen bir şeydir. Kadınların tüm gün boyunca duygularını kontrol etmeleri ve şefkatli ve nazik olmaları gerektiğine dair oyulmuş anılar vardır"(Thing, 2001). Lise boyunca birden fazla spor yapan bir kadın olmaktan çok agresif bir oyuncuydum. Oynadığım sporlarda agresif olmak takıma ve oyunda kendime fayda sağladı. Koçlarım her zaman bana bir şeye kızmamı söyleyen bir şaka yaparlardı, böylece daha iyi oynayayım.

Kadınların nasıl spor yapması gerektiğine dair bu ideal imge olmasına rağmen, çoğu oyuncu spor oyununda, kadın olmanın ne olduğu konusunda çevrenin beklentilerine karşı çıkma fırsatı verildiğini söylemiştir (Thing, 2001). Kadınların sporda agresif olmasının olumsuz yanı, akranlarının onlara "erkeksi" diyebilmeleridir.

Öte yandan erkekler kadınlardan daha saldırgan olma eğilimindedir (Warden, Grasso, Luyben, 2009). Okul boyunca erkek sporlarının gözlemlerinden bahsedecek olursak, eğer bir erkek sporda agresif olmasaydı alay edilirdi ve "hanım evladı" olarak anılırdı. Erkeklerin sporda agresif olması kadınlara göre daha kabul edilebilir (ki bunun değişeceğini hiç düşünmüyorum).

Araştırmacılar, biri "araçsal saldırganlık" olmak üzere birçok saldırganlık türü olduğunu anlattılar. Başka bir kişiyi incitmeyi içerir, ancak doğrudan oyunun kendisiyle ilgilidir. O zaman, oyuncunun rakibini incitmeyi amaçladığı ve doğrudan oyunun kendisiyle ilgili olmadığı "düşmanca saldırganlık" var "(Warden ve diğerleri, 2009). Erkekler bu kategorilerde daha yüksek saldırganlık oranlarına sahiptir. "Sert" olarak görülme için şiddete başvurmaları daha olasıdır. Dişilerin sporda şiddet içeren anıları olmadığını söylemiyorum, ancak kadınlar genellikle saldırganlığı, hücumda ilerlemenin bir yolu olarak oyuncu bir fenomen olarak kullanma eğilimindedir (Thing, 2001).

KAYNAKÇA

Thing, L. F. (2001). The Female Warrior: Meanings of Play-Aggressive Emotions in Sport. *International Review for the Sociology of Sport*, 36, 3, 275-288.

Warden, K. B., Grasso, S. C., & Luyben, P. D. (2009). Comparisons of rates and forms of aggression among members of men's and women's collegiate recreational flag football teams. *Journal of Prevention and Intervention in the Community*, 37, 3, 209-215.

Holt, S. In *Femininity, Masculinity, Men and Sport, Women and Sport and tagged with aggression in sport, hostile aggression, instrumental aggression*

Bandura A. (1973) *Aggression: A Social Learning Analysis*. Prentice-Hall, Englewood Cliffs, NJ.

Gerisch G., D.Sommer (1991) Fouls und Regelwidrigkeiten im Spitzenfußball. *Leistungssport* 21(3):28-30.

DAVETLİ KONUŞMACILAR

Gregor T. (1998) Agression in the personality of football players. Acta Facultatis Educationis Physicae Universitatis Comenianae 39:59-111.

Hellstedt J.C. (1988) Kids, parents and sport: some questions and answers. The Physician and Sports Medicine 16(4): 59-71. EJ 376 620.

Luxbacher J. (1986) Violence in sport: an examination of the theories of aggression, and how the coach can influence the degree of violence displayed in sport. Coaching Rev. 9:14-17. behaviors, perceptions and moral reasoning. J.Teach.Phys.Educ. 8:13-22.

Özdemir, C., & Mercan, R. (2006). Spor ve Şiddet: Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Sosyolojik Bir Çalışma. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Muğla, Bildiri Kitabı, 936-938.

Yates, Jeff L. and Gillespie, William, The Problem of Sports Violence and the Criminal Prosecution Solution. Cornell Journal of Law and Public Policy, Vol. 12, No. 1, p. 145, Fall 2002, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=698041>

Yücel, A.S., Atalay, A., ve Gürkan, A. (2015). Sporda şiddet ve saldırganlığı etkileyen unsurlar. Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi, 2, 2, 68-90

Weiser K., P.Love (1988) Who owns your team? Strategies 2(1):5-8.

Wilbert M.L. (1988) A Sociological Perspective of Sport (3rd ed.) Macmillan Publishing Co., New York, p.166.

**5. ULUSLARARASI FARKLI
ŞİDDET BOYUTLARI VE
TOPLUMSAL ALGI
KONGRESİ**

**TAM METİN
SÖZEL SUNUMLAR**

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

COVID19 ENFEKSİYONUNUN BİR ŞİDDET ARACI OLARAK KULLANILMASI: BASINDAN ÖRNEKLER

Muhammet ÇEVİK

Adıyaman Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Adıyaman / Türkiye

Öz: Şiddet hayatın her alanında farklı şekillerde karşılaşılan bir olgudur. Geçmişten günümüze şiddetin farklı türleri ile karşılaşıldığı gibi, şiddete ilişkin algı ve şiddet araçları da farklılaşmakta ve çeşitlenmektedir. Konvansiyonel silahlardan, günlük yaşam malzemelerine, iş ortamı ve ekonomik araçlardan, bireysel davranışlara kadar sayısız alet, tutum ve davranış, şiddetin uygulanmasında araç olarak kullanılabilir. Covid19 pandemisi de hayatımızda yol açtığı birçok etkinin yanı sıra enfeksiyonun bir silah gibi kullanılmasıyla şiddet literatürüne yeni bir araç kazandırmıştır. Hastalık yapıcı ajanların biyolojik silah olarak kullanılmasına tarihte de rastlanmaktadır. Ancak bu vakalar daha çok savaş ya da terör gibi kitlesel hedeflere yönelik olarak gerçekleşmiştir. Covid19 enfeksiyonu taşıyan ya da enfeksiyon şüphesi olan kişilerin bulaşlarını bilinçli bir şekilde, zarar vermek amacıyla kullanmasına ilişkin vakalar ise, güncel örnekler olarak şiddetin farklı bir boyutunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı yurt içi ve yurt dışında pandeminin başlangıcından bu yana basın ve medya araçlarına yansıyan vakaları farklı bir perspektiften değerlendirmektir. Hastalık yapıcı bir ajan olarak Covid19'un hızlı bulaşıcılığında bireysel bir silah gibi yararlanılmaktadır. Enfeksiyona sebep olan virüsün laboratuvar ortamında bilinçli bir şekilde üretilmesine ve dünyaya yayılmasının sağlandığına ilişkin iddialar da göz önüne alındığında Covid19 enfeksiyonunun küresel ve bireysel çapta şiddet aracı ya da biyolojik silah olarak kullanılmasına ilişkin bir değerlendirme yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Silahlaştırma, Biyolojik Silahlar, Bulaşıcı Hastalıklar, COVID19

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Farklı şekillerde ortaya çıkan şiddet olgusu bireysel ya da kurumsal olarak uygulanabilen, bireyleri, grupları ya da toplulukları etkileyebilen çok yönlü bir olgudur. Dünya Sağlık Örgütü şiddeti: "Yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu veya yoksunluk ile sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan, kişinin kendisine, başka bir kişiye veya bir gruba veya topluluğa karşı fiili fiziksel baskı veya gücün kasıtlı kullanımı ya da bu yönde bir tehdit olarak tanımlar. Ayrıca şiddetin meydana geldiği bağlamları ve şiddet türleri arasındaki etkileşimleri anlamaya katkı sunması için bir şiddet tipolojisi sunar. Bu tipoloji, şiddetin uygulanabileceği dört modu birbirinden ayırır: fiziksel, cinsel, psikolojik saldırı ve yoksunluk. Ayrıca şiddetin genel tanımını mağdur-fail ilişkisine göre üç alt türe ayırır. Kendi kendine yönelik şiddet, kişilerarası şiddet ve toplu şiddet (Krug, Dahlberg, Mercy, Zwi, & Lozano, 2002).

Geçmişten günümüze şiddetin farklı türleri ile karşılaşıldığı gibi, şiddete ilişkin algı ve şiddet araçları da farklılaşmakta ve çeşitlenmektedir. Konvansiyonel silahlardan, günlük yaşam malzemelerine, iş ortamı ve ekonomik araçlardan, bireysel davranışlara kadar sayısız alet, tutum ve davranış, şiddetin uygulanmasında araç olarak kullanılabilir. Bu araçlardan biri de hastalık yapıcı özelliği olan biyolojik ajanlardır. Dünya sağlık örgütünün şiddet tanımındaki fiziksel baskı ya da güç kullanma şartına uymasa da hastalık yapıcı ajanlar ya da mikroorganizmalar bir silah gibi kullanılmaktadır.

Biyolojik silahlar, canlı organizmalarda hastalık ve ölüme neden olmak için kasıtlı olarak üretilen ve salınan mikroorganizmalardır. İnsanlar, zararlı olduklarını düşündükleri türlerin sayısını azaltmak amacıyla diğer türlere karşı biyolojik savaş uygulamışlardır. Tarım zararlılarına karşı savaş bunun en bariz örneğidir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Ancak biyolojik silahların kullanma alanı yalnızca zararlı olduğu düşünülen başka türden canlılarla sınırlı değildir. Biyolojik bir silah insanlarda, hayvanlarda veya bitkilerde, bir bireye, bir gruba, bir topluma, bir medeniyete veya bir türe karşı kullanılabilir.

Mikropların silah ve terörizm ajanı olarak potansiyel kullanımından büyük ölçüde korkulmaktadır. Bu tür ajanların veya biyolojik silahların kargaşaya neden olma ve zarar verme kabiliyeti, birçok faktörden etkilenmektedir. Biyolojik silah olarak kullanım için yüksek potansiyele sahip ajanlar, ajanın zarar verme yeteneklerine, kullanılabilirliklerine ve insanlar arasında yayılma potansiyeline bağlı olarak sınıflandırılmaktadır. Biyolojik silah listesinde yer alan mikropların en yaygın ortak özellikleri, insan popülasyonlarına büyük zarar verebileceklerinin düşünülmesi ve yönetilmelerinin büyük halk sağlığı çabaları ve hazırlık gerektirmesidir. Örneğin Avrupa'yı kasıp kavuran Kara Ölüm olarak bilinen veba salgının ortadan kalkması yıllar almıştır (Casadevall & Pirofski, 2004). Güncel bir örnek olarak 2019 yılı sonu itibariyle tespit edilen ve tüm dünyada hızla yayılarak 2021 yılı Şubat ayı sonlarında yüz milyondan fazla insanın enfekte olmasına, milyonlarca insanın da yaşamını yitirmesine sebep olan koronavirüs salgını hala ciddi bir tehdit olarak varlığını sürdürmektedir.

Koronavirüs hastalığı (COVID-19), yeni keşfedilen bir koronavirüsün neden olduğu bulaşıcı bir hastalıktır. COVID-19 virüsü ile enfekte olan çoğu insan, hafif ila orta derecede solunum yolu hastalığı yaşar ve özel tedavi gerektirmeden iyileşir. Yaşlılar ve kronik tıbbi sorunları olanlarda ciddi hastalık geliştirme olasılığı daha yüksektir. COVID-19 virüsü, enfeksiyonlu bir kişi öksürdüğünde veya hapsirdiğinde öncelikle tükürük damlacıkları veya burundan akıntı yoluyla yayılır. Bir kişiye virüs bulaştıktan sonra semptomların ortaya çıkması ortalama 5-6 gün sürer, ancak bu 14 güne kadar sürebilir.² Bulaşma hızı en yüksek hastalık olmasa da 21. yüzyılın hareketli ve kalabalıkları bir araya getiren yaşam tarzı ve küreselleşme, koronavirüs hastalığının ciddi bir pandemiye dönüşmesine sebep olmuştur (Ornell, Schuch, Sordi, & Kessler, 2020).

Her mikrobun, yüksekten sifıra kadar değişebilen bir silah potansiyeline sahip olduğu iddia edilir. Ancak bir mikrobun biyolojik bir silah olarak uygunluğunu belirtmek için kullanılacak parametreler net değildir. Biyolojik silah olarak kullanılan mikrobun ya da ajanın özellikleri kadar, mücadele etme imkanları da tehdidin boyutunu belirlemektedir. Hasara neden olma kapasitesi (virülans), bulaşıcılık, kalıcılık, mortalite, hastalık süresi ve hedef popülasyonların duyarlılığı, aşı ya da ilacın varlığı, paniğe ve sosyal kargaşaya neden olma potansiyeli, kullanıcının teknik becerisi gibi değişkenler bir mikrobun ya da toksinin yol açtığı tehdidin boyutunu belirleyen değişkenlerdir (Casadevall & Pirofski, 2004). COVID-19 virüsü hasara neden olma kapasitesi ve ölüm oranları kadar yeni bir biyolojik ajan olarak yeterince tanınmamasının ve mücadele etme imkanlarının sınırlı olmasının sebep olduğu korku ve panik ile de dünya genelinde ciddi psikolojik ve toplumsal sonuçlara yol açmıştır. Salgının başından bu yana kitle iletişim araçlarının da beslediği bu kaotik ortam şiddetin farklı bir boyutunu ortaya çıkarmıştır. Hastalık yapıcı bir ajanın kişilerarası fiziksel ve psikolojik şiddet uygulama aracı olarak kullanılması, örneğine çok fazla rastlanmayan bir durumdur.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, koronavirüs pandemisi sürecinde zaman zaman karşılaşılan, koronavirüs taşıyıcısı ya da şüphelisi kişilerin hastalıklarını kasıtlı olarak çevrede bulunan insanlara bulaştırma vakalarını, kişilerarası fiziksel ve psikolojik şiddetin farklı bir boyutu olarak değerlendirmek ve bu vakaları şiddet litera-

² https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

türü içerisinde anlamaya çalışmaktır. Bu amaçla Türkiye’de ve dünyada basına yansıyan olaylar ele alınmıştır. Hastalık yapıcı bir ajan olarak Covid19’un hızlı bulaşıcılığından ve hastalanma korkusundan bireysel bir silah gibi yararlanıldığı çalışmanın temel varsayımıdır.

KAPSAM ve YÖNTEM

Çalışma konu hakkında Türkiye’de ve dünyada basına yansıyan olayları kapsamaktadır. Örneklem olarak ele alınan olaylar COVID19 enfeksiyonunun silahlaştırılmasına örnek teşkil edebilecek internet haberlerinden derlenmiştir. Haberlerin seçiminde olayın meydana geliş biçimi ve faillerin niteliği belirleyici olmuştur. Yöntem olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, elde alınan verilerden tekrar edilebilir ve geçerli çıkarımlar yapmak için kullanılan bir araştırma yöntemidir. Sosyal bilimlerde gerek bir araştırma sonucu elde edilen transkript ya da kayıtların, gerek de yazılı veya görsel medya mesajlarının üzerinden çıkarımlar yapılmasıyla kullanılan biçimci bir araştırma tekniğidir (Olgun, 2008).

BULGULAR

İnternet ortamında yapılan taramada COVID19 enfeksiyonunu başka kişilere hastalık bulaştırmak ya da hastalık bulaştırma potansiyelinden yararlanarak korku ve panik oluşturmak şeklindeki olaylara ilişkin çok sayıda habere rastlanmıştır. Derlenen haberlerin faillerinin kimi zaman gerçekten hastalık bulaştırarak zarar vermeyi kimi zaman da korku ve panik oluşturmayı hedefledikleri görülmektedir.

1. Vaka: Görev yaptığı Şanlıurfa’da rahatsızlandıktan sonra eşinin yanına, Samsun’un Bafra ilçesine gelen F.İ. ve kocası M.O.İ. birlikte korana virüs testi yaptırdı. Gelen test sonucunda F.İ. pozitif, kocası M.O.İ. ise negatif çıktı. Evde yaşanan tartışma sonucunda Opr. Dr. M.O.İ., eşinin kendisine virüs bulaştırmaya çalıştığı ve darp ettiği iddiasıyla karakola giderek ondan şikâyetçi oldu. Opr. Dr. M.O.İ., "Eşim birkaç gündür rahatsızdı. Onunla birlikte corona virüs testi yaptırdık. Onun testi pozitif, benimki negatif çıktı. Eve geldik, kendisine evde bakıyordum. Bugün saat 13.00 gibi uyandı. Bugün de benim doğum günümdü. Ablam arayarak doğum günümü kutladı. Vay 'niye seni aradılar. Benim hakkımda mı konuşuyorsunuz' dedi. Marketten gidip bir şeyler alıp geldim. Aldıklarımı benim kafama fırlattı. 'Sen beni hastaneye mi yatırmaya çalışıyorsun. Benden kurtulmaya mı çalışıyorsun' diyerek cinnet geçirdi. 'Ben pozitif oldum, sen de pozitif olacaksın' diyerek yüzüme tükürdü. Tükürüğünü eline alıp ağzıma soktu. Birkaç gündür bana zorla virüs bulaştırmaya çalışıyordu." dedi.³

Türkiye’de yaşanan bu olayda COVID 19 enfeksiyonu, aile içi şiddet uygulanmasında bir araç olarak kullanılmıştır. Eşler arasındaki anlaşmazlık ve kıskançlık beraberinde şiddeti getirmiş, şiddet unsuru olarak tehdit, hakaret ve fiziksel saldırının yanında COVID19 enfeksiyonu da bir araç olarak kullanılmıştır.

2. Vaka: Antalya’da, emekli astsubay Ebubekir D. (46), birlikte yaşadığı Rumen Karmen Volice’yi (40) silahla korkutarak, evde rehin aldı. Volice de kendisini odaya kilitleyip, polisi aradı. Jandarma eşliğinde eve operasyon düzenleyen polis, Ebubekir D.’yi gözaltına aldı. Ebubekir D., kendisini ekip aracına bindirmeye çalışan ekiplere, "Ben koronavirüslüyüm. Hepinize bulaşsın" diyerek, tükürdü.⁴

³ <https://www.ntv.com.tr/turkiye/coronaya-yakalanan-doktor-esinin-yuzune-tukurdu,uB5XHwKMB0-XOUSwQhLXeg>

⁴ <https://www.cnnturk.com/turkiye/birlikte-yasadigi-kadini-rehin-aldi-koronavirusluyum-diyerek-polise-tukurdu?page=1>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

3. Vaka: Umreden dönmesinin ardından korona virüs tedbirleri kapsamında karantina için öğrenci yurtlarına yerleştirilen yaşlı bir vatandaş isyan etti. Kendisinde korona virüs olmadığını ve bırakılmak istediğini ifade ederek etrafa tüküren yaşlı amca, görevlilere "Sizi de hasta edeceğim madem var ise" dedi.⁵

2. ve 3. vakalarda kamu çalışanlarına karşı şiddetin bir örneği olarak COVID19'un hastalık yapıcı özelliğinin tehdit amacıyla bir silah gibi kullanılması söz konusudur. Bu olaylarda, kamu çalışanlarına COVID19 bulaştırmakla tehdit eden kişilerin pozitif olduklarına dair net bir durum olmamasına rağmen, COVID19 konusunda kamuoyunda yaşanan korku ve endişeden yararlandıkları görülmektedir.

4. Vaka: Diyarbakır'da Bağlar ilçesi Kaynartepe Mahallesi'nde meydana gelen olayda birinci katta oturan Y.U., banyosunun tavanından su damlayınca, üst kat komşusu A.Ç.'nin eşine rahatsızlığını dile getirdi. Olay akşamı koronavirüs testi pozitif olan ve karantinada olması gereken A.Ç., Y.U.'nun kapısını çaldı. Kapıyı Y.U. ve eşi M.U. açtı. A.Ç. ile M.U. arasında kısa süre sonra tartışma yaşandı. Bu sırada A.Ç.'nin bina girişinde bekleyen kızı, marketten ekmek alıp gelen M.U.'nun kızı E.U.'nun yüzüne tükürdü. Koşarak evlerine gelen E.U.'ya kapı girişinde bu kez de A.Ç. tükürdü. Anne Y.U. bunun üzerine kavga çıkmasını diye eşi M.U. ve kızını içeriye alarak, kapıyı kapattı. A.Ç., bu kez bıçakla gelip, tehdit ederek, kapıyı açmalarını istedi. İhbar üzerine adrese gelen Bağlar ilçe Emniyet Müdürlüğü ekipleri, tarafları bina girişine indirerek kimlik sorgusu yaptı. Yapılan sorguda, A.Ç.'nin koronavirüslü olduğu ve karantinada olması gerektiği tespit edildi. Bunun üzerine, fiyasyon ekiplerine bilgi verildi. Gelen fiyasyon ekipleri A.Ç.'yi karantinaya alarak, yurda götürdü. Karantinayı ihlalden de 3 bin 150 TL idari para cezası kesildi. E.U.'ya ise Covid-19 testi yapıldı.⁶

Diyarbakır'da yaşanan olayda komşular arasındaki anlaşmazlık şiddetle neticelenmiştir. Pozitif olduklarını bile bile komşunun çocuğunun yüzüne birden fazla kez tükürülmesi COVID19 enfeksiyonunu çocuğa ve aileye bulaştırmaya yönelik kasıtlı bir tavır olarak değerlendirilebilir. Tartışmanın devamında yeniden bıçakla kapıya dayanılması, enfeksiyonun bulaşıcılığının da diğer şiddet araçları gibi bir silah gibi değerlendirildiğini göstermektedir.

5. Vaka: Massachusetts eyaletinde yaşanan olayda, bir adam yürüyüşçülere "Maske takmıyor musunuz?" diye sordu. Kadınlardan biriye "Umurumda değil. Dışarıdayken maske takmayacağım" cevabını verdi. Daha sonra onlara kanunun böyle olmadığını ve sorumsuz olduklarını söyleyen adam "Kovid-19'um" deyip onlara tükürdü. Ardından "Testim pozitif çıktı" ifadelerini kullanıp tekrar tüküren adama yürüyüşçüler, "İyi misin?" diye sordu. 60 yaşlarındaki adam "Hayır. Yakında siz de olmayacaksınız" dedi ve son bir kez daha tükürdü. Öte yandan, Massachusetts polisi, olayın iç yüzünü öğrenebilmek için adamı arıyor. Kadınların çektiği videoyu kamuoyuyla paylaşan polis, birisinin onu ihbar etmesini umuyor. Eyaletin Ashburnham bölgesinden Polis Chris Conrad, şu ifadeleri kullandı: Olay düşmanca, uygunsuz ve tehditkar. Saldırganca bile olabilir. Conrad, olayın nasıl yaşandığına bağlı olarak adamın saldırı ve biyolojik ajanla sahte tehdit suçlamalarıyla karşı karşıya kalabileceğini bildirdi.⁷

6. Vaka: Rusya'nın başkenti Moskova'da maskeli bir genç, metroda insanların arasında yere düştü. Yerde titreyen genci gören diğer yolcular, panikle gençten uzaklaşmaya çalıştı. Tren durağa yaklaştığında

⁵ <https://www.gunboyugazetesi.com.tr/umreden-donen-amca-ortaligi-birbirine-katti-sizi-de-hasta-edecegim-50580h.htm>

⁶ <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/10/29/son-dakika-soke-eden-corona-olayi-pozitif-kisi-kucuk-cocugun-yuzune-tukurdu-tehdit-etti?paging=3>

⁷ <https://www.indyurk.com/node/275741/ya%C5%9Fam/maske-takmayan-kad%C4%B1nlara-sinirlenen-adam-kovid-19-oldu%C4%9Funu-s%C3%B6yleyip-onlara-t%C3%BCk%C3%BCrd%C3%BC>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

ise kapıların açılmasıyla insanlar kaçmaya başladı. Olayın şaka olduğunun anlaşılması üzerine Rusya İçişleri Bakanlığı harekete geçti.⁸

Amerika’da yaşanan olay yabancılara karşı şiddetin bir örneği olarak dikkat çekmektedir. Ancak bu olayda COVID19 konusunda hassas olan ve maske takan failin, maske takmayı reddeden kişilere enfeksiyon bulaştırma tehdidi ile tükürmesi COVID19 salgınının yol çatığı psikolojik durumu göstermektedir. Rusya’da yaşanan olay da benzer şekilde koronavirüs salgını nedeniyle oluşan hassasiyetin istismar edilmesi suretiyle panik yaratılmasını amaçlamaktadır. Pandemi sürecinin toplumun genelinde korku, kaygı ve öfke gibi duyguları yükselttiği bilinmektedir. Virüsün bulaşıcılığı, kuluçka süresi, coğrafi yayılımı, enfekte olan kişi sayısı ve gerçek ölüm oranı ile ilgili şüpheli ve hatta yanlış bilgiler, insanlarda güvensizliğe ve korkuya yol açmıştır. Yetersiz önlemlerin ve etkili terapötik mekanizmaların olmaması nedeniyle durum daha da kötüleşmiştir. Bu belirsizliklerin, insanların günlük yaşamını ve akıl sağlığını doğrudan etkileyen birçok alanda sonuçları olmuştur (Ornell, Schuch, Sordi, & Kessler, 2020).

7. Vaka: Kronik rahatsızlıkları olan ve 22 Mart sabahı Londra'nın merkezindeki Victoria istasyonunun yolcu salonunda çalışırken, Covid-19 olduğunu söyleyen bir adamın kendisine ve bir meslektaşına tükürmesi sonucu virüse yakalanan 47 yaşındaki Belly Mujingan kısa bir süre sonra hayatını kaybetti.⁹

8. Vaka: 9 sterlinlik ücreti ödemeyi reddeden yolcu, 'Bende koronavirüs var ve şimdi sizde de var' diyerek 61 yaşındaki siyahi taksi şoförü Trevor Belle’e tükürdü. Trevor saldırıdan sonra çalışmadı ve dört gün sonra koronavirüs semptomları yaşamaya başladı. Birkaç gün içinde durumu kötüleşti ve nefes almakta zorlandı. Daha sonra sağlık görevlileri tarafından hastaneye götürülen Belle, ertesi gün, komaya girdi ve 61. doğum gününden birkaç gün sonra 18 Nisan'da öldü.¹⁰

47 yaşındaki Belly Mujingan ve 61 yaşındaki Trevor Belle’in başına gelen olaylar ise COVID19’un silah gibi kullanılmasının ölümcül sonuçları olan bir örneği olarak dikkat çekmektedir. Bu olay mortalitesi düşük de olsa (koronavirüs için vaka sayısına göre ölüm oranı yaklaşık %2,2) hastalık yapıcı ajanların duyarlı kişilerde ağır sonuçlara yol açabileceğini göstermesi açısından önemlidir.

Hastalık yapıcı ajanların kasıtlı olarak başkalarına zarar vermek üzere bireysel kullanımına dair yukarıda sınırlı sayıda örnek verilmiştir. Ancak dünya genelinde buna benzer çok sayıda olay yaşanmaktadır. Salgından bu yana İngiltere ve Galler’de polis, virüsün halk tarafından memurlara öksürmek ve tükürmek suretiyle silahlaştırılmasına yönelik haftada yaklaşık 200 vakayla ilgilendiği bildirilmektedir.¹¹ Amerika Birleşik Devletleri’nde de ölümcül COVID-19 enfeksiyonu tehdidinin, polise, perakendecilere ve bakkallara yönelik saldırılarda bir silah olarak kullanmaya başladığına dair haberlere sıkça rastlanmaktadır.¹²

Hastalık yapıcı ajanların ya da mikroorganizmaların bireysel anlamda yaygın şekilde silah gibi kullanılması ilk kez koronavirüs enfeksiyonu ile olmamaktadır. Uygulanma biçimi ve mağdurları arasında fark olmakla birlikte AIDS’e yol açan HIV virüsünün de silahlandırıldığına ilişkin tartışmalar HIV bulaştırmayı suç sayan yasal düzenlemeler yapılmasına sebep olmuştur.¹³ Ancak son yıllarda HIV’in kriminalize edilmesine karşı ceza adalet sistemine ilişkin tepkiler de önemli ölçüde ilgi görmektedir (Mykhalovskiy, 2015).

⁸ <https://www.star.com.tr/dunya/metroda-koronavirus-panigi-gozaltina-alindi-haber-1513595/>

⁹ <https://www.bbc.com/news/uk-54435703>

¹⁰ <https://www.dailymail.co.uk/news/coronavirus/article-8343671/Black-cab-driver-61-died-Covid-19-passenger-spat-row-9-fare.html>

¹¹ <https://www.dailymail.co.uk/news/coronavirus/article-8343671/Black-cab-driver-61-died-Covid-19-passenger-spat-row-9-fare.html>

¹² <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-weaponization-idUSKBN22Q1PK>

¹³ <https://www.cdc.gov/hiv/policies/law/states/exposure.html>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

COVID-19'un yayılma tehdidi ve koronavirüsün saldırı amacıyla kullanılmasına ilişkin olayların çoğalmasında devletlerin yeni koronavirüsün silahlaştırılmasını suç haline getirip getirmeyeceklerine dair soruları gündeme getirmektedir. Bugün bazı ülkeler koronavirüsü bilinçli yaymaya yönelik davranışları terörizm, biyolojik silah kullanma gibi suçlardan yargılamaktaysa da bu tür fiilleri gerçekleştirenlere çoğunlukla para cezaları verilmektedir.¹⁴

Koronavirüs'ün bir silah olarak kullanılmasına ilişkin daha büyük bir tartışma vardır. Virüsün laboratuvar ortamında üretilerek dünya geneline yaygınlaştırıldığına ilişkin komplo teorileri salgının başından beri dile getirilmekte ve siyasilerden medyaya birçok kişi bu iddialara ilgi göstermektedir¹⁵ (Law, 2020). Bu nedenle COVID19 pandemisini biyoterörizm olarak değerlendiren çalışmalara da rastlanmaktadır (Dehghani & Masoumi, 2020). Çin ve Amerika'nın birbirlerini karşılıklı olarak suçladığı bu iddialar ilgili kurumların da gündeminde yer almaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, COVID19'a sebep olan virüsün kaynağını bulmak ve iddiaları kontrol etmek için araştırmalar yapmaktadır.

SONUÇ

Ele alınan örnekler ve basına yansıyan birçok olay, koronavirüs enfeksiyonunun öfke, düşmanlık, kıskançlık gibi durumlarda aile bireylerine, komşulara veya farklı güdülerle kamu çalışanlarına ya da yabancılara karşı bir silah gibi kullanıldığını göstermektedir. İnsanların COVID19 pozitif olduklarını bildikleri halde komşu ve akraba ziyaretlerine gitmeleri, maske takmamaları, mesafe kurallarını ihmal etmeleri vb. gibi kısıtlamalara uymamaları da hastalığın yayılmasını sağlayan davranışlardır. Ancak bu durumlar zarar verme kastı ile yapılmaktan ziyade, bilgisizlikten, umursamazlıktan ya da ihmalkarlıktan yapılmaktadır. Haberlerden örneklediğimiz vakalarda ise fiziksel yada psikolojik saldırı söz konusudur. Koronavirüsün hastalık yapıcı özelliğinden ve salgın ortamında oluşan hassasiyetten yararlanılmaktadır. Eylemler bilinçli bir şekilde, fiziksel olarak zarar vermek, korkutmak ya da psikolojik olarak kötü hissettirmek amacıyla yapılmaktadır. Bu davranışları yukarıda verdiğimiz şiddet tanımında yer alan "yaralanma, ölüm, psikolojik zarar" potansiyeli taşıyan, "kasıtlı" eylemler kategorisinde değerlendirmek mümkündür. Nitekim bu olayların birçoğu çeşitli suç tanımlamaları içinde adli makamlara yansımıştır. Dolayısıyla koronavirüs salgını hastalık yapıcı patojenlerin ya da mikroorganizmaların silahlaştırılmasının ve bu silahın özellikle bireysel olarak yaygın kullanımının örneklerini vermekle şiddetin farklı bir boyutunu ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- Casadevall, A., & Pirofski, L.-a. (2004). The Weapon Potential of a Microbe. *Trends in Microbiology*, 12(6), 259-63.
- Dehghani, A., & Masoumi, G. (2020). Could SARS-CoV-2 or COVID-19 Be a Biological Weapon? *Iranian Journal of Public Health*, 49, 143-144.
- Krug, E., Dahlberg, L., Mercy, J., Zwi, A., & Lozano, R. (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Law, P. (2020). COVID-19 Pandemic: Its Origin, Implications and Treatments. *Open Journal of Regenerative Medicine*, 9(2), 43-64.

¹⁴ <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-weaponization-idUSKBN22Q1PK>

¹⁵ <https://www.bbc.com/news/world-52224331>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Mykhalovskiy, E. (2015). The Public Health Implications of HIV Criminalization: Past, Current and Future Research Directions. *Critical Public Health*, 25(4), 373-385.
- Olgun, C. (2008). Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği. *Sosyoloji Notları*, 66-70.
- Ornell, F., Schuch, J., Sordi, A., & Kessler, F. (2020). Pandemic fear” and COVID-19: mental health burden and strategies. *Brazilian Journal of Psychiatry*, 42(3), 232-235.
- WHO. (2021, 02 18). *Coronavirus*. World Health Organization: https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1 adresinden alınmıştır

İNTERNET KAYNAKLARI

- https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1 (E.T. 18.02.2021)
- <https://www.ntv.com.tr/turkiye/coronaya-yakalanan-doktor-esinin-yuzune-tukurdu,uB5XHwKMB0-XOUSwQhLXeg> (E.T. 21.02.2021)
- <https://www.cnnturk.com/turkiye/birlikte-yasadigi-kadini-rehin-aldi-koronavirusluyum-diyerek-polise-tukurdu?page=1> (E.T. 20.02.2021)
- <https://www.gunboyugazetesi.com.tr/umreden-donen-amca-ortaligi-birbirine-katti-sizi-de-hasta-edecegim-50580h.htm> (E.T. 21.02.2021)
- <https://www.sabah.com.tr/yasam/2020/10/29/son-dakika-soke-eden-corona-olayi-pozitif-kisi-kucuk-cogun-yuzune-tukurdu-tehdit-etti?paging=3> (E.T. 23.02.2021)
- <https://www.indyurk.com/node/275741/ya%C5%9Fam/maske-takmayan-kad%C4%B1nlara-sinirlenen-adam-kovid-19-oldu%C4%9Funu-s%C3%B6yleyip-onlara-t%C3%BCk%C3%BCrd%C3%BC> (E.T. 21.02.2021)
- <https://www.star.com.tr/dunya/metroda-koronavirus-panigi-gozaltina-alindi-haber-1513595/> (E.T. 20.02.2021)
- <https://www.bbc.com/news/uk-54435703> (E.T. 18.02.2021)
- <https://www.dailymail.co.uk/news/coronavirus/article-8343671/Black-cab-driver-61-died-Covid-19-passenger-spat-row-9-fare.html> (E.T. 20.02.2021)
- <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-weaponization-idUSKBN22Q1PK> (E.T. 22.02.2021)
- <https://www.cdc.gov/hiv/policies/law/states/exposure.html> (E.T. 18.02.2021)
- <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-usa-weaponization-idUSKBN22Q1PK> (E.T. 20.02.2021)
- <https://www.bbc.com/news/world-52224331> (E.T. 18.02.2021)

AİLE İÇİ ŞİDDET KURBANI ÇOCUK: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, MÜDAHALE ÇALIŞMALARI VE PSİKOLOJİK ETKİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Rüstem AŞKIN¹, Zekiye ZEYBEK²

¹⁻²İstanbul Ticaret Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

Öz: Aile bireyinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne en büyük tehditlerden olan aile içi şiddet, çok yönlü değerlendirme ve araştırmalara konu olmuştur. Çocukların aile içi şiddete doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmaları, yalnızca fiziksel ve ruhsal bütünlükleri değil, sosyal, bilişsel ve eğitimsel gelişimleri üzerinde de yaygın olumsuzluklara neden olmaktadır. Ailedeki şiddetin çocuk üzerindeki psikolojik etkileri, çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı, kişilik özellikleri ve başa çıkma becerileri ile maruz kalınan şiddetin sıklığı, ciddiyeti yanı sıra sosyal destek ve ailenin sosyoekonomik düzeyi gibi mikro veya makro düzeyde birçok etkenle ilişkilidir. Aile içinde şiddete maruz kalmanın, çocukta agresyon, anksiyete, depresif ve travmatik semptomlar, davranış problemleri, sağlık sorunları, akran ilişkileri ve akademik performans sorunları gibi yaygın sonuçlara yol açtığı bildirilmektedir. Bu bağlamda, şiddet kurbanı her çocuğun aynı şekilde etkilendiği, psikolojik sağlamlık olgusu ile birlikte bu etkinin aile sistemi ve dinamikleri içerisinde çok yönlü bir bakış açısı ile değerlendirilmesinin önemi de bilinmektedir. Ailelerdeki şiddetin değerlendirilme süreçlerinde sadece annenin, babanın veya çocuğun değerlendirilmesinin yetersizliği bilinmekle birlikte disiplinler arası bir önleme, değerlendirme ve müdahale sürecinin yürütülmesinin gerekliliği anlaşılmaktadır. Çalışmamızda, aile içi şiddet olgusunun çocuğun gelişimine, ebeveyn ilişkilerine, ruhsal sağlığı ile sosyal ve akademik hayatına etkileri alan yazın kapsamında incelenmiş, özellikle psikolojik dayanıklılık kavramı üzerinde durularak değerlendirme ve müdahale çalışmaları tartışılmış ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Psikososyal Etkiler, Psikolojik Dayanıklılık, Müdahale

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Dünya Sağlık Örgütü¹⁶ şiddeti, bireyin fiziksel gücünü, yetkisini veya kontrolünü kendisine ya da başkasına fiziksel ya da ruhsal zarar verme eylemi veya tehdidi olarak tanımlar (WHO, 2002: 4). Aile içi şiddet de aile içinde vuku bulan aile bireyinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü ve özgürlüğünü tehdit eden, öznelliğine ve var oluş biçimine zarar verici boyutlardaki eylem veya ihmalleri kast eder (Honor, 2005: 206). Ailede yaşanan şiddet genel olarak; cinsel, fiziksel ve psikolojik istismar olarak sınıflandırılmaktadır (Louis, Johnson, 2017: 35). Alan yazındaki çalışmalara bakıldığında aile içi şiddet ifadesinin yanında yakın partner şiddeti, aile şiddeti, evlilik içi istismar gibi pek çok farklı isimlendirmenin dönüşümlü olarak kullanıldığı göze çarpmaktadır. Ülkemizdeki Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet araştırması verilerine göre kadınların hayatları boyunca en az bir defa partnerlerinden fiziksel veya cinsel şiddet görme oranı %37.5 olarak bulunmuştur (TÜİK, 2014)¹⁷.

Ailedeki tüm bireylerin olumsuz etkilerini yaşadığı şiddet sarmalında en büyük zararı, ebeveynlerine bağımlı ve korunmasız olan çocuklar görmektedir (Widom, 1989: 160). Türk toplumunda, aile bireylerinin rolleri, aile kurumuna atfedilen değerler ve çocuk yetiştirme/terbiye zaman zaman ailedeki şiddetin meşruiyetine, tekrarına ve saklanması da neden olabilmektedir.

Bu alanda yapılan çalışmalarda geçmiş yıllarda sıklıkla “tanık olmak” (to witness) ve “gözlemek” (to observe) terimleri kullanılsa da bu terimlerin yerini, daha geniş anlamda “maruz kalma” (exposure) teriminin

¹⁶ https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf

¹⁷ https://tuikweb.tuik.gov.tr/MicroVeri/KYAS_2014/index.html

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

aldığı gözlenmektedir. Ayrıca, şiddete maruz kalma, farklı pencerelerden de açıklanmaktadır (Holt, Buckley, Whelan, 2008: 799; Øverlien, 2010: 81-82). Örneğin, aile içi şiddeti fiziksel şiddet olarak ele alan çalışmaların yanında, sadece kadına yönelik şiddet üzerinden kavramsallaştıran çalışmalar da mevcuttur. Aile içi şiddeti araştıran çalışmalara bakıldığında, maruz kalma (exposure) ifadesi ile hem çocuğun direkt deneyimlediği çeşitli şiddet türleri hem de tanık olarak veya çeşitli yollarla farkında olduğu şiddet ifade edilmektedir. Holden (2003: 152), çocukların şiddete maruz kalma biçimlerini 10 başlıkta sınıflandırmıştır. Bunlar; “doğum öncesi, müdahale etme, kurbanı olma, tanıklık etme, kulak kabartma, katılma, ilk etkilerini gözleme, olay ardından, sonradan duyma ve görünüşte habersiz olma” şeklindedir.

Çocuk istismarı ve ihmali üzerinden açıklanan çocuğa kötü muamele ve aile içi şiddete maruz kalmanın birlikte görülme sıklığı da oldukça yüksektir (Osofsky, 2003). Appel ve Holden ‘in çalışmasında (1998: 581), çocuklukta aile içi şiddet ile fiziksel ve cinsel kötü muameleye maruz kalmanın birlikte görülme oranının %41 olduğu ve ailedeki şiddete tanık olan çocukların aynı zamanda fiziksel şiddet olmak üzere şiddetin birçok türü için daha yüksek risk yaşadıkları belirtilmiştir. Çocukluğunda hem istismar mağduru hem de aile içi şiddete tanık olanların bunlardan yalnızca birini yaşayanlara kıyasla içselleştirme ve dışsallaştırma davranış problemleri için daha fazla risk taşıdıkları öne sürülmektedir (Moylan, Herrenkohl, Sousa, Tajima, Herrenkohl ve Russo, 2020: 58).

AİLE İÇİ ŞİDDETE MARUZ KALMANIN ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Bir çocuğun gelişimini tamamladığı en temel ortamın aile ortamı olduğu düşünüldüğünde, aile sistemini oluşturan üç temel unsur; ebeveyn ve çocuğun kendi karakteristik özellikleri ile ebeveyn-çocuk ilişkisinin gerçekleştiği sosyal bağlamdır (Belsky, 1984: 92). Bu noktada, ailede yaşanan şiddete maruz kalma, annenin ruhsallığına ve ebeveynliğine olumsuz etkileri nedeniyle dolaylı olarak da çocuk üzerinde etkilidir (Huang, Wang ve Warrenner, 2010: 1320-1321; Levendosky, Huth-Bocks, Shapiro ve Semel, 2003: 282-284). Aile içi şiddetin yaşandığı ailelerin, yüksek genel stres seviyesi, düşük sosyoekonomik düzey, sık taşınma geçmişleri, partnerlerin yaşlarının genç oluşu, tek ebeveynlik hikayesi, düşük eğitim seviyesi, yüksek boşanma oranları, annelerde yüksek depresyon düzeyi ve alkol problemleri daha sık olan aileler oldukları bildirilmiştir (Fantuzzo vd., 1997: 118; Letourneau, Fedick, Willms, 2007: 653).

Çocukların aile içi şiddete maruz kalmalarının psikolojik, duygusal, davranışsal, bilişsel, sosyal ve akademik problemlerle ilişkili olduğu birçok kesitsel ve boylamsal araştırmada kanıtlanmıştır (Hungerford, Wait, Fritz ve Clements, 2012: 374-380). Yapılan çalışmalar, ailede şiddete maruz kalan çocukların diğer çocuklara oranla daha olumsuz sorunlar yaşadıkları belirtilmiştir (Kitzmann, Gaylord, Holt ve Kenny, 2003: 341).

Çocuğun doğrudan şiddete maruz kalması, diğer aile içi şiddet durumlarına göre klinik olarak anlamlı oranda daha yüksek travmatik semptomlara neden olmaktadır (Spilsbury vd., 2007: 494). İzmir, Narlıdere örneğinde Bektaş ve Öztürk tarafından yapılan çalışmada (2007: 169), aile içi şiddete maruz kalmanın kız çocukları arasında daha sık görüldüğü, sosyal ve ekonomik düzeyi düşük olan anne-babaların daha fazla şiddete başvurduğu ve çocuğuna şiddet gösteren annelerin daha sıklıkla kendileri de şiddet kurbanı anneler olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda, ailede şiddete maruz kalmanın, çocuk ile ebeveyn ilişkisinde ve ebeveynlik işlevleri üzerinde doğrudan bozucu etkisi olduğu vurgulanmıştır (Maughan ve Cicchetti, 2002: 1534).

AİLE İÇİ ŞİDDETİN ÇOCUKTAKİ DUYGUSAL ve DAVRANIŞSAL ETKİLERİ

Alan yazında, ailede şiddete maruz kalmanın çocuklar üzerindeki olumsuz gelişimsel etkilerini vurgulayan birçok çalışma mevcuttur. Bu olumsuz deneyimlerin, çocuklardaki artan agresyon, depresyon, öfke ve kaygı düzeyleri, davranışsal problemler, düşük özgüven, bedensel sağlık sorunları (Kitzmann, Gaylord, Holt ve Kenny, 2003: 340-341), uyku bozuklukları, öğrenme problemleri, çaresizlik ve suçluluk hisleri (Groves, 1999: 123) ile ilişkisi vurgulanmaktadır. Yapılan bir araştırmada, aile içi şiddete maruz kalan çocukların, çocuğa kötü muamele durumları kontrol edilse dahi, bu deneyimi yaşamayan çocuklara kıyasla daha fazla davranışsal dışsallaştırma problemleri ve sosyal yetkinlikle düşüş yaşadıkları belirtilmiştir (Kernic, Wolf, Holt, McKnight, Huebner ve Rivara, 2003: 1240). Benzer şekilde bu çocukların, daha fazla zorbalık davranışları sergiledikleri, akranları ile çatışma durumlarında şiddete daha fazla başvurdukları, daha sık davranışsal ve dikkat/hiperaktivite problemleri geliştirdikleri de görülmektedir (Øverlien, 2010: 83). İngiltere’de 5-16 yaş arasındaki çocuklarla yapılan çalışmaya göre, ailede yaşanan ciddi şiddet olaylarına tanık olmak, çocukta davranım bozukluğu oluşma sıklığını üç katına çıkarmaktadır (Meltzer vd., 2009: 494-497).

Sosyal Öğrenme Kuramı’nın “şiddet, strese karşı öğrenilmiş bir tepkidir” ifadesiyle kötü muameleye maruz kalan çocukların ileride şiddet içeren suçlara daha fazla katıldıklarını öne süren “Şiddet Döngüsü Teorisi (Cycle of Violence Theory)”, aile içi şiddete maruz kalmanın çocuklardaki uzun dönem sonuçlarını açıklamada sıklıkla kullanılmaktadır. Örneğin, çocukluğunda aile içi şiddete maruz kalan yetişkinlerin, depresyon, travma semptomları ve alkol kullanımı/bağımlılığı gibi sorunları sıklıkla yaşadıkları belirtilmiştir (Turner ve Kopeic, 2006: 145-148). Gelişimsel açıdan erken dönem anne ve çocuk ilişkisine etkileri değerlendirildiğinde, ebeveynler arasındaki devam eden şiddetin, güvenli bağlanma ilişkisinin kurulmasını zedeleyebildiği, şiddetin artmasının güvenli bağlanmada olumsuz etkisinin olduğu belirtilmiştir (Levendosky, Bogat, Huth-Bocks, Rosenblum ve von Eye, 2011: 405).

Okul öncesi dönemde, aile içi şiddete maruz kalan çocukların, akranları ve diğerleri ile sağlıklı ilişkiler kurma ve duygu düzenleme zorlukları yaşadıkları; okul dönemindekiler için ise akran ilişkilerinde zorlanma, yakın ilişkilerde çatışma, okulda zorbalık ve şiddeti daha fazla kabullenme inancına sahip oldukları görülmektedir (Howell, et al., 2016: 46). Sosyalleşme ve otonomi gelişiminin hızlandığı ergenlik dönemine gelindiğinde ise, aile içinde şiddete maruz kalmanın, agresif davranışlarda, akran ve flört şiddetinde; öte yandan yüksek kaygı ve depresif semptomlar, antisosyal davranışlar, sorunlu içselleştirme ve dışsallaştırma davranışlarında artışla ilişkisi bulunmuştur (Howell, et al., 2016: 46). Çocukluğunda ebeveynleri arasındaki şiddete tanık olmanın, çocuklukta daha yüksek suç işleme riski (Huang, Vikse, Lu, Yi, 2015: 962) daha büyük ruh sağlığı sorunları ve romantik ilişki şiddeti sayılmaktadır.

AİLEDE ŞİDDETE MARUZ KALMA ve PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK

Ailede şiddete maruz kalmanın sonuçları, çocukların risk ve kırılganlık, gelişim düzeyleri veya çevrelerinin yapısına göre değişkenlik gösterir (Osofsky, 2003). Burada anlamlı rolü olan psikolojik dayanıklılık kavramı, bireyin zorlayıcı olumsuz deneyimler karşısında kullandığı karakteristik özellikleri, başa çıkma ve destek mekanizmaları travmatizasyon yönünden önemli role sahiptir (Holt vd., 2008: 806; Overton, 2013).

Ailede yaşanan şiddete karşı çocukların tepkileri; yaş, cinsiyet, mizaç, şiddetin sıklık ve kronikliği, aktif dâhil olup olmama ve kendilerini uzaklaştırıp uzaklaştıramama, ebeveynler ile ilişkiler, risk ve koruyucu faktörlerin düzeyi, sosyal destek ve baş etme stratejileri gibi birçok değişkene göre farklılaşmaktadır (Ed-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

leson, Ellerton, Seagren, Kirchberg, Schmidt ve Ambrose, 2007: 964). Ayrıca, ailedeki çatışmalar esnasında kendilerini sakinleştirebilmede daha başarılı olan çocukların daha az sorun yaşadıkları da belirtilmiştir (Rossman ve Rosenberg, 1992: 707).

Aile içi şiddetin, kadınların psikolojik işlevselliği, ebeveynlik etkinliği ve bağlanma ile direkt ilişkili olduğu, okul öncesi çocukların davranışları üzerinde negatif etkisi gözlenirse de kadınların şiddete maruziyetlerinin ciddiyeti arttıkça ebeveynliklerinin daha işlevli olduğu ve daha fazla güvenli bağlanmanın gelişebileceği de saptanmıştır (Levendosky vd., 2003: 279-282). Bununla birlikte, 2-12 yaş arasında çocukların anneleri ile yapılan bir boylamsal çalışmada, aile içi şiddete maruz kalan çocukların annelerinin, yüksek Pozitif Disiplin, Sıcak ve Korumacı ve Tutarlı Ebeveynlik tutumu sergileyerek yaşanan olumsuz deneyimin etkilerini telafi etmeye çalıştıkları bulunmuştur (Leteourneau, Fedick, Willms, 2007: 653-655). Bu açıdan bakıldığında, güvenli bağlanmanın, çocuğun yaşayabileceği olumsuz deneyimlere karşı koruyucu rolü olduğu düşünülebilir. Öte yandan, 150 anne ve bebeği ile yapılan bir çalışmada, düşük gelir düzeyi ve aile içi şiddetteki artışın çocuğun erken gelişim dönemlerinde güvensiz bağlanma stili geliştirmesi ile ilişkili olduğu öne sürülmüştür (Levendosky vd., 2011: 402-406).

Aile içi şiddete maruz kalma ile çocuk ve ergenlerdeki içselleştirme semptomları ilişkisinde, duygusal zekâ, ilişki sorunlar, ders dışı etkinliklere katılma, ebeveynlik stresi, pozitif ebeveynlik ve aile sosyal desteği kavramlarının belirleyici önemi vardır (Carter, Paranjothy, Davies ve Kemp, 2020: 3-6). Çocuğun bu yaşantılardan nasıl etkilendiğine dair annelerin bakış açılarının araştırıldığı bir çalışmada ise, çocukların anneleri tarafından şiddeti önlemek adına pazarlık kozu olarak kullanılabildiği, şiddet sonrasında çocukların davranışlarında, iletişim biçimlerinde değişiklikler ve artan duygusal ve psikolojik zorlanmalar gözlemledikleri bulunmuştur (Louis ve Johnson, 2017: 39-44).

DEĞERLENDİRME ve TERAPÖTİK MÜDAHALE ÇALIŞMALARI

Aile içi şiddeti ve çocuk üzerindeki etkilerini değerlendirme süreçlerinin genellikle belirli alanlara odaklandığı, çocukların şiddet ile ilişkilerinin çeşitli yönlerini, duygularını ve algılarını değerlendirmekte yetersiz kalabildiği gözlenmektedir (Edleson vd., 2007: 965-968). Genellikle annelerin bilgi kaynağı olduğu aile içi şiddet çalışmalarında, annelerin eksik veya abartılı çıkarımlarda bulunabildiklerine ve çocuk ile annenin beyanının örtüşmeyebildiğine sıklıkla rastlanmaktadır. Aynı zamanda, çalışılan örneklemin de klinik veya sığınma talebi bulunan gruptan seçiliyor olması, sonuçların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır.

Mohr ve Tulman (2000: 60), çocuklarda aile içi şiddete maruziyetin etkileri değerlendirme sürecinde;

- Çocuğa ebeveynler arasındaki şiddetin varlığı ve kendisinin ailede şiddete maruz kalıp kalmadığının veya tanık olup olmadığının doğrudan sorulması,
- Çocuğun şiddet durumlarındaki eylemlerinin öğrenilmesi ve araştırılması,
- Risk ve koruyucu faktörlerin ve baş etme becerilerinin tespiti ile bu süreçte çocuğa kötü muamelenin de eşlik edip etmediğinin araştırılması,
- Çocuğun şiddet olaylarına dair algısının değerlendirilmesi şeklinde ifade etmiştir.

Aile içi şiddeti önleme ve müdahale çalışmalarında, aile sistemi bir bütün olarak ele alınmalı, mağdur çocukların tedavi süreçlerine ebeveynler de dâhil edilmelidir. Ayrıca, bu konuda, sosyal hizmet ve ruh sağlığı uzmanlarının birlikte çalışmasının gerekliliği de çokça vurgulanmıştır. Yaşanan aile içi şiddetin

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

olası travmatik etkilerini erken fark edip müdahale edebilmek, yaş ve gelişimsel dönem ilerledikçe katlanarak artan olumsuz etkilerini bertaraf edebilme hususunda önemlidir (Honor, 2005: 209). Bunun yanında, çocuklarla yapılan görüşmelerde, düşünle dış gerçekliği, medya ve televizyon ve rüyada gördükleri ile gerçek olayları karıştırabileceği ve bu doğrultuda beyanlarda bulunabileceği de akılda tutulmalıdır.

Ailede şiddete maruz kalan çocukların terapisinde etkililiği kanıtlanan terapötik modellerden bazıları; “çocuk ebeveyn psikoterapisi, ebeveyn çocuk etkileşim terapisi ve travma odaklı bilişsel davranışçı terapi” (Kahraman ve Çokamay, 2016: 330-333) ile aile odaklı terapiler, psikodrama, çözüm odaklı terapi gibi uygulamalardır. Bu çalışmalar ile çocukların yaşadıkları olumsuz deneyimden etkilenme boyutları ve algıları ile olası istismar, ihmal gibi kötü muamele risklerinin değerlendirilerek aile bireyleri arasındaki ilişkiler üzerine çalışılması hedeflenmelidir. Aynı zamanda, terapötik müdahale çalışmalarında, stresörlerin etkisinin azaltılması, çocuk ve özellikle şiddet mağduru annenin arasındaki ilişkilerin güçlendirilmesi, şiddet gören ebeveyn ve dolayısıyla çocuğun olumsuz etkilenmesini azaltmak için sosyal destek ve baş etme kaynaklarının araştırılıp desteklenmesi önemli adımlardır (Gewirtz, Edleson, 2007: 158-160). Bu alandaki ruhsal yardım çalışmalarında, çocuğun yaşadıklarını paylaşmaya yöreklendirmek, semptomatik tepkilerinin çalışılması ve ailede güven, huzur ve korumacı bir çevre oluşumunun sağlanması amaçlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- Appel, A. E., & Holden, G. W. (1998). The co-occurrence of spouse and physical child abuse: A review and appraisal. *Journal of Family Psychology, 12*(4): 578–599.
- Bektaş, M., & Öztürk, C. (2007). İzmir’de bir ilköğretim okulunda aile içi şiddet araştırması. *Ege Pediatri Bülteni, 14*(3): 165-169.
- Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: a process model. *Child Development, 55*: 83–96.
- Carter, B., Paranjothy, S., Davies, A., & Kemp, A. (2020). Mediators and effect modifiers of the causal pathway between child exposure to domestic violence and internalizing behaviors among children and adolescents: a systematic literature review. *Trauma, Violence, & Abuse, 1-11*. doi:10.1177/1524838020965964.
- Edleson, J. L., Ellerton, A. L., Seagren, E. A., Kirchberg, S. L., Schmidt, S. O., & Ambrose, A. T. (2007). Assessing child exposure to adult domestic violence. *Children and Youth Services Review, 29*(7): 961-971.
- Fantuzzo, J., Boruch, R., Beriama, A., Atkins, M., & Marcus, S. (1997). Domestic violence and children: Prevalence and risk in five major U.S. cities. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 36*: 116 – 122.
- Gewirtz, A. H., & Edleson, J. L. (2007). Young children’s exposure to intimate partner violence: Towards a developmental risk and resilience framework for research and intervention. *Journal of Family Violence, 22*(3): 151-163.
- Groves, B. (1999). Mental health services for children who witness domestic violence. *Domestic Violence and Children, 9*(3): 122-130.
- Holden, G. W. (2003). Children exposed to domestic violence and child abuse: Terminology and taxonomy. *Clinical Child and Family Psychology Review, 6*(3): 151-160.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Holt, S., Buckley, H., & Whelan, S. (2008). The impact of exposure to domestic violence on children and young people: A review of the literature. *Child Abuse & Neglect*, 32(8): 797-810.
- Honor, G. (2005). Domestic violence and children. *Journal of Pediatric Health Care*, 19(4): 206-212.
- Howell, K. H., Barnes, S. E., Miller, L. E., & Graham-Bermann, S. A. (2016). Developmental variations in the impact of intimate partner violence exposure during childhood. *Journal of Injury and Violence Research*, 8(1): 43-57.
- Huang, C. C., Wang, L. R., & Warren, C. (2010). Effects of domestic violence on behavior problems of preschool-aged children: Do maternal mental health and parenting mediate the effects?. *Children and Youth Services Review*, 32(10): 1317-1323.
- Hungerford, A., Wait, S. K., Fritz, A. M., & Clements, C. M. (2012). Exposure to intimate partner violence and children's psychological adjustment, cognitive functioning, and social competence: A review. *Aggression and Violent Behavior*, 17(4): 373-382.
- Kahraman, M. S., & Çokamay, G. (2016). Aile içi şiddet ve çocuklar üzerindeki etkileri: Temel kavramlar, güvenlik planı hazırlama ve alternatif tedavi model örnekleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8(4): 321-336.
- Kernic, M. A., Wolf, M. E., Holt, V. L., McKnight, B., Huebner, C. E., & Rivara, F. P. (2003). Behavioral problems among children whose mothers are abused by an intimate partner. *Child Abuse & Neglect*, 27(11): 1231-1246.
- Letourneau, N. L., Fedick, C. B., & Willms, J. D. (2007). Mothering and domestic violence: A longitudinal analysis. *Journal of Family Violence*, 22(8): 649-659.
- Levendosky, A. A., Bogat, G. A., Huth-Bocks, A. C., Rosenblum, K., & von Eye, A. (2011). The effects of domestic violence on the stability of attachment from infancy to preschool. *Journal of Clinical Child & Adolescent Psychology*, 40(3): 398-410.
- Levendosky, A. A., Huth-Bocks, A. C., Shapiro, D. L., & Semel, M. A. (2003). The impact of domestic violence on the maternal-child relationship and preschool-age children's functioning. *Journal of Family Psychology*, 17(3): 275-287.
- Louis, S. A. M., & Johnson, E. J. (2017). How mothers perceive their own domestic violence victimization and how it impacts their children. *Journal of Child Custody*, 14(1): 34-48.
- Maughan, A., & Cicchetti, D. (2002). Impact of child maltreatment and interadult violence on children's emotion regulation abilities and socioemotional adjustment. *Child Development*, 73: 1525-1542.
- Meltzer H, Doos L, Vostanis P, Ford T, Goodman R. (2009). The mental health of children who witness domestic violence. *Child & Family Social Work*, 14(4): 491-501.
- Mohr, W. K., & Tulman, L. J. (2000). Children exposed to violence: Measurement considerations within an ecological framework. *Advances in Nursing Science*, 23(1): 59-68.
- Moylan, C. A., Herrenkohl, T. I., Sousa, C., Tajima, E. A., Herrenkohl, R. C., & Russo, M. J. (2010). The effects of child abuse and exposure to domestic violence on adolescent internalizing and externalizing behavior problems. *Journal of Family Violence*, 25(1): 53-63.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Osofsky, J.D. (2003) 'Prevalence of children's exposure to domestic violence and child maltreatment: implications for prevention and intervention', *Clinical Child and Family Psychology Review* 6(3): 161–70.
- Øverlien, C. (2010). Children exposed to domestic violence: Conclusions from the literature and challenges ahead. *Journal of Social Work*, 10(1): 80-97.
- Rossmann, B. R., & Rosenberg, M. S. (1992). Family stress and functioning in children: The moderating effects of children's beliefs about their control over parental conflict. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 33(4): 699-715.
- Turner, H. A. , & Kopiec, K. (2006) . Exposure to interparental conflict and psychological disorder among young adults. *Journal of Family Issues*, 27, 131 – 158.
- Widom, C. S. (1989). The cycle of violence. *Science*, 244, 160–166

İNTERNET KAYNAKLARI

- TÜİK (2014) Kadına yönelik aile içi şiddet istatistikleri. https://tuikweb.tuik.gov.tr/Micro-Veri/KYAS_2014/index.html (E. T. 10.02.2021)
- World report on violence and health: summary. Geneva, World Health Organization, 2002. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf (E. T. 10.02.2021).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

COVID-19 PANDEMİSİ, AİLE İÇİ ŞİDDET VE HEMŞİRELİK

Tülin YILDIZ, Arzu MALAK, Çağla SABIRLI

Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Tekirdağ / Türkiye

Öz: Ortaya çıktığı andan itibaren hızla yayılarak kısa bir sürede pandemiye dönüşen COVID 19 virüsü; karantina, izolasyon, sosyal mesafe ve evde kalma gibi kısıtlamaları beraberinde getirdi. Bu kısıtlamalara ek olarak; toplumda oluşan hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu, stres, belirsizlik, ekonomik endişeler ile okul, kreş ve iş yerlerinin kapanmasıyla aile bireylerinin birlikte zaman geçirme zorunluluğu; pandemi sürecinde koruyucu kaynaklara erişimi sınırlandıran ve aile içi şiddeti arttıran etkenler olarak görülmektedir. Bu durum pandemi öncesi ve sonrasını kıyaslayan çalışmaların, aile içi şiddeti bildiren acil yardım aramalarında dünya çapında bir artış bulunmasıyla desteklenmektedir. Çoğu zaman şiddet gören bireylerle ilk karşılaşan, hemşirelerdir. Bu nedenle hemşirelerin şiddeti önlemesi, güvenli bir şekilde tanınması ve yönetmesi hayati önem taşımaktadır. COVID 19 pandemisinde uygulanan kısıtlamaların sağlık sistemine etkilerinden biri, yüz yüze hasta görüşmesi veya ev ziyaretlerinden; hastaya uzaktan hemşirelik bakımı sunulmasına olanak tanıyan teknolojik yöntemlere geçiş olmasıdır. Hemşirelerin, sağlık kurumları dışında hastanın gizlilik ve güvenliği korunarak teletıp, yardım hattı, online platform ve danışmanlık hizmetleri gibi teknolojik yöntemler aracılığıyla da şiddet mağdurlarına ulaşması mümkün olabilir. Hemşirelerin bu kişilere ulaşması, belki de oluşacak fiziksel ve psikolojik kalıcı hasarların önüne geçebilir. Bu derleme, literatür taraması sonucunda COVID 19 pandemisinin aile içi şiddete etkisi ile hemşirelerin bu şiddetten en fazla etkilenen kadın ve çocuklara yönelik önleme, tanılama, fiziksel ve psikolojik destek uygulamalarının incelenmesi amacı ile yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Aile içi şiddet, Hemşirelik

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Dünya Sağlık Örgütü şiddeti, “Bireyin kendisine, başka bir kişiye, grup ya da topluluğa karşı; yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme bozukluğu veya yoksunluk ile sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan tehdit edilmiş ya da gerçekleşmiş kasıtlı güç kullanımı” şeklinde tanımlamaktadır.¹⁸

Aile içi şiddet, belki de toplumda en fazla görülen şiddet türüdür. Bu şiddet türü yakın ya da eski partner şiddeti ve çocuk istismarını da kapsayarak fiziksel, cinsel, psikolojik, ihmalkarlık ve ekonomik güç kullanımını içerir. (Usher et al., 2020)

COVID-19 virüsünün ortaya çıktığı andan itibaren hızla yayılarak neredeyse tüm dünyayı etkisi altına alması; karantina, izolasyon ve sosyal mesafe gibi zorunlulukları beraberinde getirdi. Bu uygulamalar virüsün kontrol altına alınabilmesi için elzem olsa da; toplumda oluşturduğu stres, korku, belirsizlik, ekonomik endişeler ve ev halkının uzun süre birlikte zaman geçirmesi, koruyucu kaynaklara erişimi kısıtlayan ve artan aile içi şiddetin etkenleri olarak görülmektedir.¹⁹ (Mazza et al., 2020)

Aile içi şiddetten en fazla etkilenen kadınlar ve çocuklardır. Kadınlar, erkeklere göre orantısız şekilde ev içinde sorumluluk almak zorunda kalabilir. Ayrıca pandeminin getirdiği zorunluluklar; ekonomik ve cinsel istismarı arttırabilir, doğum kontrol yöntemlerine erişimi azaltabilir, yardım talep edebileceği telefon ve internete erişim kısıtlanabilir ya da izlenebilir. Çocukların ise şiddet durumunda yardım arama yollarını

¹⁸ https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf?ua=1

¹⁹ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332458/WHO-2019-nCoV-Violence_actions-2020.1-eng.pdf

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

anlama ve bu yollara ulaşması ya da evden uzaklaşabilmesi yetişkinlerden daha zordur. Okulların kapanmasıyla birlikte okul aracılığıyla yardıma ulaşılması da zorlaşır.²⁰ (Mazza et al., 2020)

Aile içinde yakın partner şiddetine maruz kalan kadınlar ve bu maruziyete tanık olan ya da ebeveynleri tarafından şiddet gören çocuklar; travma sonrası stres bozukluğu, yeme bozukluğu, madde, sigara ve alkol bağımlılığı gibi ruhsal ve çeşitli fizyolojik hastalıklar açısından yüksek risk altındadır. Çocuklarda yaşamın ilk yıllarında şiddete maruz kalma beyin ve karakter gelişimini etkileyerek artan kaçınma ve duygusal bastırma sonucunda, strese yanıt olarak olumsuz tutum ve davranış sergilenmesine zemin hazırlar. Negatif bir döngü oluşur. Şiddet gören çocuklar, yetişkinlik döneminde potansiyel şiddet uygulayan haline dönüşebilir. (Mazza et al., 2020)

Çocuklar ve gençlerde COVID-19 kaynaklı ölüm oranı oldukça düşük olmasına rağmen, pandeminin getirdiği kısıtlamalardan daha fazla olumsuz etkilenebilmekte ve ruh sağlığında bozulmalara yol açabilmektedir. Pandemi nedeniyle birçok yönden izolasyona maruz kalan ve aile içinde ebeveynlerle çatışma yaşayan gençlerin intihar riskinde artış meydana gelmiştir. (Holland et al., 2021)

Dünyanın dört bir yanında yapılan çalışmalar COVID-19 pandemisinde, ikincil bir krize yol açan aile içi şiddetin ciddiyetini göstermektedir. Birleşmiş Milletler raporuna göre, son 12 ayda 243 milyon kadın ve çocuk aile içi şiddete maruz kalmıştır.³

COVID-19 virüsünün ortaya çıktığı ve toplumsal kısıtlama kararlarını uygulayan ilk ülke olan Çin’de, aile içi şiddetin üç kat arttığı bildirilmektedir. Pandeminin önüne geçmek için uygulanan kısıtlamaların ardından Kıbrıs, Singapur, Avustralya ve Arjantin gibi ülkelerde aile içi şiddet kaynaklı yardım hattı ve acil durum çağrılarında artış meydana gelmiştir. Ayrıca Fransa, Amerika, Almanya, Kanada ve İspanya başta olmak üzere birçok ülkede aile içi şiddet raporlarının arttığı görülmüştür.²¹

Türkiye’de de benzer şekilde Polis Akademisi Başkanlığı’nın hazırladığı rapor pandemi sürecinde aile içi şiddetin arttığını ifade etmektedir.²²

Bu raporların aksine, faillerin uyguladığı zorlayıcı kontrol ve kısıtlama mekanizmalarıyla aile içi şiddet gören kadın ve çocukların yardım alma kaynaklarının engellendiği ve görünenden çok daha fazla kişinin şiddet mağduru olduğu düşünülmektedir. (Pentaraki and Speake, 2020)

AMAÇ

Bu derleme COVID-19 pandemisinde aile içi şiddet artışına karşı, en çok etkilenen kadın ve çocuklara yönelik hemşirelik uygulamalarını incelemek amacıyla yazıldı.

KAPSAM

COVID-19 pandemisinde aile içi şiddet artışından en çok etkilenen kadın ve çocuklara yönelik Türkiye ve Dünya’daki durumu ve hemşirelerin rolü bu derlemenin kapsamını oluşturmaktadır.

²⁰ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332458/WHO-2019-nCoV-Violence_actions-2020.1-eng.pdf

²¹ <https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006>

²² <https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kovid-19%20Devlet,%20Demokrasi%20ve%20G%C3%BCvenlik.pdf>

YÖNTEM

Literatür incelemesi sonucunda, son 1 yıl içerisinde yayınlanan hem İngilizce hem Türkçe olarak “kadın”, “çocuk”, “şiddet”, “aile içi şiddet” ve “hemşirelik” anahtar kelimeleriyle elde edilen çalışmalar dahil edilmiştir.

BULGULAR

Dünya Sağlık Örgütü pandemi sürecinde artan mağduriyetlerinden dolayı kadın ve çocukları korumak için, hükümet ve politikacılara planlamalar yapmasını ve kaynak sağlamasını; sağlık çalışanlarının şiddet gören kişilerle güvenli bağlantılar kurmasını, yardım hizmetlerine ulaşma konusunda bilgilendirmesini ve gerektiği durumlarda bu kişilere destek sağlamasını önermektedir.²³

Pandeminin getirdiği zorunlu kısıtlamalar, sağlık hizmetlerini de etkileyerek dijital yöntemlerin kullanımına yönlendirdi. Bu noktada neredeyse tüm insanları evde kalmaya zorlayan kriz zamanında, evlerde yeterince güvende olmayan ve her an aile içi şiddet riskiyle yaşayan özellikle kadın ve çocuklar göz ardı edilmemelidir. Hemşireler çoğu zaman şiddet gören kişilerle ilk temas kuran sağlık çalışanlarıdır. Pandemi sürecinde hemşirelerin aile içi şiddeti tanımasına ve destek sağlamasına yönelik yayınlanan çalışmalar teletıp, online platform, yardım hattı gibi dijital yöntemlerin kullanımını önermektedir. Hemşirelerin dijital yöntemlerle ya da yüzyüze görüşmeler sırasında şiddete yönelik ipuçlarını gösteren davranışları gözlemlemesi, kişinin söyledikleri ve bazen söyleyemediklerinden bu ipuçlarını yakalayabilmesi çok önemlidir. (Jarnecke and Flanagan, 2020)

COVID-19 döneminde hemşireler, şiddet mağduru kadın ve çocuklara birinci basamak destek sağlamak için yargılamadan ve empatiyle dinleme, ihtiyaç ve endişeleri sorgulama, yaşanan olayı ve duyguları onaylama, güvenliği artırma ve şiddet mağdurlarını destek hizmetlere ulaştırma konusunda yardım edebilir. Ek olarak yardım hatları, sığınma evleri, teletıp, danışmanlık ve sağlık hizmetleri gibi kaynaklara erişim yolları topluma tanıtılmalıdır.²⁴

Hastaneler, şiddetin tanınması ve ifşa edilmesinde güvenli alanlardan biridir. Şiddeti kanıtlayan fizik muayene bulgularına ek olarak; şiddet bulgusu olabilecek failin agresif tavırları, tedirgin vücut hareketleri, sınırlı göz teması ve şiddet mağduru kişi adına sorulan soruları cevaplaması ya da tıbbi tedaviyi reddetmesini isteme gibi durumların farkında olunmalıdır. Şüpheli durumlarda şiddet mağduru olduğu düşünülen kişiyle yalnız kalınması sağlanarak güvenli bir değerlendirme ortamı oluşturulmalıdır. (Davis, 2020)

Şiddet mağduru olduğunu düşündüğümüz kişilere “Yardıma ihtiyacınız var mı?”, “Size nasıl yardımcı olabilirim”, “Kendinizi güvende hissediyor musunuz?”, “Kollarınızdaki morluklar nasıl oldu? Bunu bana anlatırken güvende hissediyor musunuz?” gibi sorular sorarak kendisini ifade etmesi sağlanabilir. Bu kişilerin şiddeti onaylamasından sonra güvenlik güçlerine haber verilmesi ve şiddet gören kişilerin güvende olacakları bir alana gitmeleri sağlanmalıdır. Pandemi döneminde aile içi şiddet mağdurlarını desteklemek için gereken farkındalık, değerlendirme ve eylem hemşirelerin sağduyulu yaklaşımıyla sağlanabilir. (Davis, 2020)

Hemşirelerin teletıp yöntemiyle aile içi şiddete maruz kalan kişilere ulaşmasını ele alan bir çalışma yayınlanmıştır. Bu çalışma; teletıp görüşmesinden önce kişilerin kaynaklara ulaşabilme durumunu sorgulamayı

²³ <https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>.

²⁴ https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332458/WHO-2019-nCoV-Violence_actions-2020.1-eng.pdf

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

(internet, telefon, bilgisayar, kulaklık gibi) ve dezavantajlı gruplara kaynak sağlanması için yardım kurumlarına ulaşılmasını önermektedir. Teletıp görüşmesi planlı olmalı, kişinin gizliliği ve mahremiyetine saygı gösterilmelidir. Hastane ortamında olmamanın, bilgilerin gizliliğini tehlikeye sokmadığı görüşmenin başlangıcında belirtilmelidir. Görüşme sırasında hastanın tek olma durumu sorgulanmalı ve mümkünse kulaklık kullanılarak konuşulanların duyulması engellenmelidir. Görüşmede pandemi döneminde herkes için hayatın zorlaştığını, bu durumun aile içinde eş/çocuk/anne ve baba ile ilişkileri de olumsuz etkileyebileceği söylenebilir. Hastaya şiddeti doğrudan sormak yerine dolaylı olarak çevresinde aile içi ilişkilerinde zarar gören kadın/çocuk olup olmadığı ve bu kişilerin yemek, barınma gibi temel yaşam gereksinimlerine ulaşmada sorun yaşama durumu sorulabilir. Bu kişilere yardım edebilecek kişiler, kurum ve kuruluşlar hakkında bilgi verilmelidir. Birey şiddet gördüğünü onaylarsa, hemşireler bireyle birlikte karar vererek uygun destek kaynaklarına sevk ve takip sağlamalıdır.²⁵ (Jack et al., 2021)

Başka bir çalışmada, teletıp görüşmesi sırasında kişilerin yalnız olma durumlarını değerlendirmek için başı evet ya da hayır şeklinde sallamayla güvenlik kontrolünün yapılması önerilmektedir. Ortama aniden biri girdiğinde hemşire sessizce beklemelidir. Kişi, kulaklık kullanıyorsa ‘Güvende misiniz?’, ‘Görüşmeyi sonlandırmanız gerekiyor mu?’ ya da ‘Polisi aramalı mıyım?’ gibi evet veya hayır şeklinde cevaplanabilecek sorular sorulabilir. (Rossi et al., 2020)

Teletıp görüşmesi sırasında uzun süre sessizlik, arka plandaki yetişkin sesleri, endişeli tavır gibi durumlar şiddet belirtisi olabilir. Bağlantının aniden kesilmesi kişinin güvenliğinin tehlikeye girdiğini gösterebilir. Kişinin şiddet gördüğünden şüpheleniliyorsa ve tekrar bağlantı kurulamadıysa, kontrol etmek için hastanın komşuları, yakınları veya güvenlik güçlerinin aranması değerlendirilebilir. (Jack et al., 2021)

Çocuk ve ergenlerde kullanılan dijital yöntemlerde okul, öğretmen ve hemşirelerin işbirliği sayesinde bireysel, sosyal ve çevresel risklerin daha kolay tanınabileceği, önlenebileceği ve müdahale edilebileceği düşünülmektedir. (Holland et al., 2021)

Şiddet uygulayan eş/ebeveyn evdeyken teletıp veya çevrimiçi görüşme yapmak riskli olabilir. Geliştirilen mobil uygulamalar aracılığıyla şiddet gören kişilerin yardım hatları, güvenlik planları ve sığınma evleri hakkında bilgiye erişimi sağlanabilir. Ayrıca mobil uygulamalara acil yardım butonunun eklenmesiyle hemşireler ve güvenlik güçlerinden acil yardım talep etmesine olanak tanınabilir. (Jarnecke and Flanagan, 2020)

Dünya genelinde pandemi sürecinde şiddet gören kişilerin yardım isteyebilmesi ve bu kişilerin desteklenmesine yönelik çeşitli uygulamalar başlatılmıştır. Bu uygulamalar arasında şiddet gören kişilerin telefon veya video görüşmesi sırasında “güvenli kelime” veya “el işareti” kullanması ya da eczane, market gibi yerlerde “Maske 19” istemesi üzerine gizli mesajın karşıdaki kişi tarafından algılanması; kendileri adına acil sağlık hizmetleri ve güvenlik güçlerinden yardım talep etmelerini sağlayabilir. Ruiz-Pérez and Pastor-Moreno, 2020; Bradley et al., 2020)

Ayrıca yardım hatları, mesajlaşma ve çevrimiçi iletişim platformları oluşturulmuştur. Acil durumlarda kadın ve çocukların barınması için sığınma evleri ile şiddet mağduru bu kişilere ücretsiz hukuki destek sağlanmıştır. Benzer şekilde Türkiye çerçevesinde bakıldığında acil yardım telefonları (112, 155, 156, 183) ve “Kadın Destek (KADES)” uygulamasındaki acil yardım butonuyla şiddet gören kişiler acil yardım talep

²⁵ <https://ipvhealthpartners.org/wp-content/uploads/2020/05/Telehealth-COVID-19-IPV-HT-Packet.pdf>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

edebilir. Kadın ve çocuklar barınma, sağlık, psikolojik ve hukuki destek gibi hizmetlere ulaşabilir. ⁷ (Ertan et al, 2020)

SONUÇ

COVID-19 pandemisi sürerken, kapalı kapılar ardında oluşan aile içi şiddet her geçen gün artmaktadır. Bu durumdan en fazla kadın ve çocuklar etkilenmektedir. Pandemi nedeniyle alınan kısıtlama kararları, kadın ve çocukların sosyal ve resmi kaynaklara erişimini de kısıtlamaktadır. Sağlık çalışanlarının büyük bir kısmını oluşturan hemşireler, şiddeti tanıma, önleme ve destek kaynaklarına erişimi sağlayarak şiddet gören kişilere yardım etmede önemli rol oynarlar. Hemşirelerin, sağlık kurumları dışında hastanın gizlilik ve güvenliği korunarak teletıp, yardım hattı, online platform ve danışmanlık hizmetleri gibi teknolojik yöntemler aracılığıyla da şiddet mağdurlarına ulaşması mümkün olabilir. Hemşirelerin bu kişilere ulaşması, belki de oluşacak fiziksel ve psikolojik kalıcı hasarların önüne geçebilir.

KAYNAKÇA

- Bradley, N.L., DiPasquale, A.M., Dillabough, K., Schneider, S.H., (2020) Health care practitioners' responsibility to address intimate partner violence related to the COVID-19 pandemic. *CMAJ*, 192 (22) E609-E610.
- Davis, B., (2020) Intimate Partner Violence and a Pandemic: What Healthcare Workers Need to Know, *Patient Safety*, 2(3), pp. 58–63.
- Ertan, D., El-Hage, W., Thierrée, S., Javelot, H., Hingray, C., (2020). COVID-19: urgency for distancing from domestic violence. *European journal of psychotraumatology*, 11(1), 1800245.
- Holland, M., Hawks, J., Morelli, L. C., & Khan, Z. (2021). Risk Assessment and Crisis Intervention for Youth in a Time of Telehealth. *Contemporary school psychology*, 25,12–26.
- Jack, S.M., Munro-Kramer, M.L., Williams, J.R., Schminkey, D., Tomlinson, E., Jennings Mayo-Wilson, L., Bradbury-Jones, C. and Campbell, J.C., (2021), Recognising and responding to intimate partner violence using telehealth: Practical guidance for nurses and midwives. *J Clin Nurs*, 00:1-15.
- Jarnecke, A. M., Flanagan, J. C., (2020). Staying safe during COVID-19: How a pandemic can escalate risk for intimate partner violence and what can be done to provide individuals with resources and support. *Psychological trauma : theory, research, practice and policy*, 12(S1), S202–S204.
- Mazza, M., Marano, G., Lai, C., Janiri, L., Sani, G., (2020). Danger in danger: Interpersonal violence during COVID-19 quarantine. *Psychiatry research*, 289, 113046.
- Pentaraki, M., Speake, J., (2020). Domestic Violence in a COVID-19 Context: Exploring Emerging Issues through a Systematic Analysis of the Literature. *Open Journal of Social Sciences*, 8, 193-211.
- Rossi, F.S., Shankar, M., Buckholdt, K., Bailey, Y., Israni, S.T., Iverson, K.M., (2020) Trying Times and Trying Out Solutions: Intimate Partner Violence Screening and Support for Women Veterans During COVID-19. *J Gen Intern Med* 35(9):2728–31.
- Ruiz-Pérez, I., & Pastor-Moreno, G. (2020). Measures to contain gender-based violence during the COVID-19 pandemic. *Gaceta sanitaria*, S0213-9111(20)30088-1. Advance online publication. <https://doi.org/10.1016/j.gaceta.2020.04.005>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Usher, K., Bhullar, N., Durkin, J., Gyamfi, N., Jackson, D., (2020). Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. *International journal of mental health nursing*, 29(4), 549–552.

İNTERNET KAYNAKLARI

https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/full_en.pdf?ua=1 (E.T. 05.02.2021)

https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/332458/WHO-2019-nCoV-Violence_actions-2020.1-eng.pdf (E.T. 05.02.2021)

<https://www.unwomen.org/-/media/headquarters/attachments/sections/library/publications/2020/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls-en.pdf?la=en&vs=5006> (E.T. 06.02.2021)

<https://www.pa.edu.tr/Upload/editor/files/Kovid-19%20Devlet,%20Demokrasi%20ve%20G%C3%BCvenlik.pdf> (E.T. 20.02.2021)

<https://apps.who.int/iris/handle/10665/331699>. (E.T. 06.02.2021)

<https://ipvhealthpartners.org/wp-content/uploads/2020/05/Telehealth-COVID-19-IPV-HT-Packet.pdf> (E.T. 06.02.2021)

<https://www.hayatadestek.org/wp-content/uploads/2020/04/200407-covid-19-ve-siddeti-onleme.pdf> (E.T. 20.02.2021)

İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDET ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLER

Rüstem AŞKIN¹, Yasemin KUŞ²

¹⁻²İstanbul Ticaret Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, İstanbul / Türkiye

Öz: Modern iş yaşamı ile rekabet neredeyse aynı anlama sahiptirler. Günümüz iş yaşamında yalnızca işletmeler değil çalışanlar arasındaki rekabetin de her geçen gün artış gösterdiği gözlenmektedir. Örgütsel hedeflerin agresifleşmesi, çalışma standartlarının hızla değişimi ve iş davranışlarının alışlagelmişin ötesine geçmesi, işi ve işyerini adeta psikolojik şiddet sahnesine dönüştürebilmektedir. Geleneksel fiziki çalışma ortamlarının yerini mobil ve uzaktan erişime dayalı esnek çalışma düzenine bırakmıştır. Bu değişim ile birlikte psikolojik şiddet, daha farklı boyutlara ve 7/24'lük zaman dilimine kaymıştır. İş yaşamında psikolojik şiddetin fiziksel şiddete kıyasla daha yaygın ve sık olduğu belirtilmekte ve birçok ülkede ulusal bir salgın ve halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Psikolojik şiddet, mağdur üzerinde önemli ruhsal, sosyal ve psikosomatik sorunlar oluşturabilen saldırgan taktikleri içermekte, yoğunluğu ve tekrarlayıcılığı ile orantılı olarak değişik ruhsal sonuçlara yol açabilmekte ve Aynı zamanda örgüte yönelik birçok olumsuz tutum ve davranışın ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Örgütlerin devamlılığı için en kıymetli sermaye olan nitelikli insan kaynağının iyi oluşunu sağlamak ve korumak en önemli konulardan biridir. Bu nedenle potansiyel risk faktörlerinin tanımlanması ve önüne geçilmesi için çeşitli düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmamızda psikolojik şiddet kavramı iş yaşamı bağlamında ele alınmakta; psikolojik şiddetin tanımlanması ve kapsamı, toplumsal, örgütsel ve bireysel boyutta şiddet nedeni olabilecek faktörler ve etkilerini alanyazın kapsamında incelenmekte ve iş yaşamında psikolojik şiddeti önlemeye yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşyerinde Psikolojik Şiddet, Ruh Sağlığı, Örgütsel Faktörler, Bireysel Farklılıklar

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Dünya Sağlık Örgütü²⁶ (WHO, 2002: 4), şiddeti bir başkasının veya bir grubun fiziksel, zihinsel, ruhsal, ahlaki veya sosyal gelişimine zarar verebilecek kasıtlı güç kullanımı olarak tanımlamıştır. Bu tanım, fiziksel şiddetin yanı sıra taciz, tehdit, zorbalık gibi psikolojik şiddet davranışlarını da içermektedir. Şiddetin en yaygın türü olan psikolojik şiddet, göz korkutucu, aşağılayıcı ve saldırgan eylemlerle kurban psikolojik ve davranışsal zarar vermeyi ifade etmektedir. Bağırarak, aşağılayıcı isimler kullanmak, tehdit etmek, agresif göz teması, başkalarının önünde birini küçük düşürmek ve alay etmek birer psikolojik şiddet örneğidir (Keashly, Hunter ve Harvey, 1997: 176).

Alanyazın "Psikolojik şiddet (psychological violence)" sözcüğü ile tarandığında çok değişik kavramlar ile karşılaşmaktadır. Bunlardan en yaygını bu konuda öncü çalışmaları olan Heinz Leymann tarafından ortaya koyulan yıldırma (mobbing) kavramıdır. İş yaşamında yıldırma, bir veya birkaç kişi tarafından sistematik bir şekilde belirli bir kişiye yöneltilen düşmanca ve etik olmayan iletişim ve psikolojik terör olarak ifade edilmiştir (Leymann, 1990: 120). Bu eylemlerin sık (hemen her gün) ve uzun süreli (en az altı ay boyunca) gerçekleşmesi, kurbanda önemli ruhsal, psikosomatik ve sosyal bozukluklara neden olmaktadır. Diğer yaygın kavramların "zorbalık (bullying)" (Einarsen, Skogstad, 1996; Rayner, 1997) ve "taciz (harassment)" (Björkqvist, Österman, Hjelt-Bäck, 1994) olduğu görülmektedir. Tüm bu kavramlar aynı ol-

²⁶ https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

guyu ifade etmelerine rağmen farklı kültürlere sahip Avrupa ülkelerinde farklı isimler ile ifade edilmektedir. İngilizce konuşulan Avrupa ülkelerinde "zorbalık" kavramı daha çok kullanılırken diğer birçok Avrupa ülkesinde "mobbing" terimi daha çok kullanılmaktadır (Einarsen, Hoel, Zapf, Cooper, 2003: 25). Farklı tanımların ortak iki özelliği bulunmaktadır; agresif davranışların sistematik şekilde yani tekrarlı yapılması ve düşmanca niyetle gerçekleştirilmesi veya kurban tarafından düşmanca algılanmasıdır (Einarsen, Skogstad, 1996: 186). İsimlendirme farklılığının diğer bir nedeni ise psikolojik şiddetin geniş çerçeveli ve sınırları net olmayan yapısıdır. Son olarak bu farklılaşmanın olası bir başka nedeni düşmanca işyeri davranışları üzerine araştırmaların çeşitli yayınlarda farklı biçimde (yönetim, halk sağlığı, madde kullanımı, sosyoloji, tıp, hemşirelik, hukuk ve eğitim) yer almasıdır (Keashly, Jagatic, 2003: 32).

İş yaşamında yıldırma/zorbalık/taciz/terör kavramlarının hepsi psikolojik şiddettir fakat psikolojik şiddet sadece bu kavramlarla da sınırlı değildir. Bir diğer ifadeyle bir davranışın yıldırma olarak nitelendirilmesi için sistematik ve tekrarlı olarak gösterilmesi gibi koşullar bulunmalıdır; fakat bu koşulların sağlanmaması olayın psikolojik şiddet olmadığı anlamına gelmez. Baron ve Neuman (1996:164-169), işyerinde saldırgan davranışları sözel-fiziksel, aktif- pasif ve doğrudan- dolaylı olmak üzere 3 boyutta sınıflandırmış ve tiplerini sunmuştur. Aktif ve doğrudan saldırgan davranışlara tehdit, bağırma, yıldırma, zorbalık, taciz (cinsel veya ırksal), aşağılama, alay etme, adil olmayan acımasızca eleştiriler, cinsel yönelimi hakkında negatif yorumlar, istenmeyen sevgi sözcükleri kullanımını farklı formlarda betimlemiştir. Aynı yazarlar, sözel-pasif saldırganlık biçimlerinin saldırganlar için etki / tehlike oranının en üst düzeye çıkarması nedeniyle çalışma ortamlarında fiziksel- aktif saldırganlıktan çok daha yaygın olduğunu belirtmiştir.

İşyeri şiddetinin tanımı, günümüz şartlarında evden çalışma, mobil çalışma gibi değişen ve esneyen çalışma düzenini ifade etmekte yeterli olmadığı yönünde eleştirilmektedir. Tanımın modern çalışma koşullarına adapte edilmesine ihtiyaç duyulmaktadır (Chappell ve Di Martino, 2006: 3). Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun İşyerinde Şiddet raporuna göre²⁷ (2011:17) Türkiye'de işyerinde şiddet konusuna yönelik daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulduğu belirtilmektedir. Ayrıca, var olan çalışmaların yüksek risk gurubunda olan sağlık çalışanları gibi belli mesleki alanlar ile sınırlı olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmanın amacı, şiddetin tanım ve kapsamı yanı sıra iş yaşamında psikolojik şiddetin ortaya çıkmasında etkili olan faktörleri ve sonuçları alanyazın kapsamında incelemek; bu durumun önüne geçmek için yapılabilecekler konusunda uygulamaya yönelik öneriler sunmaktır.

İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDETİN ÖNCÜLLERİ

İş yaşamında psikolojik şiddetin ortaya çıkmasında toplumsal, örgütsel ve bireysel olmak üzere farklı düzeyde etkenler rol oynayabilmektedir. İlk ve en temel düzeyde toplumun şiddete atfettiği anlam yer almaktadır. Bir toplumda şiddet normal, doğal ve meşru bir davranış olarak görüldüğü takdirde bu kültürde şiddetin ortaya çıkma ihtimali artmaktadır (Galtung, 1990: 295). Bir diğer önemli toplumsal faktör ise ekonomik eşitsizliktir. Şiddetin yoksulluk ve gelir eşitsizliği belirgin olan toplumlarda daha yaygın olduğu bilinmektedir. Şiddetin hem mağdurları hem de suçlularının çoğunlukla toplumda en dezavantajlı sosyoekonomik gruplardan olduğu belirtilmektedir (Chappell ve Di Martino, 2006:114).

İkincil düzeyde, örgütün kültürü ve buna bağlı oluşan çalışma iklimi, çalışanların davranışını şekillendirmede önemli bir role sahiptir. Örgütsel normların saldırganlığı ve şiddeti kabul edilebilir görmesi, örgüt ikliminin düşmanlık içermesi ve adil olmayan yönetim tarzı şiddet davranışının ortaya çıkmasında önemli çevresel etkenler arasında yer almaktadır (Neuman, Baron, 1998: 403-409). Ayrıca, örgüt içinde bu tür davranışları önlemeye ve cezalandırmaya yönelik herhangi bir sistemin olmaması da şiddet davranışlarını

²⁷ <http://www.turkis.org.tr/dosya/zoUKhTycmT20.pdf>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

arttırmaktadır (Voroney, 2005: 23). Örneğin, sağlık çalışanlarında yapılan bir araştırmada mağdurların neredeyse yarısı maruz kaldığı şiddeti bildirmenin fayda sağlamayacağını düşündüğü için rapor etmediğini belirtmiştir. (Khoshknab vd., 2015: 4).

Örgütün değerlerinin yüksek düzeyde rekabetçi, başarı odaklı ve baskıcı olması, bireylerin birbirine karşı tutum ve davranışlarını doğrudan etkilemektedir. Üretim baskısı ve aşırı iş yükü kişilerin gergin hissetmeleri ve iş arkadaşlarına karşı saldırgan tavırlar göstermelerine yol açabilmektedir. Ayrıca örgütsel hedefleri için kurum içinde agresif davranışları tolere eden ve hatta ödüllendiren bir organizasyon kültürü de bu davranışları pekiştirmektedir (Mayhew ve Chappell, 2007: 334). Yüksek iş talepleri, risk ve başarısızlıklara bağlı yüksek maliyet ile karakterize askeriye ve sağlık bakım gibi alanlarda bu davranışların ortaya çıkma potansiyeli daha yüksektir. Bu durum birçok araştırma bulgusu ile tutarlıdır. Örneğin AbuAlRub ve Al-Asmar (2014:6) tarafından sağlık çalışanları üzerinde yapılan çalışmada katılımcıların neredeyse %70'i işyerinde sözlü şiddete maruz kaldığını belirtmiştir.

İş yaşamında psikolojik şiddetin çalışma arkadaşları, yöneticiler, aynı işyerinden herhangi biri ya da müşteriler olmak üzere farklı özneleri olabilmektedir. Uluslararası Çalışma Örgütü, iş yeri şiddetini iç ve dış olmak üzere sınıflandırmıştır. İşyerinde iç şiddet, yöneticiler ve amirler de dâhil olmak üzere çalışanlar arasında meydana gelen şiddettir. Dış şiddet ise çalışanlar ile işyerinin bir üyesi olmayan müşteri, tüketici, hasta gibi diğer kişiler arasında meydana gelmektedir (ILO²⁸, 2004:4). Sağlık alanında çalışan kişilerle yapılan çalışmada katılımcıların % 75'i son bir yıl içerisinde psikolojik şiddete maruz kaldığını ve failerin yarısından fazlasının hasta yakınlarından oluştuğunu bildirmiştir (Khoshknab vd., 2015: 3). Ayrıca, hasta yakını olan şiddet suçlularında psikiyatrik bozuklukların daha yaygın olduğu, öfke, anksiyete ve depresyonun anlamlı derecede yüksek olduğu bulunmuştur (Aşkın, vd., 2019: 795).

Psikolojik şiddet mağdurlarının yaş ve cinsiyet dağılımı incelendiğinde 18-30 yaş aralığındaki genç bireylerin diğer yaş gruplarına ve kadınların erkeklere kıyasla daha fazla sözlü tacize maruz kaldığı bulunmuştur. (Chappell, Di Martino, 2006: 63-67).

İş çevresindeki psikososyal özellikler bireyin psikolojik şiddete karşı tepkisinin boyutunu da etkilemektedir. İş taleplerinin yüksekliği, düşük otonomi, ast- üst etkileşiminin düşük kalitede olması ve iş çevresindeki sosyal desteğin zayıf oluşu, işyerinde şiddet davranışını ve şiddetin olumsuz etkisini arttırmaktadır (Bourbonnais vd., 2007:363).

İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDETİN SONUÇLARI

İş yaşamındaki psikolojik şiddet, maruz kalan kişi yanı sıra iş arkadaşlarını, işverenleri, aileleri ve bir bütün olarak toplumu etkileyebilmektedir. Yapılan araştırmalarda şiddetin sıklıkla örgütsel tutum ve davranışlara etkisi üzerinde odaklanıldığı görülmektedir. Örneğin, iş stresinde artış, iş tatmini ve verimliliğinde azalma (Budd, Arvey ve Lawless, 1996: 204), üretim karşıtı iş davranışlarında artış, örgüte duyulan duygusal bağlılıkta düşme ve işten ayrılma niyetiyle tükenmişlik düzeyinde artış olduğu yönünde bulgular vardır (Schat ve Kelloway, 2003: 11; Courcy, Morin, Madore, 2019: 4173; Tanrıverdi, Koçaslan ve Taştan, 2018: 125). Dahası, bireyin iş yaşamında maruz kaldığı psikolojik stres iş-dışı yaşamını da olumsuz etkilemektedir. Yavuzer ve Civilidag (2014: 120), maruz kalınan psikolojik şiddetin bireylerin yaşam doyumunu negatif (anlamlı düzeyde demeye gerek yok zaten öyle olduğu için bulgu sayılmış), depresyon oranını ise pozitif

²⁸ https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@protrav/@safework/documents/normativeinstrument/wcms_107705.pdf

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

yönde etkilediğini bildirmiştir. İşyerinde çalışma arkadaşlarından kaynaklanan psikolojik şiddet, bireylerin stres düzeyini arttırmakta, grup dayanışması ve özdeşleşmesini olumsuz etkilemektedir (Topa, Moriano, 2013: e28). Bir başka ifadeyle psikolojik şiddet bireyin ötesinde grup etkinliğini ve performansını da olumsuz etkileyebilmektedir.

Leymann (1990: 122-123), yıldırmanın birey üzerinde neden olduğu sonuçları klinik açıdan değerlendirmiş ve dörde ayırmıştır;

- Sosyal: Sosyal izolasyon, damgalanma, gönüllü işsizlik, sosyal uyumsuzluk
- Sosyal-psikolojik: Başa çıkma kaynaklarının kaybı
- Psikolojik: Umutsuzluk, yasal hakların eksikliğine dair öfke hissetme, endişe ve çaresizlik.
- Psikosomatik ve psikiyatrik: depresyon, hiperaktivite, zorlanma, intiharlar, psikosomatik hastalıklar.

Sonraki yıllarda yapılan çok sayıda çalışma bu sonuçları desteklemektedir (Zapf, 1999: Figueiredo-Ferraz, Gil-Monte ve Olivares-Faúndez, 2015: 43)

Bazı meslekler, işin doğası ve gerekleri nedeniyle daha fazla psikolojik şiddete uğrama riski taşımaktadır. Örneğin Mayhew ve Chappell (2007: 330), sağlık hizmetleri, sosyal hizmetler, öğretmenlik, polislik gibi kişilerle yüz yüze temasın yaygın olduğu meslek gruplarındaki bireylerin psikolojik şiddete maruz kalma ihtimalinin daha fazla olduğunu bulmuştur. Merez, Drabek, Moscicka (2009: 241-253), hemşireler ve sosyal hizmet çalışanları üzerinde yaptıkları çalışmada, farklı kaynaklardan (iş arkadaşı veya hasta) gelen psikolojik şiddetin iş tatmini, tükenme düzeyi, somatik şikayetlerin yaygınlık ve yoğunluğunu artırdığını ve genel sağlık durumunu olumsuz etkilediğini bulmuştur. Acil servis hemşireleri ile yapılan bir çalışmada iş yerindeki şiddetin iş verimliliğini negatif etkilediği ve şiddete maruz kalan bireylerin %94'ünün travma sonrası stres bozukluğu semptomlarından en az birini gösterdiği bildirilmiştir (Gates, Gillespie ve Succop, 2011: 62).

Psikolojik şiddetin örgütte neden olduğu ekonomik sonuçlar oldukça dikkat çekicidir. Mağdurların sağlık sorunları nedeniyle izin sıklığı ve devamsızlığının artması ile üretim kaybı ve sağlık harcamalarının artması bunlardan öne çıkanlarıdır. Yıldırılmaya maruz kalan her bir çalışan için yıllık kaybın 30.000 ila 100.000 ABD doları arasında olduğu tahmin edilmektedir Leymann (1990: 123).

Şiddet üzerine yapılan boylamsal araştırmalar, psikolojik şiddetin genellikle fiziksel şiddetin önemli bir habercisi olduğunu göstermektedir (Murphy ve O'Leary, 1989:580). Lanza, Zeiss ve Rierdan (2006: 400) tarafından sağlık çalışanları ile yapılan araştırmada psikolojik şiddete maruz kalan kişilerin fiziksel şiddet mağduru olma olasılığının yedi kat daha fazla olduğu bulunmuştur. Tüm bu çalışmalar göz önüne alındığında psikolojik şiddeti engelleyici yaklaşımlar fiziksel şiddeti de azaltması açısından oldukça önem taşımaktadır.

UYGULAMAYA YÖNELİK ÖNERİLER

İşyerindeki psikolojik şiddet, çalışanların ruh sağlığı ve iyi oluşu yanı sıra organizasyonların başarısı ve varlığını devam ettirebilmesi ile yakından ilgilidir. Kurbanın ruh sağlığı yanında örgütün etkinliği üzerindeki olumsuz etkileri de düşünüldüğünde psikolojik şiddetin sonuçlarının çok yönlü ve oldukça maliyetli olduğu görülmektedir. Dolayısıyla bu konuda hem araştırmacıların hem de uygulamacıların daha fazla ilgisine ihtiyaç duyulmaktadır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Psikolojik şiddetin ortaya çıkmasında iş çevresinin rolü ve gücü oldukça önemlidir. Bu nedenle aşağıda psikolojik şiddeti önlemeye yönelik öneriler özetlenmiştir.

- İşe alımlar sırasında işe uygunluk- kişilik özellikleri ve tehdit analizi yapılması, (Fletcher, Brakel ve Cavanaugh, 2000: 34),
- Örgütün kişiliği olan kurum kültürünün şiddet karşıtı duruşunu ortaya koyan yazılı ve sözlü kuralların bulunması (Chang, Lee, Wang, 2018:969) ayrıca şiddet karşıtı kültürün görsel ve yazılı materyaller ile örgütsel sembollere dönüştürülmesi,
- Şiddet ve şiddete yol açacak davranışlara yönelik caydırıcı ve cezalandırıcı örgüt politika ve prosedürlerinin bulunması (Wilkinson, 2001:156),
- İşyeri yöneticilerinin çalışanların beden ve ruh sağlığını koruyucu bir ortam sağlayarak çalışan yanlısı yaklaşıma sahip olması (Leather vd., 1999:10),
- Şiddete neden olacak davranışlar hakkında çalışanları bilgilendirici eğitimler verilmesi (Schindelera, Reynald, 2017: 26),
- Belirli periyodlar ile çalışanlara herhangi bir saldırgan davranışa maruz kalıp kalmadıklarını değerlendirmek üzere anket çalışmaları yapılması (Rogers, Chappell, 2003: 34-35),
- Çalışanlara, herhangi bir çatışma durumunun psikolojik şiddete dönüşmeden nasıl yönetileceği konusunda kaynak sağlamak amacıyla çalışan destek programları oluşturulması (Di Martino, Musri, 2001:24)

KAYNAKÇA

- AbuAlRub, R. F., Al-Asmar, A. H. (2014). Psychological violence in the workplace among Jordanian hospital nurses. *Journal of Transcultural Nursing*, 25(1): 6-14.
- Askin, R., Vahapoglu, F., Onen, S., Kanat, B. B., Taymur, I., Budak, E. (2019). Psychopathology in violent offenders against healthcare workers. *Violence and victims*, 34(5), 786-803. DOI: 10.1891/0886-6708.VV-D-17-00066.
- Baron, R. A., Neuman, J. H. (1996). Workplace violence and workplace aggression: Evidence on their relative frequency and potential causes. *Aggressive Behavior: Official Journal of the International Society for Research on Aggression*, 22(3): 161-173.
- Björkqvist, K., Österman, K., & Hjelt-Bäck, M. (1994). Aggression among university employees. *Aggressive Behavior*, 20(3): 173-184.
- Bourbonnais, R., Jauvin, N., Dussault, J., Vézina, M., (2007). Psychosocial work environment, interpersonal violence at work and mental health among correctional officers. *International Journal of Law and Psychiatry* 30, 355–368.. doi:10.1016/j.ijlp.2007.06.008.
- Chang, Y. P., Lee, D. C., & Wang, H. H. (2018). Violence-prevention climate in the turnover intention of nurses experiencing workplace violence and work frustration. *Journal of nursing management*, 26(8), 961-971. Doi: 10.1111/jonm.12621
- Chappell, D., Di Martino, V. (2006). Violence at work. International Labour Office, Third edition. Geneva.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Courcy, F., Morin, A. J., & Madore, I. (2019). The effects of exposure to psychological violence in the workplace on commitment and turnover intentions: The moderating role of social support and role stressors. *Journal of Interpersonal Violence*, 34(19):4162-4190.
- Di Martino, V. (2002). Workplace violence in the health sector. Country case studies Brazil, Bulgaria, Lebanon, Portugal, South Africa, Thailand and an additional Australian study. Ginebra: Organización Internacional del Trabajo, ss.3-42.
- Di Martino, V., Musri, M. (2001). Guidance for the prevention of stress and violence at the workplace. *Ministry of Human Resources Malaysia and International Labour Organization*, Kuala Lumpur.
- Einarsen, S., Skogstad, A. (1996). Bullying at work: Epidemiological findings in public and private organizations. *European journal of work and organizational psychology*, 5(2): 185-20.
- Einarsen, S., Hoel, H., Zapf, D., Cooper, C. (2003). The concept of bullying at work: the European tradition. Einarsen S, Hoel H, Zapf D., Cooper, C. (Der.). *Bullying and Emotional Abuse at Workplace*.(3- 30). London: Taylor & Francis Group.
- Figueiredo-Ferraz, H., Gil-Monte, P. R., Olivares-Faúndez, V. E. (2015). Influence of mobbing (workplace bullying) on depressive symptoms: a longitudinal study among employees working with people with intellectual disabilities. *Journal of Intellectual Disability Research*, 59(1): 39-47. Doi: 10.1111/jir.12084.
- Fletcher, T. A., Brakel, S. J., & Cavanaugh, J. L. (2000). Violence in the workplace: new perspectives in forensic mental health services in the USA. *The British Journal of Psychiatry*, 176(4): 339-344.
- Galtung, J. (1990). Cultural Violence. *Journal of Peace Research*, 27(3), 291-305. <http://www.jstor.org/stable/423472> (E.T. 17.02.2021).
- Gates, D. M., Gillespie, G. L., & Succop, P. (2011). Violence against nurses and its impact on stress and productivity. *Nursing Economics*, 29(2): 59-66.
- Keashly, L., Hunter, S., & Harvey, S. (1997). Abusive interaction and role state stressors: Relative impact on student residence assistant stress and work attitudes. *Work & Stress*, 11(2): 175-185. Doi: 10.1080/02678379708256833.
- Keashly, L., Jagati, K. (2003). By any other name: American perspectives on workplace bullying. Einarsen S, Hoel H, Zapf D., Cooper, C. (Der.). *Bullying and Emotional Abuse at Workplace*.(31-62). London: Taylor & Francis Group.
- Khoshknab, M. F., Oskouie, F., Najafi, F., Ghazanfari, N., Tamizi, Z., & Ahmadvand, H. (2015). Psychological violence in the health care settings in Iran: a cross-sectional study. *Nursing and midwifery studies*, 4(1). e24320. <https://doi.org/10.17795/nmsjournal24320>
- Lanza, M. L., Zeiss, R. A., & Rierdan, J. (2006). Non-physical violence: a risk factor for physical violence in health care settings. *AAOHN Journal*, 54(9): 397-402.
- Leather, P., Brady, C., Beale, D., Lawrence, C., & Cox, T. (Eds.). (1999). *Work-related violence: Assessment and intervention*. Psychology Press.
- Leymann, H. (1990). Mobbing and psychological terror at workplaces. *Violence and victims*, 5(2): 119-126.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Mayhew, C., Chappell, D., 2007. Workplace violence: An overview of patterns of risk and the emotional/stress consequences on targets. *International Journal of Law and Psychiatry*, 30: 327–339.. doi:10.1016/j.ijlp.2007.06.006.
- Merecz, D., Rymaszewska, J., Mościcka, A., Kiejna, A., Jarosz-Nowak, J. (2006). Violence at the workplace—A questionnaire survey of nurses. *European psychiatry*, 21(7), 442-450. Doi:10.1016/j.eurpsy.2006.01.001.
- Merecz, D., Drabek, M., Moscicka, A. (2009). Aggression at the workplace-psychological consequences of abusive encounter with coworkers and clients. *International journal of occupational medicine and environmental health*, 22(3), 243. Doi: 10.2478/v10001-009-0027-2.
- Murphy, C. M., O'Leary, K. D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(5): 579–582. <https://doi.org/10.1037/0022-006X.57.5.579>
- Neuman, J. H., & Baron, R. A. (1998). Workplace violence and workplace aggression: Evidence concerning specific forms, potential causes, and preferred targets. *Journal of management*, 24(3): 391-419.
- Neuman, J. H., & Baron, R. A. (2005). *Aggression in the Workplace: A Social-Psychological Perspective*. In S. Fox & P. E. Spector (Eds.), *Counterproductive work behavior: Investigations of actors and targets*. American Psychological Association, ss. 13-40 <https://doi.org/10.1037/10893-001>
- Rayner, C. (1997). The incidence of workplace bullying. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 7(3), 199-208.
- Rogers, K. A., Chappell, D. (2003). *Preventing and responding to violence at work*. International Labour Organization.
- Schat, A. C., Kelloway, E. K. (2003). Reducing the adverse consequences of workplace aggression and violence: the buffering effects of organizational support. *Journal of Occupational Health Psychology*, 8(2): 110. Doi: 10.1037/1076-8998.8.2.110.
- Schindeler, E., & Reynald, D. M. (2017). What is the evidence? Preventing psychological violence in the workplace. *Aggression and violent behavior*, 36, 25-33. Doi:10.1016/j.avb.2017.07.004.
- Tanrıverdi, H., Koçaslan, G., Taştan, N. O. (2018). Psikolojik şiddet algısı, tükenmişlik sendromu ve işten ayrılma niyeti arasındaki ilişki: Banka çalışanları üzerinde bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(1):113-131. Doi: 10.18657/yonveek.419178.
- Topa, G., Moriano, J. A. (2013). Stress and nurses' horizontal mobbing: Moderating effects of group identity and group support. *Nursing outlook*, 61(3), e25-e31.
- Voroney, J. (2005). Workplace Bulling: A Cultural Perspective. *Culture of Peace Online Journal* 1(1): 21-30.
- Wilkinson, C.W., (2001). Violence prevention at work: A business perspective. *American Journal of Preventive Medicine*, 20 (2), 155–160. Doi:10.1016/s0749-3797(00)00292-0.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Yavuzer, Y., Civilidag, A. (2014). Mediator role of depression on the relationship between mobbing and life satisfaction of health professionals. *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 27(2):115. Doi: 10.5350/DAJPN2014270203.
- Zapf, D. (1999). Organisational, work group related and personal causes of mobbing/bullying at work. *International Journal of Manpower*. 20(1/2). 70-85.

İNTERNET KAYNAKLARI

- Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu, İşyerinde Şiddet <http://www.turkis.org.tr/dosya/zo-UKhTycmT20.pdf> (E.T. 07.02.2021).
- World report on violence and health: summary. Geneva, World Health Organization, 2002. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf (E.T. 2.02.2021).
- ILO: Code of practice on workplace violence in services sectors and measures to combat this phenomenon, Geneva, November 2003. https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_protect/@prot-rav/@safework/documents/normativeinstrument/wcms_107705.pdf (E.T. 13.02.2021)

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ŞİDDET: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE GERÇEKLEŞEN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDETİN ARAŞTIRILMASI

Basar AYRIBAS¹, Beycan Gözde AYHAN²

¹*Kafkas Üniversitesi Psikiyatri AD, Kars / Türkiye*

²*Uzman Aile Hekimi, Kars Merkez Toplum Sağlığı Merkezi, Kars / Türkiye*

Öz: Sağlık çalışanlarına karşı şiddet gittikçe artmakta olan ve güncelliğini halen koruyan bir sorundur. Şiddetin sonuçları olarak sağlık çalışanlarının tükenmişlik sendromu ve mesleki tatmin problemleri yaşadığı gösterilmiştir. Yöntem: Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde 2017 yılından itibaren yaşanan sağlık çalışanına yönelik şiddet olayları Beyaz Kod uygulaması sistemi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Toplamda 49 farklı şiddet olayı incelenmiş ve farklı değişkenler üzerinden analiz edilmiştir. Sonuçlar: Analizi yapılan 49 farklı şiddet olayının 27'inde mağdur kadın, 22'sinde erkek olarak bulunmuştur. 21 olayda mağdur doktor, 23 olayda hemşire, 3 olayda veri giriş elemanı/sekreter, 1'er olayda ise güvenlik görevlisi ve temizlik personeli olmuştur. Mağdurların ortalama yaşı 32.14, saldırganlarınkı ise 39.08 olarak saptanmıştır. En sık şiddet olayının yaşandığı bölümler Acil Servis, Dahiliye ve Kardiyoloji olmuştur. Saldırganlardan 14'ü kadinken 35 tanesi erkek olarak bulunmuştur. 41 olayda şiddet sözel ve/veya tehdit, 7, olayda fiziksel ve sözel şiddet, 1 olayda ise fiziksel şiddet olarak gerçekleşmiştir. Saldırganların en sık şiddet gerekçesi olarak önerilen tedaviyi kabul etmemeleri ve randevu/hasta sırası uyumsuzlukları ön plana çıkmaktadır. Tartışma: Elde ettiğimiz veriler göstermektedir ki sağlıkta şiddetin kurbanı en çok hemşire ve doktorlar olmaktadır. Mağdurlar genel olarak kadinken saldırganlar erkek cinsiyettedir. Şiddetin yoğunlaştığı belirli branşlar gözlenirse de tüm tıbbi hizmetleri kapsayacak şekilde yaygın olduğu gözlenmiştir. Bulgularımız sağlıkta şiddetin mağdur ve faillerinin daha iyi anlaşılabilir önleyici politikaların hedef kitlelerini belirlemede katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta Şiddet, Beyaz Kod, Şiddet

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Sağlık çalışanlarına karşı şiddet hem ülkemizde hem de yurtdışında gittikçe artan bir sorun olarak göze çarpmakta ve çalışmalar şiddetin gittikçe artma eğiliminde olduğunu göstermektedir (Rippon, 2000). Her ne kadar şiddetin farklı tanımları yapılabilir de Dünya Sağlık Örgütü şiddeti “kendine, bir başkasına, grup ya da topluluğa yönelik olarak ölüm, yaralama, ruhsal zedelenme ve gelişimsel bozukluğa yol açabilecek ya da neden olacak şekilde fiziksel zorlama, güç kullanımı ya da tehdidin amaçlı olarak uygulanması” olarak tanımlamakta, sağlık çalışanlarına yönelik şiddeti de, “hasta, hasta yakınları ya da diğer herhangi bir bireyden gelen, sağlık çalışanı için risk oluşturan; tehdit davranışı, sözel tehdit, fiziksel saldırı ve cinsel saldırıdan oluşan durum” şeklinde kavramsallaştırmaktadır (Özcan & Yavuz, 2017).

Bu alanda yapılan çalışmalar ülkemizde sağlık çalışanlarının şiddete maruz kalma risklerinin belirgin düzeyde yüksek olduğunu göstermektedir. Örneğin 149 birinci basamak sağlık çalışanı ile yapılan bir çalışmada katılımcıların %82 kadarı en az bir kere sözel şiddete maruz kaldığını ifade ederken, %20 kadarı da en az bir kere fiziksel şiddetin mağduru olduğunu ifade etmiştir (Hıdıroğlu & Tanrıöver, 2019). Bu çalışma bulguları ayrıca şiddete maruz kalmanın mesleki tatmin üzerine de olumsuz etkileri olduğunu göstermiştir. Benzer bir çalışmada da bir il merkezinde çalışan tüm sağlık çalışanlarının şiddete maruz kalıp kalmadıklarını anlamak amacıyla bir anket formu doldurulmuş ve yaklaşık olarak her 6 çalışandan biri şiddet mağduru olduğunu ifade etmiştir (Türkmenoğlu & Sümer, 2017). Sağlık kurumlarındaki şiddetin her ne kadar farklı sebepleri olduğu gösterilse de iletişim bozukluğunun önemli bir etmen ve koruyucu müdahaleler için

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

uygun bir alan olduğu bilinmektedir (Solmaz & Duğan, 2018). Benzer bir çalışmada da sağlık hizmeti alanların sağlık şiddet sebebi olarak en sık tedavi konusunda sağlık çalışanı ile ortaklaşamamasını varsayımları gösterilmiştir (Kayhan Tetik et al., 2018). Başka bir çalışmada ise diğer faktörlerle birlikte medyada yer alan sağlıkta şiddet konulu içeriklerin şiddetin bir nedeni olabileceği öne sürülmüştür (Dağ & Baysal, 2017).

Şiddet mağduru çalışanların mesleki ve sosyodemografik verileri de diğer bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Bu çerçevede yapılan çalışmalarda şiddetin mağduru olarak en sık hekim ve hemşirelerin olduğu, kadın cinsiyetin de şiddete maruz kalmada önemli bir risk faktörü olduğu gösterilmiştir (Uğurluoğlu & Demirci, 2020). Benzer şekilde farklı tıbbi branş ve çalışma alanlarının da şiddet açısından değişen riskleri taşıdığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır. Yurtdışı kaynaklı geniş bir derlemede hekim ve hemşirelerin artmış bir riske maruz kaldıkları gösterilmişken şiddet olaylarının en sık acil servisler ve psikiyatri departmanlarında olduğu saptanmıştır (Liu et al., 2019). Ülkemizde yapılan çalışmalar da benzer bulgulara işaret etmektedir. Örneğin Ankara ilinde yapılan bir şiddet araştırması şiddet olaylarının en sık acil, dahili ve cerrahi yoğun bakım, radyoloji ve laboratuvar bölümlerinde görüldüğünü, kamu sağlık kurumlarının ise özel kurumlara göre şiddet açısından daha riskli olduğunu göstermektedir (Said Yıldız, 2019). Bu bulgu benzer metodolojisi olan başka bir çalışmada da teyit edilmiş, şiddetin en sık acil servislerde olduğu ve sağlık kurumları arasından en sık devlet hastanelerinin şiddet olaylarına sahne olduğu gösterilmiştir (Türkmenoğlu & Sümer, 2017).

Sonuç olarak şiddet her ne kadar farklı meslek gruplarında da görülen bir sorun olsa da hem yurtdışında hem de ülkemizde sağlık çalışanlarının iş yerinde şiddete maruz kalma konusunda en riskli mesleklerden biri olduğu literatürde sık tekrarlanan bir bulgu olarak öne çıkmaktadır. Sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin farklı sebepleri öne sürülse de en belirgin faktörün iletişim eksikliği olduğu düşünülebilir. Şiddete maruz kalma konusunda sağlık çalışanlarının meslek tipi, ne tip bir kurumda görev yaptıkları ve hangi departmanda çalıştıkları da önemli bir faktör olarak göze çarpmaktadır.

AMAÇ

Yürüttüğümüz bu çalışmanın amacı üçüncü basamak bir sağlık kuruluşunda Beyaz Kod olarak isimlendirilen sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin doğasını anlamaktır. Elde edilen kayıtlar üzerinden yapılan inceleme ile mağdur ve saldırganların sosyodemografik verileri ile şiddet olayının gerçekleştiği bölümler incelenerek sağlıkta şiddet açısından risk faktörlerinin belirlenebilmesi amaçlanmıştır.

KAPSAM

Araştırmanın kapsamı Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi beyaz kod sistemine 2017 yılından itibaren kaydedilmiş olan şiddet olaylarının kayıtlarının incelenmesidir. Bu bağlamda elde edilen veriler mağdur ve failerin verileri ile şiddetin tipi, yaşandığı bölüm ve şiddetin sebepleri gibi değişkenler üzerinden incelenmiştir.

YÖNTEM

Araştırmanın yöntemi Kars Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Hastanesi beyaz kod sisteminin taranması ve kayıtların incelenmesi şeklinde tasarlanmıştır. Veriler 2017 ve 2021 yılları arasındaki kayıtlardan elde edilmiştir. Elde edilen veriler SPSS 22.00 IBM bilgisayar programı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler elde edilirken mağdur ve failerin kimlik bilgileri gizli tutulmuş ve araştırma veri setine kaydedilmemiştir.

BULGULAR

İlgili tarih aralığında toplamda 49 şiddet olayı analizlere dahil edilmiştir. 49 şiddet olayının 27'sinde (%55.1) mağdur kadın, 22'sinde (%44.9) erkek olarak saptanmıştır. Mağdurların mesleki profilleri ise şu şekilde saptanmıştır; 21 (%42.9) mağdur hekim, 23 (%46.9) mağdur hemşire, 3 mağdur veri giriş elemanı, 1'er mağdur ise temizlik personeli ve güvenlik görevlisidir. Şiddet mağduru sağlık çalışanlarının yaş ortalaması ise 32.14 (± 8.49) olarak saptanmıştır. Şiddet mağduru erkeklerin ortalama yaşı 34.45 (± 9.28) iken kadınların ortalaması 30.26 (± 7.44) olarak saptanmıştır ve gruplar arasında anlamlı bir fark görülmemiştir (p: 0.086).

7 şiddet olayı acil serviste, 6 şiddet olayı dahiliyede, 8 şiddet olayı kardiyolojide, 4 şiddet olayı radyolojide, 4 şiddet olayı göz hastalıkları bölümünde, 3 şiddet olayı psikiyatride, 2 şiddet olayı pediatri ve 2 şiddet olayı ürolojide yaşanmıştır. Diğer branşlarda ise birer şiddet olayı görülmüştür. Hastane içinde şiddet olaylarının yaşandığı fonksiyonel bölümler ise şu şekildedir: 11 (%22.44) şiddet eylemi acil serviste (acil servis personeli veya konsültasyon), 22 (%44.89) şiddet olayı yatan hasta servislerinde, 6 şiddet olayı polikliniklerde, 5 şiddet olayı ameliyathane ve yoğun bakımlarda, 5 şiddet olayı da radyoloji ve laboratuvar birimlerinde yaşanmıştır.

Sağlık çalışanlarına uygulanan şiddetin tipine bakıldığında ise; 7 (%14.2) olayda fiziksel şiddet, 47 olayda sözel şiddet (%98), 2 (%4.1) olayda ise tehdit ile sözel şiddet olduğu görülmüştür. Şiddet uygulayanları en sık öne sürdüğü sebep 25 (%51.02) olayda muayene süreci ve tedavi ile ilgili sebepler, 12 (%24.48) olayda kurallara uymayan hasta ve yakınları ile ilgili sebepler, 5 olayda ise hasta ve/veya hasta yakınlarının birbirleri ile yaşadıkları şiddet olaylarına aktif veya pasif olarak müdahil olan personelin şiddete maruz kalması olarak gözlenmiştir.

Sağlık çalışanlarına şiddet uygulayan faillerin cinsiyet dağılımına bakıldığında ise 14 (%28.6) tanesinin kadın, 35 (%71.4) tanesinin erkek olduğu saptanmıştır. Bu kişilerin ortalama yaşının 39.08 (± 12.49) olduğu saptanmıştır. Bu grupta erkek ve kadınların yaş ortalaması arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır (erkek: 38.77 vs kadın: 39.68, p: 0.748).

SONUÇ

Çalışmamızda elde edilen verilerin genel olarak literatürle uyumlu olduğu görülmektedir. Zira sağlık çalışanlarına karşı şiddetin mağduru olarak genellikle kadınların erkeklerden daha fazla riske sahip olduğu tekrarlanan bir bulgudur (Solmaz & Duğan, 2018). Benzer şekilde farklı çalışmalarda bildirilen şiddetin mağduru olarak en sık öne çıkan iki meslek grubunun hekimler ve hemşireler olduğu bulgusu da çalışmamızla uyumlu olarak görülebilir (Durak et al., 2014). Zira çalışmamızda mağdurların büyük çoğunluğunun hekim ve hemşirelerden oluştuğu sonucuna varılmıştır. Yine literatürle uyumlu olarak acil servis, psikiyatri, radyoloji ve laboratuvar ile dahiliye ve kardiyoloji gibi bölümlerde yoğunlaştığı bulgusu bizim çalışmamızda da saptanmıştır (Annagür et al., 2010)(Rippon, 2000).

Çalışmamızdan elde ettiğimiz bulgular göstermektedir ki sağlık çalışanlara yönelik şiddetin en önemli sebeplerinden birisi daha çok idari sorunlar kapsamında değerlendirilebilecek faktörlerdir. Zira pek çok olayda esas sebep muayene sırası, randevusuz hasta takibi, sağlık çalışanının talep edilen istenilen zaman veya mekanda hazır bulunmaması gibi sebepler failler tarafından sıklıkla ifade edilmektedir. Benzer şekilde hastane yoğun bakım, ameliyathane, acil servis gibi alanlardaki şiddet olaylarının pek çoğunda hasta ve hasta yakınlarının konulan kurallara riayet etmemesinin neden olduğu gözlenmiştir. Diğer bir önemli

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

faktör de sağlık çalışanlarının birincil olarak dahil olmadığı ancak hasta ve hasta yakınlarının kendi aralarındaki şiddet olaylarının dolaylı etkilerine maruz kaldıkları şiddet türünün sıklığıdır. Bu bulguların ortak çıkarımı sağlık çalışanlarının direkt olarak etkileri olmayan değişkenler üzerinden şiddete maruz kaldıkları sonucu olabilir. Nitekim sağlık kurumları içindeki genel işleyişin hekim ve hemşireler gibi idari değil tedavi ekibi olarak görevli çalışanlar üzerinden yürüyor olması bu alandaki iletişim sorunlarının şiddet eyleminin ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünülebilir.

Sonuç olarak bulgularımız bu alandaki benzer çalışmalarla birlikte ele alındığında hem sağlık çalışanı şiddetinin mağdurları hem de failleri için belirli risk alanlarının ön planda olduğunu göstermektedir. Bu durum sağlık çalışanlarına karşı şiddetin önlenmesi için hayata geçirilmesi gereken önlemlerin bu risk faktörlerine göre belirlenmesi gerekliliğini de vurgulamaktadır (Morphet et al., 2018).

KAYNAKÇA

- Annagür, B., Numune, K., & Konya, H. (2010). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Risk Faktörleri, Etkileri, Değerlendirilmesi ve Önlenmesi - Violence Towards Health Care Staff: Risk Factors, Aftereffects, Evaluation and Prevention. In *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar* (Vol. 2, Issue 2). www.cappsy.org/archives/vol2/no2/
- Dağ, E., & Baysal, H. (2017). Hasta ve Yakınlarını Şiddete Yönelten Sebeplerin Araştırılması-Burdur İli Örneği. In *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi* (Vol. 4, Issue 11).
- Durak, T. Ç., Yolcu, S., Akay, S., Demir, Y., Kılıçaslan, R., Değerli, V., & Parlak, İ. (2014). Bozyaka Eğitim ve Araştırma Hastanesi sağlık çalışanlarına hasta ve hasta yakınları tarafından uygulanan şiddetin değerlendirilmesi. *Genel Tıp Dergisi*, 24(4), 130–137. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRrek9EY31NZz09/bozyaka-egitim-ve-arastirma-hastanesi-saglik-calisanlarina-hasta-ve-hasta-yakinlari-tarafindan-uygulanan-siddetin-degerlendirilmesi>
- Hidroğlu, S., & Tanrıöver, Ö. (2019). Job Satisfaction of Primary Health Care Professionals in Primary Health Care and Their Exposure Levels To Violence. *The Journal of Turkish Family Physician*, 10(4), 173–184. <https://doi.org/10.15511/tjtfp.19.00473>
- Kayhan Tetik, B., Gözükarı Bağ, H., Gültekin, A., Savaş, Z., Sharifi, Z., & Akha Sahil, S. (2018). Assessment of the causes of violence against health personel and socio-demographic Characteristics of Individuals Thinking Practicing Violence. *The Journal of Turkish Family Physician*, 9(1), 2–8. <https://doi.org/10.15511/tjtfp.18.00102>
- Kodu ; Özcan, A., & Yavuz, F. (2017). Türkiye’de sağlık çalışanları şiddet tehdidi altında. *Jour Turk Fam Phy*, 08(3). <https://doi.org/10.15511/tjtfp.17.00236>
- Liu, J., Gan, Y., Jiang, H., Li, L., Dwyer, R., Lu, K., Yan, S., Sampson, O., Xu, H., Wang, C., Zhu, Y., Chang, Y., Yang, Y., Yang, T., Chen, Y., Song, F., & Lu, Z. (2019). Prevalence of workplace violence against healthcare workers: A systematic review and meta-analysis. In *Occupational and Environmental Medicine* (Vol. 76, Issue 12, pp. 927–937). BMJ Publishing Group. <https://doi.org/10.1136/oemed-2019-105849>
- Morphet, J., Griffiths, D., Beattie, J., Velasquez Reyes, D., & Innes, K. (2018). Prevention and management of occupational violence and aggression in healthcare: A scoping review. In *Collegian* (Vol. 25, Issue 6, pp. 621–632). Elsevier B.V. <https://doi.org/10.1016/j.colegn.2018.04.003>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Rippon, T. J. (2000). Aggression and violence in health care professions. *Journal of Advanced Nursing*, 31(2), 452–460. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2648.2000.01284.x>
- Said YILDIZ, M. (2019). TÜRKİYE’DE SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDET: ANKARA İLİNDE ARAŞTIRMA. In *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi* (Vol. 22, Issue 1). <https://orcid.org/0000-0001-7423-1408>
- Solmaz, B., & Duğan, Ö. (2018). Sağlık Çalışanı İle Hasta Ve Yakınları Arasında Yaşanan Şiddetin Nedenlerinden “İletişim” Üzerine Bir İnceleme. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 185–206. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpreE9UTTFOUT09/saglik-calisan-ile-hasta-ve-yakinlari-arasinda-yasanan-siddetin-nedenlerinden-iletisim-uzerine-bir-inceleme>
- Türkmenoğlu, B., & Sümer, E. H. (2017). Sivas İl Merkezi Sağlık Çalışanlarında Şiddete Maruziyet Sıklığı. *Ankara Medical Journal*, 17(4), 216–225. <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpVM09URXpNdz09/sivas-il-merkezi-saglik-calisanlarinda-siddete-maruziyet-sikligi>
- Uğurluoğlu, Ö., & Demirci, Ş. (2020). Sağlık Çalışanlarına Yönelik Şiddet: Bir Kamu Hastanesi Örneği. *Acibadem Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 0–0. <https://doi.org/10.31067/0.2020.245>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gökçe ÖZKILIÇCI²⁹, Gülay ŞENGÜL³⁰

İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, İstanbul / Türkiye

Öz: Yapıcı ve üretken olan sanat ile yıkıcılığı içeren saldırganlık kavramları anlam ilişkisi bakımından birbirlerine zıt olarak algılandıkları bile çeşitli veçhelerle aralarındaki ilişkinin incelenmeye değer olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, çeşitli sanat alanlarında (görsel sanatlar, gösteri sanatları, müzisyen vb.) sanatını icra eden sanatçıların beş faktörlü kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerini yordama gücünü incelemektir. Veri toplama sürecine Mart 2020’de yüz yüze olarak başlanmış ancak COVID-19 salgını nedeniyle veri toplamaya çevrimiçi olarak devam edilmiştir. Araştırmaya yaşları 18 ila 81 arasında değişen 94’ü (%47.7) kadın, 103’ü (%52.3) erkek olmak üzere toplam 197 sanatçı dahil olmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ), Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır. Saldırganlığın alt boyutları ile kişilik özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişkilere korelasyon analizi ile bakılmıştır. Ayrıca saldırganlığın alt boyutlarını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin saldırganlığın tüm alt boyutlarını olumlu yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca, olumsuz değerlik kişilik özelliği fiziksel saldırganlığı olumlu; sorumluluk ise düşmanlığı olumsuz olarak yordamaktadır. Son olarak sözel saldırganlığı yordayan değişkenler incelendiğinde, bu değişkeni uyumluluğun olumsuz ve gelişime açıklığın ise olumlu olarak yordadığı gözlenmektedir. Bu çalışmanın, sanatçıların saldırgan tutumlarını anlamak amacıyla yapılacak ileriki çalışmalara ışık tutacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Sanat, Sanatçı, Kişilik Özellikleri

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Saldırganlık ile ilgili alanyazın incelendiğinde çeşitli tanımlarla ve saldırgan davranışları açıklamaya çalışılan pek çok yaklaşımla karşılaşmaktadır. Ruhbilim Terimleri Sözlüğüne göre (Enç, 1980: 158) saldırganlık, bireyin kendi düşünce ya da davranışlarını, dıştaki direnmelere karşın zorla karşısındakine benimsetme çabası olarak tanımlanmaktadır (aktaran Hasta, 2017: 66). Fromm, herhangi bir canlıya ya da cansız nesneye zarar veren ya da zarar vermeyi amaçlayan bütün hareketleri saldırganlık olarak tanımlamıştır (Gök-büzoğlu, 2008: 15). Berkowitz ise saldırganlığı; hedefe zarar vermeyi içeren ve saldırgan kişinin karşısındaki kişiyi, durumu, nesneyi sevmemesi ya da nefret etmesinden kaynaklanan, içinde öfke ve düşmanlık duygularını barındıran düşmanca saldırganlık ve bir amaca ulaşmak veya kişisel ihtiyaçları karşılama amacıyla yapılan ve içinde öfke barındırmayan araçsal saldırganlık olarak tanımlamaktadır (Çelik ve Otrar, 2009). Bu açıklamalardan yola çıkarak sanatçıların eserlerinde ortaya koydukları saldırganlık araçsal saldırganlık olarak tanımlanabilir.

Saldırganlığa ilişkin kuramlar biyolojik ve psikolojik kuramlar olmak üzere iki başlıkta sınıflandırılmaktadır. Biyolojik kuramlar; etolojik, sosyo-biyolojik, genetik ve hormonal açıklamalar, psikolojik kuramlar ise; psikanalitik yaklaşım, hayal kırıklığı saldırganlık hipotezi, bilişsel yeni çağrışımıcılık, öğrenme kuramı, bilgi işleme kuramı ve genel saldırganlık modeli olarak sıralanabilir (Krahe, 2013: 34). Bu kuramlar düşünlüğünde, sanatçıların eserlerinde saldırgan unsurları işlemeleri ile ilgili olarak en yakın açıklamaların

²⁹ İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, İstanbul/Türkiye

³⁰ Ressam, Psikoloji Bölümü Öğrencisi

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

psikanalitik yaklaşım tarafından yapıldığı düşünülebilir. Freud saldırgan davranışı içgüdülere dayanarak açıklamaktadır. Freud için sanat yapıtları birer yüceltme ürünüdür ve bastırılmış ilkel, cinsel, saldırgan dürtüler, yüceltme yoluyla toplum tarafından daha kabule uygun bir biçim kazanırlar (Tarzan, 2010: 12). Freud bireylerin saldırgan dürtülerini yücelterek zararsız hale getirmede sanat, din ve bilimin önemli etkileri olduğundan bahsetmektedir. Bu alanlardaki uğraşlar birbirlerinden farklılaşsalar bile bireye yaşattıkları hazzın hemen hemen aynı olduğu söylenebilir. Birey elde ettiği hazla narsistik türden doyum sağlamak ve içindeki yıkıcı dürtüyü tamamıyla yok edemese bile bu dürtünün etkisini en aza indirerek kültürel yaşama dahil olmaktadır (Merkit, 2016: 135).

Görsel sanatlar tarihine bakıldığında sanatta saldırganlık ve şiddet temasının sıklıkla kullanıldığına tanık olmaktadır. Aydınlanma ve sanayileşme süreçlerinin yarattığı belirsizlik ve bunalım hissiyatı sanatçıları isyanlarıyla baş başa bırakmıştır. Dolayısıyla sanatçının iç dünyasına döndüğünü ve çalışmalarında bunalım, isyan ve şiddet temalarını daha farklı ve yoğun bir şekilde işlediğini söyleyebiliriz (Kaptan, 2004). İnsanlık tarihinin gördüğü kitlesel katliamlara, savaşımlara, tecavüzlere, işkencelere yani şiddetin her türlü çeşidine ve yarattığı etkilere sanatçılarda kayıtsız kalamamıştır. Şiddet sanata da yansımış ve birçok sanatçının çalışmaları için tema olmuştur (Sayan, 2016: 1422).

Sanatta saldırganlığa yol açan faktörler toplumsal meseleler olabildiği gibi sanatçıların kişilik özellikleri de olabilir. Kişilik özelliklerinin saldırganlığın gelişimi için kritik önemde olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (Ferguson, Negy, Martinez, Rueda, Ferguson ve Cruz, 2008). Narsistik ve antisosyal kişiliğin saldırganlıkla yakından ilişkili olduğunu ortaya koyan çalışmalar mevcuttur (DeLisi, 2009; Vaughn, Howard ve DeLisi, 2008). Büyük beşli olarak nitelendirilen kişilik kuramı ile saldırgan davranışlar arasındaki ilişkileri ortaya koyan çalışmalara da rastlanmaktadır. Bu çalışmalar duygusal tutarsızlığın saldırgan davranışlarla (düşmanca ve araçsal saldırganlık, intikam alma, vb.) olumlu yönde ilişkili, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliklerinin ise olumsuz yönde ilişkili olduklarını ortaya koymaktadır (Gleason, Jensen-Campbell ve Richardson, 2004; Heaven, 1996; McCullough, Bellah, Kilpatrick ve Johnson, 2001; Sharpe ve Desai, 2001; Yöyen, 2017).

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, farklı sanat dallarında mesleğini icra eden sanatçıların kişilik özellikleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkileri incelemektir. Bu amaçtan yola çıkarak, ilk aşamada saldırganlığın alt boyutları ile kişilik özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişkiler korelasyon analizi ile incelenmiş ve akabinde araştırmaya katılan sanatçıların beş faktörlü kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerini yordama güçlerini belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır.

KAPSAM

Bu araştırma; Türkiye genelinde çeşitli sanat dallarıyla profesyonel anlamda uğraşan sanatçılara (görsel sanatçı, gösteri sanatçısı, müzisyen, vb.) anket yoluyla ulaşılarak gerçekleştirilmiştir. Anketler yüz yüze ve çevrimiçi olarak uygulanmıştır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

YÖNTEM

Örneklem

Araştırmanın evrenini Türkiye'nin farklı illerinde bulunan ve farklı alanlarda çalışan sanatçılar oluşturmaktadır. Çalışmanın örneklemini ise, yaşları 18 ila 81 ($Ort.yaş = 38.96$, $S = 12.08$) arasında değişen 94'ü kadın ve 104'ü erkek olmak üzere toplam 197 sanatçı oluşturmaktadır. Araştırmada kullanılan demografik form ve ölçekler bir araya getirilerek anket şeklinde katılımcılara sunulmuştur. Katılımcılar gönüllülük esasına uyarak demografik bilgi formunu doldurduktan sonra ölçekleri cevaplamışlardır. Örneklem grubunun demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Araştırma Örneklemini Oluşturan Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişken	Grup	N	%
Cinsiyet	Kadın	94	47.7
	Erkek	103	52.3
Medeni Hal	Evli	132	67
	Bekâr	65	33
Eğitim Durumu	İlköğretim	3	1.5
	Lise	12	6.1
	Üniversite	127	64.5
	Yüksek Lisans -Doktora	55	27.9
Eserlerinde Saldırgan İçeriklerin Kullanımı	Evet	55	27.9
	Hayır	142	71.1
Gelir Durumu	0.001-2.500 TL	45	22.8
	2.501-8.500 TL	113	57.4
	8.500 TL ve üzeri	39	19.8
Meslek	Görsel Sanatçı	103	52.3
	Gösteri Sanatçısı	12	6.1
	Müzisyen	34	17.3
	Belirtilmemiş	48	24.4

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu: Demografik bilgi formunda katılımcılara yaş, cinsiyet, medeni hal, eğitim durumu, meslek, çalışma durumu, gelir durumu ve eserlerinde saldırgan içerikler kullanıp kullanmadıkları sorulmuştur.

Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği: Saldırganlığı ölçme aracı olarak alanyazında yaygın biçimde kullanılan bir ölçektir. Madran tarafından Türkçeye uyarlanan ölçek 29 maddeden oluşmakta ve beşli likert türündedir (Madran, 2012). Ölçek saldırganlığı öfke, düşmanlık, fiziksel saldırganlık ve sözel saldırganlık olmak üzere dört farklı boyutta ölçmektedir. Uyarlama çalışmasında tüm ölçek için elde edilen Cronbach α katsayısı .85'tir. Bu çalışmada ise tüm ölçek için Cronbach α katsayısı .83 olarak bulunmuştur.

Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ): Gençöz ve Öncül (2012) tarafından geliştirilen TKÖÖ kullanılmıştır. 45 adet tanımlayıcı sıfatın bulunduğu ölçek beşli likert tipindedir. Ölçekte yer alan altı temel kişilik boyutuna ilişkin Cronbach α katsayıları sırasıyla; dışadönüklük .85, sorumluluk .74, uyumluluk .83, duygusal tutarsızlık .81, deneyime açıklık .65 ve son olarak olumsuz değerlik .69 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırma kapsamında Cronbach α katsayıları sırasıyla; dışadönüklük .81, sorumluluk .81, uyumluluk .81, duygusal tutarsızlık .80, deneyime açıklık .76 ve olumsuz değerlik için .58 olarak bulunmuştur.

İşlem

Uygulama kapsamında katılımcılara ilk aşamada yüz yüze olarak soru formları ulaştırılmıştır. Ancak ülkemizde etkinliğini arttıran COVID-19 hastalığı nedeniyle veri toplamaya bir süre ara verilmiştir. Bir süre sonra katılımcılara elektronik ortama aktarılan formlar elektronik posta aracılığıyla ulaştırılmıştır. Katılımcılar, çalışmanın gönüllülük esasına dayandığı, verilerin toplu şekilde değerlendirileceği ve verilerin üçüncü kişilerle paylaşılmayacağı konusunda bilgilendirilmişlerdir. Ayrıca, İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi Fen, Sosyal ve Girişimsel Olmayan Sağlık Bilimleri Araştırmaları Etik Kurulu'na başvuru yapılmış ve 08.06.2020 tarih ve 2020/06-445 karar numarası ile etik uygunluk raporu alınmıştır.

BULGULAR

Betimleyici Analiz Sonuçları

Bu bölümde katılımcıların *Buss-Perry Saldırganlık ve Temel Kişilik Özellikleri Ölçeklerinden* aldıkları puanların betimleyici istatistikleri Tablo 2'de sunulmuştur.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 2. Betimleyici İstatistikler

	N	Min.	Max.	X	S.S
Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği					
Fiziksel Saldırganlık	197	9	42	19.3	4.83
Düşmanlık	197	8	35	19.93	5.85
Öfke	197	7	30	17.98	4.49
Sözel Saldırganlık	197	7	23	14.3	3.58
Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği					
Dışadönüklük	197	13	40	29.96	5.89
Sorumluluk	197	11	40	31.15	5.57
Uyumluluk	197	23	40	34.41	3.72
Duygusal Tutarsızlık	197	9	44	24.49	6.87
Deneyime Açıklık	197	10	30	24.38	3.54
Olumsuz Değerlik	197	6	20	9.52	2.83

Değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur.

Tablo 3. Korelasyon Tablosu

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1. Yaş	-												
2. Eğitim	-.077	-											
3. Gelir	.491**	.024	-										
4. Kıdem	.772**	-.062	.398**	-									
5. Dışadönüklük	-.173*	-.045	.286**	.205**	-								
6. Sorumluluk	.108	-.078	.183**	.092	.280**	-							
7. Uyumluluk	.168*	-.091	.221**	.157	.453**	.244**	-						

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

8. Duygusal T.	-	-	-	-	-	-	-	-	-			
	.223 **	.049	.208 **	.199 **	.301 **	.161 *	.275 **					
9. Gelişime A.		-	.164 *	.192	.481 **	.298 **	.408 **	-	-			
	.050	.114						.207 **				
10. Olumsuz D.	-	.056	-	-	-	-	-	-	-	-		
	.291 **		.217 *	.183 **	.173 *	.318 **	.332 **	.398 **	.155 *			
11. Fiziksel Saldırgan.	-	-	-	-.023	-	-	-	-	-	.319 **	-	
	.084	.117	.091		.081	.144 *	.043	.398 **	.027			
12. Düşmanlık	-	-	.189 **	-	-	-	-	-	-	.299 **	.371**	-
13.Öfke	.181 *	.072		.087 *	.292 **	.275 **	.155 *	.425 **	.263 **		.511**	.557**
14.Sözel Saldırgan.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.329 **	-	
	.276 **	.029	.233 **	.153 *	.266 **	.156 *	.150 *	.589 **	.134		.351 **	.351**
		.109								.315 **	.486**	
			.098	-.008	-	-	-		.004			
	.104				.110	.166 *	.278 **	.410 **				
* $p < .05$, ** $p < .01$												

Ayrıca, katılımcıların kişilik özelliklerinin saldırganlığın alt boyutlarını yordama gücünü belirlemek amacıyla saldırganlığın her bir alt boyutu için regresyon analizleri yapılmıştır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 4. Fiziksel Saldırganlığın Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları						
	B	SH	β	t	Sig.	
(Sabit)	3.997	4.27 7		.935	.351	
Dışadönüklük	-.019	.065	-.023	-.295	.768	
Sorumluluk	-.068	.062	-.078	- 1.104	.271	
Uyumluluk	.130	.101	.100	1.291	.198	
Duygusal T.	.247	.051	.351	4.838	.000	
Deneyime A.	.131	.105			.104	
Olumsuz D.	.346	.128	.125	1.632	.007	
			.203	2.706		
Bağımlı Değişken: Fiziksel Saldırganlık	R = 466		R ² =.217		Düzeltilmiş R² = .192	
	F = 8.770		Sig. = .000		Durbin-Watson = 1.825	

Tablo 4 fiziksel saldırganlığı duygusal tutarsızlık ($\beta = .351$, $t = -4.838$, $p < .05$) ve olumsuz değerlilik ($\beta = .203$, $t = 2.706$, $p < .05$) anlamlı ve olumlu yönde yordamaktadır. Bulgular duygusal tutarsızlık ve olumsuz değerlilik arttıkça fiziksel saldırganlıkta artışa sebep olacağını göstermektedir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 5. Düşmanlığın Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları						
	B	SH	β	t	Sig.	
(Sabit)	17,887	4.793		3.732	.000	
Dışadönük	-.122	.073	-.129	- 1.674	.096	
Sorumluluk	-.140	.069	-.140	- 2.035	.043	
Uyumluluk	.174	.113	.116	 1.544	.124	
Duygusal T.	.261	.057	.321	4.553	.000	
Deneyime A.	-.190	.117	-	- 1.620	.107	
Olumsuz D.	.246	.143	.121 .124	 1.713	.088	
Bağımlı Değişken: Düşmanlık	R = 513		R ² =.263		Düzeltilmiş R² = .240	
	F = 11.313		Sig. = .000		Durbin-Watson = 1.867	

Tablo 5'deki sonuçlar incelendiğinde, duygusal tutarsızlık düşmanlığı ($\beta = .321$, $t = -4.553$, $p < .05$) olumlu yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 6. Öfkenin Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları						
	B	SH	β	t	Sig.	
(Sabit)	6.709	3.55 7		1.886	.061	
Dışadönük	-.103	.054	-.135	- 1.896	.060	
Sorumluluk	-.021	.051	-.126	-.402	.688	
Uyumluluk	.109	.084	.091	1.307	.193	
Duygusal T.	.345	.043	.527		.000	
Deneyime A.	.038	.087		8.110	.661	
Olumsuz D.	.194	.106	.030	.439	.069	
			.122	1.826		
Bağımlı Değişken: <i>Öfke</i>	R = 611		R ² =.373			Düzeltilmiş R² = .353
	F = 18.842		Sig. = .000			Durbin-Watson = 1.832

Tablo 6 incelendiğinde öfkeyi duygusal tutarsızlık ($\beta = .527$, $t = -8.110$, $p < .05$) olumlu yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 7. Sözel Saldırganlığın Yordanmasına İlişkin Regresyon Analizi Sonuçları

	B	SH	β	t	Sig.	
(Sabit)	12.256	3.10 2		3.951	.000	
Dışadönük	.030	.047	.050	.637	.525	
Sorumluluk	-.058	.045	-.090	- 1.296	.197	
Uyumluluk	-.215	.073	-.223	- 2.938	.004	
Duygusal T.	.179	.037	.343	4.825	.000	
Deneyime A.	.188	.076			.014	
Olumsuz D.	.143	.093	.186	2.478	.126	
			.113	1.537		
Bağımlı Değişken: Sözel Saldırganlık	R = 499		R ² = .249		Düzeltilmiş R² = .225	
	F = 8.770		Sig. = .000		Durbin-Watson = 1.912	

Son olarak Tablo 7 incelendiğinde sözel saldırganlığı duygusal tutarsızlık ($\beta = .343$, $t = 4.825$, $p < .05$) ve deneyime açıklık ($\beta = .186$, $t = 2.478$, $p < .05$) olumlu yönde; uyumluluk ($\beta = -.223$, $t = -2.938$, $p < .05$) olumsuz yönde ve anlamlı olarak yordamaktadır. Bulgular duygusal tutarsızlık ve deneyime açıklık arttıkça sözel saldırganlıkta artışa uyumluluk azaldıkça sözel saldırganlıkta artışa sebep olacağını göstermektedir.

SONUÇ

Sanatçıların kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerini ne derece yordayıp yordamadığının incelendiği bu çalışmada duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin saldırganlığın tüm alt boyutlarını olumlu yönde yordadığı görülmüştür. Bu veri alanyazındaki diğer çalışmalarla da tutarlılık göstermektedir (Gleason ve arkadaşları, 2004; Heaven, 1996; Sharpe ve Desai, 2001; Yöyen, 2017). Ayrıca saldırganlığın alt boyutları için yapılan analizler neticesinde, olumsuz değerlik kişilik özelliğinin fiziksel saldırganlığı olumlu; sorumluluğun ise düşmanlığı olumsuz olarak yordadığı analiz edilmiştir. Sözel saldırganlığı yordayan değişkenler incelendiğinde, bu değişkeni uyumluluğun olumsuz ve gelişime açıklığın ise olumlu olarak yordadığı gözlenmiştir. Bu çalışma gelecekte sanatçıların kişilik özellikleri ile saldırganlık düzeyi arasındaki ilişkiyi inceleyecek araştırmacılara ışık tutacaktır.

KAYNAKÇA

Çelik, H. ve Otrar, M. (2009). Saldırganlık Envanterinin Türkçeye Uyarlanması: *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29, 105-106.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Delisi, M. (2009). Psychopathy is The Unified Theory of Crime. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 7(3), 256-273.
- Enç, M. (1980). Ruh Bilim Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK.
- Ferguson, C. J., Cruz, A. M., Martinez, D., Rueda, S. M., Ferguson, D. E. ve Negy, C. (2008). Personality, Parental, and Media Influences on Aggressive Personality and Violent Crime in Young Adults. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 17(4), 395-414.
- Gençöz, T. ve Öncül, Ö. (2012). Examination of Personality Characteristics in A Turkish Sample: Development of Basic Personality Traits Inventory. *The Journal of General Psychology*, 139(3), 194-216.
- Gleason, K. A., Jensen-Campbell, L. A. ve South Richardson, D. (2004). Agreeableness As A Predictor of Aggression in Adolescence. *Aggressive Behavior: Official Journal of The International Society For Research on Aggression*, 30(1), 43-61.
- Gökbüzoğlu, B. (2008). Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Göktan, M. Ç. (2015). Fütürizm Sanat Akımının Oluşumunda Fotoğrafın Önemi. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(5), 15-30.
- Hasta, D. (2017). Saldırganlık: Kişilerarası İlişki Tarzları ve Empati Açısından Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(1), 64-104.
- Heaven, P. C. (1996). Personality and Self-Reported Delinquency: Analysis of The "Big Five" Personality Dimensions. *Personality and Individual Differences*, 20(1), 47-54.
- Kaptan, C. (2013). Acı ve Sanat. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(12), 59-81.
- Krahé, B. (2013). *The Social Psychology of Aggression*. Routledge (2. Baskı).
- Madran, H. A. D. (2012). Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği'nin Türkçe Formunun Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(2), 1-6.
- Mccullough, M. E., Bellah, C. G., Kilpatrick, S. D. ve Johnson, J. L. (2001). Vengefulness: Relationships with Forgiveness, Rumination, Well-Being, and The Big Five. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 27(5), 601-610.
- Merkit, N. (2016). Sigmund Freud'da Uygarlığın Temel Dinamikleri ve Birey Üzerindeki Etkisi. *FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 123-140.
- Sayan, Ş. (2016). Sanatta Acı Ve Şiddet Eylemleri. *Electronic Journal of Social Sciences*, 15(59) 1421-1430.
- Sharpe, J. P. ve Desai, S. (2001). The Revised Neo Personality Inventory and The MMPI-2 Psychopathology Five in The Prediction Of Aggression. *Personality and Individual Differences*, 31(4), 505-518.
- Tarzan, Ö. (2010). Yeni Dışavurumcu Tavrı Oluşturan Sanatçı Kimliği ve Yapıtlardaki Psiko-Sembolik Öğeler. Yayınlanmamış Doktora Tezi. DEÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü, İzmir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Vaughn, M. G., Howard, M. O. ve Delisi, M. (2008). Psychopathic Personality Traits and Delinquent Careers. *International Journal of Law and Psychiatry*, 31(5), 407–416.

Yöyen, E. G. (2017). Şiddet Türleri ve Kişilik Özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 35-50.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

İÇİ/DIŞI ŞİDDET: PLATFORM (EL HOYO)

Hacer AKER

Selçuk Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü Konya / Turkey

Öz: Bu çalışma, *Platform (El Hoyo)*, Galder Gaztelu-Urrutia, 2019) filmini insansal ve toplumsal bağlamda inceleme esasına dayanıyor. İnsansal olan, “insan özünde kötüdür” felsefesi üzerinden tartışılıyor. Toplumsal olan ise sınıfsal eşitsizlikler, kapitalizm ve yoksulluk düzleminde ele alınıyor. Film anlatısının toplum eleştirisi mi yoksa toplumsal bir özeleştirici mi sunduğu, çalışmanın sorunsalını oluşturuyor. Çalışmada inceleme nesnesi olarak *Platform* filminin seçilmesi, iki amaca dayalı. İlki filmin “şiddet” kavramını insan/toplum bağlamında düşünmeye elverişli bir zemin sunması. İkincisi, izlenme oranının yüksekliği ve filmin güncelliği. Filmlerin toplumsal hayatın çelişkilerine, değişimlerine farklı yanıtlar getirerek gerçekliğin inşasına katkı yaptıklarını ifade eden inşacı temsil kuramına yaslanan bu çalışmada, meta anlatıların dil oyunları ile kurduğu bağlama odaklanıldı. Elde edilen bulgular, filmde baskın ve bastırılmış terim olarak egemen olan karşıtlığın; birincil meta anlatı olan “Toplumsal Şiddet” ve ikincil meta anlatı olan “İçimizdeki Şiddet” meta anlatıları ile sağlandığını, filmin bu anlatı yapısıyla “Toplumsal Şiddet” meta anlatısı yanında saf tutup, “İçimizdeki Şiddet” meta anlatısının eleştirisini yaptığını ortaya koydu. Böylece, *Platform*’un, alt sınıf ve orta sınıf arasına ideolojik bir duvar çekerek yoksulları canavarlaştırdığı, insanlıktan çıkarıp orta sınıfın konforlu yaşantısına tehdit unsuru olabilecek tipler olarak sunduğunu iddia etmek mümkün hale geldi. Sonuç olarak bu çalışma, filmin yönetmeni Urrutia’nın “bu film toplumsal bir eleştiri değil, toplumsal bir özeleştiridir” söyleminin masum olmadığı sonucuna ulaştı.

Keywords: Şiddet, Bencillik, Kapitalizm, Yoksulluk, *Platform (El Hoyo)*

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

İspanyol yönetmen Galder Gaztelu-Urrutia en son filmini yaklaşık üç yıl önce Bilbao’da çekmeye başladığında, düşük bütçeli, distopik korku filmi temalarının izleyicide yankı uyandırmaya yetecek kadar evrensel olacağını hissetmiş gibidir. Nitekim üç yıl sonra yüzlerce katı olan karanlık bir cezaevinin hikayesini anlatan distopik evrenine *Platform* filmiyle seyircisini davet etmiştir. Filmin gösterime girmesi, salgın dönemine denk gelmiştir. Filmin Netflix platformunda yayınlanması ve salgın dolayısıyla insanlar arasındaki eşitsizliklerin daha da görünür hale gelmesinin filme yeni bir yaşam süresi kazandırdığını kabul eden yönetmen Gaztelu-Urrutia’ya (3 Nisan 2020) göre, yine de, *Platform* gibi bir filmin gösterimi için aslında “her zaman” uygundur (çünkü bu farklılıkların çok keskin olduğu bir dönemde hep yaşadık). “Platforma yiyecek koymak yerine, yüz maskeleri, tuvalet kağıdı veya vantilatör koysaydık, tam olarak aynı tartışmayı yine yaşardık” diyen Gaztelu-Urrutia (3 Nisan 2020) için “işler kötüye gittiğinde ve biraz sıkıştığımızda, çok bencil oluruz ve her ihtimale karşı elimizden gelen her şeyi stoklamaya başlarız.” Bu bakıma yönetmen için asıl mesele, yukarıdakilerle altındakiler arasındaki bir savaştan ziyade, herkesin üstünde ve altında biri olması. Özetle, “...yukarıya bakabilirsin ve oradaki insanların çok daha fazlasını yapması gerektiğini düşünebilirsin, ama sonra aşağı bakarsın ve seninkinin altında birçok seviye olduğunu görürsün. Bu açıdan toplumumuzda ve türümüzde dolaşan bu bencil yapıyla savaşmak için olduğum yerden ne yapabilirim diye sormaktır aslolan.” Bizler der Gaztelu-Urrutia (3 Nisan 2020) “...ne yazık ki, bu gezegene ayak basan en sefil türüz ve değişmeyeceğiz. Korkunç hayvanlarız ve tüm hayatımızı korku içinde yaşamış birine biraz güç verirseniz, muhtemelen o.ç. olurlar.” Görüldüğü üzere seyircisine sunduğu distopik evren içersinde distopik bir söylemle ilgilendiğini belirten yönetmen için, “insan özünde kötüdür”. Ve “içimizdeki şiddet” “toplumsal şiddet”in de temel kaynağıdır. Nitekim *The Guardian* yazarı Sam Jones (16 Nisan 2020) için de, evet, *Platform* “koronavirüs zamanındaki yaşam için mükemmel bir benzetme ve

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

bir krizin yalnızca insan toplumunun katmanlaşmasını değil, aynı zamanda DNA'mıza kodlanmış değişmez bencillik zincirlerini nasıl açığa çıkarabileceğine dair içgüdüsel bir araştırmadır.” Bir adım ötede Variety'den Amy Nicholson (10 Eylül 2019) film için şunu iddia edecektir: “*Platform* Samuel Beckett'in oyunları gibi hissettirmektedir. Goreng ve Trimagasi, *Godot'u Beklerken*'in kahramanları gibidir. Özellikle Trimagasi, iğrenç, hoş ve zaman zaman yumuşak performansı ile Hannibal Lecter'in İspanyol dirilişini anımsatmaktadır.”

Öte yandan her ne kadar yönetmen bu bir toplumsal özleştirme filmidir dese de, *Platform*'un, kapitalist düzeni olumsuzlayan anlatısıyla başyapıtlar arasına girebileceğini iddia edenlerin sayısı da azımsanmayacak düzeydedir. Ancak bu çalışma açısından *Platform* izlendiği/okunduğu/yazıldığı kadar masum değildir. Bu çalışma filmin “ne”yin karşısında saf tutup, “ne”yi göze aldığını ve kurtuluş için sunduğu reçeteyi sorgulayacaktır. İlerleyen satırlar mevcut sorunsalı, *Platform* filmi örnekleminde, Lyotard'ın yöntemsel izleğini kullanarak yanıtlamaya gayret edecektir.

AMAÇ

Bu çalışma, *Platform* filmi insansal ve toplumsal bağlamda inceleme esasına dayanmaktadır. İnsansal olan, insan özünde kötüdür felsefesi üzerinden, toplumsal olan ise sınıfsal eşitsizlikler, kapitalizm ve yoksulluk düzleminde ele alınacaktır. Film anlatısının toplum eleştirisi mi yoksa toplumsal bir özleştirme mi sunduğuna ilişkin sorunsal, filmdeki dil oyunları ve meta anlatıların tespitiyle açığa çıkarılmaya çalışılacaktır.

KAPSAM

Bu çalışma, yukarıda yer verilen kuramsal çerçeve üzerinden çözümlemeyi bir film ile sınırlandırmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme kullanılarak *Platform* filmi inceleme nesnesi seçilmiştir. Filmin seçiminde temel alınan ölçütler, şiddet kavramını insan/toplum bağlamında düşünmeye elverişli bir zemin sunması, izlenme oranının yüksekliği ve güncelliğidir.

YÖNTEM

Filmin analizinde şu yol takip edilecektir:

a-Filmin Özeti

Okuyucuda ön bilgi sağlanması amacıyla filmin özeti verilecektir.

b- Filmdeki Meta Anlatıların Tespiti ve Analizi

Lyotard'ın meta anlatı kavramının özellikleri ile filmdeki birincil meta anlatı tespit edilecektir. Burada anlatının toplumda ehliyet ölçütlerini tanımladığı, kendini dil oyunu içinden anlamlandırdığı varsayımından hareket edilecektir. Ardından da tespit edilen birincil meta anlatının öğeleri saptanacak, devamında birincil meta anlatının öğeleri tersine çevrilerek, ikincil meta anlatının öğeleri saptanacaktır. Sonrasında da saptanan ikincil meta anlatının öğelerinin hangi meta anlatıya referans gösterdiği ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bunun için yine Lyotard'ın meta anlatı tespiti için başvurduğu şu özellikler kullanılacaktır:

1-Anlatılar söylendikleri toplumda ehliyet ölçütlerini tanımlar.

2-Anlatılar, kendisini büyük bir dil oyunu içinden anlamlandırır.

BULGULAR

Platform Filminin Öyküsü

Platform Galder Gaztelu-Urrutia yönetmenliğinde 2019 yılında çekilen bir filmidir. David Desola ve Pedro Rivero'nun bir tiyatro eserinden uyarlayarak senaryosunu yazdığı filmde, Iván Massagué (Goreng), Antonia San Juan (Imogiri), Zorion Eguileor (Trimagasi), Emilio Buale Coka (Baharat) ve Alexandra Masangkay (Miharu) rol almıştır.

Filme de adını veren platform, yasaklayıcı bir dikey özyönetim merkezinde üst üste istiflenmiş yükselen bir dizi beton hücreye yerleştirilmiştir. Her bir katta iki tutuklu vardır. Tutuklulara her gün bir platform üstünde yemek sunulur ve bu platform en üst kattan başlayıp en alt kata kadar iner. Cömert ama sınırlı yiyecek ve içecek sunumuyla istiflenen platform, seviye seviye alçalır. Alt kattakiler, üst kattakilerin bıraktıklarını yer. Ve her ay, tutuklular bir kattan diğerine rastgele taşınır. Şanslarına hangi kat gelirse, o katta bir ay geçirirler. Dolayısıyla, platform üstünde kalan yemeklerin de miktarı kata göre değişir. Her kattakiler, ne kadar yediklerine ve altlarındaki yüzlerce kattakilere ne kadar bırakacaklarına karar vermekte özgürdür. Kendilerini doyurlarsa, aşağıdakileri aç bırakacaklar; eğer yiyecek biriktirmeye çalışırlarsa, hücrelerindeki sıcaklık ölümcül bir şekilde yükselecek veya düşecektir.

Filmdeki Meta Anlatıların Tespiti ve Analizi

Lyotard meta anlatı tespiti için şu iki noktaya dikkat çeker:

1. Anlatılar söylendikleri toplumda ehliyet ölçütlerini tanımlar.
2. Anlatılar, kendisini büyük bir dil oyunu içinden anlamlandırır.

Birincil Meta Anlatının Ehliyet Ölçütleri

Filmde kullanılan birincil meta anlatının ehliyet ölçütlerini, Goreng ve Trimagasi tanımlamıştır. Filmde Goreng, 48 numara ile işaretlenmiş beton bir hücrede uyanır. Hücre arkadaşı Trimagasi, yiyeceklerin bir platform aracılığıyla teslim edildiği kule tarzı bir tesis olan dikey öz yönetim merkezinde *Delik*'te olduklarını açıklar. Platform, her katta belirli bir süre durarak yukarıdan aşağıya doğru hareket eder. Daha düşük seviyedekiler sadece yukarıdakilerin bıraktıklarını yiyebilirler ve herhangi biri yiyeceklerden hücrelerine stok yapmaya çalışırsa hücre ölümcül sıcaklıklarla ısıtılır veya soğutulur.

İnsanlar her ay rastgele bir şekilde yeni bir seviyeye atanır. Her sakinin yanlarında bir eşya getirmesine izin verilir. Goreng *Don Kişot*'un bir kopyasını ve Trimagasi kendi kendini bileyen bir bıçak seçer. Koştuğuları sırada Goreng'in bir diploma karşılığında tesiste altı ay kalmaya gönüllü olduğu ve Trimagasi'nin adam öldürmekten bir yıl hapis cezası aldığı için orada oldukları anlaşılır.

İlk ay Goreng ve Trimagasi arkadaş olurlar, ancak bir gün Goreng yatağına bağlı olarak uyanır. Platform geldiğinde yiyecek kalmaması beklenen 171. seviyededirler. Trimagasi, Goreng'in etinden şeritleri kesip hayatta kalmayı planladığını söyler. Sekizinci günde Trimagasi güçsüzleşir ve Goreng'in bacağını kesmeye başlar, ancak Miharu (*Delik*'te çocuğunu arayan kadın) tarafından saldırıya uğrar. Miharu, Goreng'i serbest bırakır ve Trimagasi'yi öldürür. Miharu, Trimagasi'nin etinin bir kısmını keser, Goreng'i besler ve bir kısmını kendi başına yer. Goreng'i emzirir, ancak Goreng ona çocuğunu sorduğunda platformdan ayrılır.

Üçüncü ayda Goreng 33. seviyede Imogiri adlı bir kadın ve köpeği Rameses ile uyanır. Imogiri, Goreng'in *Delik*'e girmeden önce röportaj yaptığı yönetim görevlisidir. Kendisine ölümcül kanser teşhisi kon-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

duğu için burada olduğunu anlatır. Ancak O, buradaki koşulların korkunç olduğundan habersizdir. Imoguiri yemeğini paylaşır ve 34. seviyedeki kişileri de bunu yapmaya ikna etmeye çalışır, ancak edemez. İki hafta geçer. Goreng, aynı kişileri yiyecekleri dışkılamakla tehdit eder. İşer yarar. İkna etmeye yönelik cezalandırıcı bu pratik, Goreng ve Imoguiri arasında tartışmaya yol açar. Bir gün Miharu Goreng'in katına yaralı olarak gelir ve Goreng ve Imoguiri onu sağlığına kavuşturur. Goreng, Miharu'nun çocuğunu aramasından Imoguiri'ye bahseder, ancak Imoguiri 16 yaşından küçük çocukların tesise girmesine izin verilmediğini ve Miharu'nun tek başına girdiğini söyler.

Birincil Meta Anlatının Dil Oyunu

Filmde kullanılan birincil meta anlatı kendini büyük bir dil oyunu içinde anlamlandırmıştır. Bu dil oyunu Goreng, Trimagasi, Miharu ve Imoguiri tarafından inşa edilmiştir. Karakterlerin davranış biçimleri birincil meta anlatının öğelerini oluşturmaktadır. Bu öğelere baktığımızda karşımıza çıkan tablo, öncelikli olarak altlar yüksekler ekseninde belirginleşen eşitsizliklerin sınıfsal farklılıkları doğurduğu, bunun da toplumsal şiddeti besleyen önemli bir görüngü olarak belirlediği yönündedir. Bir diğer mesele cinsiyet değişkenidir. Kadın ve erkek karakterler arasında açığa çıkan bu dil oyununda, toplumsal şiddeti tetikleyen dinamik olarak erkeklik işaret edilmektedir. Miharu ve Imoguiri'nin iyi olanı temsil eden düzlemi Trimagasi'nin kötülüğü ile kesişmiştir. Elinde Don Kişot romanı ile sigarayı bırakmak için gönüllü olarak Delik'e giren Goreng ve aldığı hapis cezasının karşılığı olarak yanına aldığı bıçakla içeride bulunan Trimagasi arasında açığa çıkan farklılık ise toplumsal şiddeti besleyen önemli dinamiklerden birinin, ideolojik bilinç yapılması olduğunun emareleri olarak okunabilir.

Söz konusu davranış biçimlerinin, Lyotard'ın meta anlatı tespiti için kullandığı özellikler ile karşılaştırılması sonrasında tespit edilen öğeler, *Platform* filminde kullanılan birincil meta anlatının "Toplumsal Şiddet" meta anlatısı olduğunu ortaya çıkarmıştır. Şimdi tespit edilen birincil meta anlatının öğeleri tersine çevrilerek, ikincil meta anlatının öğeleri saptanacaktır. Sonrasında da saptanan ikincil meta anlatının öğelerinin hangi meta anlatıya referans gösterdiği ortaya çıkarılmaya çalışılacaktır. Bunun için yine Lyotard'ın meta anlatı tespiti için kullandığı özellikler kullanılacaktır. Birincil meta anlatı olan "Toplumsal Şiddet" öğelerinin ters çevrilmesiyle ortaya çıkan ikincil meta anlatının öğeleri ise şu şekildedir; bencillik, açıklık, narsizm, şiddet ve ölüm korkusu olduğu görülmektedir. Şimdi öğelerinin belirlendiği ikincil meta anlatının tespiti için Lyotard'ın meta anlatı özelliklerine yeniden başvuracağız.

İkincil Meta Anlatının Ehliyet Ölçütleri

Filmde kullanılan ikincil meta anlatının ehliyet ölçütlerini Goreng tanımlamıştır. Goreng sonraki ay 202. seviyede uyanır ve Imoguiri'nin kendini astığını görür. Trimagasi ve Imoguiri'nin hayaletleriyle boğuşan Goreng, hayatta kalmak için Imoguiri'nin etini yer ve Trimagasi'nin ona bunu yapmasını söylediği halüsinasyonları yaşar.

Beşinci ayın başında Goreng 6. seviyeye atanır. Yeni hücre arkadaşı Baharat, kaçmaya çalışmak için başarısız bir şekilde üst seviyeye çıkmaya çalışmaktadır. *Delik*'in 250 seviye olduğunu tahmin eden Goreng, Baharat'ı platformu kendisiyle birlikte indirmeye ikna eder ve yiyecekleri paylaşarak herkesin bir pay almasını sağlar. Yiyecekleri 50. seviyenin altına inene kadar korumaya karar verirler, oradan yiyecekleri dağıtmaya başlarlar. Mahkumlardan biri olan bilge Sr. Brambang, onları idareye tek bir tabağı el değmeden bırakma şeklinde sembolik bir mesaj göndermeye ikna eder. Daha da alçalırken, iş birliği yapmayı reddedenlere saldırarak mahkumlara porsiyon dağıtırlar. Yolda, iki mahkumla savaşırlar ve Miharu'yu kurtarmaya çalışırlar, ancak Miharu öldürülür ve ağır şekilde yaralanırlar. Goreng ve Baharat alçalmaya devam

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

eder ve sonunda platformun durduğu 333. seviyeye ulaşırlar. Goreng, Miharu'nun kızı olan bir çocuğun yatağın altında saklandığını fark eder. Platformdan iner, tereddütle Baharat'ı takip eder. Ancak platform aşağıya doğru devam edip onları geride bırakır. Baharat'ın gönülsüzlüğüne rağmen “panna cotta” ile kızı beslerler.

Goreng bayılır ve Baharat'ın ona “mesajın kız olduğunu” söylediğini hayal eder. Ertesi gün Goreng, yaralarından kan kaybeden Baharat'ı ölü bulur. Goreng, platform geldiğinde çocuğu da yanına alır. Çukurun dibine inerler. Trimagasi'yi bir kez daha hayalinde görür. Goreng platformdan iner ve Trimagasi ile birlikte uzaklaşır. İkisi de kız çocuğu platformun tepesine çıkarken izlerler.

İkincil Meta Anlatının Dil Oyunu

Filmde kullanılan birincil meta anlatı kendini büyük bir dil oyunu içinde anlamlandırmıştır. Bu dil oyunu Goreng tarafından inşa edilmiştir.

Goreng, her ne kadar güçlü olan hayatta kalır önermesinin karşısında dursa da Imoguri'nin ölü bedeninden payına düşenle hayatta kalmıştır. Çünkü Delik'in sakinleri insandır. Ve insan özünde kötüdür. 202. katta uyanan Goreng için tek çıkış yolu, katını paylaştığı ölü bedendir. Buna sebep olan da yukarıdakilerin bencilliği, doymak bilmez aç gözlülüğüdür. Oysa ki platform, tüm mahkumlara yetecek kadar yiyeceğe sahiptir. Goreng, 6. Seviyede uyandığında bu düzeni bozmak, yerinden oynatmak istese de bunu ancak zor kullanarak başarabilmiştir. İnsanın içine yerleşen şiddet yine şiddete başvurarak dizginlenebilmiştir.

Filmde birincil olarak “Toplumsal Şiddet”, ikincil olarak “İçimizdeki Şiddet” meta anlatısının yer aldığı film, bu anlatı yapısıyla “Toplumsal Şiddet” meta anlatısı yanında saf tutmuş, “İçimizdeki Şiddet” meta anlatısının eleştirisini yapmıştır. Böylelikle birincil meta anlatı yıkılırken, aynı zamanda yeni bir meta anlatının inşa edildiğini söyleyebiliriz. Belli bir dil oyunu içinden onun döşeme taşları ile oluşan meta anlatı karşıt dil oyununun döşeme taşları ile oluşan meta anlatıyı söker. Bu çerçevede meta anlatılardan biri belli bir dil oyunu içinden konuşarak diğerinin meta anlatısını sökerken, kendisi yine yeni bir dil oyunu içinde konuşarak bunu yapar.

SONUÇ

Platform filminde sınıflar arasındaki farklılıklar, metaforik olarak alt ve üst katlarla özdeşleştirilmiş görünmektedir. Alt katlar, yaşaması için gereken mal ve hizmetlere sahip olamayanları, üst katlar ise buna fazlasıyla sahip olanları imlemektedir. Bu bakıma her ay farklı bir katta uyanmak, aynı zamanda her ay farklı bir sınıf aidiyetini de beraberinde getirmektedir. Belli bir kattan sonra yemeğe erişimin mümkün olmaması, en altta olanların birbirini yemesi ile sonuçlanmaktadır. “Yoksulların birbirinin etini yemesi” ritüelini metaforik düzlemden realite düzlemine taşıyan anlatısıyla *Platform*, yoksulluğu üreten şartlara yönelmesi gereken eleştirel bakışı, yoksulluk durumunun sonuçlarına yöneltmiş; yoksulları “sefih yaşam sürücülerini” (Spencer, 1896: 73) olarak kodlayan tanımlara eklenmiştir. Filme göre yoksulluk ahlaki yetersizlik, yoksulluğun özneleri ise ahlaki açıdan yetersiz kişilerdir. Bu yönüyle *Platform*, her ne kadar insanın içindeki bencillik/kötülüğe odaklanan anlatılara taraf bir tutum sergilese de bunu yoksullar üzerinden yapılandırmaktadır. Altta olanın yukarıda olana duyduğu öfke günümüz realitesiyle uyumlu olabilir. Ancak *Platform*'un söyleminde açığa çıktığı şekliyle alt sınıf, aç kaldığında birbirlerini parçalayıp yiyen, elde avuçta yokken birbirlerinin felaketinden medet uman, dayanışma nedir bilmeyen insanlar değildir. Buna karşılık şu iddia edilebilir: Filmin hedefinde olanlar, yiyeceği hunharca tüketenler/yukarıdakiler'dir. Doğrudur. Ancak bu yukarıdakilerin bir zamanlar altta olduğu gerçeğini değiştirmemektedir. *Delik*'e gi-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

rerken yanına bıçak alan Trimagasi'nin Goreng'e daha ilk sahnede yaptığı uyarı, altta olmanın deneyimle-riyle örülüdür. Bu yönüyle filmin, insanın içindeki kötülüğü değil, insansal olanaklardan yoksun olanların içindeki kötülüğü merkeze aldığı söylenebilir. Ayrıca, filmin iddia ettiğinin aksine gerçek hayat, dikey piramitte her ay gerçekleşen iniş/çıkışlarla ilerlemediği gibi, egemen sınıf da ezilenlerin sefaletinden hiçbir çıkar sağlamayan, görünmez ve varlığı dahi kesin olmayan yöneticiler değildir.

KAYNAKÇA

Spencer, H. (1896). *The Study of Sociology*. New York: D. Appleton and Company.

Gaztelu-Urrutia, G. (Yönetmen). (2019). *The Platform/El Hoyo* [Film]. İspanya: Netflix

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-52257954> (E.T. 10.01.2021)

<https://www.theguardian.com/film/2020/apr/16/what-netflixs-the-platform-tells-us-about-humanity-in-the-coronavirus-era> (E.T. 10.01.2021)

<https://variety.com/2019/film/reviews/the-platform-review-1203330373/> (E.T. 10.01.2021)

BİR FİLM (*LIFE OVERTAKES ME*), SİĞINMACI ÇOCUKLAR VE VAZGEÇİLMİŞ BEDENLER

Hacer AKER

Selçuk üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema, Konya / Türkiye

Öz: Bu çalışma, çocuk sığınmacıların travmalarına *Life Overtakes Me* (Hayatın Tutsakları, John Haptas ve Kristine Samuelson, 2019) adlı belgesel film aracılığıyla odaklanıyor. Film, İsveç'te sığınmacı çocuklarda görülen *resignation sendromuna* yer veriyor. İsveççe *uppgivenhet ssyndrom* olarak adlandırılan *vazgeçme/terketme sendromu*, çocuk hastaların yaşama isteklerini kaybetmeleri olarak tanımlanıyor. Tamamen pasif, hareketsiz, içe kapanık, sessiz, yemek içmekten aciz, idrarını tutamaz halde, fiziksel bir uyarıya veya acıya tepki vermeyen bu çocuklar, bir tür komaya giriyor. İlk olarak 2000'lerin başlarında görülen bu hastalığın, 5 yıl içinde yaşları 8 ile 15 arasında değişen 400'den fazla çocuğu etkilediği biliniyor. Hükümeti sistematik kamusal çocuk sömürüsü yapmakla suçlayan psikiyatlara göre, bu rahatsızlık/hastalık iki travmaya reaksiyon olarak ortaya çıkmış: Çocukların kendi ülkelerinde yaşadıkları taciz/travmalar ve İsveç'e alıttıktan sonra tekrar geri dönme korkusu. Siyasi mülteci tanımında yaşanan daralmaya paralel, savaş olmayan ülkelerden gelen sığınma taleplerinin reddedilmeye başlanması bu korkuyu tetikliyor. Sadece İsveç'te değil, sert sınır politikası izleyen Avustralya'nın Nauru adası ve Yunanistan'ın Midilli Adası'ndaki mülteci kamplarında da benzer vakalar rapor edildi. Bu çalışma, yapılan testler sonucu herhangi bir beyin lezyonuna rastlanmayan bu çocuklarda görülen semptomların kültürel bağlamda açıklanabileceğini iddia ediyor. Bunu da belgesel anlatısı ve uzman görüşlerine dayanarak temellendirmeye gayret ediyor. Son 10 yılda çocuk sığınmacı sayısında yaşanan artış dikkate alındığında, *Life Overtakes Me* dolayısıyla ortaya koyulacak bulguların önemli olduğu düşünülüyor.

Keywords: Göç, Sığınmacı, Çocuk, Resignation Sendromu, Life Overtakes Me

GİRİŞ VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Özgür Yaren'in (2007) Brettel ve Hollifield'den aktardığı üzere, göç konusu disiplinlerarası bir yaklaşım gerektirir. Örneğin antropologlar ağlara ve ulus aşırı topluluklara bakmayı öğretirken sosyologlar ve ekonomistler ilgimizi toplumsal ve insani sermayeye, göçmen yerleşimi ve uyumunun zorluklarına çekerler. Beri yandan siyasal bilimciler kamu siyasası üretim aşamasındaki organize çıkarların rolünü anlamamıza yardımcı olurken, hukukçular, göçün yurttaşlık ve egemenlik kurumları üzerindeki etkisini gösterirler. Tarihçiler göçmen deneyimini tüm karmaşıklıkıyla betimleyerek bize göçmenlerin umutlarını ve tutkularını anlama ve onlarla daha çok empati kurma olanağı verirken, demograflar sınırlar arası insan hareketlerine yönelik en ampirik kavrayışı sergiler, kuramsal ve metodolojik araçlarıyla bu hareketlerin göç veren ve göç alan toplumların nüfus dinamiklerini nasıl etkilediğini gösterirler (Brettel ve Hollifield, 2000: vii). Yaren'in dediği gibi sosyal bilimlerin bu karmaşık fenomene olan çok yönlü ilgisine dair örnekleri geniş-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

letmek olasıdır. Bu çalışma ise göç meselesiyle sinema bağlamında ilgilenecek; çocuk sığınmacıların³¹ travmalarına *Life Overtakes Me* (Hayatın Tutsakları, John Haptas ve Kristine Samuelson, 2019) adlı belgesel film dolayısıyla odaklanmayı deneyecektir.

AMAÇ

Çalışmanın amacı, *Life Overtakes Me* adlı belgesel film dolayısıyla göçün aileler ve çocuklar üzerinde sadece fiziksel değil aynı zamanda ruhsal ve biyolojik çözümler yarattığını ortaya koyarak, göç, göçmenlik, sığınmacı ya da mülteci yazınına doğrulayıcı perspektiften katkı sunmaktır.

KAPSAM

Mülteci kelimesi politik bir terimdir ve sığınma hakkı vermek politik bir eylemdir. Ancak bu çalışmanın kapsamı, terimi, hukuki düzlemde ya da uygulanan pratikler düzeyinde ele almaktan ziyade, verilen politik kararların ve uygulanan pratiklerin bireyselde yarattığı tahribatın boyutlarıyla ilgilidir. Nitekim mülteci aileler ya da çocuklar travma ya da stres yaşadıklarında, sonuçları her zaman görünmez. *Life Overtakes Me* dolayısıyla görünür kılınan ve bedeni ele geçiren bu sendrom, mikro kozmista mülteci olmanın travması ve özellikle çocuklar üzerindeki etkileri hakkında konuşmak için elverişli bir zemin sunar.

YÖNTEM

Çalışma, belirlenen amaç ve kapsama uygun olarak amaçlı örnekleme tekniği ile göçmen/sığınmacı/mülteci belgesel sineması evrenseli içerisinden *Life Overtakes Me* adlı filmi, güncelliği, odağına çocukları alması ve bilinmeyene yönelik farkındalık yaratma çabası dolayısıyla inceleme nesnesi seçmiştir. Çözümleme, film anlatısı ve yönetmenlerin film anlatısına dair kavrayışları arasında metinlerarası bir okuma yapacaktır.

BULGULAR

İsveççe *uppgivenhet ssyndrom* olarak adlandırılan *vazgeçme/terketme sendromu*, yoğun ve uzun bir göç sürecinin ortasında ağırlıklı olarak psikolojik açıdan travmatize edilmiş çocuk ve ergen hastaların uzun süre yaşama isteklerini kaybetmelerine karşılık geliyor. Tipik olarak depresif bir başlangıç, tüp beslenmesini teşvik eden ve ağırlı uyaranlara bile cevap veremeyen bir duruma ilerleyen bu hastalık, kademeli olarak geri çekiliyor. Hasta bilinçsiz. İyileşme aylar hatta yıllar içinde gerçekleşiyor. Şimdiye kadar tarif edildiği şekliyle hasta grubu 7-19 yaş arası çocuk ve ergenlerden oluşuyor (ortalama 14.3). Bunların üçte ikisi kadın (Bodegård, 2004; Aronsson vd., 2009; Söndergaard vd. 2012; Forslund ve Johansson, 2013). Açıklanan tüm vakalar genellikle siyasi veya etnik azınlığa ait mültecilerle ilgili (Bodegård, 2005, 2014; Forslund ve Johansson, 2013). Çoğunlukla da bu aileler Sovyet cumhuriyetlerinden veya eski Yugoslavya'dan göç etmişler (Von Folsach ve Montgomery, 2006). Bunun yanı sıra Bangladeş, Afrika (Lindberg ve Sundelin, 2005) ve Uygur etnik grubuna ait mültecilerin de etkilenenler arasında olduğu bildiriliyor (Rydellius, 2006). Travmatizasyona yol açan şartlar fiziksel istismar, taciz veya yakın bir ailede

³¹ Sığınmacı, vatandaşı oldukları veya mutad ikamet ettikleri ülke dışında olan ve genel şiddet veya kamu düzenini ciddi şekilde bozan olaylardan kaynaklanan yaşama, fiziksel bütünlük veya özgürlüğe yönelik ciddi ve ayırım gözetmeyen tehditler nedeniyle oraya geri dönemeyenler için kullanılan bir tanımlamadır (UNCHR, 2011).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

şiddet ve kötü muameleye tanık olmak ile ilişkilendiriliyor (Bodegård, 2005; Godani ve ark., 2008; Aronsson vd., 2009; Forslund ve Johansson, 2013). Bununla birlikte, coğrafi dağılım göze çarpıyor. Son on yılda, birkaç yüz vaka İsveç'ten bildirildi. Bunun yanı sıra sert sınır politikası izleyen Avustralya'nın Nauru adası ve Yunanistan'ın Midilli Adası'ndaki mülteci kamplarından da benzer vakalar rapor edildi. Kristine Samuelson ve John Haptas yönetmenliğinde çekilen *Life Overtakes Me* adlı kırk dakikalık belgesel, işte bu sorunu, *vazgeçme/terketme sendromu*'nu, İsveç'te sendroma yakalananmış dört yüz çocuğun üçü üzerinden takip ediyor.

Film, karla kaplı ağaçların üzerinden atılan bir drone ile açılıyor. Samuelson ve Haptas bu teknolojiyi etkili bir anlatı oluşturmak için kullanıyor: “Ebeveynlerin çocuklarını zaman içinde donmuş halde izledikleri makro kalp kırıklığı ve mikro yavaş gerileme ve ilerleyiş” (Samuelson, 2 Şubat 2020). Filmde çok az yakın çekim var. Sinematik cihazların devre dışı bırakıldığı bu durum, izleyiciyi dünyaya çekmek ile ilgili. “Aynı zamanda yoldan çekilmekle” (Samuelson, 2 Şubat 2020). Filmin büyük bir bölümünde müzik yok. Yönetmen bu durumu, “izleyiciye nasıl tepki vereceğimizi söylemek istemedik” (Samuelson, 2 Şubat 2020) şeklinde özetliyor. İklim ve çekimlerin birlikteliği, seyirciye duygusal olarak soluklanmak fırsatının yanı sıra aksiyon çekimleri sırasında insanların söylediklerini dinlettirebilme olanağı sunuyor. Bu açıdan da çocuk sığınmacıların yaşadığı hastalığa odaklanan film, tıbbi bir belgesel olmanın ötesine geçiyor. Hastalıkla ilgili farkındalığı amaçlayan anlatı, uzman görüşlerine yer verse de onları kameraya almıyor. Yalnızca seslerini kullanıyor. Filmde tek konuşan yüzler, aileler. Onların da nereli oldukları, İsveç'te nerede yaşadıkları kameraya yansımıyor. Filmin yönetmenlerinden Haptas'ın söylediğine göre, bu, önceden yapılan bir anlaşmanın gereği. Söz konusu talebi yerinde de buluyor Haptas ve ekliyor: “Çünkü travma geçirmiş ve çok savunmasız hisseden insanlarla uğraşıyorduk” (Haptas, 2 Şubat 2020).

Filmde aileler neden burada olduklarını anlatırken doktorlar ailelere, çocuklarına ne olduğunu anlatıyor. Ailelerin memleketlerinden kaçış öyküleri ve geldikleri ülkeden gönderilme korkuları, hastalığın tetikleyici unsuru olarak öne çıkıyor. “Mültecileri bir silo gibi kutuya giren, bizim gibi olmayan diğer insanlar olarak sınıflandırmak çok kolay” diyen Samuelson (2 Şubat 2020), bu filmle yapmak istediklerini de şu cümlelerle özetliyor: “Bu insanları birbirlerini çok önemseyen, çocuklarını daha iyi hale getirmeye çalışan, cehennemden geçmiş ve gerçekten yeni bir hayat ve yeni bir başlangıç yapmak isteyen aileler olarak, oldukları gibi sunmak istedik.”

Çocuk sayısı yüzlerce. Babası dövülen, işkence gören, annesi dövülen, işkence ve tecavüze uğrayan Daria ile tanışıyoruz. Filmde, yedi yaşındaki Daria'nın durumunda, babası hükümet görevlilerinin onu internet şirketi üzerinden tehdit etmesi üzerine İsveç'e sığınmış. Sığınma talepleri sonuçlanmak üzere. İsveç'te kalma şansları bilinmiyor. Sadece memleketine dönme ihtimalinin yarattığı yoğun endişe, Daria'yı komaya sokmuş. Daria'yı ebeveynleri, her gün bir beslenme tüpünden besliyor. Egzersiz için kollarını ve bacaklarını oynatıyor. Olabildiğince normal bir yaşam sürmeye çalışıyorlar. Amaç, onu komadan çıkarabilme umuduyla hem çevredeki hem de aile dinamiğindeki stresi azaltmak. Bu arada, *Life Overtakes Me*'de görülen 12 yaşındaki bir çocuk, babasını hedef alan bir pusuda neredeyse öldürülüyormuş. Ailesi İsveç'e kaçmış. İsveç'e yeniden yerleştikten sonra başlangıçta iyi uyum sağlamış, ancak daha sonra Daria gibi o da katatonik bir duruma düşmüş ve şimdi burnundan geçirilen tüpten beslenmesi gerekiyor. Yönetmen Samuelson (20 Aralık 2019), “Ölü gibiler. Kelimenin tam anlamıyla dünyadan çekiliyorlar” diyor ve ekliyor:

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

“...bu film, çocukların korkunç travma ile karşı karşıya kaldıklarında duygusal olarak içinde buldukları fiziksel ve zihinsel krizi göstermenin ve düşünmenin çok önemli bir yoluydu.” Hastalık, çoğunlukla kendi ülkelerinde her iki ebeveyne de uygulanan şiddet veya terör eylemini ilk elden deneyimleyen veya tanık olan çocuklar arasında meydana gelmiş gibi görünüyor. Hastalıkta uzmanlaşmış bir çocuk doktoru, düzenli olarak ev ziyaretleri yapıyor, yaşamsal belirtileri alıyor ve ebeveynlere umutlarını kaybetmemeleri ve uyuyan çocuklarını aile yaşamının tüm normal rutinlerine dahil etmeye teşvik ediyor. İsveç’teki kendi zayıf geleceklerini çevreleyen endişe ve bitkinlik, uyuyan çocukların günlük bakımının korkunç yüküyle karıştırıldığında, ezici bir yüke dönüşüyor.

Life Overtakes Me’deki bir doktor psikolojik gerçekliği şu şekilde anlatıyor: “Çocuğunuz burada Pamuk Prenses gibi yatıyor. Çünkü etrafındaki her şey o kadar korkunç ki bu bir koruma yolu. Sadece durumun daha iyi olmasını bekliyor.” Pamuk Prenses’e atıf uygun, çünkü belgeselde karanlık, gizemli güçler tarafından tehdit edilen eski çocuk masallarını çağrıştıran masalsi bir nitelik var. Samuelson (20 Aralık 2019), “bu çok temel ve tuhaf şekilde, başka bir dünyaya ait ve mitolojik bir his veriyor” diyor. Bu yüzden bir peri masalına/Pamuk Prenses’e gönderme yapma fikri aileler açısından hastalıkla mücadele etmek noktasında işe yaraymış görünüyor. Filmin ilerleyen bölümlerinde, hasta kızının saçını tarayan annesi, “Sen de Rapunzel gibisin” diyerek hiçbir tepki vermeyen kızının hastalığıyla, masalsi imgelerle mücadele ediyor.

Tıbbi bilmedenin önemli bir parçası daha var. *Vazgeçme/terketme sendromu* olan çocukların aileleri başka bir ortak noktayı paylaşıyorlar: İsveç’te kalmalarına izin verilip verilmeyeceği konusundaki belirsizliğin yol açtığı sürekli bir endişe. “İsveç, iltica başvurusunda bulunduğunuzda, davanızın sonuçlandırılması uzun zaman alıyor. Yani bu ailelerden bazıları bir buçuk yıldır İsveç’te bulunuyor. Belirsizlik içindeler” diyor Samuelson (20 Aralık 2019). Onlar oradayken, İsveç onların barınma ve tıbbi bakımlarıyla ilgileniyor. Çocukları okula gidiyor. Bir hayatları var. Ancak vizeleri reddedilip ülkelerine geri dönmeleri gerektiği söylendiğinde, İsveç’te gerçekten iyi bir yaşam sürdükleri gerçeği, geri dönecekleri gerçeği ile çarpıcı bir tezat oluşturuyor.

Bazı nedenlerden dolayı, çocuklarda görülen bu hastalık, Kırım ve Baltık ülkelerinden mülteci ve sığınmacı kabul eden İsveç ülkesini rahatsız ediyor gibi görünüyor. Filme birlikte bugün küresel sığınma arayışı tartışmasında büyük bir iç görü gün ışığına çıkıyor. Yüksek sayıları nedeniyle bazı bürokratlar, çocukların mahkemelerde olumlu bir karar almak için numara yaptıklarını düşünüyor. Bu sorgulamanın nedeni, ailelere İsveç’te ikamet etme izni verildiğinde çocukların birkaç hafta içinde tamamen iyileşmeleri. Bu dramatik iyileşme, 2013 yılında İsveç Sağlık ve Refah Kurulu tarafından yayınlanan ve ülkede kalma izninin doğal olarak hastanın tam iyileşmesiyle ilişkili olduğunu tavsiye eden *Uppgivenhetsyndrom* tedavisi için 76 sayfalık bir kılavuzun parçası haline gelmiş durumda. Film dolayısıyla bunun, yüzlerce mülteci ailenin ikamet statüsü elde etmek için tasarladığı bir plan olmadığını anladığımızda, hikâye korkunç boyutlara bürünüyor; özellikle de sağlıklı kardeşlerin ara sıra ‘hasta’ ile aynı zamanda sendroma yakalandığını öğrendiğimizde.

Life Overtakes Me şu an Netflix’te yayınlanıyor ve bu yayın, mülteci meseleleri etrafında dönen politikaları potansiyel olarak etkileyebileceği İsveç de dahil olmak üzere dünyanın dört bir yanındaki izleyicilere sunuluyor. Filmi finanse etmek için evlerini kiralayıp İsveç’te giderek orada bir yıl kalan yönetmenler Haptas ve Samuelson (20 Aralık 2019), gerek filmde yer alan aileler gerek bu durumda olan aileler ve gerekse de başka yerlerde travma yaşayan mülteciler için konunun ön

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

plana çıkmasını diliyor ve filmin İsveç hükümetinin göçmenlik politikasında somut bir fark yaratacağını umuyor.

SONUÇ

Mülteci kelimesi bir grup insanı ifade eder. Gerçek şu ki, bu grup bireylerden oluşur ve güvenli ve emniyetli bir yer bulmanın stresi, ailelere ve özellikle de çocuklara zarar verir. Film yapımcıları John Haptas ve Kristine Samuelson, *Life Overtakes Me* adlı belgesellerinde sığınmacı çocuklarda görülen ve *vazgeçme/terketme sendromu* olarak bilinen hastalığa odaklanıyor. Sendromun etkileri, bir çocuğun giderek daha fazla yorulması, içine çekilmesi, çok az yemek yemesi ve sonunda kendi kendine komaya girmesiyle başlıyor. Çocuklar çok yaşıyor ama “uyuyan güzel” gibi yatakta yatıyorlar. Bir belgeselin bize daha önce hiç görmediğimiz bir şeyi gösterdiğinde işini yaptığımızı biliriz. *Life Overtakes Me* üç sığınmacı çocuğun hikayesine, gündelik hayatlarının içinden tanık olmamızı sağlıyor ve özetle şunu söylüyor: Sosyolojik çözümsüzlük/kargaşa/güvensizliğin, çocukların ruhu üzerindeki tehlikeli ve trajik etkilerini tahmin etmek güç/üzücü. Hatta sadece üzücü değil aynı zamanda trajik de. Uyuyan Güzel ve Pamuk Prenses referansları bir yana, peri masallarının aksine, bu masum çocukları uyandıran yakışıklı bir prensin öpücüğü de değil. Onları bencil ve hassas yapan “genç yetişkinlerden/hayatın sert gerçeklerinden”, “bu hayattan vazgeçerek/bu hayatı terk ederek” korunan küçük çocukların ebeveynlerine mesajı şu gibi görünüyor: Küçükleriniz korku ve kaygılarınıza ilişkin hayal edebileceğinizden çok daha fazlasını hisseder. Kulağa garip gelse de -ya da belki de son derece basit- onları uyandıran öpücük, ebeveynlerin her şeyin yolunda olduğuna ve bir aile olarak geleceklerinin, yeni evlerinde, yeni ülkelerinde güvenlik içinde olacağına dair güvence veren öpücüğüdür. Ve o ailelere bu imkânı sağlayacak olan da sert sınırlarıyla bir avuç insana ev olamayan/bulamayan ülke yöneticileridir.

KAYNAKÇA

- Aronsson, B., Wiberg, C., Sandstedt, P., and Hjern, A. (2009). Asylum-seeking children with severe loss of activities of daily living: Clinical signs and course during rehabilitation. *Acta Paediatr.* 98, 1977–1981.
- Bodegård, G. (2004). Case reports of devitalization because of depression. Refugee children seeking asylum develop life-threatening losses of function. *Lakartidningen* 101, 1696–1699.
- Bodegård, G. (2005). Pervasive loss of function in asylum-seeking children in Sweden. *Acta Paediatr.* 94, 1706–1707.
- Brettell, C. B. ve James F. H. (2000), *Migration Theory: Talking Across Disciplines*, Londra: Routledge.
- Forslund, C. M., and Johansson, B. A. (2013). Pervasive refusal syndrome among inpatient asylum-seeking children and adolescents: A follow-up study. *Eur. Child Adolesc. Psychiatry* 22, 251–258.
- Godani, G., Bodegård, G., and Rydelius, P.-A. (2008). *Bördan de Kom med. Rapport från forskning projektet: Barni asylprocessen som utvecklade uppgivenhetssymtom i Sverige*. Stockholm, Save the Children Sweden.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Haptas, J. ve Samuelson, K. (Directed by). (2019). *Life Overtakes Me*. [Documentary Film]. Sweden, ABD.

Lindberg, T., and Sundelin, C. (2005). Apatiska barn–var står vetenskapen idag? *Läkartidningen*. 102, 1338–1345.

Rydelius, P.-A. (2006). Rapport om de s.k. Apatiska Barnen. *Research Report*, 25, Stockholm, Karolinska Institutet.

Söndergaard, H. P., Kushnir, M. M., Aronsson, B., Sandstedt, P., and Bergquist, J. (2012). Patterns of endogenous steroids in apathetic refugee children are compatible with long-term stress. *BMC Res. Notes* 5:186.

Von Folsach, L. L., and Montgomery, E. (2006). Pervasive refusal syndrome among asylum-seeking children. *Clin. Child Psychol. Psychiatry* 11, 457–473.

Yaren, Ö. (2007). Avrupa’da Göçmen Sineması. *Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Türkiye.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.documentary.org/online-feature/refugee-trauma-life-overtakes-me-documents-kids-comas> (E.T. 10.07.2021)

<https://deadline.com/2019/12/life-overtakes-me-directors-kristine-samuelsen-john-haptas-netflix-documentary-interview-1202814965/>(E.T. 10.04.2021)

<https://www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf> (E.T. 10.01.2021)

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

POLİSİYE KURGUDA CİNSİYET MÜCADELESİ: *SARMAŞIK* ROMANINDA ANNELİK ARACILIĞIYLA KADINA UYGULANAN ŞİDDET

Merve Esra ÖZGÜRBÜZ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Trabzon / Türkiye

Öz: Bu çalışmada, postfeminist kuram eşliğinde hem toplumsalın belirlediği baskıcı bir rolü olan hem de kadının deneyimlerinin sınırlarını genişletme potansiyeline sahip derin şahsi anlamlar barındıran anneliğin paradoksal karakteri üzerinde durulmaktadır. Anneliğin özgünlüğü ve özgüllüğünün altı çizilerek annelik deneyimi, arzusu veya özneliğinin sabit veya temel bir yönüne işaret eden tüm düşünceler reddedilmektedir. Böylelikle klasik polisiye roman ile geleneksel anneliğin beslendiği ideolojinin ana fikri aydınlatılmakta ve yapıbozuma uğratılmaktadır. Anneliğin kadın kimliği üzerindeki etkilerinin bilinçli şekilde anlaşılması, dikte edici insan ilişkileri modellerinin eleştirisi için temel bir çerçeve sunmaktadır. Şebnem İşigüzel'in *Sarmaşık* isimli romanında, toplumsal baskıları ifşa etmek için bir çerçeve olarak polisiye kurgu kullanılmaktadır. Yazar, postfeminist düşüncelerinin anahtarı olan kadın ve şiddet arasındaki ilişkiyi özellikle annelik üzerinden yeniden yazmakta; sınıf, medeni durum ve çalışmanın kadınların kendileri için kimlik yaratma yöntemlerini nasıl şekillendirdiğine dair veriler sunmaktadır. Ebeveynlik/ annelik ve cinsellik sistemlerinde erkek egemenliğinin kökenleri, ısrarı ve yeniden üretimi hakkında bir bakış açısı sağlayan metin, annelik aracılığıyla kadına uygulanan şiddet biçimlerini görünür kılmakta ve anneliğin tarihsel inşasına yeni ve uyarıcı bakış açıları kazandırmaktadır. Bunu yaparken, kadınlara uygulanan şiddet hususunda anneliği suçlamak yerine ebeveynliğe yönelik kültürel yaklaşımlar arasında bulunan ve *yoğun annelik ideolojisi* olarak adlandırılan düşünüş tarzını etkileyen inanç ve varsayımların açık bir şekilde ortaya konulmasıyla ilgilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Annelik, Postfeminizm, Polisiye Roman, Şiddet, Yoğun Annelik İdeolojisi

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Polisiye roman gibi fazlasıyla ideolojik olan ve eril hükümlerden beslenen edebi bir türde, anneliğin şiddete varan temsilleriyle karşılaşmak mümkündür. Polisiye kurgunun yapıbozuma uğratıldığı postmodern anlatılarda anneliğin gelenekselin dışında kalan temsilleri, ikili karşıtlıklar ekseninde şekillenen türü ataerkil amaçlarından saptırmaktadır. Dolayısıyla bireyin varoluşu öncelenerek anneliğe biçilen şematik rollerin doğal olmadığı savunulmakta ve farklı annelik deneyimlerinin mümkün olduğu fikri vurgulanmaktadır. Anneliğin özgünlüğü ve özgüllüğünün altı çizilerek annelik deneyimi, arzusu veya özneliğinin sabit veya temel bir yönüne işaret eden tüm düşünceler reddedilmektedir. Böylelikle klasik polisiye ile geleneksel anneliğin beslendiği ideolojinin ana fikri aydınlatılmakta ve yapıbozuma uğratılmaktadır.

Yoğun annelik ideolojisi, toplumda kabul gören annelik modelinin modernize edilmiş bir versiyonu olarak tanımlanmaktadır (Hays, 1996: X). Bu ideoloji, özcü bakış açlarına benzer şekilde ataerkil ideolojinin kadınlar üzerinde denetim kurmasına destek olmaktadır. Çocuk bakımında yetkin olmanın bol zaman, enerji ve maddi kaynak gerektirdiğini savunan ideolojiye göre annelik, bir kadının sevebileceği ya da yapması gerekeceği her şeyden öncelikli bir statüye sahiptir ve tam zamanlı olmalıdır. Yoğun annelik, çocuk yetiştirmenin yükünü çok fazla deneyimleyenler tarafından kötüye kullanılsa dahi ataerkil kültür içinde onaylanmış ve meşrulaştırılmıştır. Sosyokültürel değerler bakımından köklü ve kalıcı bir değişikliği yanıtlayan ideoloji, Sharon Hays'in işaret ettiği gibi birtakım temel varsayımlara dayanmaktadır:

1. Anneler; çocukların ideal ve tercih edilen bakıcılarıdır. Yoğun annelik ideolojisine göre bir annenin sevgisinin yerini kimse alamaz.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

2. Anneler; uzman tavsiyeleri eşliğinde zamanı, enerjiyi ve parayı kullanmalı, çocukların ihtiyaçlarını merkeze, kendi ihtiyaçlarının üstüne koymalıdır. Çünkü yoğun annelik çocuk merkezli, duygusal olarak emici, yoğun emek gerektiren ve mali bakımdan pahalı bir sorumluluktur.

3. Çocuklar saf, masum ve kutsaldır. Onlara değer biçilemez. Çocuk yetiştirme, evin dışındaki soğukkanlı ve rekabetçi ekonomik ve politik alandan tamamen farklıdır. (Hays, 1996: 54)

Anneliği rasyonel temellere oturtmaya çalışan bu varsayımlar; katı ve bedenen cezalandırıcı çocuk yetiştirme yöntemlerini gerektiren XXI. yüzyıl tutumlarına kıyasla dramatik bir değişiklik gösterse dahi her iki yöntem de erkeklerin çıkarına hizmet etmekte ve yalnızca kadınların, özellikle de doğum annelerinin çocuk bakımı için uygun olduğu varsayımını sürdürmektedir. Toplumun çocuk bakımı hususunda anneden beklentisinin yüksek olması ve *iyi annenin sınırlarının çizilmeye çalışılması*; kadınlarda suçluluk, endişe, stres, zihinsel problemler ve yetersizlik duygularına yol açmaktadır (Uzogara, 2015: 67).

Kadınların zamanına ve duygularına ilişkin aşırı talepler, stresli ve bunaltıcıdır. Örneğin; yoğun annelik ideolojine uygun hareket eden anne, çocuğunu/ çocuklarını başkasının bakıcılığına devrettiğinde ya da yalnız bıraktığında yoğun bir suçluluk duygusu hissetmektedir. Ev dışında çalışmak gibi hayatının diğer alanlarındaki başarı duyguları, genellikle seçimlerinin ahlaki yönü ile annelik yeterliliği konusundaki kronik kararsızlık tarafından zayıflatılır. Doğru olanı yapıp yapmadığına dair sorgulaması, varoluşçu özden uzaklaşarak annelikten kaynaklanan histeriye dönüşür. Emma Gross'a göre birçok kadının tecrübe ettiği/ etmek zorunda bırakıldığı gibi *süper kadın-süper anne sendromu* olarak adlandırılan duruma kapılmak, aynı zamanda sahici varoluş boyutunda yenilgi ve hayal kırıklığı yaşamak anlamına gelir. Dolayısıyla yoğun annelik ve ev dışında yüksek başarının eşzamanlı gerçekleştirilebileceği beklentileri çoğu zaman gerçekçi değildir (Gross, 1988: 270-271).

Postfeministler; yoğun anneliğin barındırdığı psikolojik ve maddi kısıtlamalara işaret etmenin yanı sıra, özne olarak annelerin görmezden gelinemeyeceğini savunmaktadır. Kadınların kendi meşru ihtiyaçları, özlemleri ve arzuları olduğu için onlara saygı duyulması gerekir. Ataerkil annelik ideolojileri, kadınlardan çocukları ve kocaları için kendilerini feda etmelerini gerektirmektedir ve diğer alternatifleri uygulanabilir olmayan veya ahlaki bakımdan kınanacak şekilde kodlamaktadır (Gross, 1988: 271). Anneliği *düşünce temelli uygulama* olarak gören teorisiyle Sara Ruddick, hamileliğin ve anneliğin kadınlara özgü eylem ve duyguları içermesine rağmen annelik uygulaması ile ilgili belirli aktiviteler olduğunu ve çocuk bakımının erkekler tarafından paylaşılması gerektiğini savunur. Feminist filozof; annelik düşüncesinin, kadınların ve erkeklerin anneliğe yönelik baskısından sorumlu olan ataerkil yapıları zayıflatmak ve değiştirmek için bütün cinsiyetlerin işbirliği içinde hareket edebilecekleri bir yol olduğuna işaret eder (Ruddick, 1989: 15; Ruddick, 1996: 43).

AMAÇ

Polisiye romanda eylem ve karakter niteliklerine yüklenen iyi-kötü gibi değerleri annelik üzerinden ele alacak olan bu çalışmanın amacı, ikili karşıtlıklarla şekillenen tasvir ve kurgulara izin veren sosyo-politik bağlamları analiz etmek, ataerkil ve postfeminist bakış açılarını tespit etmek ve polisiyenin geleneksel inşa biçimlerinin aksine alternatif özne pozisyonlarının tasavvur edilebilmesinin olanaklarını araştırmaktır. Bununla birlikte polisiye edebiyat çalışmalarının farklı kuramlarla desteklenmesi ve alan üzerine farklı bakış açılarıyla okumalar yapılarak tek yönlü bakış açısının kırılması çalışmanın bir diğer hedefidir. Polisiye edebiyatın temel kurallarını yaratıcı yenilikçi bir kullanıma sokarak kendi dışına açan, annenin kendini tam zamanlı çocuğa adanmasını değil biricik varoluşunu ön planda tutan eserin, *klasik* ya da *geleneksel* olarak

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

nitelenen yapı özelliklerine sahip olmadığı ön görülerek polisiye edebiyat geleneğinden kopuşu temsil ettiği iddiası çalışmanın amaçları arasındadır. Böylelikle annelik odağında toplumsal cinsiyet ve cinsellik konularında indirgeyici ve kuralcı tutumlara paralel şekilde edebiyatın kalıplara dayalı türlerinden biri olan polisiye edebiyat örüntüsü yıkılarak yeni ifade olanaklarının önünün açıldığı; alternatif bir yapı ve dil kullanılarak farklılıkların görünür kılındığı ortaya konulacaktır. *Sarmaşık* eseri çerçevesinde yapılan bu çalışmayla beraber yoğun annelik ideolojisi aracılığıyla kadına uygulanan şiddet konusunda farkındalık yaratılacak ve literatüre katkı sağlanacaktır.

KAPSAM

Çalışmada mutlak kurallarla sınırlandırılarak eleştirel okumaya imkân sunan polisiye edebiyat tercih edilmiştir. Polisiye tür içinde dedektif anlatıları, özelde ise yapı itibarıyla şematik kurgusuyla öne çıkan *whodunit?! whodunit? (kimyaptı?)* türündeki metin incelenmiştir. Metin tercihindeki öncelikli ölçüt, polisiye romanın *whodunit?* türü bağlamında 1980'den sonra yazılmış olmasıdır. Zira 1980 sonrasının sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel yapısı; polisiye edebiyatın geleneksel olanın ötesine geçerek toplumsal kuralları, düşünce yapısını ve kalıpları sorgulamasını sağlayacağı bir atmosfer yaratmaktadır. *Sarmaşık* romanı üzerine annelik odağında kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olması, eserin seçimindeki ölçütlerin başında gelmektedir. Ayrıca yazarın roman tekniği bakımından farklılıklara açık olması, ironik dil kullanımıyla polisiye romanın parodisini yapması ve sıklıkla postmodern tekniklere başvurması da eserin tercih edilmesinin nedenleri arasındadır.

YÖNTEM

Zaman içerisinde farklı kültür, dönem ve yazarların anlamlandırma sürecinde değişime uğrayan polisiye edebiyatın dönüşümünü göstermeye ve klasik kurgunun yapıbozuma uğratıldığı noktaları tespit etmeye odaklanan çalışmanın temel araştırma soruları, incelenen eserler doğrultusunda yoğun annelik ideolojisinin ne şekilde yapıbozuma uğratıldığıdır. Bu soruya cevap vermek üzere tercih edilen kuramsal çerçeve postfeminizm, analiz yöntemi eleştirel bir okuma şekli olan yapıbozumcu yaklaşımdır ve eser yorumlayıcı bakış açısıyla çözümlenmektedir. Postfeminizm, feminizmin hedeflerinin birçoğunun veya tamamının hâlihazırda gerçekleştirildiğine dair toplumsal algıyı tanımlamak için kullanılan bir terimdir. Bilhassa ikinci dalga feminizm ile üçüncü dalga feminizme karşı tepkileri tanımlamak için kullanılan terim; feminizmdeki çelişkilere ve eksikliklere dikkat çeker, hareketin daha fazla yinelenmesini geçersiz kılar, çok yönlü bir düşünce evreni yaratır ve sadece kadını değil bütün mağduriyetleri üstlenir. Felsefenin geleneksel temellerine dayanmadan yeni toplumsal eleştiri paradigmaları geliştiren postfeminizm, evrenselci olmadan karşılaştırmacı anlayışı hedeflemektedir. Postfeminizm başta olmak üzere postyapısalcı teorilerin metodu olan, özellikle Fransız feministlerin savunduğu dişil dili (*écriture feminine*) mümkün kılan yapıbozum; dilin ideolojik bir aygıt olduğunu felsefi bir yaklaşımla gösterir ve kavramları belli kalıplara oturtmayı reddeder. Dolayısıyla hiyerarşik düşünme sistemlerine zarar veren yöntem; felsefenin kendi içinde taşıdığı çelişkilerin, anların ve aporiaların açığa çıkarılmasını içerir ve anlamların tekeli iktidarına karşı çıkarak alt anlamları görünür kılar.

BULGULAR

“Kabul edin; bu ne polisiye bir roman, ne de cinayet romanı.” (2014: 170) ifadesiyle *Sarmaşık*'ta polisiye romanın *erkeksi* yapısına uyulmadığının işaretini veren anlatıcı aracılığıyla Şebnem İşigüzel, kadınlıkları sebebiyle fiziksel ve psikolojik şiddete maruz kalan karakterlerin durumunu tartışmaya açmaktadır. Toplumsal baskıların ifşası için polisiye kurguyu kullanan yazar, postfeminist düşüncelerinin anahtarı olan kadın ve şiddet arasındaki ilişkiyi annelik odağında yeniden yazarak toplumda kadın ve erkek tarafından

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

anne statüsündeki bireye uygulanan şiddet üzerinde durur. Kadının, ataerkil kültürde erkeğin fiziksel ve psikolojik saldırganlığının kurbanı oluşu ile cinsiyete dayalı tasarlanan sosyo-politik eşitsizlikleri kınar ve aynı zamanda kadınların da erkekler kadar şiddete muktedir olduğuna dikkat çeker.

Kadınlık ve annelik kimliklerinin birbirinden ayrılmaz bir hakikat içinde sunulması; anneliğin kadınlığa, kadınlığın da anneliğe indirgenmesine neden olarak kadınlığın doğurganlık merkezinde tanımlanmasını ve işlevsel hale getirilmesini kaçınılmaz kılar (Timurturkan, 2019: 66). Kadınları hizaya sokmanın aracı kabul edilen ve kadınlığı siyasal mücadele alanına çeken annelik, bünyesinde barındırdığı gerilim ve dayatmayla beraber roller arasında hiyerarşik bir yapı yaratır. *Sarmaşık*'ta mutsuz bir evlilik yaşayan ve *korkak* olduğu devamlı vurgulanan Sedef karakterinin çıkmazı da zihnine kazınan roller ile hissettiklerinin uyumsuzluğu meselesidir. Konservatuvar mezunu kadın; piyano çalma, arya söyleme, libretto yazma gibi yeteneklere sahipken önce babasının sonra da kocasının cinsiyetçi baskılarına teslim olarak patriarkal düzenin kadına öngördüğü bir hayatı *tercih* eder. Zira erkekleri ve kadınları evlenmeye ve üremeye teşvik eden politikalar ve yaptırımlarla önüne sunulan klişe hayatın kurallarına boyun eğmek ve toplumun rutinlerine uymak, ona kendini güvende hissettirmektedir. Topluma ayak uydurmak adına önce sevmediği bir adamla evlenen, ardından evlilikleri boyunca kendisine psikolojik ve fiziksel şiddet uygulayan bu adamdan hamile kalan Sedef; kadına dayatılan rolleri içselleştirmeden, -mış gibi yaparak oynadığı için başarıya ulaşamaz. Dolayısıyla evliliğinde mutlu olamadığı gibi karnındaki bebeğin varlığı da onu rahatsız etmektedir. O bir bebek değil de, içindeki “gözü kara isyankârı” (2014: 91) doğurmak istemektedir. Böylelikle herkesi ve her şeyi, bütün hayatını geride bırakıp kaçabilecek, endişeli korkak bir bilinmezi doğurmaktan kurtulacaktır.

Evliliğin ardından, kadınlık durumlarının olmazsa olmazlarından kabul edilen, kadının fedakâr ve evcimen niteliklerini sağlamlaştıran annelik imajı da sarsılmaktadır. Ataerkiye göre annelik ve iyi bir eş olmak kadının birincil görevidir. Anneliğin ataerkil düzende kutsanan anlamlarının aksine Sedef'in hamile olmasına ve bebeği içinde hissetmesine rağmen onunla bağ kuramaması, bedenine sahip çıkamadığı düşüncesiyle onu istememesi; kutsal annelik algısını eleştiriye açar:

Sedef panikliyor. Tam o ana hapsolmak isterken, doğuracaksın emrini alıyor. Hayatı boyunca hep birilerinin direktmesine boyun eğdi. Birileri ondan istemediği şeyleri yapmasını istediler. O da her defasında, o istemediği şeyleri yaptı. Bebeği doğurmak da böyle bir şey. Sedef, şuursuz ya da mantıksız bir kadın mı? Hayır. Diğer kahramanlarımız kadar mantıklı ve akıllı. Kaderinden çok, kadınlığı onu zorluyor. (2014: 91)

Doğum anında doktorun rahmi “ağzı yavaş yavaş açılan, etten bir pazar çantası”na (2014: 136) benzetmesi, kadın bedeninin doğurma sürecinde dahi ne denli nesneleştirildiğini ima etmektedir. Doğumun zorluğu ve “insanın böyle vahşice dünyaya gelişi” (136) düşüncesi Sedef'i güçsüz bırakırken “Allahın cezası!” (136) şeklinde hakarete uğraması ve ölmek istediğini haykırması üzerine doktorunun ona “Her anne gibi doğduktan sonra belki!” (137) şeklinde cevap vermesi, kadını değersiz kılan algıyı daha da belirginleştirir.

Bebek doğduktan sonra dahi onunla bağ kuramayan anne, bebeğe “Benim canımı yakan şey.” (137) gözüyle bakarken annelerin bebeklerini kucaklarına aldıkları ilk anın mutluluktan ibaret olduğu algısını dayatan içgüdüsel anneliğin yalan olduğunu fark eder. Emzirmenin onu rahatsız etmesi ve huzursuz hissetmesi, dayatılan anneliğin tek boyutlu olmadığını göstergeleridir. Çünkü Sedef, anlatılan annelik hikâyeleri ile yaşadığı deneyim arasındaki ayrılıklar yüzünden kendini tuzağa düşürülmüş hissetmekte ve bebeğin doğumuyla beraber zaten iyi gitmeyen hayatının tamamen mutsuzluğa saplanıp kaldığını düşünmektedir. Doğum ertesinde kadını ağlatan duygu; anneliğin doğasında olduğu/ olması gerektiği söylenen anne ve

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

bebeği arasındaki bağ değil, mutlu olmasa dahi bir şekilde sürdürdüğü hayatının bütünüyle elinden alınmasıdır. Sedef, doğurduğu bebeğin yüzünü bile hatırlamamakta, doğumdan sonra odasına tebrik için *üşüşen* kalabalık yeni annenin huzursuzluğunu arttırmaktadır.

Anneliğin politik, ekonomik ve kurumsal özelliklerine odaklanıldığında bebekle beraber Sedef'in huzursuzluğunun neden arttığı daha anlaşılır kılınmaktadır. Çocuk yetiştirmenin, özellikle yoğun anneliğin yüksek maliyeti, kadınların çalışmadıkları takdirde başkasına duyduğu maddi gereksinimi arttırmaktadır. Sedef hâlihazırda çalışmayarak kocasına muhtaçken, toplumsalın dayattığı roller aracılığıyla doğurduğu bebekle beraber maddi bakımdan büsbütün kocasına bağlı bir hayata mecbur bırakılmaktadır. Ataerkil bir düzende kadının evde çocuk bakımıyla uğraşarak ekonomik bakımdan tam anlamıyla bağımlı kılınması, erkeğin ise *eve ekmek getirmesi* yüceltilmektedir (Koçkar, 2015: 210). Cinsiyete dair yapılan işbölümünün biyolojik yapıyla ilişkilendirilmesi, durumun meşruiyetini sağlamaktadır:

Anne, anaç olan, besleyen, çocuğu koruyan, bakan, büyüten, sevgi gösteren. Babaysa ekmek getiren, kural koyan, aileyi koruyan, çekinilen. Bunların büyük kısmı fizyolojik temelleri olan davranışlar değil, toplumsal rollerle ilişkili. Yani otoritenin, kural koymanın, cezalandırmanın babaya, sevgi ve temel bakımın anneye bırakılması cinsiyetçi bir bakış açısının ürünü. Anneyi evde kalıp çocuklara bakan şefkatli ebeveyn, babayı ise evin maddi ihtiyaçlarını karşılayan sert ebeveyn olarak kavramsallaştırmak tamamen toplumsal değerlerle ilişkili. (Selçuk, 2015: 111)

Baba figürünü yalnızca çocuğu seven ve çocuk bakımının malî taleplerini karşılayan bir pozisyona yerleştiren yoğun annelik ideolojisi; kutsal annelik mitiyle kadının kendini yok saymasını, çocuk ile babanın ihtiyaçlarını öncelemesini öngörmektedir. Anneden beklenen kendisini ve hayatını çocukları için feda ederek *kutsallığı* hak etmesidir. Bu feda, annenin kariyerinden kişiliğine kadar tüm hayatını içermektedir. Çocuğun bakımı ve yetiştirilmesine dair bütün sorumluluğu yüklenen anne; gerekirse toplumsal hayattan kopmalı, çalışmayı bırakmalıdır. Kadının annelik uğruna feda ettikleri arttıkça annelik değeri artmakta ama ev içinde ve toplumda gördüğü saygı değişmemekte veya azalmaktadır. Kendini uğruna feda ettiği çocuklar bile anneden çok babayı otoriter saymaktadır (Selçuk, 2015: 112). Oysa anneliğin doğurganlıkla gelen bir özellik olmadığını savunan Stella Ovadia, sütannesi örneğini vererek çocuk bakımının sonradan öğrenildiğini ifade eder. Ona göre annelik bir kader değil, kadınları evde tutmanın ve köleleştirmenin baş argümanıdır (2015: 119).

Kadının sahip olduğu çok katmanlı doğa; erkekleri eğitmek, kreş açmak, ruh sağlığı hizmetleri vermek, bebek ve çocuk için anne-babaya pedagojik destek sağlamak gibi alanlara yönlendirilerek kadının salt doğurganlığı üzerine politikalar üretilmektedir. Böylelikle iktidarın dayattığı şema doğrultusunda kadının tüm varlığı ve özneliği tek boyuta indirgenmektedir (Ovadia ve Habip, 2015: 119). Bu ideolojinin kuşattığı bir toplumda, müzik yeteneği küçümsenen ve yok sayılan Sedef; annelikle beraber ideallerinden tamamen uzaklaşacağını, *baba evinde* kız çocuğu konumunda anne ve babası tarafından kısıtlanan, ardından nikâhla kocanın idaresine geçen hayatının daha *makul* bir çerçeveye sıkıştırılacağını farkındadır. Böylece toplumdaki yerleşik algının aksine her kadının klişe anne modeline göre hissetmek ve hareket etmek zorunda olmadığı vurgulanmaktadır:

Hiçbir şey sandığımız gibi değildir. Doğurduktan sonra ilaç kokulu, mikrop barındırmaz temiz hastane yataklarında yatan, altı ya da karnı dikişli annelerin mutlu, huzurlu, dünyayı doğurmuş gibi yücelmiş olduklarını mı düşünürdünüz? Oysa çoğu Sedef gibi şaşkındır ve hâlâ düşmektedir. İşerken korkunç acı veren doğum yırtıklarının en büyüğü ve dikişsizi, hâlâ kanamakta olanı, doğumla birlikte ruhlarında açılır. O

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

yırtık, uykusuz gecelerle, telaşla, korkuyla büyür büyür ve annelerin bütün hayatını Hawking’in kara delikleri gibi yutar. Anneler cehennemde yaşarlar, zaten bu yüzden cennet ayaklarının altındadır. (2014: 118)

Sorumluluk, yetersizlik ve suçluluk duygularıyla sarmalanan annelik, “Cennet, annelerin ayakları altındadır.” gibi dini hassasiyetleri de sömüren slogana dönüşmüş ifadelerle razı kılınır hale getirilmektedir. Kadın, manevi ödüllendirmeler ve vaatlerle razı kılınma evresini içselleştirerek atlatamadığı takdirde Sedef gibi kendini suçlayan bir sürece girmektedir. Annelik mitinin onda yarattığı baskı sebebiyle bebeğin ölümden kendisini sorumlu tutmaktadır. Zira kadınlara temel görevlerinin, hatta varoluş sebeplerinin annelik olduğu öğretilerek anneye çocuk hakkında sonsuz bir sorumluluk verilmekte ve *iyi anne* pozisyonunda ondan çocuğunu yetiştirmek için tüm olanaklarını seferber etmesi, gerekirse kendi hayatından vazgeçmesi beklenmektedir. Bilge Selçuk’a göre anneliğin suçluluk duygusuyla yaşanmasının sebebi; fazlasıyla yüceltilmesi, anneliğe olmadığı ve olamayacağı kadar kutsallık yüklenmesidir. Bahsi geçen öğreti o kadar kuvvetlidir ki kadın, anneliği içtenlikle benimsemeye ve söz konusu kutsal role bürünmeye hazırdır (Selçuk, 2015: 115). Bu nedenle kendi olmak ile suçluluk duygusu arasında kalan Sedef, denizde boğulurken bile bir yandan bebeğine veremediği sevgi yüzünden hem yaşadığı dünyada hem de öte dünyada yanıp kül olması gereken bir günahkâr olduğunu düşünmekte; diğer yandan ise aklından gitmeyen son görüntü, doğurduktan sonra içinden çıkan ve onu tiksindiren plasenta olmaktadır. Boğulmaktan son anda kurtarılan kadın, karşıt düşüncelerin eşzamanlı barındığı zihninin yönlendiriciliğinde toplumun dayatmalarına yenik düşer ve günahkâr bir şekilde ölmekten duyduğu pişmanlıkla sahici varoluş imkânını reddederek onu evden kovan kocasına geri döner.

Kutsal annelik, annelikle beraber cinsel hazzın tabulaştırılması gibi düşüncelerin yapıbozuma uğratıldığı romanda Sedef’in bebeğinin ölümüyle hafiflediği vurgusu, anne figürünün postfeminist inşasına uygun bir tavidir. Bebeğin ölüm haberini aldığı anda Sedef’in gülümsemesi normal karşılanmaz, yatıştırıcılar sebebiyle istemsizce gülümsediği düşünülür. Çünkü bir annenin kendisi için öngörülen kalıplara aykırı davranıp annelik rolünü reddetmesi kabul edilebilir bir durum değildir. Bu sebeple anlaticı; kadının içine şeytanın girmediğini, gülümsemenin bebeğe bağlanamama gibi tabî karşılanması gereken bir nedenden kaynaklandığını belirtme ihtiyacı duyar. Sedef’in yazdığı notaların veya librettonun kaybolmasına daha çok üzüleceğinin ifade edilmesi, annelik ile kariyer ikileminde bırakılan kadının konumuna gönderme yapmaktadır. Hamilelik ve doğum aracılığıyla kariyerinden vazgeçmesi ve eve kapanması meşrulaştırılan kadın; Sedef karakterinde sesini bulmaktadır. Sedef başaramasa dahi toplumsal yapıda istenmediği rollere zorlanan kadının bu rolleri reddetmesi ve başkaları tarafından kendine uygun görülen kimliklerle değil de özgün varoluşuyla hayatını sürdürmesi gerektiğinin mesajı verilmektedir.

Ataerkil bilinçdışının oluşumu ve bunun insan belleğine yansımada kadının işlevi iki boyutla sınırlandırılmaktadır. Penisten yoksun olan kadın iğdiş edilme korkusunu simgelemekte ve çocuğunu söz konusu simgesel düzende yetiştirmektedir. Çocuğun ardından kadının süreç içindeki anlamı son bulmaktadır (Mulvey, 2014: 28). Böylelikle simgeseli aşamayıp semiyotiğe ulaşamayan, kutsal anneliği içselleştiren ve kız çocuklarını kutsallığın aktarıcısı/ taşıyıcısı pozisyonunda yetiştiren kadınlar; romandaki Van Gogh karakteri tarafından şeytan olarak nitelendirilmektedir (2014: 153). Ali Ferah’a göre bu anneler çoklu manalara erişemediği için “gizli inançsızlar”dır (2014: 155). Bahsi geçen kadınların tavırlarının altında yatan sebep, kadına zarar veren sosyal geleneklere bağlı kalmalarıdır. Ali Ferah’ın annesi, babası tarafından tecavüze uğradığında istismar edilen kızın annesine erkeğin *iktidar sahibi* annesi tarafından söylenen “Bırak, çocuklar eğleniyor. Eğlenirler, eğlenirler, bir bakarsın büyüüp evlenmişler.” (2014: 13) cümleleri, iki an-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

nenin de sessiz kalışı, tecavüz eden ile tecavüze uğrayanın sonrasında evlendirilmesi; kadının kadına uyguladığı şiddetin kanıtlarıdır. İki *sempatik* olmayan anne figürünün çocukları üzerindeki olumsuz etkileri ile özellikle kızları yok etme eğilimleri; anneler ile diğer kadınların eril gardiyanlara dönüştürüldüğünü simgelemektedir (Özen ve Kaya, 2014: 85). Yoğun annelik ideolojisinin onlara dayattığı tekil mevcudiyet şeklinde ısrarcı olan kadınlar, hegemonyanın sürdürülmesini sağlayan etkin katılımcılardır. Ataerkil sisteme direnmeye çalışan Sedef'in tavrı ise anneliği yadsımak değil, Luce Irigaray'ın ifade ettiği haliyle "anneyi aramak"tır. Anneyi katleden sistemde anne, erkeğin imgesel sürecini desteklerken kendi temsiliyeti büsbütün eksik kalır (1985: 31). Annenin katli gibi bir cinayeti saklı tutan dirençler ile gardları görünür kılan Sedef ve diğer kadın karakterler vasıtasıyla kültürel bakımdan ablukaya alınan ve üstü örtülen annelik öne çıkarılmaktadır.

SONUÇ

Cinsiyet farklılıklarını polisiye romanın formülüne dâhil ederek kuralcı bir türü dönüştüren yazar; bunu sosyal hiyerarşileri ortaya koymak, erkek otoritesini doğallaştıran dinamikleri sorgulamak ve kadının gözetim altında tutulan varoluş biçimlerine alternatifler üretmek için yapmaktadır. Örneğin; toplumda kadına empoze edilen geleneksel annelik beklentilerine rağmen Sedef'in anneliğinde *şahsi ret* öne çıkarılır. Evliliğe ve anneliğe mecbur kılınan kadının konumunun adeta onun doğal veya yapısal niteliklerinin bir sonucu gibi kodlanmasının eleştirildiği metinde geleneksel eril normlar geçersiz kılınır. Böylelikle edebiyat aracılığıyla özellikle klasik polisiyede kadına dair ifade edilmesi tabu olan ve görmezden gelinen konular dile getirilerek insanların bahsi geçen konularla yüzleşmesi sağlanır. *Sarmaşık* eseri çerçevesinde yapılan bu çalışmanın esas amacı da yoğun annelik ideolojisi aracılığıyla kadına uygulanan şiddet konusunda farkındalık yaratmak ve literatüre katkı sağlamaktır.

KAYNAKÇA

- Gross, E. (1998). Motherhood in Feminist Theory. *Affilia*, 13(3): 269-272.
- Hays, S. (1996). *The Cultural Contradictions of Motherhood*. New Haven, CT: Yale University Press.
- Irigaray, Luce (1985). *Speculum of the Other Woman*. (G. C. Gill, Çev.). Ithaca: Cornell University Press.
- İşigüzel, Ş. (2014). *Sarmaşık*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Koçkar, A. İ. (2015). Günümüzde Anne Olmak. *Cogito Annelik Özel Sayısı*, 81: 207-218.
- Mulvey, L. (2014). Görsel Zevk ve Anlatı Sineması. *Sanat/ Cinsiyet Sanat Tarihi ve Feminist Eleştiri*. (A. Antmen, Ed.). (E. Soğancılar, A. Antmen, Çev.). İstanbul: İletişim Yayınları: 277-295.
- Ovadia, S., Habip B. (2015). İdeoloji, İnkâr ve Tahrip Olmuş Ara Alanların Üçgeninde Kadınlık ve Annelik. *Cogito Annelik Özel Sayısı*, 81: 117-129.
- Özen, N. Ö., Kaya, M. (2014). Elfriede Jelinek'in *Die Klavierspieler* ve Şebnem İşigüzel'in *Kirpiklerinin Gölgesi* Eserlerinde Anneler, Kızları ve Yokedilen Bedenler. *Diyalog*, 1: 71-86.
- Ruddick, S. (1989). *Maternal Thinking*. Boston: Beacon.
- Ruddick, S. (1996). Thinking Mothers/ Conceiving Birth. D. *Representations of Motherhood*. (Bassin, M. Haney, & M. Mahrer Kaplan Ed.). New Haven, CT: Yale University Press: 29-45.
- Selçuk, B. (2015). Bilge Selçuk ile Söyleşi. *Cogito Annelik Özel Sayısı*, 81: 108-116.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Timurturkan, M. (2019). Anelik, Söylem ve İktidar: Eleştirel Bir Tartışma. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 47(2): 64-78.

Uzogara, E. E. (2015). Perceptions of Motherhood: Differences among Racial Majority and Minority Women. *International Journal of Culture and History*, 1(1): 67-70.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIKTA ŞİDDETE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI (SAĞLIK ÇALIŞANLARI ANKET ÇALIŞMASI)

Meral Tuğba ÇİMŞİR^{1,2}, Muhammet Serhat YILDIZ²

*¹Alaaddin Keykubat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı,
Antalya / Türkiye*

²Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Bölümü, Antalya / Türkiye

Öz: Çalışmada Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Biriminde görev yapan sağlık personelinin Covid-19 salgını döneminde kendilerine yönelik şiddet davranışının karakteristiğini şiddetin türü, şiddeti uygulayan ve maruz kalanın özellikleri açısından salgın öncesi dönemdekilerle karşılaştırarak sonuçları tartışmak amaçlandı. Çalışmada 10 ayrı sorudan oluşan bir anket sağlık çalışanlarına uygulandı. Anket çalışmasının içeriğindeki sorulara EVET/HAYIR şeklinde yanıt vermeleri istendi. Toplam puan hesaplamasında; çalışmaya katılan toplam 50 gönüllüden 26 (%52)'sı 8, 12 (%24)'i 4, 10 (%20)'u 6, 2 (%4)'ü 3 puan vermiştir. Pandemi tüm sağlık çalışanlarında (Doktor, Öğretim Üyesi, Ebe, Hemşire, Tıbbi sekreter ve Temizlik personelinin) şiddete uğramaları açısından ciddi endişe uyandırmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta Şiddet, Pandemi, Covid

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Covid-19'u Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020'de pandemik hastalık olarak ilan edilmiştir. [1], [2] Bu tür pandemiler kişiler ve toplumlar için stres kaynağı oluşturmakta ve özellikle sağlık çalışanlarının sözel, psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalma riskini arttırmaktadır.

AMAÇ

Çalışmada Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Biriminde görev yapan sağlık personelinin Covid-19 salgını döneminde kendilerine yönelik şiddet davranışının karakteristiğini şiddetin türü, şiddeti uygulayan ve maruz kalanın özellikleri açısından salgın öncesi dönemdekilerle karşılaştırarak sonuçları tartışmak amaçlandı.

KAPSAM

Çalışmada 10 ayrı sorudan oluşan bir anket sağlık çalışanlarına uygulandı. Çalışmaya 50 gönüllü dahil edildi. Gönüllüler Kadın Hastalıkları ve Doğum Biriminde çalışan Doktor, Öğretim Üyesi, Ebe, Hemşire, Tıbbi sekreter ve Temizlik personelinin oluşmaktaydı. Anketler Gönüllülere yüzyüze yöntemi ile uygulandı.

Anket çalışmamız aşağıdaki soruları içermekteydi.

COVID-19 pandemi dönemi süresini salgın öncesi dönemle karşılaştırıldığında;

1. Hastalar sağlık personeline daha fazla sözel şiddet uygulamaktadır
2. Hastalar sağlık personeline daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadır
3. Hastalar sağlık personeline daha fazla psikolojik şiddet uygulamaktadır
4. Çalışma ortamında şiddete uğramam açısından endişeliyim.
5. Hastaların poliklinikte muayene sırası beklemeye tahammülü kalmamıştır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

6. Aciliyeti olmayan ameliyatların bir süre ertelenmesi şiddete eğilimi artırmıştır.
7. COVID Pozitif hastalar kendini gizleyerek sağlık personeline karşı şiddet uygulamaktadır.
8. Sağlık kuruluşuna başvuran tüm hasta veya hasta yakınlarının Covid önlemlerine (maske,mesafe) uymamaları sağlık personeline karşı yapılan şiddete bir örnektir.
9. Sağlık çalışanlarının ek ödemelerini eksiksiz ve zamanında almamaları şiddete bir örnek olabilir.
10. Sağlık kurumumuzun tüm birimleri COVID riski taşırken, servislerin COVID ve DİĞER birimler olarak ayrıştırılması şiddete bir örnek olabilir.

YÖNTEM

Anket çalışmasının içeriğindeki sorulara EVET/HAYIR şeklinde yanıt vermeleri istendi. EVET yanıtı 1 puan, HAYIR yanıtı 0 puan olarak değerlendirilerek toplam puan hesaplandı. 10 puan verenler COVID salgınında ileri derecede şiddete maruz kalanları, 0 puan verenler de salgın öncesi ile salgın sürecinde şiddette değişiklik olmadığını tercih edenleri gösteriyordu. Ayrıca sorular kendi içerisinde bağımsız olarak da değerlendirilerek sağlık çalışanlarının maruz kaldığı şiddetin türü, nedeni, uygulayanın veya maruz kalanın özellikleri araştırıldı.

BULGULAR

Toplam puan hesaplamasında; çalışmaya katılan toplam 50 gönüllüden 26 (%52)'si 8, 12 (%24)'i 4, 10 (%20)'u 6, 2 (%4)'ü 3 puan vermiştir. "Çalışma ortamında şiddete uğramam açısından endişeliyim." Sorusuna ankete katılanların %97 si EVET yanıtını verdiler. Fiziksel, sözel veya psikolojik şiddete maruz kalanların sayısı 2 (%4) ile en alt seviyelerde idi.

SONUÇ

Pandemi tüm sağlık çalışanlarında (Doktor, Öğretim Üyesi, Ebe, Hemşire, Tıbbi sekreter ve Temizlik personelinde) şiddete uğramaları açısından ciddi endişe uyandırmıştır. Bu duygusal ve psikolojik açıdan tedirgin durumları, sağlık çalışanlarının bağışıklık sistemini daha da zayıflamasına neden olabilmekte ve enfeksiyonla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Salgın dönemini atlatabilmenin ilk koşulu sağlık çalışanlarının bedensel ve ruhsal sağlığının korunmasıdır.

KAYNAKÇA

Seyed Hosseini E ve diğerleri (2020) The novel coronavirus Disease-2019 (COVID-19): Mechanism of action, detection and recent therapeutic strategies. *Virology*. Dec;551:1-9. doi: 10.1016/j.virol.2020.08.011. Epub 2020 Sep 24. PMID: 33010669; PMCID: PMC7513802.

Adil MT ve diğerleri (2020) SARS-CoV-2 and the pandemic of COVID-19. *Postgrad Med J*. 2021 Feb;97(1144):110-116. doi: 10.1136/postgradmedj-2020-138386. Epub 2020 Aug 11. PMID: 32788312.

PSYCHOLOGICAL VIOLENCE ON YOUTUBE: A CONTENT ANALYSIS OF VIDEOS SHARED ON YOUTUBE REGARDING PSYCHOLOGICAL VIOLENCE

Basar AYRIBAS¹, Emre KÖROĞLU²

¹Kafkas University Department of Psychiatry, Kars / Turkey

²Beykent University Department of Psychiatry & Moodist Psychiatry Hospital, Istanbul / Turkey

Abstract: Aim: In recent years social media became a major medium for medical and psychological information sharing. Among these, Youtube seems to be a subject for content analysis studies in various medical and social fields. This study aimed to evaluate quality and patterns of contents of Youtube videos on psychological violence (PV). Methods: A search on Youtube with the keyword “psikolojik şiddet” (Turkish translation of psychological violence) was conducted and first 200 videos on Youtube default search mode listed. Several features of videos were like source of video, duration, upload time, number of likes and views recorded. Also contents of videos were classified and videos were evaluated according to three quality of content parameters, DISCERN, Global Quality Scale (GSQ) and Journal of American Medical Association (JAMA). Results: A total number of 74 videos were further analyzed after applying the exclusion criteria. Most common source of videos was psychologists (48,6%). Most of the videos (31 of 74 videos – 41,9%) had a primary focus on PV in romantic relationships. Mean DISCERN score was 30,7, mean GSQ score was 2,52 and mean JAMA score was 1,60. Videos from psychologists and psychiatrists had a significantly higher scores on content quality compared to other sources. Conclusion: Although PV seems to be a hot topic in means of Youtube video sharing, contents are relatively low quality compared to videos on other health related subjects. Mental health professionals share videos with more evidence based information. Nevertheless, psychiatrists are under-represented in theme, which is highly related to psychiatry practice

Keywords: Psychological Violence, YouTube, Content Analysis, Mental Health

INTRODUCTION

Psychological violence (PV) is accepted as the most common type of violence many different countries and cultures and apart from the other types of violence, namely physical and sexual violence, psychological violence is mostly underestimated (Dokkedahl et al., 2019). Although various authors or health and justice authorities suggest definitions and criteria to formulize psychological violence, there is not widely accepted one (Follingstad, 2007). Moreover, there is not a consensus also on the proper terminology, as there are other terms to cover the same context with psychological violence such as mental aggression or emotional abuse (Winstok & Sowan-Basheer, 2015). Nevertheless this definition of PV seems to one of the most comprehensive one; “intentional use of power including threat of physical force, against another person or group that can result in harm to physical, mental, spiritual, moral or social development and it includes verbal abuse, bullying/mobbing, harassment and threats.”(Fallahi Khoshknab et al., 2015). The another aspect of PV is the type of aggression. Researchers define various types of PV, mostly based on the relationship between the aggressor and the victim. Common types of PV includes; intimate partner violence, PV in adult-child relationships, peer relationships – bullying, PV in relationships of trust and authority – mobbing (*Psychological Abuse: A Discussion Paper - Canada.Ca*, n.d.). However research on PV mostly focuses on two types of PV, intimate partner violence (IPV) and mobbing. Both these types are studied extensively and it is repeatedly shown that PV is associated with various mental health issues including depression, post-traumatic stress disorder and suicidality (Al-Modallal, 2012; Dokkedahl et al., 2019).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

One of the most popular social media tools, YouTube became a major medium in means of transmission of various educational materials including health education (Hasamnis & Patil, 2019). There are several research papers on content analysis of YouTube videos on different health related subjects. Thus, YouTube is regarded as a research tool since several years (Konijn et al., 2013). Although a wide range of health related topics covered in YouTube content analysis researches, psychiatric or psychological themes are not represented in this research area (Madathil et al., 2015). Specifically PV or any type of PV seems to be not a subjects of YouTube content analysis study. But PV on YouTube is mostly covered as a medium of violence, as studies show that YouTube can be used as a tool to conduct PV in various contexts (Stephenson et al., 2018). Relatedly among with other social media platforms, YouTube seems to promote various types of violence and it is regarded as a potential risk of abuse (Jordan et al., 2020). Studies also reveal reflections of sexism on YouTube, as it is shown that female youtubers are becoming subject of more negative comments when they share videos on feminism or female sexuality. In contrast, social media can also be used to detect consequences of PV in various contexts, researchers are able to detect psychiatric outcomes of domestic violence on social media posts of victims and can be a useful tool in means of mental health screening (Liu et al., 2018).

One of the few studies on the mental health topics covering of YouTube videos, Devendorf et al. showed that most of the YouTube videos on depression were uploaded by non-professional users, as only 9% of them were from mental health workers or mental health organizations (Devendorf et al., 2020). Thus, the researchers suggest that YouTube may help to decrease stigma against mental health issues and may serve as a productive tool to improve mental health literacy. However it is a well-known phenomenon that YouTube can also promote unscientific medical information and therefore more representation of healthcare professionals are critically important (Madathil et al., 2015). As it is previously proven that various types of media campaigns contribute to increase public awareness and decrease de-stigmatization in various health related topics, YouTube can be also a medium for better education and awareness about this devastating problem of PV (Randolph & Viswanath, 2004).

AIM

The current study aims to analyze YouTube video contents in means of scientific accuracy and educational convenience regarding psychological violence. With this aim it is intended to present an insight to the professionals and public on the potential use of YouTube as a reliable source of information, which victims of PV can reach accurate content and means of help seeking. Moreover it is also purposed to identify the sources of videos and to profile types of professional or non-professional types of representations on YouTube.

SCOPE

The scope of the current study consisted of YouTube videos on psychological violence uploaded in Turkish language. Videos in another language, irrelevant content or advertisements are excluded from the analyses. Videos were classified according to various parameters and analyzed in means of content accuracy and quality.

METHOD

A search on www.youtube.com with the keyword “psikolojik şiddet” (Turkish translation of psychological violence) was conducted in 02.01.2020 and first 200 videos on Youtube default search mode listed. Prior

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

to YouTube search all web-browser history were deleted to minimize the effects of personalized search algorithm. Videos are analyzed in default order to exclude irrelevant videos. Exclusion criteria were advertisements, videos in any language other than Turkish, duplicate videos, videos have title related to PV but have irrelevant content (mostly advertisements) and videos without audio were excluded. Several features of videos like source of video, duration, upload time, number of likes and views were recorded. Also Video Power Index (VPI) was calculated for each video as previously used in similar studies with this formula; number of likes / number of dislikes added by number of likes x 100. Moreover, contents of videos were classified and videos were evaluated according to three quality of content parameters, DISCERN, Global Quality Scale (GSQ) and Journal of American Medical Association (JAMA). All videos were analyzed by two psychiatrists independently and both evaluations are discussed further.

DISCERN is a research tool to quantify quality of content in various materials like videos, guidelines, educational materials. It consists of 15 questions in 3 different sections; reliability, quality of information about treatment options and general quality of information. Each item can be scored between 1 to 5 and an overall total score between 15 – 75 is possible.

JAMA scoring specifically developed to evaluate health care information in various internet sources. There are four categories with one item on each and items are scored with 0 or 1. The categories are named as authorship, attribution, disclosure and currency. Maximal and minimal scores are between 4 and 0 respectively.

GQS is also a productive and widely used tool to evaluate videos from various sources. GSQ consists of 5 items and every item can be scored 0 or 1. All items focus on both video features like flow and quality and quality and accuracy of information. Scores vary between 0 and 5.

The Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 22.00 version (SPSS inc. Chicago, IL) was used to analyze gathered data. To analyze the normal distribution of the data Shapiro-Wilk test were performed, when relevant. To compare non-parametric variables Mann-Whitney-U test and to compare parametric variables Independent Samples T-Test were used. Normally distributed data were analyzed with Pearson's Correlation test, otherwise Spearman's test was performed.

RESULTS

After the exclusion criteria data from a total number of 74 videos are included in the study and analyzed further.

The sources of videos distributed as following; 36 (48.6%) videos were from psychologists, 17 (23.0%) were from independent users, 8 (10.8%) were from victims of PV, 6 (8.1%) were from members of legal system, i.e. attorneys, 4 (5.4%) were from physicians – all were psychiatrists-. There were also 1 video from government authorities, 1 video from general press and 1 video from non-governmental organizations.

Females consisted the main narrator of 43 of 74 videos (58.1%), males consisted of 23 (31.1%) and 8 videos had multiple narrators or non-relevant to attribute a sex to the narrator like enactments.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Table 1. Content and Source Parameter of Videos	
Source of Video	Number - Percentage
Psychologists	36 – 48.6%
Independent Users	17 – 23.0%
Victims	8 – 10.8%
Members of Legal System	6 – 8.1%
Physicians	4 – 5.4%
Types of PV	
Intimate Relationships	31 – 41.9%
Non-specified	25 – 33.8%
Mobbing	9 – 12.2%
PV in Family	5 – 6.7%
PV against Children	4 – 5.4%
PV: psychological violence	

Videos were also categorized according to their topic of interest. Videos of PV in romantic/intimate relationships consisted of 31 of 74 videos (41.9%), number of non-specified general videos were 25 (33.8%), number of videos on mobbing or PV in work environment were 9 (12.2%). Number of videos on PV in family relationships were 5 and PV against children were 4.

Further, 70 videos were descriptive type of source, as typically a narrator tries to explain various aspects of PV. In contrast 4 videos were enactments and uses a scenario to demonstrate examples of PV, with or without a narrator.

Analyzed videos had a mean duration of 16.01 (\pm 19.82) minutes, mean days since upload 628.36 days (\pm 631.40), mean number of likes 2231.92 (\pm 9312.03), mean number of dislikes 58.97 (\pm 344.12). Mean number of comments per video was 304.87 (\pm 1169.02) and mean number of views was 78238.5 (\pm 417074.32). Mean VPI score was 89.01 (\pm 27.07).

In means of quality, videos had 30.17 (\pm 11.86) as mean DISCERN score, 1.60 (\pm 1.05) as mean JAMA score and 2.51 (\pm 1.37) as mean GSQ score.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Table 2. Parameters of Video Features				
Video Feature	Mean	SD	Min.	Max
Mean Duration	16.01	19.82	0.53	85.17
Mean Days Since Upload	628.36	631.40	6	2579
Mean Number of Likes	2231.92	9312.03	0	56000
Mean Number of Dislikes	58.97	344.12	0	2900
Mean Number of Comments	304.87	1169.02	0	6389
Mean Number of Views	78238.2	417074.32	1	3432584
Mean VPI score	89.01	27.07	0	100
PV: psychological violence, SD: Standard Deviation. , Min: Minimum , Max: Maximum				

Table 3. Comparison of Content Quality Between MHW vs Non-MHW				
	MHW	Non-MHW	p	df
DISCERN- Total	36.75 (±11.80)	22.44 (±5.70)	<0.00	58.18
DISCERN- Reliability	23.82(±7.80)	14.26(±4.76)	<0.00	65.80
DISCERN- QT	12.92(±4.98)	8.23(±1.47)	<0.00	58.18
DISCERN- General	3.42(±1.08)	1.58(±0.82)	<0.00	71.12
JAMA	2.15(±0.89)	0.971.67(±0.86)	<0.00	70.63
GSQ	3.221.67(±1.16)	1.67(±1.12)	<0.00	70.87
MHW: Mental Health Worker, JAMA: Journal of American Medical Association, GSQ: General Score of Quality,				
DISCERN QT: DICERN Quality of Treatment				

We also categorized source of videos as mental health care workers, psychologists and physicians, and non-mental health care workers as other sources. Although two groups did not differ in parameters related to video features like duration, number of likes and dislikes or number of views, difference between groups in all parameters regarding video content quality were highly significant, as shown in table 3.

DISCUSSION

The findings from the current study reveals several insights on the potential use of YouTube as an information source in PV. First issue to discuss is the source of information of the videos. In our sample, psychologists seem to be the main source of information on PV. It is a relatively well-predicted result, as psychologists are the first subject for victims of PV in means of help seeking or guidance (Lelaurain et al.,

2017). In contrast several related information sources are underrepresented in YouTube videos on PV. Although legal issues are primarily important in PV, members of law enforcements or attorneys are relatively underrepresented as a source of information in YouTube and the existing videos from these group are mostly recordings from seminars or lectures (Schindeler & Reynald, 2017). Similarly our results indicate that official authorities as well as non-governmental organizations are also significantly underrepresented in this highly sensitive theme. Moreover, similar studies suggest that both physicians and patients/victims are well represented in such health-related topics on YouTube. Nevertheless it is not the case in PV, as only a few videos are available from physicians or victims of PV. This findings must be discussed in light of the video feature results in our sample, as various parameters like number of views, duration of videos and number of comments are similar with other studies on contents of health-related videos (Ozsoy-Unubol & Alanbay-Yagci, 2020). Therefore it may be suggested that although videos on PV are relatively popular on YouTube, there is a serious unequal distribution of video sources and authorships of content. This problem may cause an unilateral evaluation of PV, as only psychological aspects are available as information rather than legal, narrative or medical aspects.

The other finding deserves to be discussed is the objective measurements of quality of the content of PV videos on YouTube. Our findings indicate that there is a highly significant difference between the videos from mental health workers and other sources of information in means of DISCERN, JAMA and GSQ scores. This finding is in line with the literature, as it is a well-replicated finding in the literature that professional videos have better content qualities. Although DISCERN and JAMA scoring systems have been subject to various criticisms, they are widely used in similar studies and seen as a valuable tool to analyze video contents (Azer, 2020). This finding must be also discussed in light of the result, that videos from non-mental health workers in our sample consisted mostly from victims and independent non-professional sources like mainstream YouTubers. Therefore we believe that among with the public education, education of YouTube content creators other than mental health professionals is also important and this approach is already discussed for other health subjects (Lo et al., 2010).

Overall we believe that findings from the current study show that although PV is a popular subject in YouTube, videos from different information sources and high quality videos are vitally important. With a more professional and more accurate / scientific video content presentation, YouTube may be a useful source to increase public awareness on PV, a very delicate and overlooked subject. We also believe that a better presentation of videos regarding PV on YouTube may help to victims of PV suffering from mental health issues to seek and find proper help.

Main limitation of our study in the language of content, as we analyzed videos only in Turkish language. This may limit generalization of our findings. The other limitation is that two evaluating authors are members of mental health profession, i.e. psychiatrists and therefore specific contents from other professional sources like members of legal system and attorneys may be overlooked and therefore coded as lower quality content than their actual quality and accuracy. The other limitation of study is the conceptual issues regarding PV, as there are various terms used in exchange with PV and therefore videos using other nomenclature may be excluded from the current study (Winstok & Sowan-Basheer, 2015).

REFERENCES

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Al-Modallal, H. (2012). Psychological partner violence and women's vulnerability to depression, stress, and anxiety. *International Journal of Mental Health Nursing*, 21(6), 560–566. <https://doi.org/10.1111/j.1447-0349.2012.00826.x>
- Azer, S. A. (2020). Are DISCERN and JAMA Suitable Instruments for Assessing YouTube Videos on Thyroid Cancer? Methodological Concerns. *Journal of Cancer Education*, 35(6), 1267–1277. <https://doi.org/10.1007/s13187-020-01763-9>
- Devendorf, A., Bender, A., & Rottenberg, J. (2020). Depression presentations, stigma, and mental health literacy: A critical review and YouTube content analysis. In *Clinical Psychology Review* (Vol. 78, p. 101843). Elsevier Inc. <https://doi.org/10.1016/j.cpr.2020.101843>
- Dokkedahl, S., Kok, R. N., Murphy, S., Kristensen, T. R., Bech-Hansen, D., & Elklit, A. (2019). The psychological subtype of intimate partner violence and its effect on mental health: Protocol for a systematic review and meta-analysis. In *Systematic Reviews* (Vol. 8, Issue 1, p. 198). BioMed Central Ltd. <https://doi.org/10.1186/s13643-019-1118-1>
- Fallahi Khoshknab, M., Oskouie, F., Najafi, F., Ghazanfari, N., Tamizi, Z., & Ahmadvand, H. (2015). Psychological violence in the health care settings in iran: a cross-sectional study. *Nursing and Midwifery Studies*, 4(1), e24320. <https://doi.org/10.17795/nmsjournal24320>
- Follingstad, D. R. (2007). Rethinking current approaches to psychological abuse: Conceptual and methodological issues. In *Aggression and Violent Behavior* (Vol. 12, Issue 4, pp. 439–458). Pergamon. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2006.07.004>
- Hasamnis, A., & Patil, S. (2019). YouTube as a tool for health education. In *Journal of Education and Health Promotion* (Vol. 8, Issue 1). Wolters Kluwer Medknow Publications. https://doi.org/10.4103/jehp.jehp_150_19
- Jordan, L., Kalin, J., & Dabrowski, C. (2020). Characteristics of gun advertisements on social media: Systematic search and content analysis of twitter and YouTube posts. *Journal of Medical Internet Research*, 22(3), e15736. <https://doi.org/10.2196/15736>
- Konijn, E. A., Veldhuis, J., & Plaisier, X. S. (2013). YouTube as a Research Tool: Three Approaches. *Cyberpsychology, Behavior, and Social Networking*, 16(9), 695–701. <https://doi.org/10.1089/cyber.2012.0357>
- Lelaurain, S., Graziani, P., & Monaco, G. Lo. (2017). Intimate partner violence and help-seeking: A systematic review and social psychological tracks for future research. In *European Psychologist* (Vol. 22, Issue 4, pp. 263–281). Hogrefe Publishing GmbH. <https://doi.org/10.1027/1016-9040/a000304>
- Liu, M., Xue, J., Zhao, N., Wang, X., Jiao, D., & Zhu, T. (2018). Using Social Media to Explore the Consequences of Domestic Violence on Mental Health. *Journal of Interpersonal Violence*, 886260518757756. <https://doi.org/10.1177/0886260518757756>
- Lo, A. S., Esser, M. J., & Gordon, K. E. (2010). YouTube: A gauge of public perception and awareness surrounding epilepsy. *Epilepsy and Behavior*, 17(4), 541–545. <https://doi.org/10.1016/j.yebeh.2010.02.004>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Madathil, K. C., Rivera-Rodriguez, A. J., Greenstein, J. S., & Gramopadhye, A. K. (2015). Healthcare information on YouTube: A systematic review. In *Health Informatics Journal* (Vol. 21, Issue 3, pp. 173–194). SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.1177/1460458213512220>
- Ozsoy-Unubol, T., & Alanbay-Yagci, E. (2020). YouTube as a source of information on fibromyalgia. *International Journal of Rheumatic Diseases*, 24(2), 1756-185X.14043. <https://doi.org/10.1111/1756-185X.14043>
- Psychological Abuse: A Discussion Paper - Canada.ca.* (n.d.). Retrieved January 30, 2021, from <https://www.canada.ca/en/public-health/services/health-promotion/stop-family-violence/prevention-resource-centre/family-violence/psychological-abuse-discussion-paper.html>
- Randolph, W., & Viswanath, K. (2004). Lessons Learned from Public Health Mass Media Campaigns: Marketing Health in a Crowded Media World. *Annual Review of Public Health*, 25(1), 419–437. <https://doi.org/10.1146/annurev.publhealth.25.101802.123046>
- Schindeler, E., & Reynald, D. M. (2017). What is the evidence? Preventing psychological violence in the workplace. In *Aggression and Violent Behavior* (Vol. 36, pp. 25–33). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.07.004>
- Stephenson, V. L., Wickham, B. M., & Capezza, N. M. (2018). Psychological Abuse in the Context of Social Media. *Violence and Gender*, 5(3), 129–134. <https://doi.org/10.1089/vio.2017.0061>
- Winstok, Z., & Sowan-Basheer, W. (2015). Does psychological violence contribute to partner violence research? A historical, conceptual and critical review. In *Aggression and Violent Behavior* (Vol. 21, pp. 5–16). Elsevier Ltd. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2015.01.003>

ÇOCUK GELİŞİMCİ ADAYLARININ ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARI

Burcu COŞANAY GÜLEY¹, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ², Oğuz EMRE²

¹Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Muş / Türkiye

²İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Malatya / Türkiye

Öz: Eğitim, sağlık, sosyal alanlarda çalışabilen çocuk gelişimciler mezun olduklarında Sağlık, İçişleri, Adalet, Millî Eğitim, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda istihdam olanağı bulabilmektedir. Çocuk Gelişimciler, çocuğun gelişimini takip ederek gelişimsel gerilikleri tespit edip önleme, bireylerin ihtiyaçlarını belirleyerek destekleyici programlar hazırlayıp sunma, 0-18 yaş arasındaki çocukların gelişimini bütüncül olarak değerlendirme konularında önemli bir role sahiptir. Bu gelişim alanlarından biri de cinsel gelişimdir. Cinsel gelişimin sosyal, biyolojik ve psikolojik yanlarının olduğu ve söz konusu etkenlerden dolayı tamamlanamaması durumunda çocuğun bir yetişkin-ergen-başka bir çocuk tarafından her türlü cinsel eyleme maruz bırakılması cinsel istismarın önemli göstergesidir. Çocuklar için örseleyici bir durum olan cinsel istismarın çocuk gelişiminde önemli bir role sahip olan çocuk gelişimciler tarafından tespiti ve bildirilmesi, müdahale çalışmalarının başlatılabilmesi, psikolojik yıkımların önüne geçilebilmesi gereklidir. Bu nedenle, araştırmada çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı hakkındaki görüşlerinin ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi tekniği kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini bir Üniversitenin Çocuk Gelişimi Programında öğrenim görmekte olan on beş öğrenci oluşturmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilerek içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırma sonucunda, katılımcıların çocuğun cinsel istismara en çok maruz kalma yaşı, cinsel istismara maruz kalma şekilleri, bu çocuklarda görülen belirtiler, iyileştirilme süreçlerinin nasıl gerçekleştirildiği, hangi nedenlerle gizli tutulmaya çalışıldığı, mağdur çocukların hangi durumlarda hangi kurumlara yönlendirilebileceği, ailenin bu süreçte verebileceği tepkiler ve buna karşı önlemler, sosyal desteğin kullanımı, istismarın nesiller arasındaki aktarımı konularına ilişkin görüşler belirlenmiştir. Görüşler doğrultusunda çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim ihtiyaçları tespit edilecektir. Sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Gelişimci, Cinsel İstismar, Çocuk, Görüşme, Eğitim

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Geçmişten günümüze çocuklara yönelik istismarların (cinsel, duygusal ya da fiziksel istismarlar) her toplumda yaşandığı bilinmektedir. Gelişmiş ülkelere oranla son yıllarda ülkemizde çocuğa yönelik ihmal ve istismarların yoğun bir şekilde yaşandığı gözlenmektedir. Bu nedenle özellikle son zamanlarda çocuklara yönelik ihmal ve istismara dikkat çekmek ve bu konuda farkındalık yaratmak için yapılan çalışmaların arttığı görülmektedir.

Alanyazına bakıldığında çocuk istismarı ile ilgili birçok tanıma rastlamak mümkündür. En genel tanım ise Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün yaptığı tanımdır. WHO, çocuk istismarını 0-18 yaşları arasında olan bireylere zarar veren, sömürülmeleri için yapılan ve duygusal, sosyal, fiziksel gelişimlerini olumsuz etkileyen tüm davranışlar olarak belirtmektedir (WHO, 2014). Çocuğun ihmal ve istismarı fiziksel, duygusal, ekonomik ve cinsel olmak üzere dört grupta incelenmektedir. Bir yetişkin tarafından on sekiz yaşından küçük çocukların kaza dışı olarak sağlığına zarar verecek ölçüde fiziksel hasara neden olan uygulamaları fiziksel istismar olarak adlandırılmaktadır. Fiziksel istismar vücutta meydana gelen zedelenmeler, yaralar,

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

morarmalar, yanıklar, kemiklerin kırılması gibi belirtilere neden olduğu için belirlenmesi en kolay istismar türüdür. Duygusal istismar ise çocukların çevresinde yer alan yetişkinler tarafından reddedilmesi, aşağılanması, alay edilmesi, küçük düşürülmesi gibi çocuğun kişiliğini zedeleyici davranışlarda bulunulmasıdır. Toplum içerisinde en yaygın istismar türü olan duygusal istismar belirlenmesi en zor istismar türüdür. Çocuğun haklarını ihlal eden, gelişimini engelleyen ve eğitimden uzaklaşmasına neden olan ekonomik istismar çocuğun düşük ücretli iş gücü olarak farklı işlerde çalıştırılması ya da çalışması olarak tanımlanmaktadır (Kırbaç, 2017; Saltalı, 2015).

Cinsel istismar kavramını ise Daro (2010), çocuğun zihinsel, duygusal ve fiziksel gelişimi itibariyle anlam veremeyeceği, kendi rızası olmadan ilişkiye ikna edilmesi ya da zorla cinsel şiddete dâhil edilmesi olarak tanımlamıştır. Yetişkinin cinsel doyum sağlamak için çocuğu kullanması ve ona yakınlaşması ise çocuğa yönelik cinsel istismar olarak adlandırılmaktadır. Cinsel istismara uğrayan mağdur ve istismarcı kadın ya da erkek olabilmektedir. İstismarcının erkek, istismar mağdurunun ise kadın olduğu durum en sık karşılaşılan durumdur. Toplumda istismarcının daha çok yabancı olduğuna ilişkin görüşler hâkim olsa da aksine istismarcı genellikle ailece düzenli görüşülen, tanıdık, ailenin ve çocuğun güvendiği kişidir (Yiğit, 2008). Çocuğun istismarına neden olan etkenler iç ve dış stres faktörleri olarak sınıflandırılmaktadır. Ebeveynlerden birinin kaybı, boşanma, ebeveynlerin kişilik özellikleri, ebeveynlerin farklı illerde çalışması nedeniyle parçalanmış aileler, anne babanın ilgisizliği ve yoksunluğu iç stres faktörleri olarak belirtilirken; ekonomik, sosyal ve toplumsal yoksunluğun sonucunda ailede meydana gelen sıkıntılar da dış stres faktörleri olarak belirtilmektedir (Bahar, Savaş ve Bahar, 2009; Saltalı, 2015; Yalçın, Koçak ve Duman, 2014).

Çocuk istismarı, çok eski zamanlardan itibaren görülen bir sorun olmasına rağmen istismar durumlarının çok azı bildirilmiş ve saptanmıştır. Bunun en büyük nedenleri ise çocuğun ebeveynlerinin bilgi düzeylerinin düşük olması, çocukla çalışan bireylerin bu konudaki eğitim eksikliği, belirtilerin neler olduğuna dair bilgi düzeylerinin yeterli olmaması, istismarın tespiti ve vaka bildiriminin nasıl yapılacağına yönelik toplum içindeki bireylerin yeterli bilince sahip olmaması gösterilmektedir (Üstündağ, Şenol ve Mağden, 2015).

Eğitim, sağlık, sosyal alanlarda çalışabilen çocuk gelişimciler mezun olduklarında Sağlık, İçişleri, Adalet, Milli Eğitim, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda istihdam olanağı bulabilmektedir. Çocuk Gelişimciler, çocuğun gelişimini takip ederek gelişimsel gerilikleri tespit edip önleme, bireylerin ihtiyaçlarını belirleyerek destekleyici programlar hazırlayıp sunma, 0-18 yaş arasındaki çocukların gelişimini bütüncül olarak değerlendirme konularında önemli bir role sahiptir. Bu gelişim alanlarından biri de cinsel gelişimdir. Cinsel gelişimin sosyal, biyolojik ve psikolojik yanlarının olduğu ve söz konusu etkenlerden dolayı tamamlanamaması durumunda çocuğun bir yetişkin-ergen-başka bir çocuk tarafından her türlü cinsel eyleme maruz bırakılması cinsel istismarın önemli göstergesidir. Çocuklar için örseleyici bir durum olan cinsel istismarın çocuk gelişiminde önemli bir role sahip olan çocuk gelişimciler tarafından tespiti ve bildirilmesi, müdahale çalışmalarının başlatılabilmesi, psikolojik yıkımların önüne geçilebilmesi açısından oldukça önemlidir.

AMAÇ

Bu çalışmada, çocuk gelişimci adaylarının görüşlerine göre çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı hakkındaki görüşlerinin ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

KAPSAM

Araştırmacılar tarafından gerçekleştirilen bu çalışmadan elde edilecek sonuçların çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı hakkındaki görüşlerini ve eğitim ihtiyaçlarını yansıtacağı düşünülmektedir. Araştırma çocuk gelişimci adaylarının görüşlerini yansıttığı için özgün bir çalışmadır. Araştırmanın kapsamı çocuk cinsel istismarına ilişkin çocuk gelişimci adaylarının görüşlerinin incelenmesi olarak tanımlanmıştır.

YÖNTEM

Çocuklarla çalışan gruplar içerisinde en önemli paydalardan birini oluşturan çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı hakkındaki görüşlerinin ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, nitel araştırma desenlerinden olan fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır. Fenomenolojik desen, Creswell'e (2014) göre, bireylerin bir kavram ile ilgili sahip oldukları bilgilerin ya da yaşadıkları tecrübelerin anlamını tanımlayan bir desendir. Bir üniversitenin çocuk gelişimi programında eğitim gören öğrencilerin evreni oluşturduğu çalışmada çocuk cinsel istismarına yönelik eğitim ihtiyaçlarını belirlemek üzere amaçlı örnekleme yoluyla ulaşılan on beş kız ve birinci sınıf öğrencisi çocuk gelişimci adayıyla her biri 5'er katılımcı ve bir yardımcıdan oluşan üç farklı odak grup görüşmesi yapılmıştır. Görüşmelerden her biri 70-80 dakika arası sürmüştür. Ocak - Şubat 2021 tarihleri arasında gerçekleşen odak grup görüşmelerine bir üniversitenin çocuk gelişimi programında eğitim gören öğrencilere ulaşılarak çalışma hakkında bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmaya gönüllü olan on iki çocuk gelişimci adayıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Pandemi nedeniyle online ortamda yapılan odak grup görüşmeleri, katılımcılardan izin alınarak kayıt altına alınmıştır. Kayıt altına alınan görüşmeler araştırmacılar tarafından yazıya geçirilmiştir. Yazılı dokümanlar daha sonra araştırmacılar tarafından okunarak içerik analizi yapılmış açık kodlama işleminin ardından tema ve alt temalar belirlenmiştir. Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliği ise ayrıntılı betimleme, akış şeması, uzman incelemesi ve ayrıntılı alıntılar yapma yolu ile sağlanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, çocuk gelişimci adaylarının konuya ilişkin odak grup görüşmelerinden elde edilen görüşleri değerlendirilip analiz edilerek bulgular tablolar halinde sunulmuştur. Katılımcı çocuk gelişimci adaylarının görüşleri gizlilik esasına dayanarak K1, K2, K3...K14 şeklinde kodlanarak belirtilmiştir.

Elde edilen bulgular neticesinde çocukların cinsel istismara uğrama yaşları, çocukların cinsel istismara maruz kalma şekilleri, cinsel istismara maruz kalan çocuklarda görülen belirtiler, iyileştirilme süreçleri, cinsel istismara maruz kalan çocukların gizlenme nedenleri, cinsel istismar mağduru çocukların yönlendirileceği kurumlar ve cinsel istismara maruz kalan çocuğu olan ailenin verebileceği tepkiler olmak üzere yedi tema belirlenmiştir. Kodlamalar neticesinde temalara ait alt temalar tablolarda belirtilmiştir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 1. Çocukların Cinsel İstismara Uğrama Yaşları

Çocukların cinsel istismara uğrama yaşları temasına ait alt temalar	f	%
6-12 yaş	8	53.3
4-6 yaş	4	26.6
14-18 yaş	2	13.3
0-6 yaş	1	6.6
TOPLAM	15	100

Tablo 1 incelendiğinde çocuk gelişimci adaylarının yarısından fazlasının (%53.3) 6-12 yaşları arasında bulunan çocukların cinsel istismara maruz kalma durumunun daha yüksek olduğunu belirtirken sadece 1 çocuk gelişimci adayı 0-6 yaşlar arasındaki çocukların cinsel istismara uğrayacağını belirtmiştir. Çocuk gelişimci adaylarının çocuğun cinsel istismara uğrama yaşına ilişkin görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

K3: “Bence 4-6 yaşta cinsel istismara uğrarlar çünkü çocuk bu yaşta zaten her şeyi bilmiyor istismarcı eğer çocuğu tehdit ederse de çocuk zaten kimseye bir şey diyemez.”

K8: “6-12 yaş dilimi en çok istismarın yaşandığı yaştır.”

K1: “0-6 yaş çocuklarda daha çok görülür. Nedeni ise çocuğun kendisini koruyamaması ya da istismarın ne olduğunu bilmemesi buna tepki vermemesidir.”

Tablo 2. Çocukların Cinsel İstismara Maruz Kalma Şekilleri

Çocukların cinsel istismara maruz kalma şekilleri temasına ait alt temalar	f	%
Genital bölgelere dokunma	10	66.6
Zorla öpme	5	33.3
Cinsel içerikli filmler izletme	4	26.6
Cinsel birleşme	4	26.6
Röntgencilik	3	20
TOPLAM	15	100

Tablo 2 incelendiğinde çocuk gelişimci adaylarının %66.6'lık diliminin çocukların en fazla genital bölgelere dokunma şeklinde cinsel istismara maruz kaldığını belirtirken katılımcıların %20'sinin çocukların röntgencilik ile cinsel istismara maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Katılımcıların çocukların cinsel istismara maruz kalma şekillerine ilişkin birden fazla görüş bildirdiği de görülmektedir. Çocuk gelişimci adaylarının çocukların cinsel istismara maruz kalma şekillerine ilişkin görüşlerinden bazılarını aşağıda yer verilmiştir:

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

K2: “Cinsel birleşme, cinsel bölgelere dokunma, çocuğu zorla öpme.”

K4: “Özel bölgeler dokunma, öpme, röntgencilik çocukların en fazla maruz kaldığı cinsel istismar şeklidir bence.”

K10: “İstismarcılar çocukları taciz eder, onlara zorla, cinsel içerikli filmler izletirler, genital bölgelerine dokunurlar ve onlarla zorla cinsel birliktelik yaşarlar.”

Tablo 3. Cinsel İstismara Maruz Kalan Çocuklarda Görülen Belirtiler

Cinsel istismara maruz kalan çocuklarda görülen belirtiler temasına ait alt temalar	f	%
İçe kapanıklık	13	86.6
Çekingenlik	10	66.6
Vücutta morluklar, şişlikler ve yaralanmaların olması	7	46.6
Yalan söyleme	5	33.3
Yemek yeme ve uyku düzeninin bozulması	3	20
Saldırgan davranışların görülmesi	2	13.3
TOPLAM	15	100

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların %86.6’sının cinsel istismara maruz kalan çocuklarda içe kapanıklık görüldüğünü ifade ederken %13.3’ünün cinsel istismar mağduru çocuklarda saldırgan davranışların gözlemleneceğini belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

K14: “Çocuğun içe kapanma, sıklıkla yalan söyleme, vücutta fark edilen yaralar, morluklar ve şişliklerin görülmesi gibi belirtiler görülür.”

K6: “İçe kapanırlar, çekingen davranırlar, uyku uyuyamazlar.”

K12: “Çocukta içe kapanma, değişen duygu durumları, çekingenlik, vücutta açıklanamayan yaraların kızarıkların olması.”

Tablo 4. Cinsel İstismara Maruz Kalan Çocukların İyileştirilmesi

Cinsel istismara maruz kalan çocukların iyileştirilmesi temasına ait alt temalar	f	%
Psikolojik destek sağlanmalı	15	100
Güven verici bir şekilde çocukla konuşulmalı	8	53.3
Çocuk koruma birimlerine yönlendirme	6	40
Çocuğa özel bakım sunmak	5	33.3
Aile desteği sunulmalı	2	13.3
TOPLAM	15	100

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 4'e bakıldığında cinsel istismara maruz kalan çocukların iyileştirilmesi sürecinde katılımcıların tamamının psikolojik destek alması gerektiğini belirttiği görülürken, iki katılımcının bu çocuklara aile desteği sağlanması gerektiğini ifade ettikleri belirlenmiştir. Katılımcıların birden fazla yanıt verdiği görülmektedir. Çocuk gelişimci adaylarının görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

K15: "Psikologla görüşürülmeliler."

K5: "Çocuk ailesi tarafından gözlenmeli aile her zaman çocuğa bakım ve destek sağlamalıdır."

Tablo 5. Cinsel İstismara Maruz Kalan Çocukların Gizlenme Nedenleri

Cinsel istismara maruz kalan çocukların gizlenme nedenleri temasına ait alt temalar	f	%
Çocuğun etiketlenmesi	12	80
Ailenin olumsuz etkilenmesi	9	60
Mağdurun suçlanması	8	53.3
Toplumun bilinçsizliği	8	53.3
Dışlanma korkusu	6	40
TOPLAM	15	100

Tablo 5'te cinsel istismara maruz kalan çocukların gizlenme nedenleri temasına ait alt temalara bakıldığında katılımcıların %80'i cinsel istismara maruz kalan çocukların toplumda etiketleneceği için bu durumun gizlendiğini belirtmişlerdir. Çocuk gelişimci adaylarının %40'ının ise dışlanma korkusundan dolayı bu durumu gizlediği ifade edilmiştir. Katılımcıların birden fazla neden belirttiği görülürken görüşlerinden bazılarına aşağıda yer verilmiştir:

K7: "Ülkemiz bu konuda cahil bir ülke olduğu için çocuğun istismara uğradığı her yerde söylerler bu nedenle söylenmemeli hem de aile herkesin aşağılayacağını düşünür, toplum mağduru dışlayabilir özellikle toplumun çocuğa bakış açısı değişeceği için gizlenir."

K13: "Yaşanılan bu olumsuz durumdan ötürü aile utanır, ailede huzursuzluk olur, çocuk kendini suçlar, aile ve toplum bilinçsizse çocuğu suçlarlar."

Tablo 6. Cinsel İstismar Mağduru Çocukların Yönlendirileceği Kurumlar

Cinsel istismar mağduru çocukların yönlendirileceği kurumlar temasına ait alt temalar	f	%
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü	14	93.3
Çocuk koruma birimleri	11	73.3
Psikologlar	10	66.6
Alo 183	4	26.6
ÇİM (Çocuk İzlem Merkezi)	2	13.3
TOPLAM	15	100

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 6'ya bakıldığında çocuk gelişimci adaylarının %93.3'ünün mağdur çocukların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü'ne yönlendirmeleri gerektiğini ifade ettikleri görülürken %13.3'ünün mağdur çocukların Çocuk İzlem Merkezi'ne yönlendirilmesi gerektiğini belirttikleri görülmektedir. Katılımcıların çocukları yönlendirmek için birden fazla kurumu belirttiği saptanırken görüşlerden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

K15: “Aile, çalışma ve sosyal hizmetlere yönlendirilerek çocuklara psikolojik ve sosyal destek verilir.”

K9: “Çocuk izlem merkezleri, aile, çalışma ve sosyal hizmetler müdürlüğüne yönlendirilmeliler ve ALO 183 aranmalı.”

Tablo 7. Cinsel İstismara Maruz Kalan Çocuğu Olan Ailenin Verebileceği Tepkiler

Alt tema	f	%
Öfke	13	86.6
Üzüntü	13	86.6
Çocuğu suçlama	11	73.3
Saldırganlık	7	46.6
Çocuğa destek olma	3	20
TOPLAM	15	100

Tablo 7 incelendiğinde çocuk gelişimci adaylarının %86.6'sının ailelerde en fazla öfke ve üzüntü görüleceğini belirtirken, katılımcıların %20'sinin ailelerin çocuğa destek olacaklarını ifade ettikleri görülmektedir. Çocuk gelişimci adaylarının ailelerin vereceği tepkilere yönelik birden fazla görüş bildirdiği belirlenmekle birlikte çocuğun cinsel istismara uğrama yaşına ilişkin görüşlerinden bazılarında aşağıda yer verilmiştir:

K1: “Aile bu durumdan dolayı öfkeli ve hüznüdür. Duygusal olarak yıkaktırlar.”

K7: “Maalesef ki çoğu bölgede bu durum sanki çocuğu suçuymuş gibi davranılıyor ve aile içinde çocuğa öfkeli davranılıyor, çocuk dışlanıyor. Toplum çocuğa kötü davrandığı için aile de çocuğa kötü davranıyor. Bazı bölgelerde ise istismara maruz kalan çocuklara aile ve toplum destek oluyor çocuğun iyileşmesi için elinde geleni yapıyorlar.”

SONUÇ

Araştırmadan elde edilen sonuçlara bakıldığında çocuk gelişimci adaylarının çocuğun cinsel istismara uğrama yaşlarını genellikle çocukların en savunmasız ve kendini ifade etmede yetersiz olduğu yaş grubunu belirttiği görülmektedir. Çocukların daha çok genital bölgelerine dokunma, taciz, cinsel içerikli film izleme gibi istismar şekillerine maruz kaldığı belirtilirken cinsel içerikli konuşma ile ilgili bir şeklin katılımcılar tarafından belirtilmediği görülmektedir.

Katılımcıların cinsel istismar mağduru çocuklarda görülen belirtilerle ilgili görüşlerine bakıldığında daha çok duygusal belirtileri ifade ettikleri görülürken gelişimsel anlamda gerilikler (regresyon), cinsel içerikli oyunlar oynama, gelişimine uygun olmayan cinsel durumlardan bahsetme gibi belirtilerin ifade edilmediği de görülmektedir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Cinsel istismar vakalarının gizlenmesinin nedenlerinin ise çocuk ve ailenin toplumsal açıdan olumsuz durumlarla karşılaşmaması, çocuğun geleceğinin bu durumdan etkilenmemesi, toplumun bilinçsizliği ve bundan dolayı mağdur çocukların suçlanması olduğu çalışmadan çıkan sonuçlardandır.

Cinsel istismar mağduru çocukların yönlendirilmesi gereken kurumlarda ilk olarak neredeyse tüm katılımcılar tarafından Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Müdürlüğü belirtilmiş daha sonra çocuk koruma birimleri, psikologlar ve ALO 183 hattının ifade edildiği görülmektedir. Sonuçlara bakıldığında katılımcıların istismar mağduru çocukların yönlendirileceği kurumlar konusunda yeterli bilgi düzeyine sahip olmadığı söylenebilir.

Katılımcıların cinsel istismar mağduru çocuğa sahip ailelerin daha çok duygusal tepkiler verdiğini bununla birlikte davranışsal tepkilerinde ailelerde gözlemlenebilecek durumlar olduğu ve ailelerin çocuğa destek olacağını belirten katılımcıların oldukça az sayıda olduğu görülmektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar neticesinde çocuk gelişimci adaylarının çocuğun cinsel istismarına ilişkin bilgi düzeylerinin çocuklarla çalışacak profesyonellerin sahip olması gereken bilgi düzeyine göre düşük olduğu belirlenmiştir. Cinsel istismara uğrayan çocukların tespit edilmesi, iyileştirilme süreci ve en önemlisi yönlendirilmesine ilişkin bilgilerinin yetersiz olmasından dolayı çocuklara gerektiği ölçüde destek olamayacakları düşünülmektedir. Bunun katılımcıların birinci sınıf öğrencileri olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Cinsel istismar şekilleri, cinsel istismarın çocuklarda bıraktığı etkiler, ailenin bu süreçte çocuğa nasıl destek olacağına ilişkin bilgiler, istismar şüphesi bulunan çocukla yapılacak görüşmelerde dikkat edilecek noktalar, istismar şüphesi olan çocukların yönlendirilmesi gereken kurumlara ilişkin bilgilerin bulunduğu eğitimler çocukla çalışan her meslek grubuna detaylı bir şekilde verilmeli bunun yanında ailelerinde bu konuda eğitim almaları sağlanmalıdır. Özellikle en savunmasız yaş grubunun yer aldığı erken çocukluk döneminde çocuklara iyi dokunuş ve kötü dokunuşla ilgili eğitimler verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Bahar, G., Savaş, H. A. & Bahar, A. (2009). Çocuk İstismarı ve İhmal: Bir Gözden Geçirme. *Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi*, 4 (12).
- Creswell, J. W. (2014). Nitel, nicel araştırma deseni ve karma yöntem yaklaşımları (Çev. SB Demir). Ankara: Eğiten Kitap.
- Daro, D. (2010). World Perspectives on child abuse. *International Society for Prevention of Child Abuse and Neglect* (8), 242.
- Kırbaç, E. (2017). Çocuk İstismarı ve İhmalinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Saltalı, N.D. (2015). Çocuk istismarı ve ihmal. İçinde: Doğru, S.Y. (editör). *Çocuk Hakları ve Koruma*, 3. Baskı. Ankara, Eğiten Kitap Yayıncılık.
- Üstündağ, A., Şenol, F. & Mağden, D. (2015). Ebeveynler çocuk istismarına yönelik bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve bilinçlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi* 1(2), 212-227.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

WHO. (2014). Dünya Sağlık Örgütü. <http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/cocuk-istismariraporu-tr.pdf>

Yalçın, H. Koçak, N. & Duman, G. (2014). Anne Babaların Çocuk İstismarıyla İlgili Tutumlarının İncelenmesi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 16 (Özel Sayı I), 137-14.

Yiğit, R. (2008). Çocukların Cinsel İstismarı ve Ensest. *İnternet Tıp Dergisi*, 1(3), 90- 100.

ANNELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ

Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ¹, Burcu COŞANAY GÜLEY², Oğuz EMRE¹, Miraç KAYIKÇI¹

¹İnönü Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Malatya / Türkiye

²Muş Alparslan Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri MYO, Muş / Türkiye

Öz: Çocuğun yakın çevresini oluşturan önemli yapılardan biri olan aile içerisinde şiddete uğramak, şiddet uygulamak veya şiddete şahit olmak, çocuklarda istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Fiziksel veya psikolojik açıdan karşdakine zarar vermenin çocukların davranışlarına etki ettiği bilinmektedir. Aile içerisinde ebeveynlerin birbirlerine veya çocuğa şiddet uygulaması çocuğun riskli davranışlarını artırabildiğinden, ergenlerin kendilerine daha yakın hissettikleri ve riskli davranışlarına ilişkin problemleri ile ilgili anneleri ile daha fazla paylaşımda bulunmak istemeleri annelerin aile içi şiddet ile ilgili farkındalıklarının belirlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle araştırmada annelerin aile içi şiddet farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya 75 anne dâhil edilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilen, Öz-yürek ve Kurnaz (2019) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 20 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Verileri analiz etmek için SPSS 23 programı kullanılmıştır. Sonuçta, aile içi şiddetin tanımlanması, sonuçları, kabullenilmesi, normalleştirilmesi alt boyut puanları ile toplam puana ilişkin annelerin farkındalıkları belirlenmiştir. Tanımlanma puanının yüksekliği, annelerin şiddeti doğru tanımladıklarını göstermektedir. Sonuçlar puanının yüksek olması, annelerin şiddetin sonucunu kavrayabildikleri şeklinde yorumlanmaktadır. Kabullenme puanının yüksekliği annelerin aile içi şiddeti kabullenmediğini, normalleşme boyutunun puanındaki yükseklik ise annelerin aile içi şiddeti normalleştirmediklerini belirtmektedir. Ölçeğin toplam puanına göre değerlendirmede puan yükseldikçe annelerin aile içi şiddete ilişkin farkındalık düzeyinin de yüksek olduğunu göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Anne, Aile, Şiddet, Farkındalık

GİRİŞ ve KURAMSAL ÇERÇEVE

Dünya Sağlık Örgütü (WHO)'nün tanımına göre şiddet bir gruba veya kişiye yönelik bilinçli ve kasıtlı olarak uygulanan fiziksel güç, tehlike, tehdit neticesinde bu güne maruz kalan grup veya kişinin psikolojik hasar, yaralanma, zedelenme ve ölüm olasılığı olarak tanımlanmaktadır (WHO, 2002). Enerjinin negatif kullanılmasını şiddet olarak tanımlayan Dewey (1981) şiddetin doğuştan gelen bir dürtü olmadığını belirtmektedir. Taşdemir-Afşar (2015) ise doğanın bir ürünü olan şiddetin tarih, dil, kültür ve düşünmenin bir ürünü olarak ortaya çıktığını belirtmektedir. Birçok farklı tanımı yapılan şiddet, genel olarak bireye psikolojik ve fiziksel zarar veren eylemleri belirtmektedir (Özerkmen, 2012). Toplumlarda en fazla karşılaşılan şiddet türü ise aile içi şiddet olarak karşımıza çıkmaktadır (Uyaroğlu, Lok ve Lok, 2021).

Toplumun en küçük ve en önemli birimini oluşturan ailenin birçok işlevinin olmasının yanında olumsuz bir durumda birçok riski de barındırdığı bilinmektedir. Aile içerisindeki iletişim sorunları, maddi problemler, ailede birinin kronik hastalığa sahip olması, ailedeki bireylerden birinin bağımlılık durumu ve şiddet bu riskler içerisinde sayılabilmektedir. Bu riskler içerisinde şiddet sadece ailesel değil toplumsal bir problemdir. Aile içerisinde bireylerin birbirine bağırma, aşağılama, azarlama, hakaret gibi duygusal şiddet görülebilirken yaralama, fiziksel zarar verme, dövme, sakat bırakma hatta öldürmeye kadar varan fiziksel şiddet de görülmektedir. Belirlenmesi ve gözlenmesi en kolay şiddet türü fiziksel şiddet olarak belirtilirken belirlenmesi en zor şiddet türü ise bireyi psikolojik açıdan olumsuz etkileyen duygusal şiddettir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Aile biriminde yer alan koca, çocuk, ebeveyn, kardeş gibi bireylerin aile içindeki diğer bireylere yönelik gerçekleştirdikleri şiddet durumu aile içi şiddet olarak adlandırılmaktadır. Mağdur ve suçlu arasında evlilik ya da kan bağı sonucu oluşmuş akrabalık bağı vardır. Geçmişten günümüze farklı toplumlarda farklı yaklaşımlarla değerlendirilen aile içi şiddet geleneksel toplumlarda normal ve olağan kabul edilmekte bu nedenle kapalı kapılar ardında aile içi şiddet artarak devam etmektedir. Aile içindeki şiddetin nedeni, türü ya da sıklığı ne olursa olsun mağdurları ve tanıkları olumsuz etkilediği de bilinmektedir (Humphreys ve ark. 2010; Preidt 2006, Wijma ve ark. 2007).

Çocuğun yakın çevresini oluşturan önemli yapılardan biri olan aile içerisinde şiddete uğramak, şiddet uygulamak veya şiddete şahit olmak, çocuklarda istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Fiziksel veya psikolojik açıdan karşdakine zarar vermenin çocukların davranışlarına etki ettiği bilinmektedir. Aile içerisinde ebeveynlerin birbirlerine veya çocuğa şiddet uygulaması çocuğun riskli davranışlarını artırabildiğinden, ergenlerin kendilerine daha yakın hissettikleri ve riskli davranışlarına ilişkin problemleri ile ilgili anneleri ile daha fazla paylaşımda bulunmak istemeleri annelerin aile içi şiddet ile ilgili farkındalıklarının belirlenmesi ihtiyacını doğurmuştur.

AMAÇ

Bu araştırmanın amacı, annelerin aile içi şiddet farkındalıklarının belirlenmesi ve farklı değişkenler açısından incelenmesidir.

KAPSAM

Araştırmanın evrenini Muş ilindeki anneler oluştururken evren içerisinde araştırmaya katılmaya gönüllü olan 75 anne çalışmanın örneklemini oluşturmaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma, annelerin aile içi şiddet farkındalıklarını çeşitli değişkenler açısından inceleyebilmek amacıyla betimleyici modelde planlanan bir çalışmadır. Araştırma verilerini toplamak için Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilen, Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından geçerlik güvenirlik çalışması yapılan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 20 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Araştırma verileri pandemi nedeniyle online olarak toplanmıştır. Verileri analiz etmek için SPSS 23 programı kullanılmıştır. Araştırmanın örneklem grubuna ait demografik verilerinin değerlendirilmesinde sayı ve yüzde dağılımları, sosyo demografik özellikler ve aile içi şiddet farkındalık ölçeği arasındaki ilişkiyi değerlendirmek için Kruskal Wallis ve Mann Whitney U analizi testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmadan elde edilen bulgulara bu bölümde yer verilmiştir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 1. Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği Bulguları

Değişken	Ort.	SS	Min	Max
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	6,21	2,17	5,00	15,00
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	5,60	1,09	5,00	9,00
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	17,54	2,21	15,00	24,00
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	15,96	1,32	15,00	20,00
Toplam Puan	45,32	4,50	40,00	59,00

Aile İçi Şiddet Farkındalığı ölçeğinin tanımlayıcı analiz bulguları Tablo 1’de görülmektedir. Bu bulgulara göre toplam puan ortalamasının $45,32 \pm 4,50$ olduğu, en yüksek ortalamaya sahip boyutun aile içi şiddetin kabullenilmesi ($17,54 \pm 2,21$) olduğu ve en düşük ortalamaya sahip boyutun aile içi şiddetin sonuçları ($5,60 \pm 1,09$) olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların Bireysel Özelliklerine İlişkin Fark Analizi Bulguları

Tablo 2. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Yaş	N	Ort	SS	X ²	p
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	20-25	5	5,40	0,54	7,050	0,316
	26-30	11	5,36	0,67		
	31-35	19	5,89	1,37		
	36-40	11	6,18	2,13		
	41-45	7	5,42	0,78		
	46-50	8	7,75	3,99		
	51 ve üzeri	14	7,14	2,76		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	20-25	5	5,40	0,89	9,496	0,148
	26-30	11	5,00	0,00		
	31-35	19	5,42	0,96		
	36-40	11	6,18	1,40		
	41-45	7	5,71	1,25		
	46-50	8	5,75	1,48		

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

	51 ve üzeri	14	5,78	1,05		
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	20-25	5	17,20	1,09	6,108	0,411
	26-30	11	17,90	3,41		
	31-35	19	17,63	2,47		
	36-40	11	16,45	1,03		
	41-45	7	17,14	1,95		
	46-50	8	17,25	1,66		
	51 ve üzeri	14	18,50	1,95		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	20-25	5	15,20	0,44	6,560	0,363
	26-30	11	15,63	1,20		
	31-35	19	15,89	1,10		
	36-40	11	16,09	1,64		
	41-45	7	15,57	0,53		
	46-50	8	15,75	1,16		
	51 ve üzeri	14	16,78	1,76		
Toplam Puan	20-25	5	43,20	2,16	8,888	0,180
	26-30	11	43,90	4,15		
	31-35	19	44,84	4,05		
	36-40	11	44,90	3,26		
	41-45	7	43,85	3,43		
	46-50	8	46,50	7,05		
	51 ve üzeri	14	48,21	4,75		

Araştırmaya katılanların yaş gruplarına göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 2’de sunulmuştur. Bu bulgulara göre katılımcıların yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 3. Katılımcıların Eğitim Durumlarına Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Eğitimi Durumu	N	Ort	SS	X ²	P
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Okuryazar değil	14	8,00	3,76	13,359	0,064
	Okuryazar	2	6,50	2,12		
	İlkokul	11	6,45	2,20		
	Ortaokul	5	5,60	0,89		
	Lise	11	6,45	1,57		
	Önlisans	13	5,61	0,76		
	Lisans	18	5,16	0,38		
	Lisansüstü	1	5,00			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Okuryazar değil	14	5,78	1,36	8,013	0,331
	Okuryazar	2	5,00	0,00		
	İlkokul	11	5,81	0,87		
	Ortaokul	5	5,00	0,00		
	Lise	11	5,90	1,37		
	Önlisans	13	5,30	0,75		
	Lisans	18	5,55	1,19		
	Lisansüstü	1	6,00			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	Okuryazar değil	14	18,14	1,79	6,386	0,495
	Okuryazar	2	18,00	4,24		
	İlkokul	11	17,63	1,62		
	Ortaokul	5	17,40	2,70		
	Lise	11	17,63	1,91		
	Önlisans	13	17,76	2,52		
	Lisans	18	16,88	2,65		
	Lisansüstü	1	16,00			
	Okuryazar değil	14	16,71	1,72	12,829	0,076

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Okuryazar	2	16,50	2,12		
	İlkokul	11	16,00	1,41		
	Ortaokul	5	16,40	1,140		
	Lise	11	16,09	1,22		
	Önlisans	13	15,76	1,16		
	Lisans	18	15,27	0,82		
	Lisansüstü	1	15,00			
Toplam Puan	Okuryazar değil	14	48,64	6,04	13,422	0,062
	Okuryazar	2	46,00	8,48		
	İlkokul	11	45,90	3,85		
	Ortaokul	5	44,40	3,20		
	Lise	11	46,09	3,85		
	Önlisans	13	44,46	3,30		
	Lisans	18	42,88	3,32		
	Lisansüstü	1	42,00			

Araştırmaya katılanların eğitim durumlarına göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 3’de sunulmuştur. Bu bulgulara katılımcıların eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p>0,05$).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 4. Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Çalışma Durumu	n	Ort	SS	U	P
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Çalışıyorum	27	5,6296	1,07946	524,000	0,130
	Çalışmıyorum	48	6,5417	2,54289		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Çalışıyorum	27	5,5926	1,11835	633,000	0,834
	Çalışmıyorum	48	5,6042	1,08647		
Aile İçi Şiddetin Kullanılması	Çalışıyorum	27	17,5185	2,63658	596,000	0,558
	Çalışmıyorum	48	17,5625	1,97760		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Çalışıyorum	27	15,6667	1,00000	551,500	0,239
	Çalışmıyorum	48	16,1250	1,46774		
Toplam Puan	Çalışıyorum	27	44,4074	3,96387	535,500	0,212
	Çalışmıyorum	48	45,8333	4,74603		

Araştırmaya katılanların çalışma durumuna göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testine ilişkin analiz bulguları Tablo 4’de sunulmuştur. Bu bulgulara göre katılımcıların çalışma durumuna göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunamamıştır ($p>0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların Evlilik Sürelerine Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Evlilik Süresi	N	Ort	SS	X ²	p	Anlamlı Fark
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	1-5 yıl ¹	22	5,77	1,19	12,536	0,129	-
	6-10 yıl ²	12	5,16	0,38			
	11-15 yıl ³	8	5,75	1,16			
	16-20 yıl ⁴	5	6,00	1,00			
	21-25 yıl ⁵	5	6,40	3,13			
	26-30 yıl ⁶	9	7,11	2,47			
	31-35 yıl ⁷	8	7,62	3,54			
	36-40 yıl ⁸	3	9,33	5,13			
	41 ve üzeri ⁹	3	5,33	0,57			
	1-5 yıl ¹	22	5,77	1,30	9,683	0,288	-

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Aile İçi Şiddetin Sonuçları	6-10 yıl ²	12	5,08	0,28			
	11-15 yıl ³	8	5,25	0,70			
	16-20 yıl ⁴	5	6,40	1,34			
	21-25 yıl ⁵	5	5,60	0,89			
	26-30 yıl ⁶	9	5,44	0,88			
	31-35 yıl ⁷	8	5,87	1,12			
	36-40 yıl ⁸	3	6,33	2,30			
	41 ve üzeri ⁹	3	5,00	0,00			
Aile İçi Şiddetin Kabullenilmesi	1-5 yıl ¹	22	17,90	2,58	9,184	0,327	-
	6-10 yıl ²	12	16,50	2,23			
	11-15 yıl ³	8	17,50	2,39			
	16-20 yıl ⁴	5	17,00	2,34			
	21-25 yıl ⁵	5	17,20	1,48			
	26-30 yıl ⁶	9	17,77	2,22			
	31-35 yıl ⁷	8	17,50	1,85			
	36-40 yıl ⁸	3	18,00	1,00			
	41 ve üzeri ⁹	3	19,66	0,57			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	1-5 yıl ¹	22	15,77	1,15	16,005	0,042	2<9
	6-10 yıl ²	12	15,08	0,28			
	11-15 yıl ³	8	16,37	1,50			
	16-20 yıl ⁴	5	15,60	0,54			
	21-25 yıl ⁵	5	16,40	1,67			
	26-30 yıl ⁶	9	16,11	1,26			
	31-35 yıl ⁷	8	16,12	1,80			
	36-40 yıl ⁸	3	16,33	1,52			
	41 ve üzeri ⁹	3	18,33	1,15			
	1-5 yıl ¹	22	45,22	3,71	14,840	0,062	-
	6-10 yıl ²	12	41,83	2,24			
	11-15 yıl ³	8	44,87	3,39			

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Toplam Puan	16-20 yıl ⁴	5	45,00	4,35			
	21-25 yıl ⁵	5	45,60	5,12			
	26-30 yıl ⁶	9	46,44	4,87			
	31-35 yıl ⁷	8	47,12	6,42			
	36-40 yıl ⁸	3	50,00	8,18			
	41 ve üzeri ⁹	3	48,33	1,15			

Araştırmaya katılanların evlilik sürelerine göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur. Bu bulgulara göre “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” boyutunda katılımcıların evlilik sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testleri sonucunda Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi boyutunda “41 yıl ve üzeri” grubundaki (Ort:18,33±1,15) katılımcıların ortalamasının “6-10 yıl” grubundaki (Ort:15,08±0,28) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 6. Katılımcıların Aile Tiplerine Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Aile Tipi	n	Ort	SS	U	P
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	Çekirdek aile	57	5,70	1,16	313,500	0,006
	Geniş aile	18	7,83	3,51		
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	Çekirdek aile	57	5,63	1,09	475,000	0,551
	Geniş aile	18	5,50	1,09		
Aile İçi Şiddetin Kabbullenilmesi	Çekirdek aile	57	17,31	2,15	379,500	0,091
	Geniş aile	18	18,27	2,32		
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	Çekirdek aile	57	15,77	1,29	319,000	0,008
	Geniş aile	18	16,55	1,29		
Toplam Puan	Çekirdek aile	57	44,42	3,52	324,000	0,018
	Geniş aile	18	48,16	6,01		

Araştırmaya katılanların aile tiplerine göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Mann Whitney U testine ilişkin analiz bulguları Tablo 6’da sunulmuştur. Bu bulgulara göre katılımcıların aile tiplerine göre “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması”, “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” boyutlarında ve “Toplam Puan” da istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testleri sonucunda;

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- ✓ “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” boyutunda “Geniş Aile” grubundaki (Ort:7,83±3,51) katılımcıların ortalamasının “Çekirdek Aile” grubundaki (Ort:5,70±1,16) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu,
- ✓ “Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi” boyutunda “Geniş Aile” grubundaki (Ort:16,55±1,29) katılımcıların ortalamasının “Çekirdek Aile” grubundaki (Ort:15,77±1,29) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu,
- ✓ “Toplam Puan” da “Geniş Aile” grubundaki (Ort:48,16±6,01) katılımcıların ortalamasının “Çekirdek Aile” grubundaki (Ort:44,42±3,52) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7. Katılımcıların Çocuk Sayılarına Göre Farklılık Analiz Bulguları

	Çocuk Sayısı	N	Ort	SS	X ²	p	Anlamlı Fark
Aile İçi Şiddetin Tanımlanması	1 ¹	26	5,46	0,76	13,540	0,004	3<4
	2 ²	17	5,82	1,38			1<4
	3 ³	5	5,00	0,00			
	4 ve üzeri ⁴	27	7,40	3,04			
Aile İçi Şiddetin Sonuçları	1 ¹	26	5,42	0,90	3,320	0,345	-
	2 ²	17	5,82	1,38			
	3 ³	5	5,00	0,00			
	4 ve üzeri ⁴	27	5,74	1,12			
Aile İçi Şiddetin Kabul edilmesi	1 ¹	26	17,50	2,43	6,209	0,102	-
	2 ²	17	16,94	2,33			
	3 ³	5	16,60	1,81			
	4 ve üzeri ⁴	27	18,14	1,91			
Aile İçi Şiddetin Normalleştirilmesi	1 ¹	26	15,69	1,01	6,272	0,099	-
	2 ²	17	15,76	1,30			
	3 ³	5	15,20	0,44			
	4 ve üzeri ⁴	27	16,48	1,57			
Toplam Puan	1 ¹	26	44,07	3,22	13,141	0,004	3<4
	2 ²	17	44,35	4,07			1<4
	3 ³	5	41,80	2,16			
	4 ve üzeri ⁴	27	47,77	5,10			

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Araştırmaya katılanların çocuk sayılarına göre Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği ve alt boyutlarında farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan Kruskal Wallis testi analiz sonuçları Tablo 7’de sunulmuştur. Bu bulgulara göre “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” boyutu ile “Toplam Puan”da katılımcıların çocuk sayılarına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur ($p < 0,05$). Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için yapılan çoklu karşılaştırma testleri sonucunda;

- ✓ “Aile İçi Şiddetin Tanımlanması” boyutunda “4 ve üzeri” grubundaki (Ort:7,40±3,04) katılımcıların ortalamasının “3” grubundaki (Ort:5,00±0,00) ve “1” grubundaki (Ort:5,46±0,76) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu,
- ✓ “Toplam Puan” da “4 ve üzeri” grubundaki (Ort:47,77±5,10) katılımcıların ortalamasının “3” grubundaki (Ort:41,80±2,16) ve “1” grubundaki (Ort:44,07±3,22) katılımcıların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür.

SONUÇ

Araştırma sonucunda, araştırmaya katılan annelerin aile içi şiddet farkındalıklarının yüksek olduğu, annelerin genelinde aile içi şiddeti kabul etmediği görülürken, ölçek alt boyutlarından aile içi şiddetin sonuçları yani aile içi şiddetin sonuçlarını kavrama konusunda en düşük ortalamaya sahip oldukları belirlenmiştir. Bu bağlamda içinde bulunduğumuz dönemde geleneksel düşüncelerin yerini modern düşüncelerin aldığı söylenebilir. Annelerin şiddeti meşru görmediği görülmektedir. Uyaroğlu ve arkadaşlarının (2021), üniversite öğrencileri ile yaptığı çalışmanın sonucunda da aile içi şiddet farkındalıklarının yüksek olduğu belirlenmiştir.

Annelerin aile içi şiddeti tanımlamalarının, aile içi şiddetin sonuçlarını kavrama, aile içi şiddetin kabullenilmemesi ve normalleştirilmemesi gerektiğine ilişkin farkındalıklarının annelerin yaşına, eğitim düzeyine ve çalışma durumuna göre farklılık göstermediği belirlenmiştir. Aile içi şiddete ilişkin yapılan çalışmalarda ise eğitim düzeyi arttıkça aile içi şiddete ilişkin farkındalıkların arttığı belirlenmiştir (Altıntop ve Adana, 2019; Hussain ve diğerleri, 2017). Araştırmayla ters düşen bu sonuçların çalışma grubunda yer alan birey sayısının az olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Aile içi şiddetin normalleştirilmesi alt boyutunda katılımcıların evlilik sürelerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmuştur. Evlilik sürenin 41 ve üzeri olan annelerin 6-10 yıl arası evlilik süresi olan annelere göre aile içi şiddeti normalleştirilmeme farkındalıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların aile tiplerine göre ise geniş aile tipine sahip annelerin çekirdek aile tipinde bulunan annelere göre aile içi şiddeti tanımlama, aile içi şiddeti normalleştirilmeme ve aile içi şiddet farkındalıklarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Annelerin çocuk sayısına göre ise 4 ve üzeri çocuğa sahip annelerin şiddetin tanımını 1 ve 3 çocuğa sahip annelere göre daha iyi yaptığı ve aile içi şiddeti yorumlama hukuki ve bilimsel alanlarda kendisinden beklenen tutum ve davranışlara uygun düşüncelere sahip olduklarına ulaşılmıştır.

Şiddetin tanımı, türleri, şiddet mağduru olma durumunda başvurulacak yerler, şiddetin normalleştirilmemesi gerektiği, şiddetin sonuçlarının ne olacağı konusunda bilinç kazandırmak ve şiddet farkındalıklarının artmasını sağlamak için toplum içerisinde yer alan her bireye bu konularda eğitim verilmesi gerekmektedir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Eğitimin her kademesine yerleştirilmesi gereken bu konular gelecek nesillerin şiddeti meşrulaştırma durumlarının önüne geçecektir ayrıca bu konuda halkın bilinçlendirilmesi neticesinde şiddet durumlarının gün geçtikçe azalacağı öngörülmektedir.

KAYNAKÇA

- Altıntop, Ö. & Adana, F. (2019). Yeni Evli Çiftlerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 268-276.
- Humphreys, J., Cooper, B. A. & Miaskowski, C. (2010). Differences in depression, posttraumatic disorder, and lifetime trauma exposure in formerly abused women with mild versus moderate to severe chronic pain. *Journal of Interpersonal Violence*, 25(12), 2316-2338.
- Hussain, S., Usman, M., Sabir, M., Zakar, R. & Usman, A. (2017). Prevalence of spousal violence and associated risk factors: facts from Pakistan demographics and health survey 2012–13. *Journal of family violence*, 32(7), 711- 719
- Özerkmen, N. (2012). Toplumsal bir olgu olarak şiddet. *Akademik Bakış Dergisi*, 28, 1-19.
- Özyürek, A. & Kurnaz, F. B. (2019). Aile İçi Şiddet Farkındalığı Ölçeği: Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Kalem Uluslararası Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 9 (1) 227-250.
- Preidt, R. (2006). *Domestic violence takes heavy toll on women*. Medline Plus: Health Day. Scout News.
- Şahin, N. ve Dişsiz, M. (2009). Sağlık çalışanlarında aile içi şiddete yönelik tutum ölçeği geliştirme çalışması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 263-274.
- Taşdemir Afşar, S. (2015). Türkiye’de şiddetin “kadın yüzü”. *Sosyoloji Konferansları*, 52(2), 715-753.
- Uyaroğlu, A.K., Lok, N. & Lok, S. (2021). Evaluation Of a Sports Center Registered To Individuals Of Domestic Violence Awareness. *Science, Movement and Health* 21(1), 10-14.
- Wijma, K., Samelius, L., Wingren, G. & Wijma, B. (2007). The association between ill-health and abuse: A crosssectional population based study. *Scandinavian Journal of Psychology*, 48, 567-575.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

KADIN SPORCULARIN MARUZ KALDIKLARI CİNSEL İSTİSMAR VE TACİZ OLAYLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hayrettin GÜMÜŞDAĞ¹, Mehmet AYDOĞAN²

¹*Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Türkiye / Yozgat*

²*Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Türkiye / Ankara*

Öz: Bu araştırmanın amacı; kadın sporcuların spor hayatlarında karşılaştıkları cinsel istismar ve taciz durumlarının belirlenmesidir. Günümüzde, spor alanında göze çarpan en büyük sorunların başında kadın sporcuların maruz kaldıkları cinsel taciz ve istismar olayları gelmektedir. Cinsel taciz ve istismar sebebiyle birçok kadın sporcu, sporu bırakmakta, sosyal, psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kanunların ve sporla ilgili birimlerin yeterince kadın sporculara güven vermemesi sebebiyle, kadın sporcuların birçoğu maruz kaldığı cinsel taciz ve istismar vakalarından dolayı şikayetini ilgili mercilere bildirememekte, paylaşmamaktadır. Bu çalışmada kadın sporcuların yaşadıkları cinsel taciz ve istismar olayları ile ilgili literatür taranmış, derlenmiş ve kadın sporcuya uygulanan cinsel taciz ve istismar vakaları ile ilgili durum belirtilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Sporcu, Cinsel Taciz, İstismar, Şiddet

GİRİŞ

Son yıllarda dünyada ve Türkiye'de cinsel taciz en güncel konulardan biri olarak görülmektedir. Hayatın her alanında her anında karşılaşılabilen ve bireyin tanıdığı ya da tanımadığı bir şahıs tarafından taciz edilmesi can sıkıcı bir durum iken, aynı işyerini paylaştığı iş arkadaşları ve yöneticisi tarafından taciz edilmesi, daha can sıkıcı bir durum olarak göze çarpmaktadır (Güven, 1997).

İki cinsiyetin rollerinde farklılık olmaması, bireylerin cinsiyete bakılmaksızın psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu olması için uygun, tatmin edici ve kendi kendini gerçekleştiren cinsiyet rollerini benimsemek gerekir. Cinsel taciz vakalarında toplumsal cinsiyet eşitliği kavramında yaygın bir kafa karışıklığı vardır. Cinsel taciz, toplumda yasal, sosyal, politik ve ekonomik eşitliğin sağlanması gibi fırsatları kısıtlar ve azaltır. Bu unsur, cinsel tacizin önemli bir sosyal mekanizma olduğunu, karşı cinsle karşılaştırıldığında cinsel tacizi ikinci sırada tuttuğunu göstermektedir (Düzkan, 1997).

Cinsel tacize maruz kalanlar genellikle kadınlardır. Cinsel taciz, medeni durumu, yaşları, geçmişi, fiziksel görünüşü ya da mesleki konumu önemli olmaksızın bütün kadınları etkiler. Yapılan araştırmalar cinsel tacize maruz kalma bakımından yüksek risk taşıyan grupları 30 yaşın altında ve bekar genç kadınlar, dullar, boşanmış veya ayrı yaşayan kadınlar, özellikle bakımıyla yükümlü olduğu yakınları olanlar olarak ortaya koymuştur (Morewitz, 1996).

Cinsel istismar, cinsel haz ya da ekonomik menfaat elde etmek için çocuğa temas etmeyi, söz veya fiil ile sarkıntılığı, reşit olmayan biriyle cinsel münasebette bulunmayı, çocuğu pornografik olarak görüntülemeyi, teşhiri, ensest ilişkiyi ve diğer cinsel olarak sömürücü davranışları içermektedir. (USDHHS, 2008).

Cinsel istismar açık, aleni ya da gizli bir şekilde gerçekleşebilir. Sözlü, temasla ve davranışlarla cinsel istismar meydana gelebilmektedir. Her yerde ve her konumda karşılaşılabilen bir istismar olması cinsel istismara karşı önlemler alınmasının zorluğunu göstermektedir. Cinsel istismar yabancı şahıslardan geldiğinde, kısmen tanıdık kişilerden gelmesine oranla daha kolay başa çıkılır olmaktadır. Kurbanın ve failin birbirini

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

tanıdığı durumlarda, toplumsal kodlar sebebiyle buna karşı koyabilmek, mücadele edebilmek ve bunu engelleyebilmek daha büyük zorluklarla karşılaşılabilir (Morewitz, 1996).

Cinsel taciz ve istismar, spor alanında karşılaşılan önemli sorunlardan biridir. Uluslararası Olimpiyat Komitesi Sağlık Komisyonunun düzenlemelerine göre, ülkelerin sporcuların sağlığını iyileştirme ve koruma yükümlülüğü vardır ve her sporcu güvenli bir ortamda egzersiz yapma hakkına sahiptir. Sporcular ancak bu şekilde performanslarını en üst düzeye çıkarabilirler. Yapılan bir araştırmaya göre cinsel taciz ve istismar, bireyleri güvenli bir ortamda egzersiz yapmaya tehdit eden ana faktörlerdir. Olimpiyat Komitesine göre bu tür eylemlere dünyanın her ülkesinde rastlanmaktadır. Sporcular ciddi şekilde yaralanmakta, spor organizasyonları yasal ve mali yaptırımlarla karşılaşmakta ve toplum önünde aşağılanmaktadır (David, 2005).

Celia ve arkadaşları 1992 ve 2006 yılları arasında haberlere konu olmuş 372 sporda cinsel taciz ve istismar vakasını incelemiş, bu olaylardan 152 tanesinin değerlendirildiği araştırmasında tacizlerin büyük bir kısmını antrenörler, öğretmen ve eğitimcilerin oluşturduğu ortaya çıkmıştır. Tacizcilerin %29'unun evli olduğu belirtilmiştir. Olayların 108 tanesi kız, 45 tanesi erkek, 6 tanesi ise ikisi birden sporcuya karşı işlenmiştir. Erkeklerin yaşları 11-17 arasındaki kızların yaşları ise 9-21 arasındadır. Araştırmada birden çok defa tacizde bulunan antrenörlerin kurbanlarından en küçüğü 5 yaşında olarak tespit edilmiştir (Celia and Darren, 2011).

Değirmenci T. Yapmış olduğu bir çalışmada, kız öğrencilerin %25,5'inin en az bir kez öğrenim elemanlarınca cinsel tacize uğradığı belirlemiştir. Taciz şekillerinin, istenmeyen cinsel ilgi boyutundaki rahatsız edici bakışlar, müstehcen fıkra anlatma, ısrarla çıkma teklifi olduğunu saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu toplumsal ilişkilerin zarar görmesinden ve kendilerinin suçlanacağı korkusuyla öğretim elemanlarından şikâyetçi olmazken, % 2 'si ise şikâyet olduğunu ortaya çıkartmıştır (Değirmenci ve Celep, 2005).

Gündüz N. ve arkadaşlarının yaptıkları çalışmada, farklı spor branşlarında faaliyet gösteren 356 kadından 200'ünün seyirci, antrenör, yönetici, aynı ya da farklı takımında yer alan diğer sporcu tarafından cinsel tacize uğradığını belirlemiştir (Gündüz ve ark. 2002).

Amman ve ark (2009), kadınların elit ya da kitlesel spora katılımda genel problemlerden daha fazla etkilendiği ve erkeklerden farklı olarak özgül problemlerinin olduğu; medyada spora ilişkin görüntülerde kadının belirgin biçimde cinselliğinin ön plana çıkarıldığı ve başarılarına erkeklerle eş değerde yer verilmediği; spor çevrelerinde bile spordaki cinsiyetler arası fırsat eşitsizlikleri konusunda bilincin gelişmediği; kadını spordan uzaklaştıran önemli etkenlerden taciz sorununun çözümünün muğlak kaldığı ve örtbas edildiği ortamların oluşturulduğu söylenebilir (Yaprak ve Amman, 2009).

Yıldız (2009), yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan 96 sporcudan 64'ü nün spor yaşamlarında en az bir kez cinsel taciz ve istismara maruz kaldıklarını belirtmiştir. Araştırmanın göze çarpan verilerine göre erkek antrenörler kadın sporcularına cinsel taciz ve istismar olarak belirtilen davranışları en sık olarak yapan grup olarak belirlenmiştir (Yıldız, 2009).

Sporun popülerliği sebebiyle çoğu zaman üzeri örtülen ve görmezlikten gelinen bu sorunlar söz konusu kadın sporcular olduğunda çok daha rahatsız edici boyutlara ulaşabilmektedir. Oysa spora doğru biçimlerde ve aktif katılım yoluyla fiziksel, bilişsel, psiko-sosyal gelişime artan bir katkı söz konusu olmaktadır. Aslında spor dallarına aktif olarak katılmanın yanı sıra bazı kadınlar spora doğru şekilde katılmakta zorluk çekmektedir. Bu durumda kadın ve erkek arasındaki spor farkı sadece farklılık yaratmayacak, aynı zamanda cinsiyete dayalı iş bölümü de ön plana çıkarmaktadır.

SONUÇ

Kadın sporcuların cinsel tacize veya istismara maruz kalmalarından dolayı spor yaşamlarının olumsuz etkilediği gibi sosyal yaşamlarının ve beslenme alışkanlıklarının da olumsuz etkilendiği görülmüştür. Yaşanılan olumsuz olaylar karşısında yalnızca sportif hayatta değil olayı kadın sporcunun yaşamında da olumsuzluklarla karşılaştığını görülmektedir.

Spor alanında derhal cinsel tacizi ve istismarı önlemeye yönelik politikalar geliştirmelidir. Ceza Kanununda yer alan cinsel taciz ile ilgili kanunların yanında insanlar spor kurumlarında kurumsal bir cinsel taciz politikası oluşturmanın ve daha da önemlisi bu politikayı uygulamanın gerekli olduğuna inanmaktadır.

Günümüzde, Kanada, Amerika Birleşik Devletleri gibi Avrupa ülkelerinde sporda cinsel taciz ile ilgili yapılan düzenlemelerle ve politikalarla kadın sporcuların maruz kaldıkları taciz ve istismar olaylarını bildirebilecekleri bir sistem geliştirilmesi çalışmaları yapılmaktadır.

Sporda olabilecek cinsel taciz olaylarına karşı cinsel tacizi engellemeye yönelik eğitim, seminerler verilmeli, kadın sporcuların bu tarz durumlarda adli yollara başvurular desteklenmeli, haklarını korumaya yönelik yasalar çıkarılmalı, taciz ve istismar edenlere caydırıcı nitelikte cezalar verilmeli, federasyon yetkilileri bilgilendirilmeli, basında kadın sporcu sorunlarına çok daha fazla yer verilmeli, kadın antrenör sayısı ve etkinliği artırılmalı ve basın ve medyanın cinsel taciz olaylarına karşı sağ duyulu olması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

Güven Z. (1997). İş Yerinde Cinsel Taciz Tartışıldı. Pazartesi Dergisi; 29: 5-6.

Morewitz R. (1996). Sexual Harassment and Social Change in American Society, Austin ve Winfield Publishers, NewYork:73

David P. (2005). Human Rights in Youth Sport: A Critical Review of Children's Rights in Competitive Sports, London Routledge, London.

Celia, B., Darren, B. (2011). The characteristics of sexual abuse in sport: A multidimensional scaling analysis of events described in media reports. International Journal of Sport and Exercise Psychology 6(4). Doi: [10.1080/1612197X.2008.9671881](https://doi.org/10.1080/1612197X.2008.9671881).

Değirmenci T, Celep C. (2005). Üniversite Öğrencilerinin Cinsel Taciz Yaşantıları ve Cinsel Tacizle Başa Çıkma Yaklaşımları, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli; 67.

Gündüz N, Koz M, Fedai T, Sunay H, Ersöz G. (2002). Türkiye' de ki Değişik Spor Branşlarındaki Elit Kadın Sporcuların Karşılaştıkları Cinsel Taciz Olaylarının Araştırılması. Spor Bilimleri Dergisi; 6(1): 95-108.

Yaprak P, Amman T. (2009). Sporda Kadınlar ve Sorunları. Türkiye Kick Boks Federasyonu Spor Bilimleri Dergisi; 2(1): 67-81.

Yıldız, O.S. (2009). Sporda Cinsel Taciz ve İstismarın Belirlenmesine Yönelik Bir Pilot Çalışma, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü, İstanbul.

Düzkan A. (1997). Cinsel Taciz. Pazartesi Dergisi; 24: 9-10.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİNE DAİR ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ

Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU¹

¹Yalova Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Yalova / Türkiye

Öz: Kadına yönelik aile içi şiddet çözülmesi zor olan toplumsal problemlerden biridir. Kanunlar, cezalar vb. tedbirler caydırıcı olsa da bu sosyal problemi ortadan kaldırmak günümüze kadar mümkün olmamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri aile içinde kadına yönelik şiddetin genellikle uzun süre gizli kalması ve açığa çıktığında ise gerçek manada bir çözümden artık uzaklaşmış olmasıdır. Bu durumda yapılabilecek en etkin çalışma kadının ve varsa çocuklarının koruma altına alınmasıdır. Bu durum problem çözmeye odaklı bir çalışma anlayışını barındırmaktadır. Bunun yanında koruyucu ve önleyici sosyal hizmet yaklaşımı ile aile içinde kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. Kadına yönelik aile içi şiddeti ortadan kaldırmak için nedenlerini çok boyutlu bir bakış açısıyla tespit etmek önemlidir. Bunun içinde farklı bilimsel alanlarda kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerine dair yapılmış çalışmaların sistematik olarak derlenmesi gereklidir. Bu çalışmanın amacı farklı disiplinlerde yapılan yayınlar ve çeşitli raporlar aracılığıyla aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair bütüncül bir bakış açısı ortaya koyabilmektir. Bu amaca ulaşabilmek için kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin incelendiği sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, sosyal politika, psikiyatri, halk sağlığı, hemşirelik alanlarında yayınlar yapan ve ULAKBİM tarafından taranan ulusal hakemli dergilerden "aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet" anahtar kelimeleri ile çağrılan dergi makaleleri ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de aile içi şiddete dair yayınladığı raporlar sistematik derleme ile raporlandırılmıştır. Raporlandırmada PRISMA akış şemasından ve 27 maddelik PRISMA Bildirimi kontrol listesinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet, Sistematik Derleme

GİRİŞ

“Kadına yönelik şiddet” kavramı 2011 yılında Türkiye’de imzalanan ve İstanbul Sözleşmesi olarak bilinen Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Sözleşmesi’yle ve 2012 yılında yürürlüğe giren 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’la birlikte resmi literatürde daha çok kullanılmaya başlanmıştır. Her iki mevzuatta da hem “kadına yönelik şiddet” hem de “ev içi şiddet” ele alınmıştır. 6284 sayılı kanunda kadına yönelik şiddet şu şekilde tanımlanmaktadır: “Kadınlara, yalnızca kadın oldukları için uygulanan veya kadınları etkileyen cinsiyete dayalı bir ayrımcılık ile kadının insan hakları ihlaline yol açan ve bu Kanunda şiddet olarak tanımlanan her türlü tutum ve davranışı ifade eder” (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, 2012). Yine aynı düzenlemede ev içi şiddet ise şu şekilde tanımlanmıştır: “Şiddet mağduru ve şiddet uygulayanla aynı haneyi paylaşmasa da aile veya hanede ya da aile mensubu sayılan diğer kişiler arasında meydana gelen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddeti ifade eder” (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi, 2012).

Aile içi şiddet geçmişten günümüze en mahrem konular arasında yer almaktadır. Zastrow (2015: 270) da vakalar bildirilmediğinden aile içi şiddetin boyutunun netleşemediğine dikkat çekmiştir. Aile içi şiddetin eş istismarı, çocuk istismarı ve giderek artan bir şekilde de ebeveyn istismarı gibi farklı uygulayıcıları olduğuna dikkat çekmiştir. Bu çalışmada kadına yönelik aile içi şiddet ele alınmıştır.

AMAÇ

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Bu çalışmanın genel amacı farklı disiplinlerde yapılan yayınlar ve çeşitli raporlar aracılığıyla aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair bütüncül bir bakış açısı ortaya koyabilmektir. Çalışmanın özel amacı ise Türkiye’de 2004-2011 yılları arasında, 2012 yılında ve 2013-2020 yılları arasında; yani 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’dan önceki ve sonraki sekiz yıl ile kanunun yürürlüğe girdiği yıl olmak üzere toplamda 17 yıllık süreç içerisinde farklı disiplinlerde yapılan ve ULAKBİM TR Dizin’de taranan bilimsel dergilerde yayınlanan kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini ele alan araştırma makaleleri ve Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü’nün (KSGM) aile içi şiddete dair hazırladığı çalışma raporları aracılığıyla aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair sistematik bir derleme sunmaktır. Böylece 6284 sayılı kanunun kabulünden önceki ve sonraki sekiz yılda şiddetin nedenlerine dair farklılık veya benzerliklerin tespitini yapmaktır. Ayrıca bu çalışmalardan hareketle kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin eleştirel bir değerlendirmesini ve mevcut tasvirini sunmaktır. Böylece farklı akademik disiplinlerden aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair üretilen bulgulardan çalışmanın odağı dahilinde seçilmiş olanlar tek bir kanıt bünyesinde birleştirilmiş olacaktır.

KAPSAM

Bu derleme çalışmasının kapsamında 2004-2011 yılları arasında, 2012 yılında ve 2013-2020 yılları arasında Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini ele alan ve ULAKBİM TR Dizin’de taranan bilimsel dergilerde yayınlanan tam metnine erişilebilen bilimsel nicel ve nitel araştırma makaleleri ile KSGM’nin 2009 yılında yayınladığı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet ve 2014 yılında yayınladığı Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması başlıklı raporları yer almaktadır. Aslında böylece 2012 yılından önce ve sonra kadına yönelik aile içi şiddete dair gerçekleştirilen iki temel çalışmada analize dahil edilmiştir. Bu çalışmada konu hakkındaki derleme çalışmalar kapsam dışında bırakılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışmada yöntem olarak sistematik derleme kullanılmıştır. Sistematik derleme “belli bir alanda elde edilen sonuçların kapsamlı ve sistematik bir özetini sunan ve bunu yaparken eldeki konuya yeni bir bakış açısıyla bakabilmeyi mümkün kılan çalışmalara verilen isimdir” (Cablova vd., 2020: 253). “Sistematik derleme kanıta dayalı uygulamalar için en güçlü kanıtların üretildiği bir araştırma yöntemidir” (Karaçam, 2013: 26). Sosyal hizmet alanı kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede önemli bir alandır. Özellikle şiddeti önleme ve izleme merkezleri ve kadın konukevleri aracılığıyla hem birey bazında şiddet gören kadınlarla çalışmakta hem de toplumsal olarak kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele etmektedir. Bu nedenle kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele edilirken kanıta dayalı bilimsel bilgiye ihtiyaç duymaktadır. Bu bilgi birikimi sadece sosyal hizmet alanından değil aynı zamanda kadına yönelik aile içi şiddeti ele alan diğer akademik disiplinlerden de gelmektedir. Bu da bizlere konuya bütüncül bakabilmemiz, kadına yönelik aile içi şiddetin farklılaşan bir nedeni olup olmadığını tespit etmemiz açısından farklı bir açılım sağlamaktadır.

Çalışmanın soruları ise şu şekildedir:

- Araştırmalar hangi akademik disiplin ya da bilim dalı altında çalışılmıştır?
- Araştırmalarda kime göre şiddetin nedenleri çalışılmıştır?
 - Şiddet gören ya da görme tehlikesi için de olan kadına göre mi,
 - Şiddet uygulayan erkeğe göre mi,
 - Şiddet uygulayan aile içinden başka bireylere göre mi,

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlarla iş hayatında karşılaşabilecek meslek grupları açısından mı kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri ele araştırılmıştır
- Araştırmalarda kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair benzerlikler nelerdir?

Çalışmanın amaçlarına ulaşabilmek için kadına yönelik aile için şiddetin nedenlerinin işlendiği sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, sosyal politika, psikiyatri, halk sağlığı, hemşirelik alanlarında yayınlar yapan ve ULAKBİM tarafından taranan ulusal hakemli dergilerden "kadına yönelik aile şiddet" anahtar kelime grubu ile çağrılan dergi makaleleri ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de aile içi şiddete dair yayınladığı raporlar sistematik derleme ile raporlandırılmıştır. Raporlandırmada PRISMA akış şemasından ve 27 maddelik PRISMA Bildirimi kontrol listesinden faydalanılmıştır.

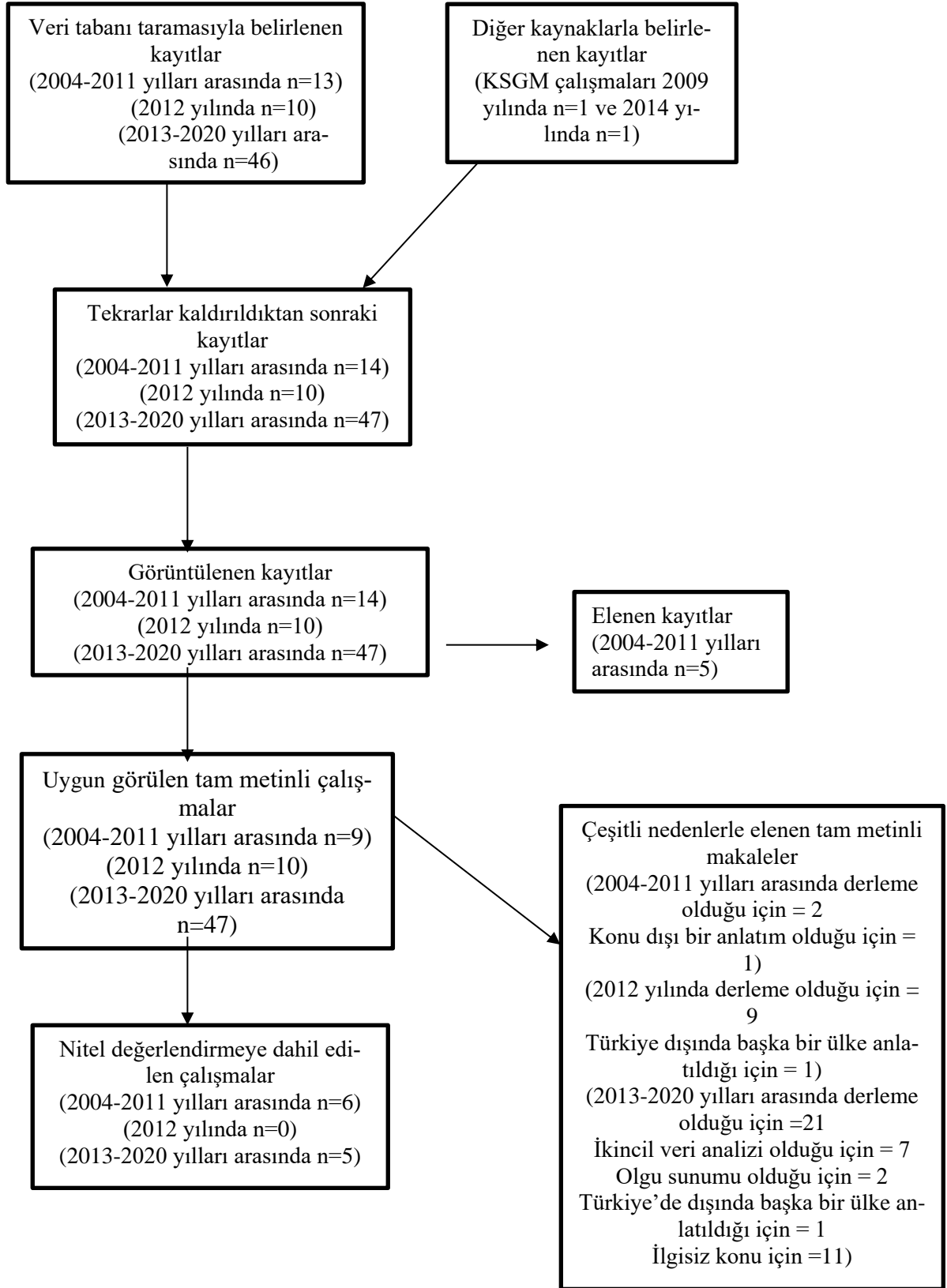
Seçim Kriterleri: Bu bildiriye kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini daha önce gerçekleştirilmiş olan çalışmalardan sistematik olarak derlemek için *ilk olarak* yayın yılları belirlenmiş. Araştırmaların yayın yılları ise 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'un yürürlüğe girdiği 2012 yılı esas alınarak tespit edilmiştir. 2012 yılı bilimsel makale yayın yılı seçiminde tam orta yıl olarak ele alınmış, 2012'den önceki sekiz yıl (2004-2011 yılları) ile 2012'den sonraki sekiz yıl (2013-2020 yılları) arasındaki sekiz yıl olmak üzere toplamda 17 yıllık bir yayın yılı süresi seçim kriteri olarak belirlenmiştir. İkinci seçim kriteri olarak makalelerin yayımlandığı veri tabanı seçimi yapılmıştır. Bu çalışmada ULAKBİM TR Dizin'de taranan ulusal bilimsel dergilerde "kadına yönelik aile içi şiddet" anahtar kelime grubu ile taranarak ulaşılan bilimsel araştırmalar tespit edilmiştir. Diğer bir seçim kriteri de bilimsel araştırmaların tam metnine ulaşmadır. ULAKBİM TR Dizin'de belirtilen yıllar dahilinde ve anahtar kelime grubu ile ulaşılan tam metinli her bir makalenin özeti ve gerekiyorsa tam metni okunarak makalenin türü tespit edilmiştir. Bu noktada sistematik derlemeye alınacak her bir makalenin nicel veya nitel bir alan araştırması olması diğer bir seçim kriteridir. Bu nedenle diğer seçim kriterlerine uyan ancak derleme bir çalışma olan makalelerde elenmiştir. Böylece bu çalışmada 2004-2011, 2012 ve 2013-2020 yılları içerisinde ULAKBİM TR Dizin'de yayınlanan bilimsel araştırma makalelerinden "kadına yönelik aile içi şiddet" kelime grubuyla çağrılan, tam metnine ulaşılan nicel veya nitel araştırma desenlerinden biriyle yürütülmüş alan çalışmaları sistematik olarak derlenmiştir. Bunların dışında KSGM'nin 2009 ve 2014 yıllarında yayınladığı Türkiye'de aile içi şiddeti ele aldığı iki çalışması da bu derlemeye dahil edilmiştir. Bunun nedeni diğer araştırma makaleleri ile KSGM'nin raporları arasındaki benzerlik ve uyumu da tespit etmektir.

Dışlanma Kriterleri: Tam metnine erişilemeyen makaleler, derleme makaleler, ikincil verilerin kullanıldığı makaleler, olgu sunumları, kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerine doğrudan yer vermeyen ve Türkiye'de dışında başka bir ülkedeki kadına yönelik aile içi şiddeti ele alan makaleler dışlanmıştır.

BULGULAR

2004-2011, 2012, 2013-2020 yılları arasında Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini ele alan, nicel veya nitel yöntemlerden biriyle gerçekleştirilen ve ULAKBİM TR Dizininde taranan dergilerden birinde yayınlanan akademik dergilerden seçilen makaleler hakkında PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses; Sistematik Derleme ve Meta Analizler İçin Tercih Edilen Raporlama Elemanları) çalışma akış şeması şu şekildedir:

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Şekil 1. PRISMA Çalışma Akış Şeması

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Tablo 1. Araştırma Sonuçlarına Göre Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Yazarlar (Yıl)	Çalışmanın Başlığı ve Akademik Disiplin Alanı	Çalışmanın Yöntemi, Örneklem, Veri Toplama Tekniği	Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri
Yaman-Efe ve Ayaz (2010)	Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı Akademik Disiplin Alanı: Sağlık	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Metin içinde çalışmanın yöntemi belirtilmemiştir.) • 370 kadın • Anket 	<p>Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlara göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erkeğin sözünü dinlememe % 28.6 • Erkeğin sinirlenmesi %23.2 • Kadının erkeğe ihanet etmesi %15.7 • Diğer %8.1
Naçar vd. (2009)	Kayseri İlinde İki Sağlık Ocağı Bölgesi’nde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Akademik Disiplin Alanı: Sağlık	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada yöntem anket yöntemi olarak tanımlanmıştır.) • 355 kadın • Anket 	<p>Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlara göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kendilerini suçlu olarak görmeleri (%38,6) • Eşin ailesinin etkisi altında kalması (%18,2) • Erkeğin psikolojik olarak sorunlu olması (%13,6) • Bu çalışmada doğrudan şiddet nedeni olarak ele alınmasa da kadınlar tarafından şiddetin haklı görülme durumlarına yer verilmiştir. Buna göre; • Kadın kocasına karşılık verirse %33,5 • Kadın çocukların bakımını ihmal ederse %30,7 • Kadın parayı lüzumsuz harcarsa %28,2 • Kadın kocasından habersiz dışarı çıkarsa %27,3 • Kadın cinselliği reddederse %20,6 • Kadın yemeği yakarsa %16,9
Yazıcı ve Mamuk (2010)	Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımları Akademik Disiplin Alanı: Sağlık	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada yöntem anket yöntemi olarak tanımlanmıştır.) • 94 sağlık çalışanı • Anket 	<p>Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlarla iş hayatında karşılaşabilecek meslek gruplarından sağlık personeline göre şiddetin kültürel dayanakları şu şekildedir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Toplumda erkek egemenliği %59.5 • Şiddetin toplumda kabul görmesi %15.9 • Kadının toplumda birey olarak kabul edilmemesi %15.9 • Çocuk yetiştirme tarzındaki yanlışlıklar %10.6 • Cahillik-egitimsizlik % 9.5 • Fikrim yok %8.5 • Yanlış örf- adetler %3.1 • Dinin etkisi %3.1

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

			<p>Toplum içi iletişimsizlik %2.1</p> <p>Sağlık personelinin aile içi şiddete ilişkin toplumda yaygın olarak destek gören yargılara bakışı açısına göre şiddetin nedenleri şunlardır:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Düşük eğitim ve düşük sosyo-ekonomik düzey %53,1 • Alkol %29,7 • Kadınların şiddetten hoşlanıp, erkeği teşvik etmesi %7,4
Çivi vd. (2008)	<p>The frequency of violence against women and the factors affecting this: a study on women who applied to two primary health care centers</p> <p>Akademik Disiplin Alanı: Sağlık</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada araştırmanın yöntemi tanımlayıcı tip olarak belirtilmiştir.) • 405 kadın • Anket 	<p>Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlara göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik durum • Kadınların annelerinin ve eşlerinin eğitimi
Toka vd. (2009)	<p>Eskişehir’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Değerlendirilmesi</p> <p>Akademik Disiplin Alanı: Adli Tıp</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Metin içinde çalışmanın yöntemi belirtilmemiştir.) • 79 kadın • Anket 	<p>Şiddete uğramış olan kadınlara göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eşinin alkol alması ve sınırlı olması %21,5 • Eşinin kendisinden cinsellik istemesi nedeniyle %17,7 • Kocasına ve kocasının ailesine iyi davranmadığı gerekçesiyle %10,1’i • Ekonomik nedenlerden dolayı %25,3 • Ev işlerini eksik yapma ya da isten/komsudan eve geç gelme gerekçesiyle %41,8
T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel		<ul style="list-style-type: none"> • Karma yöntem • Türkiye’nin 12 coğrafi bölgesinden (İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, 	<p>Nicel araştırma sonucunda kadınlara göre şiddetin nedenleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erkeğin ailesiyle yaşanan sorunlar %32 • Ekonomik sıkıntı ve zorluklar %22

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

<p>Müdür-lüğü, ICON- Institut Public Sector, Hacettepe Üniversi- tesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, BNB Da- nışmanlık (2009)</p>	<p>Türkiye’de Kadına Yöne- lik Aile İçi Şid- det</p> <p>Akademik Di- siplin Alanı: Genel</p>	<p>Batı Anadolu, Ak- deniz, Orta Ana- dolu, Batı Karade- niz, Doğu Karade- niz, Kuzeydoğu Anadolu, Orta- doğu Anadolu, Güneydoğu Ana- dolu) kent yerleş- minden 18.144 hane halkı, kır yerleşiminden 5.904 hane halkı</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anket • Nitel araştır- mada derinleme- sine ve yarı yapı- landırılmış görüş- meler ile odak grup görüşmeleri 	<ul style="list-style-type: none"> • Erkeklerle ilgili nedenler (erkeğin sınırlı olması, kadını kıskanması, kadından şüphelenmesi, erkeğin ayrılmak istemesi, erkeğin dışarıda zaman geçirmek istemesi, erkeğin sorumsuz olması, erkeğin bir başka eşinin olması) %21 • Kadınla ilgili nedenler (Kadının şiddetten kendini sorumlu tuttuğu durumlarda geçerlidir. Bunlar arasında kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının erkeğin sözünü dinlememesi, erkeği kıskanması, ev işlerini aksatması, kadının kendini suçlaması) %18 • Çocukla ilgili sorunlar %13 • Erkeğin kötü alışkanlıkları (alkol kullanması, kumar oynaması, aldatması) %9 <p>Nitel araştırma sonucunda kadınlara ve erkeklere göre şiddetin nedenleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kadınla erkeğin ilişkisinde yaşanan sorunlar/psikolojik sorunlar • İşsizlik, yoksulluk, parasızlık gibi ekonomik sorunlar • Erkeğin kötü alışkanlıklarının yol açtığı sorunlar • Ailelerden, özellikle erkeğin ailesinden kaynaklanan sorunlar • Erkeğin (veya kadının) kıskançlığının yol açtığı sorunlar • Erkeğin (veya kadının) bir başkasıyla ilişki kurmasının yol açtığı sorunlar • Erkeğin kadın üzerinde otorite kurmak istemesi • Bir nesilden diğerine şiddetin öğrenilerek aktarılması
<p>Başkale ve Sözer (2015)</p>	<p>Eşinden/part- nerinden şiddet gören kadınla- rın şiddet algısı ve mağduriyet nedenleri</p> <p>Akademik Di- siplin Alanı: Sağlık</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada araştırmanın yön- temi tanımlayıcı tip olarak belirtil- miştir.) • 70 kadın • Anket 	<p>Şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlara göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik nedenler %47,1 • Karşılık verdiği/istemediği için %30,0 • Alkol/madde bağımlılığı %44,3 • İstenmediği için/ailesi yüzünden %30 • Namus sorunu/aldatma %12,9 • Kıskançlık %8,6 • Eşin psikolojik rahatsızlığı %2,9 • Cinsel şiddet %1,4
<p>Kocaöz vd. (2013)</p>	<p>Hastabakıcı ve temizlik şirket elemanlarının kadına yönelik</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada 	<p>Kadın ve erkek hastabakıcı ve temizlik şirket elemanlarına göre</p>

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

	<p>şiddet konusundaki görüşleri ve aile içi şiddet yaşama durumları</p> <p>Akademik Disiplin Alanı: Sağlık</p>	<p>araştırmanın yöntemi tanımlayıcı tip olarak belirtilmiştir.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • 359 hastabakıcı ve temizlik şirket elemanı • Anket 	<ul style="list-style-type: none"> • Ailede ekonomik sıkıntının olmasının” kadına yönelik şiddeti artıracaklarını düşündükleri %69.1 (K=%73.1, E=%66.4) • Kocanın kötü alışkanlıklarının olması (K=%84.8, E=%69.2) • Eşlerin zorla evlendirilmesi (K=%50.3, E=%47.7) • Kadının istemeden gebe kalması (K=%26.2, E=%11.7) (X²=12.602) • Kadının eğitim durumunun eşinden yüksek olması (K=%32.4, E=%12.1) • Özürlü çocuğa sahip olma” (K=%25.5, E=%8.4) • Aileden bakmakla yükümlü aile bireylerinin olması (K=%49.0, E=%35.5) • Eşler arasında sevgisizlik yaşanması (K=%64.8, E=%48.1) • Kocanın psikolojik sorunlarının olması (K=%70.3, E=%56.1) • Eşlerin aile içinde şiddet olaylarını yaşayarak büyümesi (K=%55.2, E=%36.4)
<p>Kaya ve Gölbaşı (2016)</p>	<p>Son Sınıf Hemşirelik ve Ebelik</p> <p>Öğrencilerinin Gebelikte Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Görüşleri</p> <p>Akademik Disiplin Alanı: Sağlık</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Çalışmada araştırmanın yöntemi tanımlayıcı tip olarak belirtilmiştir.) • 88’i hemşirelik, 36’sı ebelik bölümü son sınıf öğrencisi olmak üzere toplam 124 öğrenci • Anket 	<p>Kadın (%90,3) ve erkek (%9,7) ebeklik ve hemşirelik bölümü öğrencilerine göre</p> <p>Gebeliğin istenmemesi kadının gebelik döneminde şiddet yaşamasına neden olabilir (%85.5)</p>
<p>Genç, Altıparmak ve Usta-başı-Gündüz (2019)</p>	<p>Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği</p> <p>Akademik Disiplin Alanı:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nicel, kesitsel tarama araştırması (Not: Metin içinde çalışmanın yöntemi belirtilmemiştir. Sadece an- 	<p>Evli erkeklere göre</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ekonomik sorunlar (%30,5) • İkili ilişkilerden kaynaklı sorunlar (%30,5) • Psikolojik sorunlar (%17,1) • Eşin şiddet gösterme sebeplerini madde kullanımı (%6,7) • Toplum baskısı (%5,7)

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

	Sosyal hizmet-sosyoloji	ket tekniğinin kullanıldığı ifade edilmiştir.) • 201 evli erkek • Anket	
T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015)	Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Akademik Disiplin Alanı: Genel	<ul style="list-style-type: none"> • Karma yöntem • Türkiye’nin 12 coğrafi bölgesinden (İstanbul, Batı Marmara, Ege, Doğu Marmara, Batı Anadolu, Akdeniz, Orta Anadolu, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Kuzeydoğu Anadolu, Orta-doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu) kent yerleşiminden 10,560 hane halkı, kır yerleşiminden 4,512 hane halkı • Anket • Nitel araştırmada derinlemesine ve yarı yapılandırılmış görüşmeler ile odak grup görüşmeleri: • Odak grup görüşmesinde katılımcı sayısı 5 ile 8 arasında değişen genç erkeklerden oluşan 8 grup • Eşine fiziksel şiddet uygulayıp 	<p>Nicel araştırma sonucunda fiziksel şiddete maruz kalmış kadınlara göre şiddetin nedenleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erkeğin ailesiyle sorun %33 • Erkeğin kadını kıskanması, erkeğin yetiştirilme tarzı, erkeğin fiziksel ve ruhsal sorunları ve erkeğin diğer eşi/ilk eşiyle sorunlarını kapsayan “erkekle ilgili nedenler” %28 • Maddi sıkıntı, erkeğin iş sorunları ve erkeğin işsiz olması kategorilerini içeren “ekonomik sıkıntılar/zorluklar” %27 • Kadının erkeğin sözünü dinlememesi, kadının erkeği kıskanması, kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının boşanmak istemesi, kadının ev işlerini aksatması, kadının evliliği istememiş olması, kadının suçlu hissetmesi/kendini suçlaması kategorilerini içeren “kadınla ilgili nedenler” %24,1 • Erkeğin sarhoş olması, aldatması, uyuşturucu kullanması/kumar oynaması kategorilerini içeren “erkeğin kötü alışkanlıkları” %11,9 • Özel bir nedeni yok %11,6 • Çocukla ilgili sorunlar %10,2 • Tartışma sebebiyle, erkeğin sorumsuz olması, erkeğin evliliğe hazır olmaması/alışamaması, kadının küfredmesi, miras ile ilgili kategorileri içeren “diğer” %6,7 • Kadının ailesi ile ilgili sorun %3 • Erkeklerle arasındaki yaş farkı %1,1 • Dışardan gelen baskılar %0,7 • Dedikodu %0,1 <p>Nitel araştırmada odak grup görüşmelerine katılan genç erkeklere göre şiddetin nedenleri</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erkeklerin sahip oldukları gücü kaybetmemek adına şiddete başvurmaları • Toplum tarafından şiddetin gündelik hayatın bir parçası olarak görülmesi ve bu durumun şiddeti meşrulasması • Erkeklerin “aldatılma” ve “namus” algısı

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

		ceza almış 12 erkek ile derinlemesine görüşme	<ul style="list-style-type: none">• Kadınların haklarının bilincinde olması ve “itaat etmeme”leri• Erkeğin evi geçindirme sorumluluğu (ekonomik nedenler)• Erkeğin alkol kullanımı <p>Nitel araştırma sonucunda fiziksel şiddet uygulamış ve uyguladıkları şiddetin sonucuna göre farklı cezalar almış erkeklere göre şiddetin nedenleri</p> <ul style="list-style-type: none">• Yaralama ya da öldürmenin “kaza” sonucu gerçekleşmesi• Öldürdüğü eşi suçlama ve cinayeti gerekçelendirme (kıskançlık, aldatma, aldatma şüphesi gibi)
--	--	---	---

SONUÇ

Sistematiik derleme sonucunda özellikle sağlık alanında (halk sağlığı, psikiyatrik sağlık ve adli tıp alanlarında) kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin araştırıldığı görülmüştür. Derlenen 11 çalışmanın 8'i bu akademik disiplin alanlarında çalışılmıştır. Aslında 2012 tarihinde 6284 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle hukuk alanında da kadına yönelik aile içi şiddet çalışılmıştır. 2012 yılında konuya dair tespit edilen on adet çalışmanın dokuzu, 2013-2020 yılları arasındaki 46 çalışmanın 10'u hukuk alanında üretilmiş çalışmalardır. Ancak bunların hepsi derleme makaleler olduğundan bu çalışmanın kapsamı dışında kalmışlardır.

Sosyal hizmet, sosyoloji ve psikoloji alanlarında kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin uygulamalı olarak yeterince çalışılmadığı görülmüştür. Bu çalışma kapsamında ele alınan bir çalışma sosyal hizmet ve sosyoloji alanlarından akademisyenlerin ortaklığıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın en ayırt edici özelliği ise erkeklerin gözünden kadına yönelik aile içi şiddetin ele alınmış olmasıdır (Genç, Altıparmak ve Ustabası-Gündüz, 2019). 2013-2020 yılları arasında konuyla ilgili gerçekleştirilen psikoloji alanına ait dört çalışmanın üçü derleme, biri ise ikincil veri analizinin yapıldığı çalışmalardır. Bu nedenlerle onlarda bu çalışmadan dışlanmışlardır. Aynı tarihlerde ikisi derleme, dördü araştırma olmak üzere altı adet sosyoloji alanında çalışma yayınlanmıştır. Derleme çalışmaları kapsam dışı olduğundan ele alınmamışlardır. Ancak araştırma makaleleri okunduğunda doğrudan kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin sorulmadığı, çalışmanın bulgularının değerlendirilmesinde iki farklı değişken arasındaki anlamlı ilişkinin yorumlanmasıyla kadına yönelik şiddetin nedeni olabilecek ifadeler rastlanmıştır. Ancak çalışmada doğrudan kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerini ele alan araştırma makaleleri derlendiği için bu çalışmalarda dışlanmıştır. Birer tane sosyal hizmet, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sosyal politika, ilahiyat alanda derleme çalışma tespit edilmiştir. İki tane tıp alanında olgu sunumu olan çalışma bulunmuştur. Ancak bu çalışmalarda kapsam gereği bu derlemeden dışlanmışlardır. 2004-2011 yılları arasında beş tane sağlık alanında gerçekleştirilen kadına yönelik aile içi şiddeti ele alan araştırmalarının tam metinlerine erişilememiştir. Bir tane sosyal hizmet alanından çalışma da derleme olduğu için bu çalışmanın kapsamına girmemiştir.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Genel olarak bakıldığında her 2004-2011 ve 2013-2020 yılları arasında ULAKBİM TR Dizin’de taranan dergilerdeki alan araştırmalarının ezici çoğunluğu sağlık alanında üretilmiştir. Kadına yönelik aile içi şiddetle bire bir çalışan diğer bir önemli olan sosyal hizmet alanında ise sadece bir tane alan araştırması yayınlanmıştır. Ayrıca her iki tarih aralığında da birer tane sosyal hizmet alanından çalışma yapılmıştır. Sosyal hizmet alanından kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin daha fazla araştırılması gereklidir. Çünkü kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli kurumsal mekanizmalar olan şiddeti önleme ve izleme merkezleri ile kadın sığınma evleri doğrudan sosyal hizmetin uygulama alanı içerisinde yer almaktadır. Bu şiddetin nedenleri bilinirse, daha başarılı bir mücadele yapılabilir. Bunun içinde akademik çalışmalarla bu konunun araştırılması mühimdir.

Yine sistematik derlemeye alınan çalışmalara baktığımızda kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin yoğunlukla “şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlar”a göre çalışıldığı tespit edilmiştir (Yaman-Efe ve Ayaz, 2010; Naçar vd., 2009; Çivi vd., 2008; Toka vd., 2009; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; Başkale ve Sözer, 2015; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). “şiddete uğramış ya da uğrama ihtimali olan kadınlarla iş hayatında karşılaşabilecek meslek gruplarından Sağlık personeline ve sağlık alanında diğer çalışanlarına” göre de kadına yönelik şiddetin nedenleri araştırılmıştır (Yazıcı ve Mamuk, 2010; Başkale ve Sözer, 2015). “Ebelik ve hemşirelik bölümü öğrencilerine göre de konu araştırılmıştır (Kaya ve Gölbaşı, 2016). Evli veya bekar erkeklere göre de kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri bulunmaya çalışılmıştır (T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; Genç, Altıparmak ve Ustabaşı-Gündüz, 2019; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015).

Bu derlemede kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerine dair tespit edilen sonuçlara göz gezdirdiğimizde çok çeşitli nedenlerin sıralandığını görmekteyiz. Ancak “erkeği ailesiyle yaşanan sorunlar ve eşin ailesinin etkisi altında kalması bazı çalışmalarda benzer neden olarak tespit edilmiştir (Naçar vd., 2009; Toka vd., 2009; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). Yine “ekonomik sıkıntı ve zorluklar” da birçok çalışmada kadına yönelik aile içi şiddetin nedeni olarak ifade edilmiştir (Yazıcı ve Mamuk, 2010; Çivi vd., 2008; Toka vd., 2009; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; Başkale ve Sözer, 2015; Kocaöz vd., 2013; Genç, Altıparmak ve Ustabaşı-Gündüz, 2019; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). “Erkekle ilgili nedenler (erkeğin sınırlı olması, kadını kıskanması, kadından şüphelenmesi, erkeğin ayrılmak istemesi, erkeğin dışarıda zaman geçirmek istemesi, erkeğin sorumsuz olması, erkeğin bir başka eşinin olması)” da birçok çalışmada kadına yönelik aile içi şiddetin nedeni olarak ortaya çıkmıştır (Yaman-Efe ve Ayaz, 2010; Toka vd., 2009; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; Başkale ve Sözer, 2015; Kocaöz vd., 2013; Genç, Altıparmak ve Ustabaşı-Gündüz, 2019; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). “Erkeğin kötü alışkanlıkları (alkol kullanması, madde kullanması, kumar oynaması, aldatması)” da birçok çalışmada kadına yönelik aile içi şiddetin ortak nedeni olarak belirlenmiştir (Yazıcı ve Mamuk (2010; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; Başkale ve Sözer, 2015; Kocaöz vd., 2013; Genç, Altıparmak ve Ustabaşı-Gündüz, 2019; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015). “Kadınla ilgili nedenler (kadının cinsel ilişkiyi reddetmesi, kadının erkeğin sözünü dinlememesi, erkeği kıskanması, ev işlerini aksatması, kadının kendini suçlaması)” da birçok çalışmada tespit edilmiş bir nedendir (Yaman-Efe ve Ayaz, 2010; Naçar vd., 2009; Toka vd., 2009; T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğu vd., 2009; T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015).

KAYNAKÇA

- Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (2012, 20 Mart). *Resmi Gazete* (Sayı: 28239). Erişim adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/sgb/uploads/pages/kanunlar/6284-sayili-ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun-08-03-2012.pdf> (E.T. 20.08.2020).
- Başkale, H. ve Sözer, A. (2015). Eşinden/partnerinden şiddet gören kadınların şiddet algısı ve mağduriyet nedenleri. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 14 (6), 468-474. doi: 10.5455/pmb.1-1433339980
- Cablova, L., Pates, R., Miovsy, M. ve Noel, J. (2020). Sistematik Bir Derleme Makalesi ve Meta-Analizi Nasıl Yazılır? (Z. Baykul, Çev.). Babor, T. F, Stenius, K., Pates, R., Miovsy, M., O'Reilly ve Candon, P. (ed.) *Bağımlılık Bilimi Alanında Akademik Yayın Rehberi: Kafası Karışıklar İçin Bir Kılavuz* (s. 253-274) içinde. İstanbul: Yeşilay Yayınları.
- Çivi, S., Kutlu, R. ve Marakoğlu, K. (2008). The frequency of violence against women and the factors affecting this: a study on women who applied to two primary health care centers. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50, 110-116. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/T0RBME16ZzQ/kadina-yonelik-siddet-sikligi-ve-bunu-etkileyen-faktorler-iki-saglik-ocagina-muracaat-eden-kadnlarda-yapilan-bir-calisma> (E.T. 16.10.2020).
- Genç, Y., Altıparmak, İ. B. Ve Ustabaşı-Gündüz, D. (2019). Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (2), 391-408. doi: 10.32709/akusosbil.537650
- Karaçam, Z. (2013). Sistematik Derleme Metodolojisi: Sistematik Derleme Yapmak İçin Bir Rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/753523> (E.T. 15.10.2020)
- Kaya, D. Ve Gölbaşı, Z. (2016). Son Sınıf Hemşirelik ve Ebelik Öğrencilerinin Gebelikte Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Görüşleri. *ACU Sağlık Bil Dergisi*, 4, s.202-208. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpFMk5qVXhNUT09/son-sinif-hemsirelik-ve-ebelik-ogrencilerinin-gebelikte-kadina-yonelik-aile-ici-siddetle-ilgili-gorusleri> (E.T. 18.11.2020).
- Naçar, M., Baykan, Z., Poyrazoğlu, S. ve Çetinkaya, F. (2009). Kayseri İlinde İki Sağlık Ocağı Bölgesi'nde Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet. *TAF Prev Med Bull*, 8(2):131-138. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/T1RJMU5USXk/kayseri-ilinde-iki-saglik-ocagi-bolgesi-nde-kadina-yonelik-aile-ici-siddet> (E.T. 16.10.2020).
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması*. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: <https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/135> (E.T. 15.11.2020)
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, ICON-Institut Public Sector, Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü, BNB Danışmanlık. (2009). *Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet*. [Adobe Acrobat Reader sürümü]. Erişim adresi: <https://ailevecalisma.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/dagitimda-olan-yayinlar/turkiye-de-kadina-yonelik-aile-ici-siddet-arastirmasi-ana-rapor.pdf> (E.T. 13.02.2020).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

- Toka, H., Karbeyaz, K., Balcı, Y., Akkaya, H., Eryürük, M. ve Gündüz, T. (2009). Eskişehir’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Değerlendirilmesi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 261-276. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRBMk9Ua3INZz09/eskisehir-de-kadina-yonelik-aile-ici-siddetin-degerlendirilmesi> (E.T. 18.11.2020)
- Yaman-Efe, Ş., Ayaz, S. (2010). Kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınların aile içi şiddete bakışı. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11, 23-29. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/T1RrNU9UTXo/kadina-yonelik-aile-ici-siddet-ve-kadinlarin-aile-ici-siddete-bakisi> (E.T. 16.10.2020)
- Yazıcı, S. ve Mamuk, R. (2010). Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşımları. *Bakırköy Tıp Dergisi*, 6, 73-77. Erişim adresi: <https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRBM016Y3hNUT09/saglik-calisanlarinin-kadina-yonelik-siddete-yaklasimlari> (E.T. 16.10.2020).
- Zastrow, C. (2015). *Sosyal Hizmete Giriş*. (A. Aykara vd. Çev.). (D. B. Çiftçi Ed.). Ankara: Nika Yayınevi.

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

ADOLESAN SPORCULARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

Hayrettin GÜMÜŞDAĞ¹, Mehmet AYDOĞAN²

¹Yozgat Bozok Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Türkiye, Yozga

²Ankara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Spor Bilimleri Ana Bilim Dalı, Türkiye, Ankara

Öz: Sporda saldırganlık ve şiddet günümüzde spor camiasının evrensel bir sorunudur. Spor, doğduğundan bugüne, hoşgörü, centilmenlik, saygı, gibi kavramları içinde barındırmasına karşın, sporun doğasına yakışmayan şiddet ve saldırganlık kavramları da ne yazık ki sporla beraber anılmaktadır. Sporun, şiddet ile beraber anılmasına ise kimi zaman sporcular, kimi zaman antrenörler, kimi zaman da taraftarlar spor olabilmektedir. Bu araştırmada; adolesan sporcuların şiddet ve saldırganlık durumları hakkında literatürü göz önünde bulundurarak, adolesan sporcularda şiddet ve saldırganlık durumları ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Şiddet, Spor, Sporcu

GİRİŞ

Spor alanındaki şiddet ve saldırganlık, son yıllarda toplumsal barışı tehdit eden yaygın bir olay haline gelmiş ve spor müsabakalarını izleme eğlencesini korku ve trajediye dönüştürmüştür. Sporda şiddet ile ilgili tarihsel bilgilere baktığımızda, Antik Yunan ve Roma oyunlarının genellikle şiddet içerikli oyunlar olduğu gerçeğiyle karşılaşmaktayız (Colburn, 1989).

Dünya genelinde benimsenmiş önemli bir spor sloganı olan “daha hızlı, daha yükseğe ve daha güçlü” (citius, altius, fortius) felsefesi ile özellikle fiziki müdahalenin olduğu takım sporlarında izlenince ve eğlencenin kıyasıya rekabete dönüşmesi ile beraber şiddeti de ortaya çıkarabilmektedir (Köknel, 2000).

Şiddet birbiriyle çok karmaşık şekilde etkileşim gösteren pek çok faktörün birleşiminin bir sonucudur (Morris, 2002). Spor müsabakalarında rakip takım sporcularına ve izleyicilerine yönelik fiziksel, sözel, psikolojik saldırganlık ve şiddet, sporun, birey ve toplum üzerinde oluşturduğu olumlu etkilerini ikinci plana atmasına sebep olmaktadır (Akandere, Baştuğ ve Güler, 2009).

Sosyal gelişimin yoğun bir şekilde gelişim gösterdiği, adolesan dönemde ergenlerin sportif faaliyetlere yönlendirilmesi, olumlu davranışlar kazanabilmeleri bakımından büyük önem arz etmektedir. Bu dönemde spor alanlarında şiddet ve saldırganlık olaylarına tanık olmaları, sporun ergenler tarafından farklı şekilde algılanmasına sebep olabilmektedir. Sosyal ve toplumsal hayatında kendini ifade edemeyen ergenler çoğu zaman kendini saldırganlık ve şiddete yönelerek ifade etmeye çalışmaktadır. Bu durumda okullarda, spor ortamlarında mühim problemler yaşanmasına sebep olabilmektedir (Karataş ve Gökçakan, 2009).

Spor alanlarında meydana gelen şiddet ve saldırganlık olaylarının birçok kaynağı vardır. Bunlar, oyunun özelliği, sporcu, hakemlerin bilerek ya da bilmeyerek verdikleri hatalı kararları, spor yöneticileri, tribün liderleri, taraftarlar, antrenörler, şeklinde sıralanabilir (Ayan, 2006). Günümüzde sporcuların müsabaka esnasında sergiledikleri saldırgan tavırlar, özellikle erkek seyirciler için müsabakaları daha da ilgi çekici hale getirebilmektedir. Ayrıca bazı araştırmalarda, birçok sporcunun, sporda şiddet ve saldırgan davranışları nerede ve nasıl kullanacaklarını önceden düşünüp planladıkları ortaya konmuştur (Colburn, 1989).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

Şiddet toplumsal normların altında sapsular içerdiği zaman yasa dışı olarak sınıflandırılır ve ciddi bir şekilde cezalandırılır (Coakley, 2007). Ayrıca şiddet çoğunlukla bir yaşam tarzı olarak benimseniyorsa sorun olarak görülmez ve sorun çözmenin bir aracı olarak, onay görebilir (Ergil, 2001). Sportif müsabakaları incelediğimizde, çoğu spor branşının şiddet içerdiğini kabul etmeliyiz. Brink: “sportif oyun, doğası gereği çok acımasızdır ve şiddet içerebilir. Oyunda kabul edilebilir ve kabul edilemez faullü davranışlar arasındaki sınırlar her zaman çok kesin değildir. Fakat kesinlikle sert oyun ve faullü oyun arasındaki fark faullü oyunun altında yatan şiddet, sinsice, haince, kötü niyetli kasıtlı davranışlardır. Bu davranışlar faullü bir oyunun göstergesidir” sözleriyle sporda şiddeti açıklamıştır (Brink, 1995)

Spor müsabakalarında sporcuların sergiledikleri şiddet olaylarını Kanalı Sosyolog Smith (1983) dört basamakta açıklamıştır.

Birinci Seviye Şiddet: Futbol gibi spor branşlarında futbolcular tarafından oyunun bir parçası olarak görülür. Rakibin ayağından topu alma, rakibi sert şekilde engelleme, rakibe çarpma gibi. Bunun için oyunculara ödeme yapılır ve bunu özellikle topa değil rakibe yapmaları ısrarla istenir.

İkinci Seviye Şiddet: Oyun kurallarının ihlal edilmesini kapsayan fakat birçok oyuncu tarafından maç stratejisinin parçası olduğu düşünülerek benimsenen rakibi korkutmak için yapılan küçük dirsek vuruşları gibi sınırdaki şiddet hareketleridir.

Üçüncü Seviye Şiddet: Oyunun resmi kurallarının ihlali olan ve oyunun kesilmesine yol açan ve oyunun normlarına aykırı yarı suç sayılan şiddettir. Örneğin; sporcuları sakatlama potansiyeli olan fauller, yaralanmış ya da sakatlanmış sporcu rolü yapmak veya zaman geçirme amacıyla geç yapılan vuruşlar gibi.

Dördüncü Seviye Şiddet: Sporcuların sorgusuzca kınandığı hareketleri kapsayan suç sayılan şiddettir. Rakibi planlayarak yaralamaya yönelik yapılan hareketlerdir. Örneğin; futbolda rakibin kasıtlı topuğuna basmak veya ayak tabanı ile müdahale etmek.

Sporcuların sebep oldukları şiddet ve saldırganlık olaylarına yönelik aşağıda birtakım örnekler sunulmuştur.

12 Nisan 2009 tarihinde oynanan Galatasaray-Fenerbahçe derbisinde Emre Aşık ve Lugano arasında başlayan kavgaya Arda Turan ve Semih Şentürk de katılmış. Sahanın bir anda karışmasıyla maç uzun süre durmuş, olayların yatışmasının ardından Lugano, Emre, Arda ve Semih kırmızı kartla oyundan atılmışlardır (<https://www.aksam.com.tr>).

2018-2019 sezonunda NBA’ de Los Angeles Lakers-Houston Rockets karşılaşmasında Chri Paul isimli sporcunun parmağını Rajon Rondo isimli sporcunun gözüne sokması sonucu iki oyuncu birbirlerini yumruklamış ve müdahaleler sonucunda kavga sona ermiştir (<https://www.trtspor.com.tr>).

2020 yılında İzmit’ te liseler arasında oynanan futbol final müsabakasında, tribünde bulunan lise öğrencileri arasında kavga çıkmış ve polis müdahalesiyle olay sonlanmış fakat tribünde yaşanan bu olaylar sahada ki lise öğrencilerini de etkilemiş ve sahada şiddet olayları meydana gelmiştir (<https://kocaelihaberduyusu.com>).

2012 yılında Samsun ilinde liseler arasında oynanan il birinciliği müsabakasında çıkan Bafta Kızılırmak Lisesi ile Atakum Turizm ve Otelcilik Lisesi oyuncularını arasında maç esnasında çıkan tartışmanın kavgaya dönüşmesi sonucu 10 oyuncu kırmızı kart görmüştür (<https://www.sporx.com>).

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

SONUÇ

Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde, şiddet ve saldırganlığın, sporun gün yüzüne çıktığı günden bugüne tarihsel gelişimi içinde sürekli var olduğu ve gerekli çalışmaların yapılamaması, önlemlerin alınmaması durumunda da halen var olmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Şiddet ve saldırganlık tarih boyunca her alanda yıkıcı ve olumsuz bir olgu olarak görülmüş, spor içerisinde de hep yıkıcı, sporun temsil ettiği, barış, hoşgörü, saygı, fair play gibi kavramlara zıt bir kavram olduğu, sporun birleştirici, bütünlendirici özelliğine aykırı olduğu ve insanları birbirinden ayırıştırıcı bir özelliğe sahip olduğu görülmektedir.

Şiddet çocukluk döneminden itibaren kazanılan olumsuz bir davranış ve düşünce durumudur. Sporcu yetiştirilirken ilk olarak çocukların sporda şiddete karşı bilgilendirilmeleri, çocukluk döneminde şiddet ve saldırganlıktan uzak olmalarını sağlamak adına uzun vadeli sporcu yetiştirme programları planlanmalı, bu programlar içerisinde sporcu adaylarına şiddet, saldırganlık, sporda ahlak, etik gibi düşünce sistemlerine yönelik bilgi akışı sağlanması sporda şiddetin ve saldırganlığın azalmasında katkıda bulunabilir.

Ayrıca sporda şiddet ve saldırganlık ile ilgili kanunların tekrar gözden geçirilerek caydırıcı hale getirilmesi, sporcuların şiddet ve saldırganlık davranışlarından kaçınmaları konusunda yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

Akandere, M, Baştuğ, G., Güler, E.D. (2009). Orta öğretim kurumlarında spora katılımın çocuğun ahlaki gelişimine etkisi. Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, 3(1): 59-68.

Ayan S. (2006). Şiddet ve fanatizm. Ç.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 7(2):191-209.

Brink, A. (1995). Dirty old habits die hard. Guardian, pp. 29

Coakley J. (2007). Sport in society. McGraw Hill Higher Education. 9.Edition. Violence in sports: pp.194-229

Colburn K. (1989). Deviance and legitimacy in ice hockey: A microstructural theory of violence. In DH. Kelly (Ed.), Deviant Behaviour. New York: St. Martins Press.

Karataş Z. ve Gökçekan Z. (2009). Psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grup uygulamalarının ergenlerde saldırganlığı azaltmadaki etkisinin incelenmesi. Türk Psikiyatri Dergisi. 20(4):357-366.

Köknel, Ö. (2000). Bireysel ve toplumsal şiddet. İstanbul:Altın Kitaplar Yayınevi

Morris, C. (2002). Psikolojiyi anlamak. (Çev. Ed.H.Belgin Ayvaşık, Melike Sayıl). Ankara

Smith, M.D. (1983). Violence and sport. Toronto, ON: Butterworths.

İNTERNET KAYNAKLARI

<https://www.sporx.com/okul-macinda-kavga-SXHBQ306064SXQ> Erişim tarihi, 24/02/2021

<https://www.aksam.com.tr/spor/fenerbahce--galatasaray-derbisinin-mazisi-olay-dolu/haber-205331> Erişim Tarihi: 24.02.2021

TAM METİN SÖZEL SUNUMLAR

<https://www.trtspor.com.tr/foto-galeri/nbain-unutulmaz-kavgalari/2523/sayfa-5.html> Erişim Tarihi: 26.02.2021

<https://kocaelihaberduyasi.com/lise-macinda-kavga/> Erişim Tarihi 24/02/2021

**5. ULUSLARARASI FARKLI
ŞİDDET BOYUTLARI VE
TOPLUMSAL ALGI
KONGRESİ**

**SÖZEL ÖZET
METİNLER**

SÖZEL ÖZET METİNLER

CİNSİYET AYRIMCILIĞI VE ŞİDDET: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ

Ayça GÜRKAN, Ümran SEVİL, Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Murat KORKMAZ

Türkiye

Öz: Birçok dünya ülkesinde görünen en önemli sorunların başında cinsiyet ayrımcılığı gelmektedir. Bu konuda yapılmış çok sayıda bilimsel araştırma, hukuki sonuç belgeleri ve ortak imza altına alınmış uluslararası sözleşmeler olduğunu ifade edebiliriz. Cinsiyet ayrımcılığının en önemli faktörlerinden birisi kadına yönelik uygulanan cinsiyet ayrımcılığıdır. Gelişmiş dünya toplumlarında da kadına yönelik yapılan cinsiyet ayrımcılığı olmakla birlikte gelişmekte ve geri kalmış dünya ülkelerinde bu durum daha da iç acıtıcı boyut halindedir. Çalışmamız cinsiyet ayrımcılığı ve buna bağlı ortaya çıkan şiddet boyutlarının uygulamalı olarak incelenmesi ve sonuca gidilmesidir. Çalışmamız da daha öncesinde kullanılmamış ölçekli bir anket hazırlanmış, bu anketin geçerlilik ve güvenilirliğinin sağlanması amacı ile bir ön test uygulanmıştır. Yapılan ön test sonrasında çalışmada kullanılan ölçme aleti anketin geçerlilik ve güvenilirliğini gösteren cronbach alfa katsayısı olarak 0.73 değeri elde edilmiştir. Bu değer beklenen değerin üzerinde olması nedeniyle kullanılan ölçme aletinin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırmamız yaklaşık olarak 3 ay sürmüştür. Bu süreç içerisinde hazırlanan anket formları internet üzerinden sosyal medya hesapları üzerinden katılımcılara yönlendirilmiştir. Katılımcılardan anket formlarını kendi görüş ve düşüncelerini yansıtacak şekilde doldurmaları talep edilmiş ve hiçbir katılımcının sosyal medya hesabı, kişisel bilgileri ile kendini tanıtabilecek bilgi talebinde bulunulmamıştır. Tüm katılımcılar gönüllülük esasına dayalı olarak çalışmamıza katılım sağlamıştır. Araştırmada kullanılan anket iki bölümden oluşmakta olup, birinci bölüm katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin sorular ikinci bölüm ise katılımcıların araştırmaya yönelik konu içeriğine ilişkin ölçekli sorulardan oluşmaktadır. Araştırma sonrasında katılımcıların tamamına yakını Türkiye ve birçok dünya ülkesinde kadına yönelik cinsiyet ayrımcılığının olduğunu, kadına yönelik şiddet uygulamalarının devam ettiğini, kamusal yaptırım ve caydırıcı tedbirlerin yeterince uygulanmadığı, kendilerini toplum içerisinde güvende hissetmediklerini, cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle hak ve haklılıklarını savunamadıklarını ifade etmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Cinsiyet, Şiddet, Eşitlik, Hukuk, Ayrımcılık

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE KADIN İSTİHDAMI VE MEDYA YANSIMALARI

Ayhan AYTAÇ, Ali Serdar YÜCEL, Mihalis KUYUCU, Murat KORKMAZ

Türkiye

Öz: Gelişmiş dünya ülkelerinde kadına yönelik istihdam uygulamalarının oldukça ileri seviyede olduğu görmekteyiz. Oysaki gelişmekte ve geri kalmış dünya ülkelerinde durum bunun tam tersidir. Ayrıca kadın erkek ayrımı veya diğer adıyla cinsiyet ayrımcılığının da yoğun olduğunu bilinen diğer bir gerçektir. Bu tip dünya ülkelerinde birçok sektörde kadın erkek eşitliğinden söz etmek imkânsız olmakla birlikte, yine birçok alanda erkek egemen alanlar olduğunu da söylemeden geçemeyiz. Bu alanları çok farklı sektör ve boyutlar altında toplayabiliriz. Türkiye’de en fazla görülen bu eşitsizliğin siyaset, ağır sanayi, savunma sanayi ve diğer birçok farklı alanı örnek gösterebiliriz. Bir diğer bakış açısı ise gelişmekte ya da geri kalmış diğer dünya ülkelerinde ise kadın istihdamının oldukça az hatta yok denecek kadar yetersiz olduğu da farklı yansıyan gerçekler arasındadır. Yine oldukça önemli olan bir husus ise gelişmekte olan ve geri kalmış dünya ülkelerindeki cinsiyet ayrımı ve kadına yönelik uygulanan haksız yaptırımlardır. Bunlar kadına yönelik şiddet olarak nitelendirilen, farklı şiddet boyutları altında toplanan gerçeklerdir. Türkiye’de gelişmekte olan diğer dünya ülkeleri gibi kadın istihdamına yeteri kadar önem göstermeyen ülkeler arasında yer almaktadır. Her ne kadar kadına yönelik istihdam ve diğer kamusal uygulamalar kadın lehine görünüyorsa da gerçekte bu durumun hiçte öyle olmadığını açıkça ifade edebiliriz. Son yıllarda yaşanan ekonomik krizler, kadın cinayetleri, kadına yönelik şiddet, kadına yönelik haksız uygulamalar ve özellikle COVID 19 PANDEMİ sürecinde istihdamı en fazla azalan grup içerisinde kadınların yer aldığını açıkça ifade edebiliriz. Bu çalışmamızda Türkiye’de yaşanan kadın istihdam sorununun son yıllarda yansıyan medya yüzünü incelemeye çalıştık. Çalışmamız bir literatür derlemesi ve medya araştırması olarak da değerlendirilebilir. Çalışmada son yıllarda meydana gelen istihdam sorunları içerisinde yer alan kadın sorunlarına bir bakış açısı oluşturup kadına yönelik uygulanan bir farklı şiddet boyutlarından olan ekonomik şiddet ile çalışmayı bütünleştirmeye çalıştık. Araştırma sonrasında sonuç olarak Türkiye’de kadın erkek eşitsizliğinin halen sürdüğü, cinsiyet ayrımcılığının ve kadın istihdamının Türkiye açısından bir sorun olarak sürecini devam ettirdiğini, kadına yönelik uygulanan şiddet boyutlarının ise halen sürdüğünü saptamış bulunmaktayız.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Yönetim, İstihdam, İş Gücü, Ekonomi, Medya, İletişim

SÖZEL ÖZET METİNLER

ANNELERİN AİLE İÇİ ŞİDDET FARKINDALIKLARININ BELİRLENMESİ

Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Burcu COŞANAY GÜLEY, Oğuz EMRE, Miraç KAYIKÇI

Türkiye

Öz: Çocuğun yakın çevresini oluşturan önemli yapılardan biri olan aile içerisinde şiddete uğramak, şiddet uygulamak veya şiddete şahit olmak, çocuklarda istenmeyen davranışların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Fiziksel veya psikolojik açıdan karşdakine zarar vermenin çocukların davranışlarına etki ettiği bilinmektedir. Aile içerisinde ebeveynlerin birbirlerine veya çocuğa şiddet uygulaması çocuğun riskli davranışlarını artırabildiğinden, ergenlerin kendilerine daha yakın hissettikleri ve riskli davranışlarına ilişkin problemleri ile ilgili anneleri ile daha fazla paylaşımda bulunmak istemeleri annelerin aile içi şiddet ile ilgili farkındalıklarının belirlenmesi ihtiyacını doğurmuştur. Bu nedenle araştırmada annelerin aile içi şiddet farkındalıklarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmaya 75 anne dâhil edilmiştir. Araştırma verilerini toplamak için Şahin ve Dişsiz (2009) tarafından geliştirilen, Özyürek ve Kurnaz (2019) tarafından geçerlik güvenilirlik çalışması yapılan Aile İçi Şiddet Farkındalık Ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, 20 madde ve 4 boyuttan oluşmaktadır. Verileri analiz etmek için SPSS 23 programı kullanılacaktır. Sonuçta, aile içi şiddetin tanımlanması, sonuçları, kabullenilmesi, normalleştirilmesi alt boyut puanları ile toplam puana ilişkin annelerin farkındalıkları belirlenecektir. Tanımlanma puanının yüksekliği, annelerin şiddeti doğru tanımladıklarını gösterecektir. Sonuçlar puanının yüksek olması, annelerin şiddetin sonucunu kavrayabildikleri şeklinde yorumlanacaktır. Kabullenme puanının yüksekliği annelerin aile içi şiddeti kabullenmediğini, normalleşme boyutunun puanındaki yükseklik ise annelerin aile içi şiddeti normalleştirmediklerini ifade edecektir. Ölçeğin toplam puanına göre değerlendirmede puan yükseldikçe annelerin aile içi şiddete ilişkin farkındalık düzeyinin de yüksek olması sonucu ortaya çıkacaktır.

Anahtar Kelimeler: Anne, Aile, Şiddet, Farkındalık

SÖZEL ÖZET METİNLER

PSYCHOLOGICAL VIOLENCE ON YOUTUBE: A CONTENT ANALYSIS OF VIDEOS SHARED ON YOUTUBE REGARDING PSYCHOLOGICAL VIOLENCE

Başar AYRIBAŞ, Emre KÖROĞLU

Turkey

Abstract: Aim: In recent years social media became a major medium for medical and psychological information sharing. Among these, Youtube seems to be a subject for content analysis studies in various medical and social fields. This study aimed to evaluate quality and patterns of contents of Youtube videos on psychological violence (PV). Methods: A search on Youtube with the keyword “psikolojik şiddet” (Turkish translation of psychological violence) was conducted and first 200 videos on Youtube default search mode listed. Several features of videos were like source of video, duration, upload time, number of likes and views recorded. Also contents of videos were classified and videos were evaluated according to three quality of content parameters, DISCERN, Global Quality Scale (GSQ) and Journal of American Medical Association (JAMA). Results: A total number of 74 videos were further analyzed after applying the exclusion criteria. Most common source of videos was psychologists (48,6%). Most of the videos (31 of 74 videos – 41,9%) had a primary focus on PV in romantic relationships. Mean DISCERN score was 30,7, mean GSQ score was 2,52 and mean JAMA score was 1,60. Videos from psychologists and psychiatrists had a significantly higher scores on content quality compared to other sources. Conclusion: Although PV seems to be a hot topic in means of Youtube video sharing, contents are relatively low quality compared to videos on other health related subjects. Mental health professionals share videos with more evidence based information. Nevertheless, psychiatrists are under-represented in theme, which is highly related to psychiatry practice

Keywords: Psychological Violence, Youtube, Content Analysis

SÖZEL ÖZET METİNLER

SAĞLIK ÇALIŞANLARINA ŞİDDET: BİR ÜNİVERSİTE HASTANESİNDE GERÇEKLEŞEN SAĞLIK ÇALIŞANLARINA YÖNELİK ŞİDDETİN ARAŞTIRILMASI

Başar AYRIBAŞ, Beycan Gözde AYHAN

Türkiye

Öz: Sağlık çalışanlarına karşı şiddet gittikçe artmakta olan ve güncelliğini halen koruyan bir sorundur. Şiddetin sonuçları olarak sağlık çalışanlarının tükenmişlik sendromu ve mesleki tatmin problemleri yaşandığı gösterilmiştir. Yöntem: Kafkas Üniversitesi Sağlık Araştırma ve Uygulama Merkezi'nde 2017 yılından itibaren yaşanan sağlık çalışanına yönelik şiddet olayları Beyaz Kod uygulaması sistemi aracılığıyla değerlendirilmiştir. Toplamda 49 farklı şiddet olayı incelenmiş ve farklı değişkenler üzerinden analiz edilmiştir. Sonuçlar: Analizi yapılan 49 farklı şiddet olayının 27'inde mağdur kadın, 22'sinde erkek olarak bulunmuştur. 21 olayda mağdur doktor, 23 olayda hemşire, 3 olayda veri giriş elemanı/sekreter, 1'er olayda ise güvenlik görevlisi ve temizlik personeli olmuştur. Mağdurların ortalama yaşı 32.14, saldırganları ise 39.08 olarak saptanmıştır. En sık şiddet olayının yaşandığı bölümler Acil Servis, Dahiliye ve Kardiyoloji olmuştur. Saldırganlardan 14'ü kadinken 35 tanesi erkek olarak bulunmuştur. 41 olayda şiddet sözel ve/veya tehdit, 7, olayda fiziksel ve sözel şiddet, 1 olayda ise fiziksel şiddet olarak gerçekleşmiştir. Saldırganların en sık şiddet gerekçesi olarak önerilen tedaviyi kabul etmemeleri ve randevu/hasta sırası uyumsuzlukları önplana çıkmaktadır. Tartışma: Elde ettiğimiz veriler göstermektedir ki sağlıkta şiddetin kurbanı en çok hemşire ve doktorlar olmaktadır. Mağdurlar genel olarak kadinken saldırganlar erkek cinsiyettendir. Şiddetin yoğunlaştığı belirli branşlar gözlenirse de tüm tıbbi hizmetleri kapsayacak şekilde yaygın olduğu gözlenmiştir. Bulgularımız sağlıkta şiddetin mağdur ve faillerinin daha iyi anlaşılacak önleyici politikaların hedef kitlelerini belirlemede katkı sağlayabilir.

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta Şiddet, Beyaz Kod, Şiddet

ÇOCUK GELİŞİMCİ ADAYLARININ ÇOCUK CİNSEL İSTİSMARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE EĞİTİM İHTİYAÇLARI

Burcu COŞANAY GÜLEY, Ayşegül ULUTAŞ KESKİNKILIÇ, Oğuz EMRE

Türkiye

Öz: Eğitim, sağlık, sosyal alanlarda çalışabilen çocuk gelişimciler mezun olduklarında Sağlık, İçişleri, Adalet, Milli Eğitim, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurum ve kuruluşlarda istihdam olanağı bulabilmektedir. Çocuk Gelişimciler, çocuğun gelişimini takip ederek gelişimsel gerilikleri tespit edip önleme, bireylerin ihtiyaçlarını belirleyerek destekleyici programlar hazırlayıp sunma, 0-18 yaş arasındaki çocukların gelişimini bütüncül olarak değerlendirme konularında önemli bir role sahiptir. Bu gelişim alanlarından biri de cinsel gelişimdir. Cinsel gelişimin sosyal, biyolojik ve psikolojik yanlarının olduğu ve söz konusu etkenlerden dolayı tamamlanamaması durumunda çocuğun bir yetişkin-ergen-başka bir çocuk tarafından her türlü cinsel eyleme maruz bırakılması cinsel istismarın önemli göstergesidir. Çocuklar için örseleyici bir durum olan cinsel istismarın çocuk gelişiminde önemli bir role sahip olan çocuk gelişimciler tarafından tespiti ve bildirilmesi, müdahale çalışmalarının başlatılabilmesi, psikolojik yıkımların önüne geçilebilmesi gereklidir. Bu nedenle, araştırmada çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı hakkındaki görüşlerinin ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden odak grup görüşmesi tekniği kullanılacaktır. Araştırmanın örneklemini bir Üniversitenin Çocuk Gelişimi Programında öğrenim görmekte olan 9 öğrenci oluşturacaktır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilerek içerik analizi yöntemi ile analiz edilecektir. Araştırma sonucunda, katılımcıların çocuğun cinsel istismara en çok maruz kalma yaşı ve nedenleri, cinsel istismara maruz kalma şekilleri, bu çocukların tespiti, takibi, iyileştirilmesi süreçlerinin nasıl gerçekleştirildiği, hangi nedenlerle gizli tutulmaya çalışıldığı, mağdur çocukların hangi durumlarda hangi kurumlara yönlendirilebileceği, ailenin bu süreçte verebileceği tepkiler ve buna karşı önlemler, sosyal desteğin kullanımı, istismarın nesiller arasındaki aktarımı konularına ilişkin görüşler belirlenecektir. Görüşler doğrultusunda çocuk gelişimci adaylarının çocuk cinsel istismarı ile ilgili eğitim ihtiyaçları tespit edilecektir. Sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulacaktır.

Anahtar Kelimeler: Çocuk gelişimci, cinsel istismar, çocuk, görüşme, eğitim

SÖZEL ÖZET METİNLER

HEMŞİRELERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI DUYARLILIK DURUMLARI; BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ

Demet YURTSEVER, Sevgi DURAN, Gülşah ÜNSAL JAFAROV, Nalan ÖZTÜRK

Türkiye

Öz: Çocuklara ve gençlere yönelik şiddet, önemli bir halk sağlığı ve insan hakları konusudur. Aile içinde zorlama, cezalandırma, aşağılama, sevgisiz bırakma gibi öfke ve gerginliği boşaltmak amacıyla anne-baba tarafından çocuklara yöneltilen fiziksel, cinsel, duygusal şiddet ve ihmal niteliğindeki olumsuz her türlü davranış şiddet olarak tanımlanabilir (Ayan, 2007). Çocukların şiddete maruz kalmaları gelişimlerini olumsuz olarak etkilemekte, sadece aile içinde değil özellikle en güvenli olması gereken okul gibi çeşitli ortamlarda da fiziksel, sözel, ilişkisel ve cinsel şiddete maruz kalabildikleri görülmektedir (Çetinkaya Yıldız ve Hatipoğlu Sümer, 2010). Saldırganlık ya da şiddet eğiliminin fark edilmesi, onun kontrol altına alınmasında önemli bir aşamadır. Hemşireler risk altındaki çocuklar ve ailelerle ilk karşılaşan sağlık profesyoneli olma özelliği taşır. Bu nedenle hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete duyarlı olması; hemşirelik girişimlerinin kullanılması, şiddeti önleme ve erken tanı çalışmalarını etkin kılarak şiddetin yaşanmamasını veya çocukların şiddetten daha az zarar görmesini sağlar. Ayrıca şiddete maruz kalan çocuklar ile şiddet uygulayan bireylerin rehabilitasyonunu da sağlar. Bu çalışmada hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıkları belirlenecektir. Ayrıca, çalışmada hemşirelerin yaş, cinsiyet ve öğrenim durumu gibi sosyodemografik özellikleri ile çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri arasında farklılıklar olup olmadığının tespit edilmesi de amaçlanmıştır. Araştırma tanımlayıcı tiptedir. İstanbul'da bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıklarının saptanması amacıyla planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Şiddet, Çocuk

SÖZEL ÖZET METİNLER

KADINA YÖNELİK ŞİDDETİN FARKLI BİR BOYUTU: PRENATAL CİNSİYET SEÇİMİ

Emine TEMİZKAN, Rojgin MAMUK

Türkiye

Öz: Tıbbi nedenlere bağlı cinsiyet seçimi, X'e ya da Y'ye bağlı genetik bozuklukların veya etkilenen anomalili bebeklerin doğumunun önlenmesi amacıyla yapılmaktadır. Tıbbi olmayan amaçlar için fetüsün cinsiyeti tespit edilip, tercih edilmesi etik tartışmalara neden olmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü ebeveynlerin sahip oldukları çocukların cinsiyetinden farklı olan cinsiyete yönelik tercih kullandıklarını bildirmektedir. Sağlık ve hastalık kavramları dışında prenatal tanı yöntemleri aracılığıyla fetüsün cinsiyetinin saptanması ve herhangi bir hastalığı bulunmayan kız çocukların kürete edilmek istenmesi de etik olarak tartışılmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü, çocuğunu kaybeden ailelerin, bu kaybedilen çocuğun yerine aynı cinsiyette olan bir çocuğu dünyaya getirme arzusu ya da ekonomik ve sosyo-kültürel nedenlerden dolayı bir cinsiyet lehinde, çoğunlukla erkek çocuk yönünde seçim yaptıklarını bildirmektedir. Dünya Sağlık Örgütü raporunda, cinsiyet seçiminin ailedeki dengeyi korumaya yönelik tercih edildiğini ancak bu tercihin büyük yonde erkek cinsiyetten yana olduğunu bildirmektedir. Uluslararası Jinekoloji ve Obstetrik Federasyonu, cinsiyet seçiminin, dişi fetüsler olduğunda kürtajın istenmesi, kız bebeklerin yaşamlarına son verilmesi, aileler tarafından fazla önemsenmemeleri dahası sağlık hizmetlerinden yoksun bırakılması veya toplumun ve ailenin yetersiz sosyal destek sağlaması gibi bir dizi sistematik haksızlıklara maruz kalmalarıyla sonuçlandığını belirtmektedir. Ayrıca, cinsiyet seçiminin sadece genetik bozuklukların önlenmesi için kullanılması gerektiği, sağlık profesyonellerinin sosyal ayrımcılığa neden olmayacak şekilde sorumlu davranmaları gerektiğini ve cinsiyet eşitliğini başaracak ve destekleyecek stratejileri savunmak ve ilerletmek zorunda olduklarını bildirmektedir. Cinsiyet seçimine bağlı, kadın nüfusu azalmakta, erkek nüfusun fazla olmasına bağlı kadına yönelik şiddet ve kadın ticareti gibi olaylar daha çok yaşanmaktadır. Sonuç olarak prenatal cinsiyet seçiminin, cinsel ayrımcılık, önyargı ve cinsiyet dengesizliğine neden olmasından dolayı kadına yönelik şiddetin farklı bir boyutu olduğu düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Prenatal Cinsiyet Seçimi, Kadına Yönelik Şiddet, Kadın Sağlığı, Hemşire

SÖZEL ÖZET METİNLER

ATAERKİNİN ROMANTİZM MASKESİ: BRIDGERTON ÖRNEĞİ

Esra KÖTEN

Türkiye

Öz: Teknolojik gelişmeler dijital dizi ve film platformlarının popülerliğini arttırmaktadır. Öncelikle daha genç izleyiciye hitap eden bu platformlar geleneksel televizyonlarda yayınlanan dizi ve filmler gibi egemen toplumsal kalıplarını ve yaşam biçimlerini içermektedir. Dijital medya platformu Netflix'in, ırk, etnisite ve cinsel yönelim temelli ayrımcılıkları eleştiren yapımlara yer vermekle birlikte, toplumsal cinsiyet eşitsizliğine yönelik aynı ölçüde bir tutumu olmadığı görülmektedir. Her ne kadar zaman zaman güçlü kadın tiplerini içeren içerikler üretilse de egemen toplumsal cinsiyet rollerinin sürdürüldüğü yapımlar izlenme listelerinde üst sıralarda yer almaktadır. Son dönemde gösterime giren Bridgerton isimli dizi, Netflix'in şimdiye kadar en çok izlenen dizisi olma rekorunu elde etmiştir. Ocak 2021 boyunca Türkiye'de de en çok izlenen Netflix dizisi olan Bridgerton'un, dünyada 82 milyon abone tarafından izlendiği açıklanmıştır. 1800'lü yıllarda Londra'da yaşayan 8 çocuklu bir ailenin etrafında şekillenen olayları konu alan ve bir roman uyarlaması olan dizinin, milenyum ve Z kuşağı için tasarlandığı ve dönem dizilerindeki ırkçılığı ve toplumsal cinsiyet kalıplarını kırdığı iddia edilse de tam tersine toplumsal cinsiyet kalıplarını büyük ölçüde yeniden üretmekte olduğu görülmektedir. Dizi genç ve soylu kızların her yıl düzenlenen evlilik sezonunda kraliçenin huzuruna çıkarılmaları, balolarda sergilenmeleri, evde taliplerini beklemeleri, babalarının veya ağabeylerinin onlar için en uygun adaya karar vermeleri, böylece evlenerek aile kurmaları ve çocuk yaparak soylarını sürdürmelerini anlatmaktadır. Bu çalışma, Bridgerton dizisinin içerik analizi ile, dizideki aşk, evlilik, romantizm, mahrem ilişkiler, aile temaları üzerinden ataerkil toplumsal cinsiyet kalıplarının nasıl yeniden üretildiğini ve normalleştirildiğini tartışmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Kadın, Evlilik, Aile, Dijital Televizyon Dizileri

SÖZEL ÖZET METİNLER

KADINA YÖNELİK ŞİDDET VE TWITTER'DA ADALET ARAYIŞI

Esra KÖTEN

Türkiye

Öz: Kadın cinayetleri, kadına yönelik erkek şiddetinin en görünen ve yıkıcı alt türünü oluşturmaktadır. Türkiye’de 2020 yılında 300 kadın cinayeti işlendiği, 171 kadınınsa şüpheli biçimde ölü bulunduğu bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet düzeninin erkek kimliğini şiddet uygulayan olarak inşa etmesi, kadına yönelik erkek şiddetinin normalleşmesine neden olmaktadır. Buna bağlı olarak kadına yönelik şiddete karşı duyarlı toplumsal grupların ve bireylerin, adli soruşturma ve ceza süreçlerine yönelik eleştirileri artmaktadır. Sosyal medya platformları, açık ya da anonim kimliklerle bireylerin veya kuruluşların düşüncelerini ifade etmeleri, toplumsal hareketler başlatmaları ya da bunlara dahil olmaları için elverişli iletişim alanlarıdır. Bu çalışmanın amacı bir kadın cinayetinin ardından yaşanan adli süreçte ortaya çıkan bir gelişmeye Twitter kullanıcılarının verdikleri tepkilerden yola çıkarak, kadına yönelik şiddetin ve adaletin işleyişinin nasıl algılandığını ortaya koymaktır. Bu kapsamda 5 Şubat 2021 tarihinde #aleynacakiricinadalet etiketiyle atılan bin tweete içerik analizi uygulanmıştır. Çalışmanın bulguları adaletin işleyişine yönelik olumsuz eleştirilerin yoğun olduğunu göstermektedir; bu eleştiriler adalet sisteminin tarafsız olmayışı, yavaş işleyişi, atılan adımların gecikmesi, gerekli işlemlerin yapılmaması ve başka veya hafif suçlarla ilişkilendirilen kişilerin yargılanma süreçleriyle karşılaştırmaları içermektedir. Bununla ilişkili olarak bir diğer bulgu, konuyla ilgili mevcut gelişmelerin sosyal medya kullanıcılarının mücadelesi ile gerçekleştiği düşüncesinin egemen oluşudur; bu kapsamda ağır ceza talepleri ve bundan sonraki sürecin takip edileceği yinelenmektedir. Bununla beraber, adaletin yerini bulacağına yönelik umudun umutsuzluktan daha fazla olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Şiddet, Adalet, Kadın Cinayetleri, Sosyal Medya

SÖZEL ÖZET METİNLER

TÜRKİYE'DE KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN NEDENLERİNE DAİR ÇALIŞMALARIN SİSTEMATİK BİR DERLEMESİ

Fatma KAHRAMAN GÜLOĞLU

Türkiye

Öz: Kadına yönelik aile içi şiddet çözülmesi zor olan toplumsal problemlerden biridir. Kanunlar, cezalar vb. tedbirler caydırıcı olsa da bu sosyal problemi ortadan kaldırmak günümüze kadar mümkün olmamıştır. Bunun en önemli nedenlerinden biri aile içinde kadına yönelik şiddetin genellikle uzun süre gizli kalması ve açığa çıktığında ise gerçek manada bir çözümden artık uzaklaşmış olmasıdır. Bu durumda yapılabilecek en etkin çalışma kadının ve varsa çocuklarının koruma altına alınmasıdır. Bu durum problem çözmeye odaklı bir çalışma anlayışını barındırmaktadır. Bunun yanında koruyucu ve önleyici sosyal hizmet yaklaşımı ile aile içinde kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar da yapılmalıdır. Kadına yönelik aile içi şiddeti ortadan kaldırmak için nedenlerini çok boyutlu bir bakış açısıyla tespit etmek önemlidir. Bunun içinde farklı bilimsel alanlarda kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerine dair yapılmış çalışmaların sistematik olarak derlenmesi gereklidir. Bu çalışmanın amacı farklı disiplinlerde yapılan yayınlar ve çeşitli raporlar aracılığıyla aile içinde kadına yönelik şiddetin nedenlerine dair bütüncül bir bakış açısı ortaya koyabilmektir. Bu amaca ulaşabilmek için kadına yönelik aile içi şiddetin nedenlerinin işlendiği sosyal hizmet, psikoloji, sosyoloji, sosyal politika, psikiyatri, halk sağlığı, hemşirelik alanlarında yayınlar yapan ve ULAKBİM tarafından taranan ulusal hakemli dergilerden "aile içi şiddet, kadına yönelik şiddet" anahtar kelimeleri ile çağrılan dergi makaleleri ile Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'nün Türkiye'de aile içi şiddete dair yayınladığı raporlar sistematik derleme ile raporlandırılmıştır. Raporlandırımda PRISMA akış şemasından ve 27 maddelik PRISMA Bildirimi kontrol listesinden faydalanılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Aile İçi Şiddet, Sistematik Derleme

SÖZEL ÖZET METİNLER

SPORDA CİNSİYET ALGISI VE KADIN ERKEK EŞİTLİĞİNE YÖNELİK BİR UYGULAMA

Gülten HERGÜNER, Ali Serdar YÜCEL, Çetin YAMAN, Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Ayhan AYTAÇ, Murat KORKMAZ

Türkiye

Öz: Birçok alanda ve sektörde olduğu gibi spor alanında da kadına yönelik uygulanan eşitsizlik oldukça fazladır. Gelişmiş ve gelişmekte olan dünya ülkelerine baktığımızda kadına yönelik taciz konusunda en fazla sorun yaşanan alanlardan birisini spor alanı ve sportif faaliyetlerin gerçekleştirildiği ortamlar almaktadır. Ayrıca diğer alanlar ve sektörlerle birlikte spor alanında da kadın erkek eşitsizliğinden söz edebiliriz. Bir önemli olumsuzlukların başında ise cinsiyet ayrımcılığıdır. Bu çalışmada spor alanında yaşanan kadın erkek eşitsizliği başta olmak üzere cinsiyet ayrımcılığının farklı boyut ile faktörler altında uygulamalı olarak incelenmesidir. Çalışmamızda daha öncesinde kullanılmamış bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçek iki bölümden oluşan bir anket şeklindedir. Anketin ilk bölümü katılımcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi, ikinci bölüm ise araştırmanın konusuna ilişkin 5'li likert ölçekten oluşan farklı sorulardan oluşmaktadır. Ölçek daha öncesinde kullanılmadığından ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğin sağlanması amacı ile bir ön test yapılmıştır. Yapılan ön test sonrasında çalışmada kullanılan ölçme aleti anketin geçerlilik ve güvenilirliğini gösteren cronbach alfa katsayısı 0.76 değeri elde edilmiştir. Bu değer beklenen değer üzerinde olması nedeniyle kullanılan ölçme aletinin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırmamıza katılım sağlayan katılımcıların tamamına yakını spor alanında aktif faaliyet gösteren kişilerden oluşmaktadır. Farklı sosyal platformlar aracılığı ve internet teknolojisi kullanılarak katılımcılar belirlenmeye çalışılmıştır. Katılımcıların tamamı gönüllülük esasına dayalı olarak araştırmaya katılım sağlamıştır. Hiçbir katılımcının kişisel bilgileri anket ve çalışmaya yansıtılmamıştır. Katılımcıların görüş ve düşüncelerine müdahale edilmemiş ve özgür irade ile düşüncelerinin anket formlarına yansıtılmaları talep edilmiştir. Araştırma yaklaşık olarak 2 ay sürmüştür. Bu süre içerisinde katılımcılardan elde edilen anket verileri SPSS ve EVIEWS istatistik programları kullanılarak farklı istatistik yöntem ile teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu spor alanında kadına yönelik eşitsizlik olduğunu, kadına yönelik tacize açık bir ortam olduğu, kadın erkek eşitliğinin birçok spor branş ile alanında olmadığını ifade etmiştir. Yapılan analiz sonrasında spor alanında kadın erkek eşitsizliğinin olduğu, kadına yönelik uygulanan cinsiyet ayrımcılığının spor alanında da yaşandığı sonucu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Kadın, Cinsiyet Ayrımcılığı, Şiddet, Uygulama, Eşitsizlik

SÖZEL ÖZET METİNLER

SANATÇILARIN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE SALDIRGANLIK DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Gökçe ÖZKILIÇCI, Gülay ŞENGÜL

Türkiye

Öz: Yapıcı ve üretken olan sanat ile yıkıcılığı içeren saldırganlık kavramları anlam ilişkisi bakımından birbirlerine zıt olarak algılandıkları bile çeşitli veçhelerle aralarındaki ilişkinin incelenmeye değer olduğu düşünülebilir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, çeşitli sanat alanlarında (görsel sanatlar, gösteri sanatları, müzisyen vb.) sanatını icra eden sanatçıların beş faktörlü kişilik özelliklerinin saldırganlık düzeylerini yordama gücünü incelemektir. Veri toplama sürecine Mart 2020’de yüz yüze olarak başlanmış ancak COVID-19 salgını nedeniyle veri toplamaya çevrimiçi olarak devam edilmiştir. Araştırmaya yaşları 18 ila 81 arasında değişen 94’ü (%47.7) kadın, 103’ü (%52.3) erkek olmak üzere toplam 197 sanatçı dahil olmuştur. Çalışmada veri toplama aracı olarak Türk Kültüründe Geliştirilmiş Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ), Buss-Perry Saldırganlık Ölçeği ve bazı demografik bilgileri elde etmek amacıyla Kişisel Bilgi formu kullanılmıştır. Saldırganlığın alt boyutları ile kişilik özelliklerinin alt boyutları arasındaki ilişkilere korelasyon analizi ile bakılmıştır. Ayrıca saldırganlığın alt boyutlarını yordayan değişkenleri belirlemek amacıyla çoklu doğrusal regresyon analizleri yapılmıştır. Analiz sonuçları, duygusal tutarsızlık kişilik özelliğinin saldırganlığın tüm alt boyutlarını olumlu yönde yordadığını göstermiştir. Ayrıca, olumsuz değerlik kişilik özelliği fiziksel saldırganlığı olumlu; sorumluluk ise düşmanlığı olumsuz olarak yordamaktadır. Son olarak sözel saldırganlığı yordayan değişkenler incelendiğinde, bu değişkeni uyumluluğun olumsuz ve gelişime açıklığın ise olumlu olarak yordadığı gözlenmektedir. Bu çalışmanın, sanatçıların saldırgan tutumlarını anlamak amacıyla yapılacak ileriki çalışmalara ışık tutacağı beklenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Sanat, Sanatçı, Kişilik Özellikleri

SÖZEL ÖZET METİNLER

İÇİ/DIŞI ŞİDDET: PLATFORM (EL HOYO)

Hacer AKER

Türkiye

Öz: Bu çalışma, Platform (El Hoyo/Delik, Galder Gaztelu-Urrutia, 2019) filmini insansal ve toplumsal bağlamda inceleme esasına dayanıyor. İnsansal olan, “insan özünde kötüdür” felsefesi üzerinden tartışılıyor. Toplumsal olan ise sınıfsal eşitsizlikler, kapitalizm ve yoksulluk düzleminde ele alınıyor. Film anlatısının toplum eleştirisi mi yoksa toplumsal bir özeleştirisi mi sunduğu, çalışmanın sorunsalını oluşturuyor. Çalışmada inceleme nesnesi olarak Platform filminin seçilmesi, iki amaca dayalı. İlki filmin “şiddet” kavramını insan/toplum bağlamında düşünmeye elverişli bir zemin sunması. İkincisi, izlenme oranının yüksekliği ve filmin güncelliği. Filmlerin toplumsal hayatın çelişkilerine, değişimlerine farklı yanıtlar getirerek gerçekliğin inşasına katkı yaptıklarını ifade eden inşacı temsil kuramına yaslanan bu çalışmada, meta anlatıların dil oyunları ile kurduğu bağlama odaklanıldı. Elde edilen bulgular, filmde baskın ve bastırılmış terim olarak egemen olan karşıtlığın; birincil meta anlatı olan “Toplumsal Şiddet” ve ikincil meta anlatı olan “İçimizdeki Şiddet” meta anlatıları ile sağlandığını, filmin bu anlatı yapısıyla “Toplumsal Şiddet” meta anlatısı yanında saf tutup, “İçimizdeki Şiddet” meta anlatısının eleştirisini yaptığını ortaya koydu. Böylece, Platform’un, alt sınıf ve orta sınıf arasına ideolojik bir duvar çekerek yoksulları canavarlaştırdığı, insanlıktan çıkarıp orta sınıfın konforlu yaşantısına tehdit unsuru olabilecek tipler olarak sunduğunu iddia etmek mümkün hale geldi. Sonuç olarak bu çalışma, filmin yönetmeni Urrutia’nın “bu film toplumsal bir eleştirisi değil, toplumsal bir özeleştiridir” söyleminin masum olmadığı sonucuna ulaştı.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Bencillik, Kapitalizm, Yoksulluk, Platform (El Hoyo/Delik)

SÖZEL ÖZET METİNLER

BİR FİLM (LIFE OVERTAKES ME), SIĞINMACI ÇOCUKLAR VE VAZGEÇİLMİŞ BEDENLER

Hacer AKER

Türkiye

Öz: Bu çalışma, çocuk sığınmacıların travmalarına Life Overtakes Me (Hayatın Tutsakları, John Haptas ve Kristine Samuelson, 2019) adlı belgesel film aracılığıyla odaklanıyor. Film, İsveç'te sığınmacı çocuklarda görülen resignation sendromuna yer veriyor. İsveççe uppgivenhet ssyndrom olarak adlandırılan vazgeçme/terketme sendromu, çocuk hastaların yaşama isteklerini kaybetmeleri olarak tanımlanıyor. Tamamen pasif, hareketsiz, içe kapanık, sessiz, yemek içmekten aciz, idrarını tutamaz halde, fiziksel bir uyarıya veya acıya tepki vermeyen bu çocuklar, bir tür komaya giriyor. İlk olarak 2000'lerin başlarında görülen bu hastalığın, 5 yıl içinde yaşları 8 ile 15 arasında değişen 400'den fazla çocuğu etkilediği biliniyor. Hükümeti sistematik kamusal çocuk sömürüsü yapmakla suçlayan psikiyatlara göre, bu rahatsızlık/hastalık iki travmaya reaksiyon olarak ortaya çıkmış: Çocukların kendi ülkelerinde yaşadıkları taciz/travmalar ve İsveç'e alıştıktan sonra tekrar geri dönme korkusu. Siyasi mülteci tanımında yaşanan daralmaya paralel, savaş olmayan ülkelerden gelen sığınma taleplerinin reddedilmeye başlanması bu korkuyu tetikliyor. Sadece İsveç'te değil, sert sınır politikası izleyen Avustralya'nın Nauru adası ve Yunanistan'ın Midilli Adası'ndaki mülteci kamplarında da benzer vakalar rapor edildi. Bu çalışma, yapılan testler sonucu herhangi bir beyin lezyonuna rastlanmayan bu çocuklarda görülen semptomların kültürel bağlamda açıklanabileceğini iddia ediyor. Bunu da belgesel anlatısı ve uzman görüşlerine dayanarak temellendirmeye gayret ediyor. Son 10 yılda çocuk sığınmacı sayısında yaşanan artış dikkate alındığında, Life Overtakes Me dolayısıyla ortaya koyulacak bulguların önemli olduğu düşünülüyor.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sığınmacı, Çocuk, Resignation Sendromu, Life Overtakes Me

SÖZEL ÖZET METİNLER

ELEKTRONİK İLETİŞİM ZORBALIĞININ ÇOCUKLARIN VE GENÇLERİN RUH SAĞLIĞINA ETKİSİ

Havva AKPINAR

Türkiye

Öz: Siber zorbalık, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla kişi, grup, özel/tüzel bir kişiliğe karşı teknik veya ilişkisel şekilde yapılan zarar verme davranışlarıdır. Siber zorbalık elektronik zorbalık ve elektronik iletişim zorbalığı olarak iki farklı şekilde karşımıza çıkmaktadır. Elektronik zorbalık, bireylerin şifrelerini ele geçirmek, internet sitelerine zarar vermek, zarar verici mailler göndermek gibi teknik durumları kapsamaktadır. Elektronik iletişim zorbalığı ise, kişilere daha çok psikolojik açıdan zarar veren ve çocuk/gençlere olumsuz etkisi olan siber zorbalıktır. Elektronik iletişim zorbalığında, kendisinden daha zayıf durumda olan mağdura ısrarcı davranışlarla psikolojik yönden zarar vermek veya mağdurun itibarını zedelemek amaçlanmaktadır. Elektronik iletişim zorbalığı, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasıyla, karşıdaki kişinin devamlı rahatsız edilmesi, alay edilmesi, hakkında olumsuz görüşlerin yayılması, hakaret edilmesi, kişinin rızası olmadan fotoğraflarının yayılması, uygunsuz resim/içeriklerin gönderilmesi/istenmesi, dışlama, tehdit etme, kızma, sosyal medyada linç etme, şantaj gibi ilişkisel saldırı davranışlarını içermektedir. Özellikle çocuk/gençlerin bu zorbalığa maruz kalmasının, onların ruh sağlığını ciddi şekilde etkileyeceği öngörülmektedir. Elektronik iletişim zorbalığına maruz kalan çocuk/gençlerde, ders başarısında düşme, öğrenmenin engellenmesi, davranış disiplininin bozulması, okuldan kaçma/ayrılma, aile/diğer kişilerle iletişiminde bozulma, içe kapanma, kendine/çevresine zarar verme, değersizlik düşünceleri, öz saygısında, kendine güvende azalma, öfke gibi duygu ve davranışlar görülmektedir. Ayrıca anksiyete bozukluğu, duygulanım bozukluğu, depresyon, aleksitimi, travma sonrası stres bozukluğu ve madde kullanım bozukluğu gibi psikiyatrik hastalıklar da ortaya çıkmaktadır. Bu konuyla ilgili güvenlik birimleri, aile, okul, öğrencilerle iş birliği içinde çalışılması ve gerekli cezai yaptırımların uygulanması son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Gençler, Ruh Sağlığı, Siber Zorbalık

SÖZEL ÖZET METİNLER

MOBBİNGİN BİREYLER ÜZERİNDEKİ PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Havva AKPINAR

Türkiye

Öz: Mobbing, bireylerin iş yaşantısı kaynaklı olan, kişinin bedensel ve ruhsal sağlığını tehdit eden bir şiddet davranışıdır. Mobbing sözcüğü, psikolojik şiddet, yıldırım, iş yeri zorbalığı, kuşatmak, korkutmak, sindirmek, saldırmak, rahatsız etmek veya sıkıntı vermek anlamlarına gelmektedir. Kişinin işini zorla bırakmasına neden olacak, kötü niyetle yapılan, haksız yere suçlama, saygınlığını bozma, küçük düşürme, doğrudan/dolaylı şiddet uygulama, duygusal saldırı gibi girişimler olarak da tanımlanmaktadır. Saldırgan girişimlerin anlık, kısa süreli olmaması, en az altı ay süreyle ve haftada bir kez yapılmış olması gerekmektedir. Bu saldırganlığın amacı, mağdurun olumsuz etiketlenmesi, yıldırılması, iş göremez hale gelmesidir. Mobbinge maruz kalmak bireylerin duygusal zorlanmalarını, stres düzeylerini arttırmakta, psikolojik iyi oluşlarını olumsuz etkilenmektedir ve buna bağlı olarak kişilerde fizyolojik/psikolojik rahatsızlıklar ortaya çıkmaktadır. Mobbing mağdurlarında baş ağrısı, boyun ağrısı, migren, ülser, fibromiyalji, cilt hastalıkları, hipertansiyon, kalp rahatsızlıkları gibi fizyolojik rahatsızlıklar oluşmaktadır. Ayrıca sıkıntı, çaresizlik, utanma, kendini suçlama, dışlanmışlık, korku, yabancılaşma, konsantrasyon bozukluğu, öfke, karamsarlık, intihar düşüncesi, bellek sorunları, üretkenliğin/işe bağlılığın/uyumun/iş veriminin azalması, işten kaçmanın/ayrılmanın artması gibi duygu ve davranışlar görülmektedir. Bunun yanı sıra uyum bozukluğu, anksiyete bozukluğu, depresyon, panik bozukluk, somatoform bozukluk, madde kullanım bozukluğu ve travma sonrası stres bozukluğu gibi ruhsal hastalıklar da ortaya çıkmaktadır. Mobbinge maruz kalmak, bireylerin fizyolojik/psikolojik sağlıklarını bozmakta, iş performanslarını düşürmektedir. Bu nedenle kurum yöneticilerinin, çalışanlarının bu konuyla ilgili bilgilendirilmesi ve belirli aralıklarla eğitimler yapılması son derece önemlidir.

Anahtar Kelimeler: Mobbing, Psikolojik Etki, Psikolojik Şiddet

SÖZEL ÖZET METİNLER

COVID-19 PANDEMİ DÖNEMİNİN SAĞLIKTA ŞİDDETE ETKİSİNİN ARAŞTIRILMASI (SAĞLIK ÇALIŞANLARI ANKET ÇALIŞMASI)

Meral Tuğba ÇİMŞİR, Muhammet Serhat YILDIZ

Türkiye

Öz: Covid-19'u Dünya Sağlık Örgütü tarafından 11 Mart 2020'de pandemik hastalık olarak ilan edilmiştir. Bu tür pandemiler kişiler ve toplumlar için stres kaynağı oluşturmakta ve özellikle sağlık çalışanlarının sözel, psikolojik ve fiziksel şiddete maruz kalma riskini arttırmaktadır. Çalışmada Alanya Eğitim ve Araştırma Hastanesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Biriminde görev yapan sağlık personelinin Covid-19 salgını döneminde kendilerine yönelik şiddet davranışının karakteristiğini şiddetin türü, şiddeti uygulayan ve maruz kalanın özellikleri açısından salgın öncesi dönemdekilerle karşılaştırarak sonuçları tartışmak amaçlandı. Çalışmada 10 ayrı sorudan oluşan bir anket sağlık çalışanlarına uygulandı. Çalışmaya 50 gönüllü dahil edildi. Gönüllüler Kadın Hastalıkları ve Doğum Biriminde çalışan Doktor, Öğretim Üyesi, Ebe, Hemşire, Tıbbi sekreter ve Temizlik personelinin oluşmaktaydı. Anketler Gönüllülere yüzyüze yöntemi ile uygulandı. Anket çalışmamız aşağıdaki soruları içermektedir. COVID-19 pandemi dönemi süresini salgın öncesi dönemle karşılaştırıldığında; 1. Hastalar sağlık personeline daha fazla sözel şiddet uygulamaktadır 2. Hastalar sağlık personeline daha fazla fiziksel şiddet uygulamaktadır 3. Hastalar sağlık personeline daha fazla psikolojik şiddet uygulamaktadır 4. Çalışma ortamında şiddete uğramam açısından endişeliyim. 5. Hastaların poliklinikte muayene sırası beklemeye tahammülü kalmamıştır. 6. Aciliyeti olmayan ameliyatlara bir süre ertelenmesi şiddete eğilimi artırmıştır. 7. COVID Pozitif hastalar kendini gizleyerek sağlık personeline karşı şiddet uygulamaktadır. 8. Sağlık kuruluşuna başvuran tüm hasta veya hasta yakınlarının Covid önlemlerine (maske,mesafe) uymamaları sağlık personeline karşı yapılan şiddete bir örnektir. 9. Sağlık çalışanlarının ek ödemelerini eksiksiz ve zamanında almamaları şiddete bir örnek olabilir. 10. Sağlık kurumumuzun tüm birimleri COVID riski taşıırken, servislerin COVID ve DİĞER birimler olarak ayrıştırılması şiddete bir örnek olabilir. MATERYAL ve METOD Anket çalışmasının içeriğindeki sorulara EVET/HAYIR şeklinde yanıt vermeleri istendi. EVET yanıtı 1 puan, HAYIR yanıtı 0 puan olarak değerlendirilerek toplam puan hesaplandı. 10 puan verenler COVID salgınında ileri derecede şiddete maruz kalanları, 0 puan verener de salgın öncesi ile salgın sürecinde şiddete değişiklik olmadığını tercih edenleri gösteriyordu. Ayrıca sorular kendi içerisinde bağımsız olarak da değerlendirilerek sağlık çalışanlarının maruz kaldığı şiddetin türü, nedeni, uygulayanın veya maruz kalanın özellikleri araştırıldı. BULGULAR Toplam puan hesaplamasında; çalışmaya katılan toplam 50 gönüllüden 26 (%52)'si 8, 12 (%24)'i 4, 10 (%20)'u 6, 2 (%4)'ü 3 puan vermiştir. "Çalışma ortamında şiddete uğramam açısından endişeliyim." Sorusuna ankete katılanların %97 si EVET yanıtını verdiler. Fiziksel, sözel veya psikolojik şiddete maruz kalanların sayısı 2 (%4) ile en alt seviyelerde idi. SONUÇ Pandemi tüm sağlık çalışanlarında (Doktor, Öğretim Üyesi, Ebe, Hemşire, Tıbbi sekreter ve Temizlik personelinin) şiddete uğramaları açısından ciddi endişe uyandırmıştır. Bu duygusal ve psikolojik açıdan tedirgin durumları, sağlık çalışanlarının bağımsızlık sistemini daha da zayıflamasına neden olabilmekte ve enfeksiyonla mücadeleyi zorlaştırmaktadır. Salgın dönemini atlatabilmenin ilk koşulu sağlık çalışanlarının bedensel ve ruhsal sağlığının korunmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Sağlıkta Şiddet, Pandemi, Covid

SÖZEL ÖZET METİNLER

POLİSİYE KURGUDA CİNSİYET MÜCADELESİ: SARMAŞIK ROMANINDA ANNELİK ARACILIĞIYLA KADINA UYGULANAN ŞİDDET

Merve Esra ÖZGÜRBÜZ

Türkiye

Öz: Bu çalışmada, postfeminist kuram eşliğinde hem toplumsalın belirlediği baskıcı bir rolü olan hem de kadının deneyimlerinin sınırlarını genişletme potansiyeline sahip derin şahsi anlamlar barındıran anneliğin paradoksal karakteri üzerinde durulmaktadır. Anneliğin özgünlüğü ve özgüllüğünün altı çizilerek annelik deneyimi, arzusu veya özneliğinin sabit veya temel bir yönüne işaret eden tüm düşünceler reddedilmektedir. Böylelikle klasik polisiye roman ile geleneksel anneliğin beslendiği ideolojinin ana fikri aydınlatılmakta ve yapıbozuma uğratılmaktadır. Anneliğin kadın kimliği üzerindeki etkilerinin bilinçli şekilde anlaşılması, dikte edici insan ilişkileri modellerinin eleştirisi için temel bir çerçeve sunmaktadır. Şebnem İşigüzel'in Sarmaşık isimli romanında, toplumsal baskıları ifşa etmek için bir çerçeve olarak polisiye kurgu kullanılmaktadır. Yazar, postfeminist düşüncelerinin anahtarı olan kadın ve şiddet arasındaki ilişkiyi özellikle annelik üzerinden yeniden yazmakta; sınıf, medeni durum ve çalışmanın kadınların kendileri için kimlik yaratma yöntemlerini nasıl şekillendirdiğine dair veriler sunmaktadır. Ebeveynlik/ annelik ve cinsellik sistemlerinde erkek egemenliğinin kökenleri, ısrarı ve yeniden üretimi hakkında bir bakış açısı sağlayan metin, annelik aracılığıyla kadına uygulanan şiddet biçimlerini görünür kılmakta ve anneliğin tarihsel inşasına yeni ve uyarıcı bakış açıları kazandırmaktadır. Bunu yaparken, kadınlara uygulanan şiddet hususunda anneliği suçlamak yerine ebeveynliğe yönelik kültürel yaklaşımlar arasında bulunan ve yoğun annelik ideolojisi olarak adlandırılan düşünüş tarzını etkileyen inanç ve varsayımların açık bir şekilde ortaya konulmasıyla ilgilenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Annelik, Postfeminizm, Polisiye Roman, Şiddet, Yoğun Annelik İdeolojisi

SÖZEL ÖZET METİNLER

İSTANBUL’UN BİR İLÇESİNDE 2019-2020 YILLARINDA BİRİNCİ BASAMAKTA GERÇEKLEŞEN ŞİDDET OLAYLARI VE DÜZENLENEN TUTANAKLARIN İNCELENMESİ: KARMA YÖNTEM ARAŞTIRMASI

Muhammed ATAĞ, Şeyma HALAÇ

Türkiye

Giriş ve Amaç: Ülkemizde sağlık çalışanlarına yönelik şiddet olayları son yıllarda giderek artmaktadır. Ve bu şiddet olaylarını önlemek amacıyla “Beyaz Kod” adı verilen bir acil uyarı sistemi oluşturulmuştur. Bu çalışma ile İstanbul’un bir ilçesinde birinci basamak hizmet sunumunda yer alan sağlık çalışanlarının 2019-2020 yıllarında uğradığı şiddet olaylarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi, sağlık çalışanları tarafından düzenlenen tutanakların nitel ve nicel yöntemlerle değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Gereç ve yöntem: Araştırma tanımlayıcı bir araştırma olup evrenini 01.01.2019 - 31.12.2020 tarihleri arasında İstanbul’da bir ilçede birinci basamak sağlık hizmeti sunan sağlık çalışanlarının yaşadıkları şiddet olayları oluşturmaktadır. 113 Beyaz Kod başvuru sistemine yapılan şiddet başvuruları retrospektif olarak incelenmiş, şiddet olaylarına ilişkin düzenlenen tutanaklar döküman analizi ile incelenmiştir. Analizde nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılmış; betimleyici analize ek olarak, sayısal değişkenlerin ortalama, SS’ları; kategorik değişkenlerin yüzde, oranları verilmiştir. İncelenen veriler; şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının sosyodemografik verileri, şiddet türü, şiddet olayının gerçekleştiği yer, şiddet olayının nedeni, düzenlenen tutanak türü ve tutanağın okunaklı, anlaşılır düzenlenme durumu, şiddet içerikli kullanılan ifadelerdir. Bulgular: İlçede birinci basamak hizmet sunumu ile ilgili olarak; 2019 yılında 23 (%58,97); 2020 yılında 16 (%41,02) olmak üzere 39 şiddet olayı görülmüş ve sağlık çalışanları tarafından beyaz kod başvurusu yapılmıştır. Şiddet mağduru sağlık çalışanlarının %74,35’i kadındır. Şiddet olaylarının %94,87’si Aile Sağlığı Merkezi’nde gerçekleşmiştir. Şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının % 76,92’si doktor, %20,51’i yardımcı sağlık personelidir. Şiddet olaylarının % 79,48’i sözel; %20,51’i hem sözel hem fiziksel şiddet içeriklidir. Şiddet olaylarının %71,79’unda şiddete uğrayan kişiler tarafından olay yerinde tutanak tutulmuş, %23,07’sinde olay esnasında 155 aranarak, polis memurları tarafından polis tutanağı tutulmuştur, %5,12’sinde sözel şiddet gerekçesiyle yapılan beyaz kod başvurusu şiddete uğrayan mağdur tarafından sonrasında iptal edilmiştir. Şiddete uğrayan sağlık çalışanları tarafından düzenlenen tutanaklar incelendiğinde; tutanakların %96,42’sinde sözel-fiziksel şiddet türü açıkça ifade edilmemiş, %64,28’i el yazısı ile %35,21’i dijital belge olarak hazırlanmıştır. Elle yazıların %55,55’i okunaklı ve anlaşılır bir şekilde yazılmıştır. Kişilerin düzenledikleri tutanakların %50’sinde olay tarihi, yeri, saati, şüpheli ve tanıklara ilişkin bilgilerin nasıl yazılacağı belirtilmediği şablon kullanılmıştır. Mağdur kişilerin hazırladıkları tutanakların tamamında olay yeri ve tarihi ve şüpheliye ilişkin bilgiler tam olarak yazılmıştır, mağdur ve tanıkların kimlik bilgileri %28,57’sinde tam ve eksiksizdir. %66,66’sında şiddet olayına en az bir kişi tanık olmuştur. Kişiler tarafından düzenlenen tutanakların sayfa sayısı ortalama 1,46 sayfa (Min:1,Mak:6)’dır. Tutanaklarda mağdur olan sağlık çalışanlarının şiddet olayı ile ilgili beyanları incelendiğinde; %79,48’inde saldırganın bağırdığı, %64,10’unda hakaret içerikli,%74,35’inde tehdit içerikli, %25,64’ünde küfür içerikli ve %15,38’inde mesleki bilgi ve beceriye ilişkin aşağılayıcı ifadelerin kullanıldığı görülmüştür. Sonuç ve Öneriler: Düzenlenen tutanaklarda şiddete uğrayan sağlık çalışanlarının çoğunluğu uğradıkları şiddet olaylarından psikolojilerinin ve motivasyonlarının olumsuz etkilendiğini belirtmiştir. Ayrıca şiddet olaylarına ilişkin sağlık çalışanları tarafından düzenlenen tutanaklar standart olmadığı, çeşitli eksiklikler olduğu görülmüştür. Özellikle mezuniyet sonrası dönemde, iş hayatında sağlık çalışanları beyaz kod süreçleri ve ilişkili belgelerin düzenlenmesi konusunda eğitilebilir.

SÖZEL ÖZET METİNLER

Anahtar Kelimeler: Beyaz Kod, Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri, Şiddet

COVID19 ENFEKSİYONUNUN BİR ŞİDDET ARACI OLARAK KULLANILMASI: BASINDAN ÖRNEKLER

Muhammet ÇEVİK

Türkiye

Öz: Şiddet hayatın her alanında farklı şekillerde karşılaşılan bir olgudur. Geçmişten günümüze şiddetin farklı türleri ile karşılaşıldığı gibi, şiddete ilişkin algı ve şiddet araçları da farklılaşmakta ve çeşitlenmektedir. Konvansiyonel silahlardan, günlük yaşam malzemelerine, iş ortamı ve ekonomik araçlardan, bireysel davranışlara kadar sayısız alet, tutum ve davranış, şiddetin uygulanmasında araç olarak kullanılabilir. Covid19 pandemisi de hayatımızda yol açtığı birçok etkinin yanı sıra enfeksiyonun bir silah gibi kullanılmasıyla şiddet literatürüne yeni bir araç kazandırmıştır. Hastalık yapıcı ajanların biyolojik silah olarak kullanılmasına tarihte de rastlanmaktadır. Ancak bu vakalar daha çok savaş ya da terör gibi kitlesel hedeflere yönelik olarak gerçekleşmiştir. Covid19 enfeksiyonu taşıyan ya da enfeksiyon şüphesi olan kişilerin bulaşlarını bilinçli bir şekilde, zarar vermek amacıyla kullanmasına ilişkin vakalar ise, güncel örnekler olarak şiddetin farklı bir boyutunu ortaya koymaktadır. Bu çalışmanın amacı yurt içi ve yurt dışında pandeminin başlangıcından bu yana basın ve medya araçlarına yansıyan vakaları farklı bir perspektiften değerlendirmektir. Hastalık yapıcı bir ajan olarak Covid19'un hızlı bulaşıcılığından bireysel bir silah gibi yararlanılmaktadır. Enfeksiyonuna sebep olan virüsün laboratuvar ortamında bilinçli bir şekilde üretildiğine ve dünyaya yayılmasının sağlandığına ilişkin iddialar da göz önüne alındığında Covid19 enfeksiyonunun küresel ve bireysel çapta bir şiddet aracı ya da biyolojik silah olarak kullanılmasına ilişkin bir değerlendirme yararlı olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Bulaşıcı Hastalıklar, Covid19

SÖZEL ÖZET METİNLER

POLİTİK VE HUKUKSAL ŞİDDETİN AHLAKILIĞI ÜZERİNE

Murat BAYRAM

Türkiye

Öz: İlk bakışta çoğumuza şiddet ahlaki olarak görülmez. Şiddet kabul edilemez bir durum olarak görülür çoğumuzca. Ancak hukuki ve politik kurumlara baktığımızda şiddet meşru bir şekilde kullanılmaktadır. Bu anlamda şiddet ilkesel şekilde adil amaçlara, hukuka hizmet eden bir araç olduğu halde ahlaki olduğunu söyleyebilir miyiz? Politik ve hukuki bir koruyuculuk altında yaşamaya mecburuz. Birçoğumuz güvenilirliğin sağlanması açısından şiddeti politik bağlamda meşrulaştırır. Hobbes'u her ne kadar şiddeti yücelttiği için suçlasak da toplumsal anlamda bir kaos ile karşı karşıya geldiğimizde ona hak vermeye başlarız. Nitekim doğa durumunda herkes bireysel şiddetlerden kaçıp tek bir ağacın gölgesi altında yaşamaya karar verdi. Bu anlamda şiddet tek bir gövdesi olan ama birçok damarı ve dalı olan bir araçtır. Dolayısıyla şiddet hem fiziksel hem de psikolojik ve simgesel olarak ortaya çıkabilir. Hukuksal ve politik şiddet sadece koruyucu bir anlamda değil (kolluk kuvvetleri), aynı zamanda simgesel şiddet ve psikolojik şiddet olarak da çıkabilir. Mesela; hukuki bir davanın sonucunda cezaya çarptırılan suçlu ile birlikte ailesine dolaylı olarak şiddet uygulanır. Bunun sonucu olarak ailenin toplumsal dışlanmaya (şiddete) maruz kalması aynı şiddetin kalıntılarıdır. Bununla birlikte ekonomik durumu yeterince iyi olmayan bir annenin iyi beslenmemesi sonucunda çocuklarının sağlıksız olması simgesel şiddette bir örnek olarak verebiliriz. Tabi burada da politik şiddet söz konusudur. Böylece şiddet doğasal anlamdan çıkarak politik ve hukuki bir perdenin arkasında meşru bir şekilde işlev kazanır. Bu çalışmada hukuksal ve politik şiddet biçimlerini ortaya çıkararak ahlakiliği üzerine tartışılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Ahlakilik, Politik, Hukuk

SÖZEL ÖZET METİNLER

COVID-19 PANDEMİ SÜRECİNDE KADINA YÖNELİK ŞİDDETİ ÖNLENME STRATEJİLERİ- BİRLEŞMİŞ MİLLETLER KALKINMA PROGRAMI ÖRNEĞİ

Rojjin MAMUK

Türkiye

Öz: COVID-19 pandemi sürecinde kadına yönelik şiddet (KYŞ) oranı %20-33 aralığında artmıştır. Bu çalışmada Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı'nın COVID-19 sürecinde KYŞ'yi önlemeye yönelik geliştirdiği stratejilerin gözden geçirilmesi hedeflenmiştir. Bu stratejiler; *Adalet hizmetleri dahil olmak üzere KYŞ'yi önleyecek hizmetlerin tamamının erişilebilirliğinin (çevrimiçi) sürdürülmesi, *Cinsiyete özgü bir sağlık hakkı olan temel ana-çocuk sağlığının sürdürülmesi ve KYŞ'nin önlenmesi ve rehabilitasyonu için sağlık hizmetleri içerisinde ayrılan bütçeye ek finansal desteğin ve insan kaynağının sağlanması, *STK'ların özellikle kadın organizasyonlarının COVID-19 mücadele-stratejilerinin geliştirilmesi, uygulanması ve izlenmesi süreçlerine dahil edilmesi, *KYŞ ile mücadele hizmetlerinin mevcut durumunun ve boşluklarının COVID-19 süreci göz önüne alınarak objektif ve hızlı bir şekilde yeniden değerlendirilmesi, *COVID-19 sürecinde hükümetlerin insan haklarının geliştirilmesi ve korunması konusunda teşviki, *Sosyo-ekonomik değerlendirmelerin KYŞ'nin risk faktörlerini içerecek şekilde ele alınması, *COVID-19 müdahale-stratejilerinin oluşturulup yürütülmesinde geniş sosyal uyumu ve sürdürülebilir iyileşmeyi baltalayacak mevcut güç dengesizliklerinin ve/veya ataerkil normların güçlendirilmemesi veya yeniden üretilmemesi konusunda hassasiyet gösterilmesi, *Mevcut KYŞ önleme stratejilerinin COVID-19 mücadele-stratejilerine entegre edilmesi, *COVID-19'un orantısız ve olumsuz etkilerini azaltmak ve sürdürülebilir iyileşmeyi sağlamak için tüm hazırlık, müdahale ve iyileştirme çabalarının merkezine kadınların koyulması, *COVID-19'un nasıl ve neden KYŞ artışına neden olduğunu anlamada bilimsel araştırmalar yapılması, istatistik oluşturulması, *Teknolojiye dayalı araçlar yardımı ile güvenilir kuruluşlarla çalışmaların yürütülmesi ve çözüm yollarının geliştirilmesi, *COVID-19'un LGBT'liler, göçmenler ve engelliler gibi kırılgan gruplar üzerindeki etkilerinin daha farklı olacağı gerçeğini kabul eden yaklaşımların benimsenmesi, *COVID-19 sürecinde şiddete sıfır tolerans ilkesinin belirlenerek, toplumsal cinsiyet eşitliği kültürünün teşvik edilmesidir. Yukarıda belirtilen stratejilerin benimsenerek hayata geçirilmesinin ulusal ve uluslararası düzeyde COVID-19 ve benzeri süreçlerde KYŞ oranlarını azaltacağı öngörülebilir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Kadın, Karantina, Şiddet

SÖZEL ÖZET METİNLER

İŞ YAŞAMINDA PSİKOLOJİK ŞİDDET: ÖNCÜLLERİ, SONUÇLARI VE ÖNLEMENE YÖNELİK ÖNERİLER

Rüstem AŞKIN, Yasemin KUŞ

Türkiye

Öz: Modern iş yaşamı ile rekabet neredeyse aynı anlama sahiptirler. Günümüz iş yaşamında yalnızca iş-letmeler değil çalışanlar arasındaki rekabetin de her geçen gün artış gösterdiği gözlenmektedir. Örgütsel hedeflerin agresifleşmesi, çalışma standartlarının hızla değişimi ve iş davranışlarının alışlagelmişin ötesine geçmesi, işi ve işyerini adeta psikolojik şiddet sahnesine dönüştürebilmektedir. Geleneksel fiziki çalışma ortamlarının yerini mobil ve uzaktan erişime dayalı esnek çalışma düzenine bırakmıştır. Bu değişim ile birlikte psikolojik şiddet, daha farklı boyutlara ve 7/24'lük zaman dilimine kaymıştır. İş yaşamında psikolojik şiddetin fiziksel şiddete kıyasla daha yaygın ve sık olduğu belirtilmekte ve birçok ülkede ulusal bir salgın ve halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır. Psikolojik şiddet, mağdur üzerinde önemli ruhsal, sosyal ve psikosomatik sorunlar oluşturabilen saldırgan taktikleri içermekte, yoğunluğu ve tekrarlayıcılığı ile orantılı olarak değişik ruhsal sonuçlara yol açabilmekte ve Aynı zamanda örgüte yönelik birçok olumsuz tutum ve davranışın ortaya çıkmasında etkili olmaktadır. Örgütlerin devamlılığı için en kıymetli sermaye olan nitelikli insan kaynağının iyi oluşunu sağlamak ve korumak en önemli konulardan biridir. Bu nedenle potansiyel risk faktörlerinin tanımlanması ve önüne geçilmesi için çeşitli düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Çalışmamızda psikolojik şiddet kavramı iş yaşamı bağlamında ele alınmakta; psikolojik şiddetin tanımlanması ve kapsamı, toplumsal, örgütsel ve bireysel boyutta şiddet nedeni olabilecek faktörler ve etkilerini alanyazın kapsamında incelenmekte ve iş yaşamında psikolojik şiddeti önlemeye yönelik öneriler sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: İşyerinde Psikolojik Şiddet, Ruh Sağlığı, Örgütsel Faktörler, Bireysel Farklılıklar

SÖZEL ÖZET METİNLER

AİLE İÇİ ŞİDDET KURBANI ÇOCUK: PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK, MÜDAHALE ÇALIŞMALARI VE PSİKOLOJİK ETKİNİN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ

Rüstem AŞKIN, Zekiye ZEYBEK

Türkiye

Öz: Aile bireyinin fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne en büyük tehditlerden olan aile içi şiddet, çok yönlü değerlendirme ve araştırmalara konu olmuştur. Çocukların aile içi şiddete doğrudan veya dolaylı olarak maruz kalmaları, yalnızca fiziksel ve ruhsal bütünlükleri değil, sosyal, bilişsel ve eğitimsel gelişimleri üzerinde de yaygın olumsuzluklara neden olmaktadır. Ailedeki şiddetin çocuk üzerindeki psikolojik etkileri, çocuğun yaşı, cinsiyeti, mizacı, kişilik özellikleri ve başa çıkma becerileri ile maruz kalınan şiddetin sıklığı, ciddiyeti yanı sıra sosyal destek ve ailenin sosyoekonomik düzeyi gibi mikro veya makro düzeyde birçok etkenle ilişkilidir. Aile içinde şiddete maruz kalmanın, çocukta agresyon, anksiyete, depresif ve travmatik semptomlar, davranış problemleri, sağlık sorunları, akran ilişkileri ve akademik performans sorunları gibi yaygın sonuçlara yol açtığı bildirilmektedir. Bu bağlamda şiddet kurbanı her çocuğun ailede yaşanan şiddetten aynı şekilde etkilenmediği, bu etkinin aile sistemi ve dinamikleri içerisinde değerlendirilmesinin önemi de bilinmektedir. Ailelerdeki şiddetin değerlendirilme süreçlerinde sadece annenin, babanın veya çocuğun değerlendirilmesinin yetersizliği bilinmekle birlikte multidisipliner bir önleme, değerlendirme ve müdahale sürecinin yürütülmesinin gerekliliği de anlaşılmaktadır. Çalışmamızda, aile içi şiddet olgusunun çocuğun gelişimine, ebeveyn ilişkilerine, ruhsal sağlığı ile sosyal ve akademik hayatına etkileri alanyazın kapsamında incelenmiş, özellikle psikolojik dayanıklılık kavramı üzerinde durularak değerlendirme ve müdahale çalışmaları, ailedeki olası risklerin gözden geçirilmesi ve yönetilmesi konusunda öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Aile İçi Şiddet, Psikososyal Etkiler, Psikolojik Dayanıklılık, Müdahale

SÖZEL ÖZET METİNLER

YETİŞKİNLERİN ÇOCUKLUK ÇAĞI İSTİSMARI YAŞANTI ÖLÇEĞİ GELİŞTİRİLMESİ: GEÇERLİK VE GÜVENİRLİK ÇALIŞMASI

Sena ÇAĞLAR, Fatih KEZER

Türkiye

Öz: Çocuk istismarı; çocuğun yaşamını, gelişimini ve sağlığını olumsuz yönde etkileyecek davranışların yetişkin tarafından çocuğa uygulanmasıdır. Bu çalışmada, yetişkinlerin çocukluk çağında yaşamış oldukları istismarı ve türünü tespit etmeye yönelik geçerli ve güvenilir bir ölçek geliştirmek istenmiştir. Araştırma, bir ölçme aracı geliştirme çalışması olması bakımından temel araştırma modelindedir. Araştırmacılar çocukluk çağında istismarı ortaya koyabilecek 87 maddelik madde havuzu hazırlamış, uzman görüşleri ve tekrar incelemeler sonucunda 54 maddeye düşürülmüştür. Araştırmanın çalışma gruplarını yaşları 18 ile 71 arasında değişen 737 yetişkin oluşturmaktadır. Ölçme aracına ait geçerlik kanıtları elde edilirken açımlayıcı faktör analizi, doğrulayıcı faktör analizi ve ölçüt dayanaklı geçerlikten yararlanılmış, güvenilirlik kanıtları için Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı, madde kalan ve madde toplam korelasyonları incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda dört alt boyut (Duygusal İstismar, Fiziksel İstismar, Ekonomik İstismar, Cinsel İstismar) ve 26 maddeden oluşan bir yapı ortaya çıkmıştır. 26 maddelik nihai ölçeğin C-A güvenilirlik katsayısı 0.859 olarak elde edilmiştir. Ölçeğin benzer ölçekler geçerliği için “Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği”nden yararlanılmış ve iki ölçek puanları arasında orta düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=.652$, $p<0.01$). Yapılan analizler sonucunda test tekrar test güvenilirliği için iki uygulama arasında yüksek düzeyde ve pozitif yönde bir ilişki olduğu bulunmuştur ($r=.868$, $p<0.01$). Doğrulayıcı faktör analizi sonrasında uyum indekslerinin yapının doğruluğu için kabul edilebilir düzeyde olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları “Yetişkinlerin Çocukluk Çağı İstismarı Yaşantı Ölçeği”nin yetişkinlerin çocukluk çağında yaşamış oldukları istismarı geçerli ve güvenilir bir şekilde ortaya koyabileceğini göstermiştir. Çocukluk döneminde yaşanan istismarı ortaya koyan yaygın bir ölçme aracı olmadığından, ölçeğin bu konu kapsamında araştırma yapan diğer araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk İstismarı, Duygusal İstismar, Ekonomik İstismar

SÖZEL ÖZET METİNLER

ALKOL VE MADDE KULLANIM BOZUKLUĞU TANILI BİREYLERİN EVLİLİKTE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLARI

Tuğçe TOKER UĞURLU

Türkiye

Öz: Dünya Sağlık Örgütü'ne göre şiddet; "sahip olunan fiziksel güç ya da kudretin, tehdit yoluyla ya da doğrudan kendine, bir başka insana, bir gruba ya da topluma karşı yaralanma, fizyolojik hasar, gelişme bozukluğu ya da gerilikle sonuçlanacak ya da sonuçlanma olasılığı yüksek bir biçimde uygulanması" olarak tanımlanmaktadır. Kadına yönelik aile içi şiddet kadınların yaşadığı ortak ve evrensel bir sorun olup şiddetin en yaygın ancak en gizli kalan türüdür. Dünya üzerinde her üç kadından biri yaşamının herhangi bir döneminde yakın partneri tarafından fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Şiddet davranışının pek çok nedeni olmakla birlikte alkol ve madde kullanımı bu nedenlerin başında gelmektedir. Bu çalışmada bir AMATEM kliniğinde ayaktan tedavi gören alkol ve madde kullanım bozukluğu tanılı hastaların evlilikte kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ve ilişkili faktörlerin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya 18 yaş ve üzeri toplam 130 hasta dahil edilmiştir. Hastaların %90'ı erkek (n=117), %10'u (n=13) kadındı. Yaş ortalaması 26,9±7,2 (18-55) olarak bulundu. Hastaların %13,1'i (n=17) alkol kullanım bozukluğu, %86,9'u (n=113) madde kullanım bozukluğu tanılıydı. En çok kullanılan madde %82,2 oranında (n=74) eroin olarak saptandı. Hayatının bir bölümünde şiddete maruz kalanların oranı %33,8'iken (n=44) en çok maruz kalınan şiddet türü %31,8 (n=14) fiziksel şiddetti. Sözel şiddete tolerans, ayrılmaya ilişkin tutumlar ve fiziksel şiddete ilişkin tutumlar alt ölçekleri ortalama puanları alkol-madde kullanımı, cinsiyet ve şiddete maruz kalmaya göre istatistiksel olarak benzer bulundu. Şiddete ilişkin tutumların tanı, cinsiyet ve şiddete maruz kalma açısından benzer olması şiddet davranışının kabul edilebilirliğine ve pek çok risk faktörüne rağmen bu durumun değişmediğine işaret ediyor olarak yorumlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Alkol, Kadın, Madde, Şiddet

SÖZEL ÖZET METİNLER

COVID-19 PANDEMİSİ, AİLE İÇİ ŞİDDET VE HEMŞİRELİK

Tülin YILDIZ, Arzu MALAK, Çağla SABIRLI

Türkiye

Öz: Ortaya çıktığı andan itibaren hızla yayılarak kısa bir sürede pandemiye dönüşen COVID 19 virüsü; karantina, izolasyon, sosyal mesafe ve evde kalma gibi kısıtlamaları beraberinde getirdi. Bu kısıtlamalara ek olarak; toplumda oluşan hastalığa yakalanma ve ölüm korkusu, stres, belirsizlik, ekonomik endişeler ile okul, kreş ve iş yerlerinin kapanmasıyla aile bireylerinin birlikte zaman geçirme zorunluluğu; pandemi sürecinde koruyucu kaynaklara erişimi sınırlandıran ve aile içi şiddeti arttıran etkenler olarak görülmektedir. Bu durum pandemi öncesi ve sonrasını kıyaslayan çalışmaların, aile içi şiddeti bildiren acil yardım aramalarında dünya çapında bir artış bulunmasıyla desteklenmektedir. Çoğu zaman şiddet gören bireylerle ilk karşılaşan, hemşirelerdir. Bu nedenle hemşirelerin şiddeti önlemesi, güvenli bir şekilde tanınması ve yönetmesi hayati önem taşımaktadır. COVID 19 pandemisinde uygulanan kısıtlamaların sağlık sistemine etkilerinden biri, yüz yüze hasta görüşmesi veya ev ziyaretlerinden; hastaya uzaktan hemşirelik bakımı sunulmasına olanak tanıyan teknolojik yöntemlere geçiş olmasıdır. Hemşirelerin, sağlık kurumları dışında hastanın gizlilik ve güvenliği korunarak teletıp, yardım hattı, online platform ve danışmanlık hizmetleri gibi teknolojik yöntemler aracılığıyla da şiddet mağdurlarına ulaşması mümkün olabilir. Hemşirelerin bu kişilere ulaşması, belki de oluşacak fiziksel ve psikolojik kalıcı hasarların önüne geçebilir. Bu derleme, literatür taraması sonucunda COVID 19 pandemisinin aile içi şiddete etkisi ile hemşirelerin bu şiddetten en fazla etkilenen kadın ve çocuklara yönelik önleme, tanılama, fiziksel ve psikolojik destek uygulamalarının incelenmesi amacı ile yazılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Aile İçi Şiddet, Hemşirelik

SÖZEL ÖZET METİNLER

KADINA YÖNELİK CİNSEL TACİZ VE YANSIMALARI: UYGULAMALI BİR ÖRNEĞİ

Ümran SEVİL, Ali Serdar YÜCEL, Ayça GÜRKAN, Mustafa TALAS, Murat KORKMAZ

Türkiye

Öz: Günümüzde kadına yönelik en fazla yaşanan sorunların başında cinsel taciz gelmektedir. Bu çalışmada geçmişte cinsel ve fiziksel taciz sorunu yaşamış kadın bireyler üzerinde örnek bir uygulama ile sonuca ulaşmak hedeflenmiştir. Amaç olarak fiziksel taciz başta olmak üzere cinsel tacizin boyutunun kadınlar üzerinde oluşturduğu sorunların neler olduğunun saptanması, cinsel tacizin kadın yaşam süreci içerisinde farklı boyutların neler olduğunun saptanması amaçlanmıştır. Araştırma bir uygulama araştırması şeklindedir. Araştırmamızda bir ölçekli anket ile çalışmada amaçlanan sonuç hedeflenmiştir. Kullanılan ölçekli anket araştırmaya yönelik olarak hazırlanmış ve daha öncesinde herhangi bir çalışmada kullanılmamıştır. Bu nedenle ölçeğin geçerlilik ve güvenilirliğinin saptanması amacı ile bir ön test gerçekleştirilmiştir. Ön test sonrasında 0.78 kat sayısı elde edilmiştir. Yapılan ön test sonrasında çalışmada kullanılan ölçme aleti anketin geçerlilik ve güvenilirliğini gösteren cronbach alfa katsayısı. Bu değer beklenen değer üzerinde olması nedeniyle kullanılan ölçme aletinin geçerli ve güvenilir olduğunu göstermektedir. Araştırmaya katılım sağlayan katılımcılar farklı bilgiler ile veriler kullanılarak tespit edilmiştir. Bu çalışmada katılımcı sayısı sınırlıdır. Sınırlı olmasının nedeni ise katılımcıların birçoğunun psikolojik olarak kendini rahatsız hissetmesi, güven sorunu yaşaması, kendini farklı nedenlere bağlı olarak suçlu hissetmesi nedeniyle katılım sağlamak istememiştir. Katılımcılara yönelik uygulanan anket form düzenlemesi ve doldurulması yüz yüze yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Hiçbir katılımcının bilgileri sesli cihaz ve benzeri bir materyale kayıt edilmemiştir. Araştırma ve anket uygulaması uzman denetiminde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle hiçbir katılımcıya psikolojik etki edilmemiştir. Katılımcıların anket formlarına yönelik cevap süreleri değişiklik göstermiştir. Bunun nedeni olarak uzman görüşüne başvurulmuş, kişinin kendini güvende hissetmesi sorunu ile geçmişte yaşanan sorunu hatırlaması nedeniyle bazı olumsuzlukların yeniden hatırlanması olarak gösterilmiştir. Araştırmadan elde edilen veriler SPSS ve EVIEWS istatistik programları kullanılarak farklı istatistik yöntem ile teknikleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma sonrasında katılımcıların tamamının kilo problemi yaşadığı, anksiyete düzeyinin yüksek olduğu, birçoğunun halen psikolojik destek almaya devam ettiği, korku, güvensizlik, hayata yönelik küskünlük, içe kapanma ve kendini değersiz hissetme gibi sorunlar ile iç içe olduğu saptanan sonuçlar arasındadır.

Anahtar Kelimeler: Taciz, Kadın, Psikoloji, Sosyoloji, Şiddet, Güven, Anksiyete

SÖZEL ÖZET METİNLER

HEMŞİRELERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ŞİDDETE KARŞI DUYARLILIK DURUMLARI; BİR KAMU HASTANESİ ÖRNEĞİ

Demet YURTSEVER, Sevgi DURAN, Gülşah ÜNSAL JAFAROV, Nalan ÖZTÜRK

Türkiye

Öz: Çocuklara ve gençlere yönelik şiddet, önemli bir halk sağlığı ve insan hakları konusudur. Aile içinde zorlama, cezalandırma, aşağılama, sevgisiz bırakma gibi öfke ve gerginliği boşaltmak amacıyla anne-baba tarafından çocuklara yöneltilen fiziksel, cinsel, duygusal şiddet ve ihmal niteliğindeki olumsuz her türlü davranış şiddet olarak tanımlanabilir (Ayan, 2007). Çocukların şiddete maruz kalmaları gelişimlerini olumsuz olarak etkilemekte, sadece aile içinde değil özellikle en güvenli olması gereken okul gibi çeşitli ortamlarda da fiziksel, sözel, ilişkisel ve cinsel şiddete maruz kalabildikleri görülmektedir (Çetinkaya Yıldız ve Hatipoğlu Sümer, 2010). Saldırganlık ya da şiddet eğiliminin fark edilmesi, onun kontrol altına alınmasında önemli bir aşamadır. Hemşireler risk altındaki çocuklar ve ailelerle ilk karşılaşan sağlık profesyoneli olma özelliği taşır. Bu nedenle hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete duyarlı olması; hemşirelik girişimlerinin kullanılması, şiddeti önleme ve erken tanı çalışmalarını etkin kılarak şiddetin yaşanmamasını veya çocukların şiddetten daha az zarar görmesini sağlar. Ayrıca şiddete maruz kalan çocuklar ile şiddet uygulayan bireylerin rehabilitasyonunu da sağlar. Bu çalışmada hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıkları belirlenecektir. Ayrıca, çalışmada hemşirelerin yaş, cinsiyet ve öğrenim durumu gibi sosyodemografik özellikleri ile çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıklarına ilişkin görüşleri arasında farklılıklar olup olmadığının tespit edilmesi de amaçlanmıştır. Araştırma tanımlayıcı tiptedir. İstanbul'da bir kamu hastanesinde çalışan hemşirelerin çocuklara yönelik şiddete karşı duyarlılıklarının saptanması amacıyla planlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik, Şiddet, Çocuk

SÖZEL ÖZET METİNLER

ÇOCUĞA YÖNELİK ŞİDDET, ÇOCUK HAKLARI VE EĞİTİM

Dilek ARLI ÇİL

Türkiye

Öz: Günümüzde, medyada ya da çevremizde, çocuklara yönelik olarak şiddet içeren davranışlara sıklıkla tanık olmaktadır. Şiddet içeren davranışlar, çoğunlukla aile üyeleri tarafından, bazen de akrabalar ve toplumun diğer üyeleri tarafından olmak üzere, çocuğa yönelen fiziksel ya da duygusal boyutta kötü muameleleri ifade etmektedir. Çocuğun farklı yönleriyle gelişimini engelleyen, şiddet içeren davranışlar, aile üyeleri tarafından gerçekleştirildiğinde bile, sadece aile içi bir sorun değil, toplumsal bir sorun olarak görülmelidir. Bu çalışmanın amacı, farklı boyutlarıyla günümüzün önemli sorunlarından biri olan çocuğa yönelik şiddetle mücadele etmek için, insan hakları düşüncesinden hareketle geliştirilen çocuk haklarının bilgisine dayanan bir eğitim anlayışının oluşturulması gerektiğini vurgulamaktır. Çocuk hakları fikri, çocuğun insan haklarının özel olarak korunması gerekliliğine işaret eder. Bu bağlamda, insanın olanaklarını gerçekleştirmesi için gereken temel insan hakları arasında olan yaşama, sağlık, eğitim, bedensel ve ruhsal gelişim, v.b. hakların, bu hakları kendi başlarına koruyamayacak olan çocuklar için korunması gerekir. Bu nedenle, Birleşmiş Milletler tarafından hazırlanan ve Türkiye'nin de içinde olduğu 196 ülke tarafından imzalanan Çocuk Haklarına Dair Sözleşme'nin önsözünde, çocukların, insan haklarından ayırım gözetmeksizin yararlanma hakkı olduğu belirtilir ve çocuğun insan haklarının korunması ile ilgili düzenlemelere yer verilir. Geleneksel eğitim teorilerinde, eğitimde, öğretmenin görevi ve çocuğun sorumluluklarına yer verilir. Ancak çocuğun sorumluluklarından önce, haklarının olduğu unutulmamalıdır. Çocuğa yönelik şiddetle mücadele edebilmek için, eğitimde, insan hakları düşüncesine dayanan çocuk haklarının bilgisine yer verilmesi ve bu konuya yönelik bilinç geliştirmek için çeşitli çalışmalar yapılmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Çocuğa Yönelik Şiddet, Çocuk Hakları, Eğitim

SÖZEL ÖZET METİNLER

KADIN SPORCULARIN MARUZ KALDIKLARI CİNSEL İSTİSMAR VE TACİZ OLAYLARI ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN

Türkiye

Öz: Bu araştırmanın amacı; kadın sporcuların spor hayatlarında karşılaştıkları cinsel istismar ve taciz durumlarının belirlenmesidir. Günümüzde, spor alanında göze çarpan en büyük sorunların başında kadın sporcuların maruz kaldıkları cinsel taciz ve istismar olayları gelmektedir. Cinsel taciz ve istismar sebebiyle birçok kadın sporcu, sporu bırakmakta, sosyal, psikolojik sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kanunların ve sporla ilgili birimlerin yeterince kadın sporculara güven vermemesi sebebiyle, kadın sporcuların birçoğu maruz kaldığı cinsel taciz ve istismar vakalarından dolayı şikayetini ilgili merciiilere bildirememekte, paylaşamamaktadır. Bu çalışmada kadın sporcuların yaşadıkları cinsel taciz ve istismar olayları ile ilgili literatür taranmış, derlenmiş ve kadın sporcuya uygulanan cinsel taciz ve istismar vakaları ile ilgili durum belirtilmiş ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Sporcu, Cinsel Taciz, İstismar, Şiddet

SÖZEL ÖZET METİNLER

ADOLESAN SPORCULARDA ŞİDDET VE SALDIRGANLIK

Hayrettin GÜMÜŞDAĞ, Mehmet AYDOĞAN

Türkiye

Öz: Sporda saldırganlık ve şiddet günümüzde spor camiasının evrensel bir sorunudur. Spor, doğduğundan bugüne, hoşgörü, centilmenlik, saygı, gibi kavramları içinde barındırmasına karşın, sporun doğasına yakışmayan şiddet ve saldırganlık kavramları da ne yazık ki sporla beraber anılmaktadır. Sporun, şiddet ile beraber anılmasına ise kimi zaman sporcular, kimi zaman antrenörler, kimi zaman da taraftarlar spor olabilmektedir. Bu araştırmada; adolesan sporcuların şiddet ve saldırganlık durumları hakkında literatürü göz önünde bulundurarak, adolesan sporcularda şiddet ve saldırganlık durumları ve çözüm önerileri üzerinde durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Saldırganlık, Şiddet, Spor, Sporcu

SÖZEL ÖZET METİNLER

SCHOOL LADIES' EXPERIENCE OF VERBAL SEXUAL INTIMIDATION AND REACTIONS TO A RAPE

Akbar ABBASI

Kuwait

Abstract: Sexual hostility is quite possibly the most mortifying types of sex based viciousness and may significantly influence victims' physical, mental, and sexual wellbeing. This examination dissected the job of past encounters of sexual coercion by a close accomplice on ladies' social, psychological, and passionate reactions to a video cut showing agamic attack including a couple. Spanish school ladies with (N = 63) and without (N = 77) experience of sexual coercion showed where they would leave the circumstance (reaction dormancy), the likelihood of terminating the relationship on the off chance that they were the lady in the video, attributions of obligation to casualty and perpetrator, and their passionate state. Casualties were more averse to say they would end the relationship and re-reported more negative feelings than did nonvictims, yet no distinctions were found on the reaction inertness and attribution measures. In general, the outcomes recommend that past sexual pressure might be identified with ladies' behavioral and enthusiastic reactions to circumstances including the danger of sexual exploitation. An enormous group of writing has tended with the impact of sexual attack encounters on the expanded danger of being misled once more (revictimization), and impaired risk insight has been distinguished as a basic mediating variable in clarifying this connection (see surveys by Decker and Littleton 2018; Rinehart and Yeater 2015). A few examinations have analyzed casualties' and nonvictims' awareness of the danger of rape in vignettes with a speculative accomplice, finding that victimized women take more time to perceive where a biogenetic circumstance turns dangerous and it would be time to leave.

Keywords: Sexual Compulsion, Exploitation, Impression of Rape Hazard, Attributions of Duty, Negative Emotions

SÖZEL ÖZET METİNLER

WHAT DO WE THINK ABOUT RADICALISATION? OUTLINE OF THE CONSTRUCTION AND KEY DISCOVERIES OF THE CENTER SEGMENT

Siam YUVAVES

Taiwan

Abstract: Radicalism is the same old thing, since extraordinary perspectives are a feature of each political framework. What's going on today is the concurrent noticeable quality of traditional extremist violence, conservative libertarian propensities and Islamist threats; the mechanical advances that have made these wonders more powerful and intuitive and their organizing more extraordinary and worldwide; and the diversity of countermeasures, from openly financed prevention programs worked by common society groups to coercive estimates forced by the state. Such diversity is crucial when managing profoundly complex interactions of individual, bunch related and societal causes of close-minded radicalization in divergent social and administrative spaces. Understanding the complexity of radicalization measures requires a multi-disciplinary and multi-methodological approach, where information is at present dissipated across disciplines and the examination subsidizing scene fragmented. The seven commitments in this Center Area take stock of the condition of exploration on radicalization and de-radicalization. They all offer an expansive understanding of the challenged idea of radicalization that integrates its conflicted history. This expansive viewpoint is elaborated in the principal commitment in a way that does equity to both the processual rationale of the term and the range from peaceful to rough. At the sametime, every commitment highlights the idea to fit its explicit theme.

Keywords: Radicalization, Savage, Ladies, People

SÖZEL ÖZET METİNLER

RADICALIZATION AND POLITICAL BRUTALITY – DIFFICULTIES OF CONCEPTUALIZING AND EXPLORING BEGINNINGS, CYCLES AND LEGISLATIVE ISSUES OF NARROW-MINDED CONVICTIONS

Novak VUKAŠINOVIĆ

Serbia

Abstract: As of late, radicalism and radicalization have been acquiring a lot of public consideration and are viewed as one of numerous indications of political emergency. However, this gives a false representation of the uncertainty of these terms. The current article contends for a broader comprehension of radicalization to investigate the whole range of radicalization phenomena: from radicalization without viciousness to radicalization into brutality and radicalization inside savagery. A broader concept assists with guaranteeing that radicalization isn't conflated with circumstances set apart by fast approaching dangers of violence, which again and again bring about the shortening of common freedoms and types of social and political vilification. In addition, a more extensive agreement can open a rambling and regulative space nearby essential, secondary and tertiary counteraction. Considering this applied equivocalness, it isn't surprising that the term radicalization has come under criticism. The dominating contention sets that it is a political idea used to mean and condemn all kinds of offensive wonders. Lorenzo Vidino(2013, 11) depicts the idea of radicalization as "inherently self-assertive, coming up short on a typical definition and regularly essentially used to contrarily mean thoughts dislike". As a rule, as indicated by GillesKepel (2016), the idea uncovered restricted analytical imagination with respect to the specialist. Some scholars have accordingly required the surrender of the term "radicalization" and a re-visitation of elective concepts, for example, "rough fanaticism".

Keywords: Radicalization, Political Viciousness, Peaceful Radicalization

SÖZEL ÖZET METİNLER

COMPONENTS OF INDIVIDUAL RADICALIZATION INTO FANATICISM, SAVAGERY AND DREAD – THE GERMAN COMMITMENT IN A SPECIFIC CIRCUMSTANCE

Deng JIAHAO

China

Abstract: The inquiry regarding why people join fanatic gatherings, radicalize or even proceed to submit demonstrations of dread have been a focal point of exploration for a long time and a large number of analysts from various controls have advertisement vanced speculations and theories trying to give an answer. The German writing on the theme has also offered various promising commitments worth talking about with regards to general global literature. We start by inspecting factors relating to the person thusly (character highlights, perceptions and emotional tions) and afterward proceed onward to address speculations that attention on the association among people and their social environment and long haul socialization measures. Another model is narcissistic character styles (Grabska 2017, 179) that frequently emerge because of a need of parental consideration (see likewise Yusoufzai and Emmerling2017). These are portrayed by a swelled sense of self, a sensation of vainglory, an absence of sympathy and a tendency to effectively be harmed emotionally.⁶ For these individuals, depreciating and dehumanizing others have a stabilizing impact on one's ability to be self aware worth (Saimeh2017, 213). One illustration of a person with a narcissistic character style (however not analyzed as personality issue) is the Norwegian aggressor Anders Breivik.⁷ He introduced himself as an omnipotent warrior, a cutting edge adaptation of the Knights Templar, while dehumanizing and devaluating all proponents of multi-culturalism.

Keywords: Radicalization, Fanaticism, Character, Socialization

SÖZEL ÖZET METİNLER

COZY ACCOMPLICE ISSUES AND SELF DESTRUCTION: WOULD WE SAY WE ARE FEELING THE LOSS OF THE SAVAGERY?

Declan DAVIDSON

United States of America

Abstract: Self destruction reliably positions in the best ten reasons for death broadly. The reason for this investigation was to build up a novel coding plan to figure out which level of self destruction cases from 2005-2015 in Kentucky included savagery when private accomplice issues were recognized. At present, specialists utilizing the public dataset, containing these information, just have the alternative to recognize private accomplice issues except if each case is audited separately. Information from the Kentucky Brutal Demise Detailing Framework from 2005-2015 were utilized to make a subset of situations where personal accomplice issues were distinguished and subjective and quantitative examination of the passing scene examination occurrence accounts was led to recognize situations where cozy accomplice viciousness likewise added to the self destruction. Close accomplice issues were recognized in 1,327 (26%) of all self destruction situations where conditions were known and personal accomplice viciousness in 575 (43%) cases distinguished as having cozy accomplice issues. There was a contention or battle in 30% of situations where cozy accomplice issues were distinguished and most were promptly trailed by the self destruction. We discovered supporting proof of our speculation that there is a lot of basic and out and out viciousness in close connections, which is worsening the danger of self destruction. This point by point coding construction guided abstractors to more readily distinguish close accomplice savagery in suicides, which could be handily imitated.

Keywords: Self destruction, Homegrown, Viciousness, Misuse

SÖZEL ÖZET METİNLER

A DANGER TO OPEN SOCIAL ORDERS? CONCEPTUALIZING THE RADICALIZATION OF SOCIETY

Armenia

Hraztan PILOSYAN

Abstract: Which are the components that favor cultural radicalization? Hardly any examinations in worldwide and public radicalization research have been straightforwardly keen on exploring the cultural level and talking about the effect of radicalized groups, milieus and layers on society and its expected radicalization. This article gives an outline of current research and talks about components preferring the radicalization of social orders. The last emerges when the authenticity of the political framework is raised in doubt about and a general public observer a takeoff from winning normal practices in political dealings, particularly if the utilization of political savagery is not, at this point dismissed. All things considered, radicalized individuals, groups, milieus or layers can hold the potential for radicalizing social orders. Expanding and steady socio-political changes can prompt diminishing social attachment. Considering this chance, the creators call for strengthening social versatility and edifying the public discussion. In spite of the fact that numerous examinations recognize the part of certain social and spatial conditions, these have not been all around conceptualized because of the methodological center around people or gatherings. At the equivalent time, within the consistently developing assortment of interdisciplinary research on radicalization, numerous researchers concur that radicalization can happen at various levels, for example that entire social orders can possibly radicalize. In such processes of cultural or "mass radicalization", as McCauley and Moskaleiko called it (2008; 2011), few out of every odd member of a general public will radicalize; all things being equal, people may develop a developing partiality for oppressive, against pluralist and biased qualities, structures and actions, which, regardless of anything else, can risk the reasonability of an open society.

Keywords: Radicalization of Society, Polarization, Populism

SÖZEL ÖZET METİNLER

ANALYZING DERADICALIZATION: DIFFICULTIES FOR HYPOTHESIS AND PRACTICE IN GERMANY

Cipriano MILANI

Argentina

Abstract: Contrasted with the subject of radicalization, deradicalization was for some time treated as optional in exploration, in any event until recently. This article traces the main discoveries from hypothesis and practice in three stages by: (1) examining and inspecting existing groupings and typologies, (2) recommending a conceptualization of the expression "deradicalization" while thinking about talks regarding the jobs of belief system, character and hazard, and, in light of this, (3) providing an outline of the exact instance of functional work in Germany. Incidentally, focal entertainers from practice, the scholarly world, (security) specialists and governmental issues utilize various definitions, yet there is additionally little agreement on what deradicalization (essentially) implies. The German case shows that the scene of deradicalization, separated into four fields of activity, is exceptionally different. Be that as it may, the current half breed model of state and municipal capabilities just as the assortment of approaches and entertainers ought to – with appropriate complement – be seen as a chance. While the possibility of deradicalization was given little thought during past periods set apart by fanatic violence, approaches and activities that advance deradicalization (and see a basic to take part in deradicalization endeavors) have become broadly acknowledged practice today. The sheer number of wrongdoings and increasing "quality" of demonstrations of savagery persuaded by extremism on the extreme right, and other troubling measurements, such as the around 350 warriors who have gotten back to Ger-nerous alone from war-torn regions in Syria and Iraq, have additionally added to rising public mindfulness of the need for deradicalization.

Keywords: Deradicalization, Radicalism, Anticipation, Fields of Activity, Germany

SÖZEL ÖZET METİNLER

ONLINE FANATICISM: EXPLORATION PATTERNS IN WEB ACTIVISM, RADICALIZATION, AND COUNTER-METHODOLOGIES

Imran RODRÍGUEZ

Chile

Abstract: This article audits the scholarly writing on how and for what purposes vicious fanatics utilize the Web, at both an individual and authoritative level. In the wake of characterizing key ideas like fanaticism, digital psychological warfare and on-line radicalization, it gives an outline of the virtual fanatic scene, following its advancement from static websites and secret word ensured discussions to standard web-based media and scrambled informing applications. The reasons why vicious fanatic associations utilize online instruments are recognized and assessed, addressing propaganda, recruitment, coordination's, subsidizing, and hacking. After this, the article goes to the ways savage radical individuals use the Web, examining its part as a facilitator for socialization and learning. The survey closes by considering the developing writing on how brutal radicalism is being countered web based, addressing both defensive and hostile measures. While patterns in online fanaticism are dependent upon constant and quick development, there is no uncertainty that the Internet will survive from most extreme significance to extremist causes across the philosophical range for decades to come – similarly as it will for every other person that uses networked correspondence advancements. It can't be inoculated from radicalism: history shows that, as technology improves, fanatics will adjust their approaches to ideally mirror the new operational environment and escape the estimates attempting to under-mine them. While the hazard they present can't be eradicated, it very well may be moderated through educated pol-frosty decisions.

Keywords: Radicalization, Deradicalization, Web, Fanaticism, Online Fanaticism

SÖZEL ÖZET METİNLER

APPARENT AND POWERFUL? THE DIFFICULTIES, POSSIBILITIES AND IMPEDIMENTS OF ASSESSMENT EXPLORATION ON FORESTALLING SAVAGE RADICALISM

Iñigo TOLEDO

Colombia

Abstract: Radicalization and its anticipation have progressively gotten the subject of public discussion in scholarly world and in the political field. The effect of counteraction endeavors is dependent upon public investigation – not just in light of the fact that these endeavors, if successful, add to the benefit of all, yet in addition on the grounds that numerous nations have expanded public spending on prevention dependent on this legitimization. Assessments can investigate effect and viability and along these lines advance knowledge about how anticipation works inside various social settings and what sort of results it supportive of duces. Nonetheless, there are critical difficulties to building up a vigorous premise of proof in the field of Forestall ing Fierce Radicalism (PVE). From one perspective, experts and researchers banter the thought of "proof based approaches", for example concerning strategies for information assortment or fitting assessment plans, while some fund intellectually question the actual idea. Then again, assumptions about the capacity and attainability of outcome assessments are regularly swelled and contrary with genuine conditions in PVE practice. This article addresses a portion of the difficulties that analysts face when directing result assessments in the field of PVE and it recommends practical arrangements. It reveals insight into the condition of assessment in PVE, zeroing in on the German context, and gives suggestions relating to the dispatching, arranging, usage and utilization of (result) assessments.

Keywords: Radicalization, Fanaticism, Counteraction, Assessment, Proof Based

SÖZEL ÖZET METİNLER

RADICALIZATION: DIRECTIONS IN EXPLORATION, STRATEGY AND PRACTICE

Roman Darien Yulo DOMÍNGUEZ

Philippines

Abstract: This center area gives invite proof of the strength of examination and practice on radicalization in Germany and mirrors the elements of discussions within international strategy and grant. The papers focus on a scope of territories of examination on radicalization and violent fanaticism covering miniature, meso-and large scale level cycles close by techniques for countering and preventing vicious radicalism. Albeit the papers clearly lucid the difficulties related with vehicle rying out exploration in this field, they additionally demonstrate the expanding extent of grant that is helping to explain, decipher and react to brutal radicalism. By inspecting the wide-running effects on radicalization, this center area expands a gre-eting to both widen and extend grant in the field: broadening exploration to grow more interdisciplinary, integrative structures to help decipher radicalization processes; and extending it by investigating and testing existing models and systems to create more robust clarifications of the pathways into and out of violence. This exertion will be improved by more prominent use of theory from practically identical zones of grant and by sustaining an examination culture that sustains rigorous, innovative approaches ready to catch the complexities of rough radicalism. The papers in the focus section exhibit that the field is in strong shape and makes way for additional examination on radicalization and vicious fanaticism.

Keywords: Revolutionary, Outrageous, Savage

SÖZEL ÖZET METİNLER

POLITICAL AND STRICT FANATICISM AND SEXUAL ANIMOSITY – NEW VIEWPOINTS FROM THE WORKSHOP ON HOSTILITY

Hans KRIER

Luxembourg

Abstract: This attention segment on fanaticism, radicalization, and sexual animosity presents late examination from two dog rently significant fields of hostility research. It presents five papers that were introduced at the Workshop on Aggression at the Psychologische Hochschule Berlin in 2018. The initial three location hazard factors for radicalization and acknowledgment of gathering related forceful conduct, in particular disdain discourse against Muslims and aggregate violent behavior towards saw out-bunches including Jews and Ukrainians. The last two examinations address sexual aggression: one looks at the pervasiveness and danger factors for sexual exploitation among a huge understudy population in Chile; the other considers hazard factors for expected sexual hostility in a German example of members with and without BDSM character. The investigations range an expansive and global viewpoint on these various sorts of aggression, including information from Chile, Germany, and Poland and looking at the expected impacts of social and singular elements. The papers remembered for the current center area exhibit that both radicalization/extremism and sexual hostility are overall issues that require preventive activity. They give theoretical input and experimental discoveries that will ideally add to counteraction at the cultural and individual levels.

Keywords: Fanaticism, Radicalization, Disdain Discourse, Aggregate Savagery, Sexual Animosity

SÖZEL ÖZET METİNLER

MEDIA OF SCORN: ONLINE MEDIA UTILIZATION PREDICTS STANDARDIZING ACKNOWLEDGMENT OF AGAINST MUSLIM DISDAIN DISCOURSE AND ISLAMOPREJUDICE

Klemen NOVAK

Slovenia

Abstract: The new period of data innovation brings new freedoms yet in addition presents new dangers. In our paper, we ex-amine whether a move from customary print and broadcasting to new online media brings about the expanded normalization of scorn discourse towards minorities, and whether this change can along these lines increment bias to-wards minorities. Our exploration utilizes information from a delegate two-wave longitudinal overview of Clean grown-ups. In wave 1 (N = 1060), information on respondents' essential wellsprings of data about the world (television, papers, radio, online, web-based media, sites) was gathered. Wave 2 (N = 628), led a half year later, included measures of perceived normativity of against Muslim disdain discourse and Islamophobia. We found that respondents who were frequent online media clients communicated more elevated levels of Islam prejudice and saw higher normativity of hostile to Muslim disdain discourse than the respondents who got their report from conventional broad communications. We likewise discovered that an increment in saw normativity of against Muslim disdain discourse can go about as one of the instruments through which utilization of online media is connected to higher Islam prejudice. On the whole these cases of xenophobic, fanatic and racist psychological oppression, online media appeared to play a crucial role as a wellspring of paranoid fears about world events, as a catalyzer of radicalization, and as a transmitter permitting the radical to broadcast his violent actions.

Keywords: Scorn Discourse, Online Media, Islamophobia, Normal Practices

SÖZEL ÖZET METİNLER

BEAT, DISREGARD, POWER TO ADJUST: IMPROVEMENT AND STARTING APPROVAL OF A MULTIDIMENSIONAL SIZE OF ACKNOWLEDGMENT OF AGGREGATE BRUTALITY

Iceland

Kornellius HÓLMARSSON

Abstract: Writing on aggregate brutality normally regards a demonstration of hostility as a unidimensional wonder occurring or not. The social mental point of view on intergroup relations shows, notwithstanding, that various parts of an intergroup circumstance (social setting, contrasts in status, past relations) lead to various practices. This article describes the turn of events and introductory approval of the multifaceted idea of intergroup aggregate savagery. In a arrangement of three investigations (N = 1,420, N = 1,000, N = 1,019) utilizing blended procedure, we built a scale for measuring acknowledgment of intergroup aggregate viciousness. Results show that it is a multidimensional phenomenon, dependent on 1) the nationality of the people in question; 2) the impression of danger presented by them; and 3) the philosophy. The results can significantly affect the order, giving hypothetical clarification of the distinctions in outbursts of brutality in comparative circumstances, for example, slaughters. The elements of the process come not just from the way that a specific violent event is a result of an unpredictable cycle, yet additionally derive from the way that with each upheaval of aggression, the connection between the entertainers and the situation changes (for instance, length or seriousness of violence).

Keywords: Aggregate Brutality, Intergroup Struggle, Intergroup Danger, Aggregate Narcissism, Belief System

SÖZEL ÖZET METİNLER

HIGH SCHOOLER DATING SAVAGERY: ORIGINATION OF TEENAGERS IN A BRAZILIAN CITY

Naghi HAGHJOO

Iraq

Abstract: Adolescent dating savagery (TDV) can prompt medical issues for those included, particularly females, including crimes and is prescient of close accomplice brutality in adulthood. To dissect the teenagers' impression of definitions, legitimizations and outcomes of TDV, a subjective report through 13 center gatherings with 132 secondary school understudies from public and tuition based schools of Rio de Janeiro city, including 70 young ladies and 62 young men was led. We followed a guide with inquiries regarding relational savagery and members finished a self-controlled survey on socio-segment information. The information investigation included perusing and appreciation of the printed information; coding of the reports as per the arose classes; ID of the implications credited by the subjects to the inquiries raised; relative discourse with writing; and elaboration of interpretative blend. Most teenagers attested that TDV isn't reasonable. Be that as it may, by and by, they thought that it was satisfactory in specific circumstances. The accounts of the young men depended on the job of the culprit and the young ladies on that of the person in question. Brutality happens when the man feels his force tested and is affected by circumstances of viciousness experienced in his own family as casualties or witnesses. The TDV results are for the ladies and incorporate, notwithstanding physical and mental harm, social issues in different circles like family, companions and school. The experience of savagery was more normal among state funded school understudies. The youths' stories mirror the sex examples of society in which savagery results from disparity of force. The information of this investigation offers endowments to strategies on TDV counteraction and its results. They can add to preparing essential consideration experts to recognize on clinical conferences signs and side effects of savagery and to create intercessions to lessen the medical conditions of casualties.

Keywords: Adolescent Dating Viciousness, Sex, Openness to Savagery, Center Gathering, Subjective Strategy

SÖZEL ÖZET METİNLER

MOTORCYCLIST HAZARDOUS RIDING PRACTICES AND ITS INDICATORS IN AN IRANIAN POPULACE

Karmnu SUBAN

Malta

Abstract: Motorcyclist's conduct assumes a significant part in expanding the death rate brought about by car accident. Distinguishing the dangerous practices of bike riders is fundamental to keep up and improve the strength of bike riders and other local area individuals. The point of this examination was to decide the riding designs and dangerous riding practices of cruiser riders in Bukan as a minimal little estimated Kurdish populated locale in North-West of Iran and researching a few indicators of it. In this cross-sectional, 340 bike riders of Bukan were considered. By alluding to city wellbeing focus and setting up the city map, the whole city was isolated into 14 bunches dependent on the zones covered by the wellbeing places. At that point, 7 groups were haphazardly chosen out of these 14 bunches. Cruiser riding conduct survey (MRBQ) was utilized to contemplate the unsafe practices of bike riders while riding. Both bivariate and multivariate relapse investigation techniques were utilized to contemplate the affiliations. All members were male. Their mean age was 30.2 (SD=9.1). The most well-known dangerous practices controlled by in any event 23% of bike riders included 1) unseemly control of cruiser when turning, 2) taking someone else without protective cap by bike, 3) riding without cap, 4) taking more than one individual by bike, 5) surpassing the admissible speed external city, 6) surpassing the passable speed inside the city and 7) conveying substantial burden by bike. Mean standardized MRBQ score was 30.5 (SD=11.2). In view of multivariate examination, age, without a riding permit, riding experience and normal measure of riding were the free indicators of hazardous riding score. Among the prescient elements that prompted high danger practices in the contemplated motorcyclists were low age, conjugal status, low driving experience, low schooling, non-utilization of security hardware absence of accreditation. This should be possible by expanding drivers' familiarity with laws and guidelines and advancing the way of life of traffic wellbeing to forestall high-hazard practices in motorcyclists to forestall potential wounds.

Keywords: Bike Riders, Bike Riders, Dangerous Conduct, Hazardous Conduct, Speed, Iran, MRBQ

SÖZEL ÖZET METİNLER

ABUSIVE BEHAVIOR AT HOME IN THE VIEW OF COLLEGE UNDERSTUDIES IN POLAND AND BELARUS

Vincent ROESEMS

Belgium

Abstract: Aggressive behavior at home is a social marvel where a relative, spouse, wife or another living together individual in the family unit attempts to overwhelm, truly or intellectually, the other accomplice, kids, guardians, grandparents, parents in law, and so forth, utilizing their actual favorable position, dangers, extortion, with the expectation of damage. The point of the investigation was discovering the impression of college understudies in regards to the marvel of viciousness and to show likenesses and contrasts in this regard between understudies from Poland and Belarus (PL and BY). A sum of 482 people partook in the examination, including 251 understudies from Szczecin (Poland) and 231 understudies from Grodno (Belarus). The technique was an analytic review utilizing the creators' unique survey. The poll comprised of two sections: the primary, containing 6 segment questions, and the second containing 25 mostly shut finished inquiries. In the impression of the respondents from Poland and Belarus, ladies are genuinely bound to encounter brutality, and men are bound to utilize it. The reactions of understudies from Poland and Belarus show measurable associations viewing such practices as a solitary beat, yelling, declining to talk – remembering them for the most part as a type of brutality. The respondents from the two nations likewise show a joined position concerning quarreling and compelling an individual to drink liquor or smoke cigarettes, remembering them as brutal conduct. Huge contrasts can likewise be seen concerning such practices as tossing objects, ridiculing and taunting, which don't show viciousness in the assessments of most of understudies from Belarus, rather than the Clean understudies, who see these practices as brutal. Understudies from the two nations recognize that the covering of aggressive behavior at home by casualties primarily results from dread of deteriorating their all around troublesome circumstance just as from dread of counter by the culprit.

Keywords: Aggressive Behavior at Home, Europe, Understudies

SÖZEL ÖZET METİNLER

CONNECTION BETWEEN WORK ENVIRONMENT BRUTALITY AND WORK PRESSURE IN THE CRISIS OFFICE

Filip SEMMELWEIS

Austria

Abstract: Work place viciousness (WPV) is one of the work environment factors that can influence numerous parts of the crisis staff's life. In this examination, we are researching the connection among WPV and word related pressure. We reviewed crisis division (ED) staff in a cross-sectional examination plan in three Mashhad Emergency clinics somewhere in the range of 2017 and 2018. World Wellbeing Association WPV and word related pressure poll was utilized and 171 out of 200 gathered information were examined. To explore the connection between various factors, t-test and calculated relapse were executed. When all is said in done, 58 (34.5%) members had detailed an actual attack, 116 (71.6%) obnoxious attack, and 76 (44.4%) tormenting/badgering inside the previous year. Guys detailed more insight of actual attack (P under 0.001), boisterous attack (P under 0.04) and tormenting/provocation (P under 0.01). The instructive level and time shifts were related with the recurrence of actual brutality and tormenting/badgering (P under 0.03), separately. We saw a relationship between the work pressure scales and a few sorts of work place brutality including actual attack (P=0.02), tormenting/badgering (P=0.006) and requests scale in ongoing referred to savagery (P=0.07). We introduced extensive commonness of WPV among ED staff. Improving work environment condition and diminishing word related pressure could be decline WPV recurrence.

Keywords: Work Environment Viciousness, Word Related Pressure, Crisis Division Staff

SÖZEL ÖZET METİNLER

PERVASIVENESS AND EXAMPLE OF HOMEGROWN MISHAPS IN THE FIELD PRACTICE ZONE OF JAWAHARLAL ORGANIZATION OF METROPOLITAN WELLBEING PLACE

Charlie DOYLE

New Zealand

Abstract: Wounds establish around 16% of the all out illness trouble in India as for Incapacity Changed Life Years. In excess of two third of these wounds are inadvertent and happen at family level. Homegrown mishaps are preventive and can be radically diminished by successful measures and security cognizance. This examination expects to discover the predominance of homegrown mishaps, the family unit security rehearses and their relationship with socio segment factors in chosen metropolitan wards of Puducherry. A populace based cross sectional insightful investigation was led in the assistance zone of Jawaharlal Foundation of Postgraduate Clinical Training and Exploration Metropolitan Wellbeing Community, Puducherry, in June 2018. Information with respect to self-announced homegrown mishaps over the most recent one year were gathered utilizing an organized survey and evaluation of family unit perils was done in the wake of analyzing the houses. Among the arbitrarily chosen family units, had a place with family units, had pucca houses and in congestion was available. family units announced homegrown mishaps – of which had grown-up casualties, were because of falls, had upper appendage wounds and happened in kitchen. On appraisal of security rehearses, houses had entryways with plugs, had things dispersed on lounge room floor while and had snatch bars and mat in restrooms separately. Homegrown mishaps were more pervasive among stuffed families - Commonness Proportion. The commonness of homegrown mishaps was 10.2% in the current investigation. It was accounted for generally among the grown-ups and in the kitchen, with falls being the most widely recognized reason and upper appendages injury being commonest. The vast majority of the houses had objects lying dispersed on the floor preventing development; and plugs and snatch bars were absent from the entryways and restrooms separately. Congestion was altogether connected with homegrown mishaps.

Keywords: Homegrown Mishaps, Family Unit, Dangers, Wellbeing Practices, Metropolitan Wellbeing

SÖZEL ÖZET METİNLER

SUBSTANCE USE AND SOCIODEMOGRAPHIC CORRESPONDS AMONG TEENAGERS IN A LOW-PAY SUB SAHARAN SETTING

Miroslav Bogdanov GANEV

Bulgaria

Abstract: Substance use and sociodemographic corresponds among teenagers in a low-pay sub Saharan setting. The current examination explored the social and conduct associates of substance use, explicitly blast or cocaine or comparative medications among a school-based example of youths in a low-pay metropolitan setting. The investigation used information on 2,176 school-going to teenagers matured 11-16 years in Dar es Salaam (DES) to look at social and conduct associates for lifetime substance use. The connects under scrutiny included, segment - age and sex; social - neediness, parent-juvenile relationship; conduct – delinquency, forceful conduct, injury hazard; mental - misery and self destruction ideation. Bivariate and multivariate examinations were then done on a few factors recognized from the 2006 Tanzanian Worldwide School-based Wellbeing Study (GSHS) poll. Around seven percent of school-going to young people revealed having utilized an illegal substance at any rate once during their lifetime. Subsequent to adding altogether related covariates into a calculated relapse model, we found that lone delinquency, self destruction ideation and guardians who had checked their young people's schoolwork were essentially connected with revealed substance use. Our outcomes propose that wellbeing advancement projects ought to all the while focus on various elements related with substance use practices among school-going to teenagers in Dar es Salaam. They should consider the scope of psychosocial qualities of school-going to young people which might be affected by or result from substance use.

Keywords: Substance Use, Young People, The Study of Disease Transmission, Sub Saharan, Africa

SÖZEL ÖZET METİNLER

PASSERBY VEHICLE CRASHES: DANGER DISCERNMENT AND OBLIGATION ATTRIBUTION AMONG YOUNGSTERS, YOUTHS AND GROWN-UPS

Changiz KERAMATI

Qatar

Abstract: Kid passerby wounds in China result from crashes not simply with vehicles. We thought about how Chinese youth and youthful grown-ups see passerby hazard from four vehicle types—bikes, electric bikes, vehicles, transports—assessing discernments for two factors that may impact person on foot conduct and danger taking, impression of street climate danger and duty to dodge crashes. Seeing how walkers see danger, and how these insights change as kids become more established, could manage avoidance endeavors. 383 youngsters (grades 3-4, 5-6, 8) and college understudies finished self-report studies. We examined by and large reactions, in addition to age/sexual orientation contrasts in danger insight and duty attribution, across vehicle types and number of vehicles drawing nearer, utilizing multivariate investigation of difference (MANOVA) and summed up assessing condition (Well) models. Generally speaking, bigger vehicles were seen as less secure ($p<.001$). Contrasted with youngsters, college understudies apparent bikes and electric bikes as safer. Vehicles and transports were seen as similarly unsafe across age gatherings. Across all vehicle types and number of vehicles navigating the street, the two youngsters and youthful grown-ups apparent more common duty to evade impacts comparative with drivers ($p<.001$). Youngsters ascribed less moral duty to maintain a strategic distance from passerby vehicle crashes than college understudies (e.g., transports chances proportion. College understudies and fifth/6th graders likewise recognized more prominent walker duty to keep away from crashes with various versus one vehicle drawing closer (e.g., college understudies/vehicles $OR=4.17$, $p<.001$). We examine intellectual and perceptual improvement factors in youth, immaturity, and youthful adulthood that may add to contrasts in danger discernment and duty attribution among Chinese people on foot and propose future examination ought to investigate those cycles and in this way create proof based mediations to diminish passerby injury hazard.

SÖZEL ÖZET METİNLER

THE CONNECTION BETWEEN REST QUALITY AND STREET CAR ACCIDENTS OF METROPOLITAN DRIVERS IN HAMADAN, IRAN

Yeray BURGOS

Chile

Abstract: Rest quality is one of the primary human components identified with metropolitan street car accidents. This investigation pointed toward deciding the connection between rest quality and street car accidents in metropolitan drivers. This correlational examination was directed in Hamadan, a city situated in the western piece of Iran. The examination tests comprised of 309 Hamadan drivers (i.e., 103 with street car accidents (RTCs) and 206 without RTCs), who were alluded to police focuses to change or recharge their driving licenses. The information assortment apparatus was a two-section poll including segment data and the Pittsburgh Rest Quality Record (PSQI). The survey was rounded out in a self-managed way. Measurable examination was finished utilizing the SPSS-16 programming and applying calculated relapse, Fisher's careful test, and Chi-square test. The examination of rest quality scores between two gatherings, utilizing the changed calculated relapse test, showed a measurably huge contrast between them ($P = 0.019$). This implies that the rest nature of drivers without RTCs was 1.8 occasions in a way that is better than drivers with RTCS There was a huge relationship between helpless rest quality and the event of RTCS in metropolitan drivers. Therefore, it is prescribed focusing closer on the rest nature of metropolitan drivers to forestall and control RTCs.

Keywords: Rest Cleanliness, Street Traffic Junks, Car Driving, Urban Areas

SÖZEL ÖZET METİNLER

A MULTI-STATE ASSESSMENT OF THE CASUALTIES OF LETHAL YOUNG ADULT CLOSE ACCOMPLICE BRUTALITY

Khosrow NIYOOSHA

Tajikistan

Abstract: Lethal personal accomplice savagery happens among youths, which is frequently when first openness to suggest accomplice viciousness happens in the US. In any case, research principally analyzes cozy accomplice brutality related fatalities between grown-up personal accomplices. Such discoveries report that non-private accomplices, result casualties, are in danger for viciousness during personal accomplice brutality occurrences, too. Exploration inspecting deadly private accomplice viciousness among teenagers is inadequate. This investigation illuminates general wellbeing regarding the degree and conditions of deadly juvenile close accomplice viciousness by measuring the weight across a five-year length; depicting lethal casualties by socioeconomics and hastening conditions; and analyzing contrasts by casualty type. This investigation utilized information from 17 conditions of the US in the Public Fierce Demise Detailing Framework to inspect lethal private accomplice viciousness related occurrences including in any event one juvenile personal accomplice (15-19 years old) from 2011-2015. IPV-related passing cases were guided by the cozy accomplice brutality observation rules endorsed by Communities for Infectious prevention and Anticipation. Decedents were partitioned into personal accomplice casualties, culprit casualties, and conclusion casualties. Casualties were portrayed by socioeconomics, casualty descriptors, and accelerating conditions of death. Yearly patterns and elucidating insights were determined. There were 93 cozy accomplice savagery related lethal episodes among youths with 116 decedents. A gun was the prevalent weapon. Emergencies, contentions, desire, and actual battles were regular hastening conditions. Conclusion casualties addressed 18%, all things considered, 65% were private accomplice casualties, and 17% culprit casualties. Culmination casualties were fundamentally connected to the suspect by other close accomplices, and companions and colleagues. Personal accomplice savagery is a preventable general medical issue. This investigation records that personal accomplice brutality among youths can bring about passings of cozy accomplices and result casualties. Viable counteraction should start in early youthfulness and fuse shared and defensive danger elements to greatest affect young adult IPV.

Keywords: Close Accomplice - Brutality, General Wellbeing, Defensive Variables, Crime, US

SÖZEL ÖZET METİNLER

STREET TRAFFIC WOUNDS MEASURES IN THE EASTERN MEDITERRANEAN AREA

Saeed HAGSHENAS

United Arab Emirates

Abstract: The Eastern Mediterranean Area has the second most noteworthy street traffic casualty rate on the planet. This article presents the study of disease transmission of street traffic wounds and the preventive measures in Eastern Mediterranean Area taken by the distinctive World Wellbeing Association part states contrasted with the remainder of the world. This is an optional information examination tending to the Worldwide Status Report on Street Wellbeing distributed by the World Wellbeing Association in 2015. Information is from 180 nations covering 6.97 billion individuals of the total populace, of which 21 Eastern Mediterranean Area of World Wellbeing Association part states with around 595 million populace were incorporated and were examined. From 22 nations in the area, 21 are introduced and Syria has not announced any information on street traffic wounds. Eastern Mediterranean District part states add to 9.69% of all worldwide lethal street traffic wounds (19.9 per 100 000 populace contrasted with a similar rate in the European area with 9.3), while these nations represent 7.4% of the total populace and have about 5.6% of the world's vehicles on their streets. Over 90% of the Eastern Mediterranean District nations have passed compulsory safety belt laws for both front-seat and back seat travelers and making cap utilize required; and just 27% have kid limitation laws; half percent have a trauma center injury reconnaissance framework. All nations have a public beverage driving law; and certain speed restricts yet there is no differentiation among country and metropolitan territories, and the last need sufficient speed limitations. Albeit the Eastern Mediterranean Locale part states have some significant preventive measures suggested by World Wellbeing Association, extensive endeavors are as yet expected to advance the implementation of existing street security laws. The most extreme metropolitan speed breaking point ought to be diminished in numerous nations. Adequate consideration ought to be paid to the necessities of walkers, cyclists and motorcyclists, who together make up about half of Eastern Mediterranean District street traffic passings.

Keywords: Street Security, The Study of Disease Transmission, Preventive Measures

SÖZEL ÖZET METİNLER

HOSTILITY AND ITS INDICATORS AMONG RUDIMENTARY UNDERSTUDIES

Zakari LUCAS

South Africa

Abstract: Animosity is the main psychopathological danger factor. It is a multifaceted develop and can influence understudies' social, mental and actual wellbeing. The current examination was directed to research factors related with animosity among grade school young ladies and young men utilizing the hypothetical system of Social Intellectual Hypothesis in Kermanshah city, Iran. The cross-sectional investigation was directed on 900 understudies, including 445 young ladies and 455 young men, 563 guardians and 104 primary teachers in the fourth, 5th and 6th instructive evaluations in Kermanshah city in 2018. The proportionate defined irregular examining was utilized. The Young adult Friend Relations Instrument (APRI) was utilized to gauge animosity. To gauge the factors of social intellectual hypothesis, a scientist made survey was utilized. Information examination was directed utilizing spellbinding and inferential measurements by means of the SPSS programming. It was showed that 29% and 10% of the understudies had moderate and undeniable degrees of animosity, individually. Likewise, 30.6% of them were moderate casualties and 45.6% were exceptional casualties. Self-viability (p under 0.001), saw normal practices ($p=0.011$), observational learning (p under 0.001), result assumptions ($p=0.027$), result hopes ($p=0.028$) and saw situational (p under 0.001) were accounted for as the huge indicators of forceful practices in the understudies dependent on the Social Intellectual Hypothesis develops. Altogether, they clarified for 37.3% of changes in forceful practices. Guardians' information ($p=0.005$), guardians' disposition ($p=0.012$), educators' mentality (p under 0.001), and instructors' self-adequacy ($p=0.021$) had measurably huge associations with hostility in the understudies. Animosity among youngsters and youths is getting alarmingly common. The Social Psychological Hypothesis is the suitable system for the forecast of animosity practices in youngsters and youths. Hence, planning and actualizing instructive intercessions dependent on this hypothesis can assist with the administration of hostility in kids and teenagers.

Keywords: Viciousness, Animosity, Exploitation, Elementary School

SÖZEL ÖZET METİNLER

DO MOTHER-KID DISCUSSIONS ABOUT SECURITY CONTRAST IN CENTER AND LOW-PAY FAMILIES?

Shiraishi TARO

Japan

Abstract: Kids from low-pay families experience a lopsided number of unexpected wounds contrasted with their center pay peers. Guardians are very much situated to show youngsters evading injury, yet little is thought about parent-kid wellbeing discussions in low-pay families. This investigation inspected how much mother-kid wellbeing discussions contrast among low-and center pay families. Moms and their 8-to 10-year-old youngsters from low-and center pay families talked about and appraised the security of photographs showing another kid occupied with conceivably perilous exercises. Dyads differ over security evaluations on 33% of preliminaries, and both center and low-pay moms were exceptionally fruitful in settling contradictions in support of themselves. Center pay moms defended their appraisals by alluding to twice as numerous risky highlights than results, while low-pay moms produced generally equivalent quantities of hazardous highlights and results. Center pay youngsters didn't vary in their references to perilous highlights and results, yet low-pay kids zeroed in intensely on risky results comparative with hazardous highlights. Depicting how center and low-pay families examine security is an initial phase in agreement whether likenesses and contrasts add to how center and low-pay youngsters assess and explore possibly hazardous circumstances.

Keywords: Mother-Kid Correspondence, Unexpected Youth Injury Avoidance, Parental Platform, Low-Pay Families

SÖZEL ÖZET METİNLER

DIFFICULTIES OF SETTING UP A STREET TRAFFIC INJURY OBSERVATION FRAMEWORK: A SUBJECTIVE REPORT IN A CENTER PAY COUNTRY

Hadi RASTEGAR

Iraq

Abstract: Setting up viable street traffic injury reconnaissance is a significant need for low-and center pay nations since an enormous extent of lethal street traffic wounds happen in these nations. An observation framework can arrange the exercises and aggregate the information assembled by all street security associations. This investigation means to investigate the difficulties of building up street traffic injury observation dependent on the partners' encounters. This is a subjective substance investigation study that was acted in 2018 in Iran. The investigation was led through meetings with 13 members and utilized deliberate inspecting. Information age was proceeded until idea immersion. Five fundamental classes and 17 sub-classifications were recognized including: strategy making (legitimate position, partners, content approach and plan); measure (assortment and recording, examination and translation, scattering and input); assets and foundation (innovation, staff, structure, account); soundness and coordination (correspondence, scattering, participation, agreement); and setting (socio-social, political). By making a reasonable construction for a street traffic injury observation framework, recognizing information assortment frameworks and partners in the field of street security and injury anticipation, deciding an unmistakable objective for improving street wellbeing, and forming approaches for the dispersal of street car accident information among partners, it will be conceivable to conquer the deterrents to building up a reconnaissance framework for street traffic injury.

Keywords: Subjective Investigation, Observation, Street Traffic Injury, Crash, Partner

RED LIGHT INFRINGEMENT AND PEOPLE ON FOOT'S MODULAR STRIKING CONVICTIONS ABOUT RISKY STREET CROSSING CONDUCT: A SUBJECTIVE REPORT

Ashfak BUNJAKU

Albania

Abstract: Walkers are among the most weak street clients and their perilous practices significantly affect traffic wounds. The point of this investigation was to decide the fundamental mental components behind red light infringement in people on foot's intersection conduct dependent on the Hypothesis of Arranged Conduct (TPB) and to give suggestions to preventive mediations. This subjective examination was directed in Tabriz, one of the metropolitan urban communities of Iran. 30 people on foot were separately talked with utilizing semi-organized, open-finished inquiries to inspire remarkable results, social referents, and conditions in regards to walkers' red light intersection conduct. The translated interviews were dissected utilizing coordinated substance examination followed by recurrence investigation to recognize modular notable convictions. An absolute number of 115 sub-classifications were distinguished which were then characterized in the ten foreordained classes of the Hypothesis of Arranged Conduct: favorable circumstances, hindrances, good emotions, negative sentiments, affirming referents, objecting referents, acting referents, not-carrying on referents, facilitators, and obstructions. "Saving time" was evoked as the main both the bit of leeway and the good inclination. "Getting harmed" was distinguished as the most genuine detriment. "Bringing down the degree of culture" was acquired as the fundamental negative inclination. "Companions/Friends" contain the most conspicuous gathering among both the supporting and the carrying on referents, while "Relatives" comprised the main gathering both among the objecting and the not-acting referents. "Being in a rush" was presented as the most generous facilitator and "The dread of mishap" was recognized as the most powerful impediment factor. In view of the significant discoveries, decreasing people on foot's red light infringement needs to center: on the apparent adverse and good outcomes and sensations of this conduct like getting harmed, and saving time individually; on the endorsement part of companions/peers, and the objection job of family; and on the dread of mishap as an obstruction, and hurrying as an encouraging component. More exact quantitative exploration is expected to decide the present force of these components in such unsafe conduct.

Keywords: Demeanor, Hypothesis of Arranged Conduct, Red Light-Infringement, People on Foot

SÖZEL ÖZET METİNLER

ELEMENTS IDENTIFIED WITH PHONE USE WHILE DRIVING DEPENDENT ON THE HYPOTHESIS OF ARRANGED CONDUCT AMONG COLLEGE UNDERSTUDIES

Jónatas VOMLEL

Portugal

Abstract: standard, Seen Social Control (PBC), and good standard. Additionally, there was a critical connection between readiness to send and peruse instant messages while driving and PBC, emotional standard, bunch standard, and good standard. For goal, individual components were included, and readiness was influenced by both individual variables and companion/peer gatherings. Messaging while at the same time driving is pervasive among undergrads in Kerman; and expectation and ability to do this, is influenced by a few components. Our discoveries recommend needs for the individual and friend bunch preparing, and expanding mindfulness about the risks of utilizing phones while driving among this example.

Keywords: Messaging and Perusing While at The Same Time Driving, Mobile Phone Use, Diverted Driving, Hypothesis of Arranged Conduct

SÖZEL ÖZET METİNLER

CONVICTIONS AND EXHIBITIONS OF PRIMARY SCHOOL UNDERSTUDIES TO FORESTALL STREET TRAFFIC WOUNDS

Vitor Vaz LEMOS

Brazil

Abstract: Street traffic wounds (RTIs) are significant medical issues and expanding information on their counteraction related issues can be trustworthy. This investigation expects to survey convictions and exhibitions of understudies to forestall street traffic wounds and their connected elements, utilizing Wellbeing Conviction Model (HBM). This cross-sectional investigation completed on an arbitrary example of 500 4th and 5th grades understudies of primary schools in Hamadan city, west of Iran. The information gathering apparatus was a self-managed poll planned based on HBM develops and furthermore the information and execution of the understudies corresponding to forestall RTIs. To build the exactness of this examination, the understudies' street crossing practices were seen in a recreated road in the school, utilizing a perception agenda. Information was investigated by SPSS 16. The mean age of the members. About forestalling RTIs, the mean scores of the understudies' information, and in regards to HBM builds, the mean scores of their apparent weakness, seen seriousness, seen benefits, seen hindrances and self-adequacy. The mean score of the understudies' self-detailed exhibitions about traffic injury anticipation was the mean score of their noticed street crossing conduct in the recreated road was 45.000. The last model of different straight relapses showed that the understudies' sex ($p=0.001$), their insight (p under 0.001), saw vulnerability ($p=0.002$), saw obstructions ($p=0.032$), self-viability ($p=0.001$), and their noticed street crossing practices ($p=0.019$) anticipate the understudies' self-announced injury counteraction exhibitions. As to of RTIs, information and execution of the contemplated understudies are unfortunate. The examination discoveries can help planning more proper anticipation programs for them.

Keywords: Wellbeing Instruction, Understudy Injury Counteraction, School Wellbeing Advancement, Understudies' Physical Issue Anticipation

SÖZEL ÖZET METİNLER

THE RELATIONSHIP OF SERIOUSNESS OF SIDE EFFECTS OF MISERY, NERVOUSNESS, AND STRESS WITH REST QUALITY IN SEISMIC TREMOR SURVIVORS

Serafim IZBASA

Romania

Abstract: Seismic tremor is quite possibly the most widely recognized catastrophic events. A 7.3" Richter seismic tremor occurred at 5km from the town of Ezgeleh in Kermanshah region in 2017, which caused a few physical and mental wounds. The current examination was led to research the rest quality and emotional well-being challenges of those influenced by quake and foresee rest quality as indicated by seriousness of manifestations of melancholy, tension, and stress in the municipality of Sarpol-e Zahab, which endured the most harm. An aggregate of 999 tremor survivors living in transitory tents and camps were evaluated regarding rest quality and example utilizing Pittsburgh Rest Quality List, and seriousness of mental manifestations utilizing Wretchedness, Nervousness, and Stress scale 10 days after the fiasco. As per the outcomes, helpless rest quality was capable by 20.61% of survivors, serious pressure by 60.5%, and extreme sorrow by 41.5%, and moderate nervousness by 74%. The emotional quality, proficiency, every day brokenness, utilization of hypnotics, and all out rest quality had a positive and huge relationship with seriousness of experienced melancholy, nervousness, and stress. Rest inertness had a positive and huge relationship just with stress, and rest unsettling influence with sorrow and stress. Seriousness of sadness, nervousness, and stress can anticipate changes in all out rest nature of the those influenced by quake. Stress can be considered as the sole indicator of absolute rest quality and the lone factor that can clarify parts of rest quality. The ramifications of the current investigation are begging to be proven wrong.

Keywords: Nervousness, Misery, Tremor, Rest, Stress

SÖZEL ÖZET METİNLER

AGGRESSIVE BEHAVIOR AT HOME AGAINST LADIES

Devdas PRAMANICK

Bangladesh

Abstract: Aggressive behavior at home against ladies can prompt short and long haul wellbeing related issues. We intended to assess the pervasiveness of aggressive behavior at home against wedded ladies and its corresponds in southwestern, Iran. A populace based study was done from February first to May 30th, 2018 in Shiraz, Iran. Presently wedded or as of late isolated/separated from ladies who visited medical care places were willfully met. World Wellbeing Association (WHO) standard aggressive behavior at home survey was utilized to gauge aggressive behavior at home. Thus, its predominance and connects were evaluated. Information were broke down utilizing multivariable calculated relapse. Lifetime pervasiveness of generally speaking, mental, physical, and sexual abusive behavior at home were individually. Living independently, expanding companion's age, the higher number of youngsters, rental lodging, center to low month to month pay, and history of abusive behavior at home in the group of spouses as well as wife had a positive relationship with aggressive behavior at home in certain classes. The greater part of the wedded ladies in southwestern Iran are encountering aggressive behavior at home, and mental aggressive behavior at home is the most widely recognized sort. Monetary flimsiness and seeing abusive behavior at home in adolescence are the most connects of aggressive behavior at home. Family brutality preventive administrations and other populace based measures are profoundly fundamental for this district.

Keywords: Aggressive Behavior at Home, General Wellbeing, Ladies' Wellbeing

SÖZEL ÖZET METİNLER

THE TREATMENT OF PREHOSPITAL CRANIOMAXILLOFACIAL INJURY - A CASE ARRANGEMENT STUDY

Nazanin SHOJAI

Bahrain

Abstract: Craniomaxillofacial (CMF) wounds are extremely regular in both non military personnel and military settings. Almost 50% of all regular citizen injury episodes incorporate a scalp cut and authentic paces of CMF fight wounds expanded from 16%-21% to 42.2%. The scalp is profoundly vascular tissue and uncontrolled draining can prompt hypotension, stun and passing. In this way, empowering on-scene suppliers, both military and regular citizen, to promptly oversee scalp and face cuts, in a way that permits them to in any case work in a strategic way, offers operational preferences. This case arrangement inspects how adequately an injury clasp (iTClamp) controlled seeping from CMF wounds pre-medical clinic climate. The utilization of the iTClamp for CMF (scalp and face slash) was extricated from iTrauma Care's post market observation data set. Information was investigated and a graphic examination was applied. 216 non military personnel instances of iTClamp use were accounted for to iTrauma Care. Of the 216 cases were for control of CMF discharge. Falls (n=24) and MVC (n=25) represented 61% of the component of injury. Obtuse represented 66% (n=53), entering 16% (n=13) and obscure 18% (n=14). Satisfactory drain control was accounted for in of cases, three respondents announced lacking discharge control and in seven cases discharge control was not revealed. Direct pressing factor and pressing was deserted for the iTClamp of cases. CMF wounds are basic in both regular citizen and military settings. Current alternatives like direct manual pressing factor (DMP) regularly don't function admirably, are impressive to keep up on long vehicles and Raney cuts are an authentic recommendation. The iTClamp offers another alternative for control of outer discharge from open injuries inside compressible zones.

Keywords: Hemorrhage, Head Injury, Penetrating, Lacerations, Scalp, Injury, Violence, Trauma

SÖZEL ÖZET METİNLER

DANGER OF 90-DAY READMISSION IN PATIENTS AFTER GUN INJURY HOSPITALIZATION: A BROADLY DELEGATE REVIEW PARTNER STUDY

Neil FAWNS

Venezuela

Abstract: Public discussion has reasonably been worried about gun related passings and substantially less consideration has been paid to the outcomes of enduring a gun injury. We surveyed the danger of medical clinic readmission, length of stay (LOS) during hospitalization, and expenses inside 90-days in the wake of enduring a list gun injury and contrasted these information and people on foot and inhabitants associated with engine vehicle crash (MVC). Cross country Readmission Information base, a broadly delegate readmission data set from 2013 and 2014 was utilized to make a review companion study. The essential result was an ideal opportunity to-first all-cause readmission inside 90-days after release from the file hospitalization. Auxiliary outcomes were LOS and hospitalization costs at record occasions and at 90-days. There were and gun injury, walker, and inhabitant MVC readmissions inside 90-days. The danger of 90-day re-admission among gun was and more prominent than patients conceded after common and inhabitant MVC. The essential drivers of gun readmission were careful confusions, intestinal problems and open injuries. The mean all out expenses were lower among patients after gun injury versus tenant MVC hospitalizations yet mean all out LOS was more noteworthy. Medicaid-guaranteed patients had longer LOS at an all out lower cost during list hospitalization after gun injury when contrasted with MVC tenant injury. Expanded LOS and lower expenses of 90-day readmissions among gun patients versus inhabitant MVC were regardless of protection. The patients enduring a gun injury have a significant danger of resulting hospitalizations, higher than walker or tenant MVC wounds. Medicaid is lopsidedly troubled by the expenses of treatment of gun injury.

Keywords: Guns Injury, Readmissions, Injury Seriousness

